

RIGSADVOKATEN

Rigsadvokatens
beretning 2000

Behandling af klager
over politiet

2000

Rigsadvokatens
beretning 2000

Behandling af klager
over politiet

2000

Rigsadvokatens beretning 2000
Behandling af klager over politiet

Publikationen kan købes hos boghandleren
eller bestilles hos

Statens Information

Kigkurren 10

Postboks 1300, 2300 København S

Tlf. 33 37 92 28

www.netboghandel.dk

80,- kr. inkl. moms.

2

Publikationen kan hentes på Rigsadvokatens hjemmeside
<http://www.rigsadvokaten.dk>

ISBN 87-90606-29-9 (Internet)

Layout: Rumfang

Tryk: Repro & Tryk A/S

ISSN 1600-9525

Indholdsfortegnelse

Forord	9
1. Rigsadvokatens indledning	11
1.1. Generelle spørgsmål vedrørende politiklagenævnssagen	11
1.1.1. Udviklingen i sagstallet fra 1999 til 2000	11
1.1.2. Sagsbehandlingstiden	11
1.1.3. Afslutning	12
1.2. Almindelig virksomhed i beretningsåret	12
1.2.1. Indledning	12
1.2.2. Politiklagenævnens årsmøde i januar 2000	12
1.2.3. Seminar om behandlingen af politiklagenævnsager	13
1.2.4. Udpegning af nye medlemmer af politiklagenævnene	13
1.2.5. Politimæssigt samarbejde i grænseregionerne	13
1.2.5.1. Politimæssigt samarbejde i Øresundsregionen	13
1.2.5.2. Politimæssigt samarbejde i grænseområderne mellem Tyskland og Danmark	14
1.3. Politiklagenævnssagen i Grønland	16
1.4. Politiklagenævnssagen på Færøerne	17
2. Generel beskrivelse af regelsættet	19
2.1. Indledning	19
2.2. Ordningens væsentligste elementer	19
2.3. Politiklagenævnens kompetenceområde	20
2.4. Adfærdsklager	21
2.5. Straffesager	24
2.6. Særligt om undersøgelser i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2	25
2.7. Klageadgang	25
2.8. Beskrivelse af sagsgangen i en klagenævns sag	25
2.8.1. Sagens indledning	25
2.8.2. Statsadvokatens sagsfremstilling	26

	2.8.3. Afhøringer	26
	2.8.4. Statsadvokatens redegørelse	26
	2.8.5. Afgørelsen af en adfærdsklagesag	27
	2.8.6. Afgørelsen af en strafferetlig efterforskning	27
	2.9. Disciplinærsager	28
	3. Politiets og anklagemyndighedens organisation og opgaver	31
	3.1. Indledning	31
	3.2. Politimyndigheden	31
4	3.3. Anklagemyndigheden	33
	3.3.1. Rigsadvokaten	33
	3.3.2. Statsadvokaterne	34
	3.3.3. Politimestrene (Politidirektøren)	34
	3.4. Flere regelsæt for behandlingen af klager over politiet	35
	3.4.1. Hvordan kan der klages over politiets virksomhed?	35
	3.4.2. Politimæssige dispositioner uden for strafferetsplejen	35
	3.4.3. Dispositioner og afgørelser inden for strafferetsplejen	36
	3.5. Hvem kan klage ?	37
	3.6. To-instansprincippet for behandlingen af klagesager	37
	4. Statistisk opgørelse over behandlingen af konkrete klagesager hos statsadvokaterne	39
	4.1. Statistik over indkomne politiklagenævnsager	39
	4.2. Statistik over afgjorte politiklagenævnsager	41
	4.3. Statistik over afgjorte adfærdssager	41
	4.4. Statistik over afgjorte straffesager	42
	4.5. Beskrivelse af indkomne "visitationssager"	43
	5. Behandlingen af klagesager i rigsadvokaturen	47
	5.1. Generelle regler om klageberettigelse m.v.	47
	5.2. Rigsadvokatens behandling af klager over statsadvokaternes afgørelser	48
	5.3. Klagestatistikken	52

5.4.	Særligt om sager, der er påklaget af nævnene	53
5.4.1.	Principielle spørgsmål	54
5.4.2.	Færdselssager	58
5.4.3.	Sager vedrørende bevisvurderingen	61
6.	Generelle problemstillinger	65
6.1.	Lovens område	65
6.1.1.	Begrebet "i tjenesten"	65
6.1.2.	Konkrete sager vedrørende afgrænsningen	65
6.1.3.	Dispositionsklager contra adfærdsklager og anmeldelser om strafbart forhold	68
6.2.	Politiklagenævnets kompetence	72
6.2.1.	Initiativsager	72
6.2.2.	Undersøgelsens form	73
6.2.3.	Yderligere undersøgelser og efterforskningskridt	75
6.2.4.	Sagens afgørelse	79
6.3.	Tilbagekaldte klager	84
6.4.	Prioriteringen af straffesager og klagesager	85
6.5.	Parternes adgang til advokatbeskikkelse	88
6.6.	Inhabilitet	90
6.6.1.	Forvaltningslovens regler	90
6.6.2.	Statsadvokaternes inhabilitet	91
6.6.3.	Rigsadvokatens inhabilitet	93
6.6.4.	Politiklagenævnets og nævnsmedlemmernes inhabilitet	94
6.6.5.	Polititjenestemænds inhabilitet	94
6.7.	Sagsbehandlingstiden	96
6.7.1.	Indledning	96
6.7.2.	Faktorer, der har en væsentlig betydning for sagsbehandlingstiden	97
6.7.3.	Konkrete klager over sagsbehandlingstiden i	101
6.8.	Aktindsigt	103
6.8.1.	Indledning	103
6.8.2.	Særligt om aktindsigt efter forvaltningsloven	104
6.8.3.	Konkrete sager vedrørende aktindsigt	106
6.9.	Statsadvokatens reaktionsmuligheder	111
6.9.1.	Indledning	111

	6.9.2. Formuleringer i praksis	112
	6.9.3. Andre reaktioner, herunder systemkritik	117
	6.9.4. Objektiv beklagelse	118
	7. Gennemgang af udvalgte konkrete sager	121
	7.1. Kapitel 93 b – adfærdsklager	121
	7.1.1. Klager over magtanvendelse	121
	7.1.2. Klager over sprogbrug	123
	7.1.3. Klager over anden ukorrekt adfærd	127
	7.1.4. Klager uden indhold - grundløse	130
6	7.1.5. Notitssager	132
	7.2. Kapitel 93 c – straffesager	133
	7.2.1. Anmeldelser om vold og trusler m.v.	133
	7.2.2. Anmeldelser om brud på tavshedspligt og misbrug af politiets registre	137
	7.2.3. Anmeldelser om strafbart forhold under efterforskningen	141
	7.2.4. Andre anmeldelser om strafbart forhold	143
	7.2.5. Grundløse anmeldelser	146
	7.2.6. Efterforskningen i straffesager	149
	7.3. Kapitel 93 c – færdselssager	150
	7.3.1. Færdselssuheld	150
	7.3.2. Udrykningskørsel	152
	7.3.3. Automatisk hastighedskontrol	154
	7.3.4. Andre færdselsforseelser	156
	7.4. Undersøgelser i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2	157
	7.5. Sager, som statsadvokaterne har iværksat af egen drift (retsplejelovens § 1020 a, stk. 1)	166
	8. Supplerende oplysninger vedrørende sager omtalt i tidligere beretninger	175
	8.1. Beretningen for 1999	175
	8.1.1. Behandlingen af klagesager hos Rigsadvokaten	175
	8.1.2. Adfærdssager	175
	8.1.3. Straffesager	175

8.1.4. Undersøgelser efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2	177
8.1.5. Sager som statsadvokaten har indledt af egen drift efter § 1020 a, stk. 1	181
9. Statistics on the processing of cases by the Regional Public Prosecutors and the Director of Public Prosecutions	183
9.1. Statistics on the processing of cases by the Regional Public Prosecutors	183
9.2. Statistics cases processed by the Director of Public Prosecutions	185
Politiklagenævnenes delberetninger	187
Landsformandens beretning	187
Delberetning for Politiklagenævnet for SA København m.v.	190
Delberetning for Politiklagenævnet for SA Sjælland	197
Delberetning for Politiklagenævnet for SA Fyn m.v.	200
Delberetning for Politiklagenævnet for SA Ålborg	202
Delberetning for Politiklagenævnet for SA Viborg	204
Delberetning for Politiklagenævnet for SA Sønderborg . .	210
Stikordsregister 1996-2000	213
Sagsregister 2000	219
Bilag	223
Bilag 1. Politiklagenævnenes medlemmer	223
Bilag 2. Medarbejdere i rigsadvokaturen og statsadvokaturerne	227
Bilag 3. JBEK 787 af 21.9.1992 om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne	229
Bilag 4. Retsplejelovens kapitel 93 b-93 d	231
Bilag 5. JBEK 1041 af 15.12.1995 om forretningsorden for politik lagenævnene	235
Bilag 6. JBEK 1042 af 15.12.1995 om politiklagenævn	237

Bilag 7.	Jcis. af 29.12.1995 om behandling af klager over politipersonalet m.v.	239
Bilag 8.	Jskr. af 5.1.1996 om vidne- og transportgodtgørelse	245
Bilag 9.	Jcis. af 14.7.2000 om vederlæggelse af formænd for og medlemmer af politiklagenævn	247
Bilag 10.	JM notits 3.10.1996 om aktindsigt i politiklagenævnsager	250
Bilag 11.	RM 2/1999 om behandlingen af straffesager mod personer ansat i politiet og anklagemyndigheden anklagemyndigheden	258
Bilag 12.	Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000 vedrørende forenkling og standardisering af formuleringen af afgørelser i adfærdssager	261

Forord

Til Folketinget og Justitsministeren

Efter retsplejelovens § 1021 h skal Rigsadvokaten afgive en årlig beretning om behandlingen af de sager, der er nævnt i retsplejelovens kapitel 93 b og 93 c. Det drejer sig om behandlingen af klager over politipersonalets adfærd i tjenesten, behandlingen af straffesager imod politipersonale samt undersøgelser af tilfælde, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt.

9

I overensstemmelse hermed afgiver jeg herved beretning for året 2000.

I beretningen er medtaget politiklagenævnenes delberetninger.

København, maj 2001

Henning Fode

Afsnit 1

Rigsadvokatens indledning

1. Indledning

1.1. Generelle spørgsmål vedrørende politiklagnævnsordningen

11

1.1.1. Udviklingen i sagstallet fra 1999 til 2000

Tilgangen af nye sager hos statsadvokaterne i 2000 har – ligesom i 1999 – ikke været så stabil som i de to foregående beretningsår. Sagstallet i 1999 steg således betydeligt i forhold til både 1997 og 1998.

Denne stigning i sagstallet er fastholdt i beretningsåret. Der er endvidere en svag tendens til en stigning i sagstallet i forhold til 1999. Den markante stigning i sagstallet der fandt sted i 1999 – og som navnlig skyldtes det såkaldte "Station 1"-kompleks er således blevet fastholdt i 2000. Der er ikke nogen indlysende årsag hertil, men det måtte konstateres i beretningen for 1999, at Station 1-sagen ikke rummede hele forklaringen på stigningen i sagstallet dette år, og at det ikke kunne udelukkes, at den megen omtale af denne sag i den landsdækkende presse havde været en medvirkende årsag til den generelle stigning på landsplan. Om dette er årsagen til fastholdelsen af den generelle stigning i 2000, har ikke kunnet klarlægges.

Der kan for så vidt angår talmaterialet henvises til afsnit 4.

1.1.2. Sagsbehandlingstiden

Spørgsmålet om sagsbehandlingstiden har været behandlet i de forrige beretninger. Det er ikke uden grund, da spørgsmålet er centralt for de, der er omfattet af en klagesag. Det er forståeligt, at det kan opleves som meget utilfredsstillende og belastende for sagens parter at skulle vente alt for længe på en afgørelse af en klagesag. Ved udgangen af 2000 er det fortsat min opfattelse, at sagsbehandlingstiden nu generelt er tilfredsstillende ved alle embeder.

Der har ikke i beretningsåret været rejst spørgsmål af generel karak-

ter vedrørende sagsbehandlingstiden i politiklagenævnsager. Politiklagenævnens landsformand har i sin årsberetning blandt andet anført, at "det er indtrykket, at sagsbehandlingstiden hos statsadvokaterne ikke kan gøres kortere, hvis der ikke ansættes flere sagsbehandlere".

Spørgsmålet om sagsbehandlingstiden behandles også i denne beretning. Der kan herom henvises til afsnit 6.7. Der er i dette afsnit også redegjort for nogle konkrete klager over sagsbehandlingstiden i 2000.

1.1.3. Afslutning

12

Det er fortsat min opfattelse, at ordningen fungerer efter sin hensigt. Den har vist sig at være både funktionsdygtig og i stand til at yde den nødvendige retsbeskyttelse for både den borger, der ønsker at klage, og det berørte politipersonale. Man kan have tillid til, at klager over politiet behandles på betryggende måde.

1.2. Almindelig virksomhed i beretningsåret

1.2.1. Indledning

Behandlingen af sager, der er omfattet af politiklagenævnsordningen lægger fortsat beslag på betydelige ressourcer i den overordnede anklagemyndighed. Spørgsmålet om en løbende tilpasning og forenkling af de administrative retningslinjer og rutiner for behandlingen af sagerne, og uddannelse af det personale, der behandler sagerne er derfor fortsat relevant at beskæftige sig med. Nedenfor redegøres for nogle af de spørgsmål, der har været behandlet i beretningsåret.

1.2.2. Politiklagenævnens årsmøde i januar 2000

Politiklagenævnene har siden ordningen trådte i kraft i tilknytning til sit årlige landsmøde i januar inviteret Rigsadvokaten til at afgive et indlæg om behandlingen af klagesagerne i det forløbne år. Jeg har været meget glad for at have lejlighed til at møde nævnens medlemmer og for at have mulighed for dels at orientere om behandlingen af sagerne og dels at drøfte spørgsmål af fælles interesse. Jeg finder i øvrigt, at netop årsmødet er et glimrende forum for på en uformel måde at få afklaret en række generelle praktiske spørgsmål omkring ordningen. I 2000 deltog tillige det grønlandske politiklagenævn, som også har deltaget i de danske politiklagenævns landsmøde i september.

Som det fremgår af landsformandens beretning andetsteds i beretningen blev årsmødet i 2000 afholdt i rigsadvokaturen. Jeg fik på mødet lejlighed til blandt andet at komme ind på den forestående evaluering af politiklagenævnsordningen. Der var endvidere lejlighed til blandt andet at drøfte spørgsmålet om sagsbehandlingstiden og hvorledes en eventuel kritik fra statsadvokatens side følges op disciplinært af ansættelsesmyndigheden.

1.2.3. Seminar om behandlingen af politiklagenævnsager

I beretningsåret blev der – i lighed med 1999 – afholdt et seminar for det overordnede personale i rigsadvokaturen og i de regionale statsadvokaturer vedrørende forskellige spørgsmål af relevans for behandlingen af politiklagenævnsager. Endvidere deltog de chargerede medarbejdere hos Politimesteren i Grønland, der behandler politiklagenævnsager. Emnerne omfattede blandt andet afhørings teknik, Rigspolitechefens behandling af disciplinærsager, forvaltningsretlige spørgsmål i forbindelse med klagesagsbehandlingen og pressekontakt, ligesom der var lejlighed til at udveksle erfaringer vedrørende den praktiske håndtering af politiklagenævnsager. Rigsadvokaten havde også bedt antropolog Lars Holmberg om at redegøre for sin undersøgelse "Politiets skøn" og anmodet en af de rutinerede advokater for politipersonalet om et indlæg om forsvarerens rolle i en klagenævnsag.

13

1.2.4. Udpegning af nye medlemmer af politiklagenævnene

Efter bekendtgørelse om politiklagenævn udpeges politiklagenævnets medlemmer for et tidsrum af 4 år, dog således at der kan finde genudpegning sted én gang. Dette indebærer, at Justitsministeriet for 2000 udpegede en række nye medlemmer af politiklagenævnene. Det følger endvidere af regelsættet, at der kun vil kunne ske genudpegning af medlemmer en gang. Dette indebærer, at der med udgangen af 2001 vil skulle ske en udpegning af nye formænd og formandssuppleanter for de seks politiklagenævn.

1.2.5. Politimæssigt samarbejde i grænseregionerne

1.2.5.1. Politimæssigt samarbejde i Øresundsregionen

Den 6. oktober 1999 indgik Danmarks regering og Kongeriget Sveriges regering en aftale om politimæssigt samarbejde i Øresundsregionen.

Efter aftalen kan polititjenestemænd fra Sverige under nærmere angivne omstændigheder udføre opgaver i Danmark. Betingelserne herfor er opregnet i aftalens artikel 6-8.

Efter aftalens artikel 10 er det myndighederne i det land, hvor de pågældende polititjenestemænd er *hjemmehørende*, der træffer afgørelse om polititjenestemænds adfærd og de politimæssige dispositioner i forbindelse med udførelsen af opgaver som nævnt i aftalen. Det vil således være de kompetente svenske myndigheder, der skal træffe afgørelse i sager, hvor der måtte blive rejst spørgsmål om svenske polititjenestemænds adfærd i forbindelse med udførelsen af opgaver i Danmark. Det samme gælder med hensyn til afgørelsen om eventuelle disciplinære skridt i forhold til vedkommende polititjenestemænd. Myndighederne i det land, hvor adfærden er udøvet, tilvejebringer de oplysninger, der er nødvendige for at hjemlandets myndigheder kan træffe afgørelse i sagen. Tilvejebringelsen af oplysningerne sker i overensstemmelse med national lovgivning og bestemmelserne i Schengenkonventionens artikel 40, stk. 3, litra g, og artikel 41, stk. 5, litra g.

14

Selvom afgørelseskompetencen i de nævnte sager ligger hos hjemlandets myndigheder, er en borger ikke afskåret fra i givet fald at rette henvendelse til f.eks. de danske myndigheder i anledning af den adfærd, som svenske polititjenestemænd har udvist under udførelsen af opgaver i Danmark. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for, at de danske myndigheder, f.eks. i forbindelse med modtagelsen af en klage kan udtale sig om det forløb, der har givet anledning til klagen.

Artikel 10 vedrører *ikke strafferetlig forfølgning* af polititjenestemænd fra de to lande. Dette indebærer, at blandt andet en svensk polititjenestemand, der måtte begå strafbart forhold på den danske side af Øresundsforbindelsen, vil kunne strafforfølges her i landet efter de almindelige regler herom.

Folketinget vedtog i maj 2000 loven om politimæssigt samarbejde i Øresundsregionen (lov nr. 318 af 9. maj 2000), hvorefter samarbejdsaftalen trådte i kraft.

1.2.5.2. Politimæssigt samarbejde i grænseområderne mellem Tyskland og Danmark

Danmark indtrådte den 25. marts 2001 i Schengen-samarbejdet. I den forbindelse indgik den danske regering den 21. marts 2001 en aftale om

politimæssigt samarbejde i grænseområderne med Forbundsrepublikken Tysklands regering. Aftalen fastslår hvilke myndigheder, der er omfattet af samarbejdet. I Danmark er følgende myndigheder omfattet af aftalen: Rigspolitichefen, politimestrene i Nykøbing Falster, Nakskov, Bornholm, Svendborg, Assens, Sønderborg, Gråsten, Tønder, Haderslev, Ribe, Esbjerg, Varde, Fredericia, Kolding, Vejle og Horsens samt Told- og Skattestyrelsen, Toldcenter Sydjylland og Toldcenter Sydvestsjælland.

Efter aftalen kan polititjenestemænd fra Tyskland under nærmere angivne omstændigheder udføre opgaver i Danmark efter betingelser opregnet i aftalen og Schengen-konventionen.

Efter aftalens artikel 11 er det myndighederne i det land, hvor de pågældende polititjenestemænd er *hjemmehørende*, der træffer afgørelse om polititjenestemænds adfærd og de politimæssige dispositioner i forbindelse med udførelsen af opgaver som nævnt i aftalen. Det vil således være de kompetente tyske myndigheder, der skal træffe afgørelse i sager, hvor der måtte blive rejst spørgsmål om tyske polititjenestemænds adfærd i forbindelse med udførelsen af opgaver i Danmark. Det samme gælder med hensyn til afgørelsen om eventuelle disciplinære skridt i forhold til vedkommende polititjenestemænd.

Myndighederne i det land, hvor adfærden er udøvet, tilvejebringer efter anmodning de oplysninger, der er nødvendige for at hjemlandets myndigheder kan træffe afgørelse i sagen. Tilvejebringelsen af oplysningerne sker i overensstemmelse med national lovgivning og bestemmelserne i Schengen-konventionens artikel 40, stk. 3, litra g, og artikel 41, stk. 5, litra g.

Selvom afgørelseskompetencen i de nævnte sager ligger hos hjemlandets myndigheder, er en borger ikke afskåret fra i givet fald at rette henvendelse til f.eks. de danske myndigheder i anledning af den adfærd, som tyske polititjenestemænd har udvist under udførelsen af opgaver i Danmark. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for, at de danske myndigheder, f.eks. i forbindelse med modtagelsen af en klage kan udtale sig om det forløb, der har givet anledning til klagen.

Artikel 11 vedrører *ikke strafferetlig forfølgning* af polititjenestemænd fra de to lande. Dette indebærer, at blandt andet en tysk polititjenestemand, der måtte begå strafbart forhold i Danmark, vil kunne strafforfølges her i landet efter de almindelige regler herom.

Aftalen finder midlertidig anvendelse fra Danmarks indtræden i det

praktiske Schengen-samarbejde den 25. marts 2001. Der er endnu ikke fremsat lovforslag om godkendelse af aftalen.

1.3. Politiklagenævnetsordningen i Grønland

Jeg orienterede i min forrige beretning om vedtagelsen af loven om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland og de skridt, der er blevet taget for at forberede ordningens ikrafttræden den 1. januar 2000.

16

Den grønlandske ordning bygger i meget vidt omfang på den danske klageordning. Således indebærer ordningen blandt andet etablering af et uafhængigt kontrolorgan (Politiklagenævnet), der på offentlighedens vegne skal have indseende med sagsbehandlingen i de nævnte sager. Klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager) og anmeldelser om kriminelle handlinger begået af politipersonale i tjenesten indgives til og behandles af Politimesteren i Grønland. Sager vedrørende politimesteren eller politipersonale, der gør tjeneste ved politimesterembedet, behandles dog af Rigsadvokaten. Rigsadvokaten har i den forbindelse oprettet en vagtordning for embedets chargerede personale, der svarer til den ordning, der gælder i Danmark.

Den grønlandske klageordning har nu eksisteret i et år, og der vil samtidig med afgivelse af beretningen om den danske klageordning blive afgivet en beretning til Grønlands Landsting, Folketinget og Justitsministeren om behandlingen af klager over politipersonalets adfærd i tjenesten, behandlingen af kriminalsager imod politipersonale samt undersøgelser af tilfælde, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt.

Beretningen om politiklagenævnetsordningen i Grønland indeholder blandt andet en historisk oversigt vedrørende klageordningen før 1. januar 2000, en generel beskrivelse af regelsættet og en beskrivelse af politiets og anklagemyndighedens organisation i Grønland. Da regelsættet er opbygget som det danske følger den i øvrigt systematikken i de beretninger, der afgives om den danske klageordning.

Politiklagenævnet i Grønland har i sin delberetning for 2000 blandt andet udtalt, at Politiklagenævnet i årets løb har etableret et tilfredsstillende samarbejde med politimesterembedet i Grønland samt Rigsad-

vokaten. I den forbindelse finder nævnet, at man generelt har fået en god og grundig indføring i politiklagenævnssordningen, og at der fra politimesterembedet i Grønland og Rigsadvokatens side er udvist stor imødekommenhed overfor nævnet.

Det fremgår blandt andet af den grønlandske beretning, at der i beretningsåret 2000 indkom 36 sager, der var omfattet af politiklagenævnssordningen. Sagerne fordelte sig med 19 adfærdsklager og 17 kriminalsager. Heraf var der tre undersøgelser efter lovens § 17, stk. 2 (svarer til § 1020 a, stk. 2, i den danske retsplejelov). Der blev i beretningsåret truffet afgørelse i 13 sager. En enkelt sag var omfattet af Rigsadvokatens kompetence. Ingen af afgørelserne blev påklaget.

17

Jeg kan i øvrigt henvise til beretningen om den grønlandske politiklagenævnssordning, der ligeledes er tilgængelig på Rigsadvokatens hjemmeside.

1.4. En politiklagenævnssordning på Færøerne

Jeg har i mine tidligere beretninger nævnt, at der ikke er taget stilling til, om en tilsvarende ordning vedrørende behandling af klager m.v. mod politipersonale vil blive indført på Færøerne. Det er fortsat situationen.

Afsnit 2. Generel beskrivelse af regelsættet for behandling af klager over politi- personalet m.v.

19

2.1. Indledning

Folketinget vedtog ved lov nr. 393 af 14. juni 1995 en ændring af retsplejeloven, der gav et nyt regelsæt for behandling af klager over politipersonalet m.v. Regelsættet består af tre kapitler i retsplejeloven. Kapitel 93 b og kapitel 93 c regulerer henholdsvis behandlingen af adfærdsklager over politipersonalet og behandlingen af straffesager mod politipersonalet, mens kapitel 93 d vedrører de nyoprettede politiklagenævn. Regelsættet om behandling af klager over politipersonalet trådte i kraft den 1. januar 1996. Den 23. december 1998 vedtog Folketinget lov nr. 905 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland. Loven, der trådte i kraft den 1. januar 2000, er omtalt i afsnit 1.

Reglerne om behandling af klager over politiet gælder indtil videre ikke for Færøerne.

2.2. Ordningens væsentligste elementer

Det væsentligste element i regelsættet er, at det er de regionale statsadvokater, der behandler klager over politipersonalets adfærd, efterforsker straffesager mod politipersonale og afgør tiltalespørgsmålet.

Ordningen omfatter den del af de ansatte i politiet, der har politimyndighed. Det vil sige det politiuddannede personale og politiets jurister. Kontorpersonale og civile medarbejdere er ikke omfattet af ordningen.

Bestemmelserne omfatter kun forhold, der er begået i tjenesten. Denne afgrænsning af, om et forhold er begået i tjenesten, beror på en

konkret vurdering. Det tilføjes i forarbejderne, at begrebet på grund af polititjenestens særlige karakter formentlig må fortolkes temmelig vidt.

Statsadvokaten foretager som udgangspunkt selv alle undersøgelses- og efterforskningskridt, således at politiet kun i meget begrænset omfang deltager i behandlingen af disse sager. Politiet skal dog selv foretage uopsættelige undersøgelses- og efterforskningskridt. Statsadvokaterne kan desuden bede Rigspolitechefens Rejseafdeling om i et vist omfang at hjælpe til med efterforskningen m.v. Denne eksterne hjælp til efterforskning må dog kun bruges rent undtagelsesvist og efter nøje instruktion fra statsadvokaten.

20

Et andet væsentligt element er indførelsen af politiklagenævn. Der er oprettet et politiklagenævn for hver regional statsadvokat. Nævnet består af en advokat og to lægmænd, og det fører tilsyn med statsadvokatens behandling af sager, der er omfattet af ordningen.

Nævnene vælger en landsformand og afgiver en årlig beretning om deres virksomhed.

Regelsættet er begrænset til adfærdsklager og straffesager mod politipersonalet. Uden for ordningen falder således klager over materielle afgørelser og politiets dispositioner i forbindelse med sagsbehandlingen. Disse klager behandles efter de hidtidige regler.

Et tredje element i regelsættet er en udvidet adgang til at beskikke advokat. Det gælder både for klageren og indklagede i adfærdsklagesager samt for den forurettede og polititjenestemanden i straffesager mod politipersonale.

2.3. Politiklagenævnenes kompetenceområde

Statsadvokaten skal straks underrette politiklagenævnet om klager og anmeldelser efter kapitel 93 b og 93 c. Nævnet skal endvidere holdes løbende orienteret om alle væsentlige beslutninger i forbindelse med sagen, f.eks. sigtelse, udvidelse af kredsen af undersøgte personer og lignende. Nævnet har samme beføjelser i de sager, statsadvokaten tager initiativ til.

Politiklagenævnet kan tilkendegive, at der bør indledes undersøgelse efter kapitel 93 b (adfærdsklager) og 93 c (straffesager m.v.), ligesom nævnet kan tilkendegive, at der bør anvendes en anden undersøgelsesform end den, statsadvokaten har valgt. Politiklagenævnet kan endvi-

dere anmode statsadvokaten om at foretage bestemte undersøgelses- og efterforskningskridt. Sådanne anmodninger skal normalt efterkommes, står der i lovforslagets bemærkninger.

Statsadvokaten skal endvidere udarbejde en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af undersøgelsen eller efterforskningen. Dette gælder dog ikke i åbenbart grundløse sager. Statsadvokaten kan eventuelt uddybe den skriftlige redegørelse i en mundtlig forelæggelse for nævnet. Det skal fremgå af redegørelsen, hvordan statsadvokaten finder, sagen bør afgøres. I tilfælde, hvor der ikke indledes undersøgelse eller efterforskning, må statsadvokaten nærmere begrunde, hvorfor han ikke finder, at der er anledning til det.

Politiklagenævnet meddeler herefter statsadvokaten, hvordan sagen efter nævnets opfattelse bør afgøres.

Nævnenes tilkendegivelser er ikke afgørelser i forvaltningslovens forstand. Der stilles derfor ikke krav om begrundelse, partshøring m.v.

Statsadvokatens afgørelse skal begrundes, og det skal fremgå, om afgørelsen er i overensstemmelse med politiklagenævnets opfattelse. Hvis nævnet ikke er enig i afgørelsen, kræves en udførlig begrundelse.

Justitsministeriet har fastsat nærmere regler for nævnenes virksomhed i bekendtgørelse nr. 1041 af 15. december 1995 om forretningsordenen for politiklagenævnene og bekendtgørelse nr. 1042 af 15. december 1995 om politiklagenævn.

2.4. Adfærdsklager

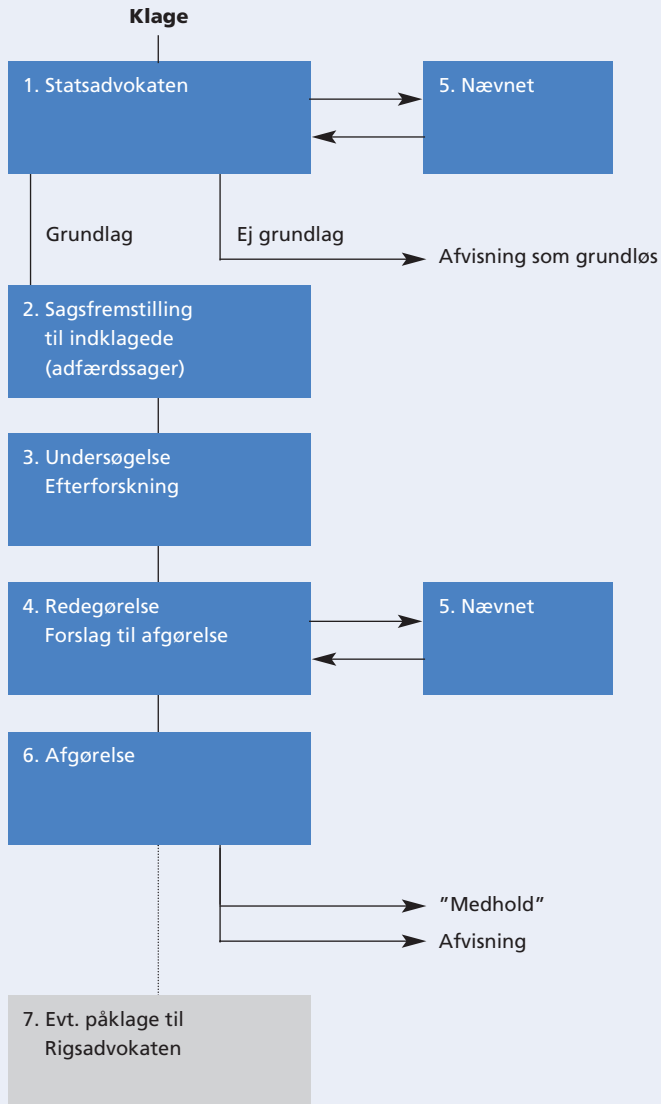
Definitionen af en adfærdsklage, som denne er angivet i Justitsministeriets vejledning af 18. januar 1982 (vedrørende behandlingen af klagesager, der henhører under lokalnævnene vedrørende politiets virksomhed), bibeholdes.

Justitsministeriet beskriver i denne vejledning det centrale område for lokalnævnbehandlingen som klager over vold og hårdhændet behandling i forbindelse med anholdelse, under opløb og lignende, myndighedsmisbrug, f.eks. i forbindelse med anholdelse og ransagning, anden ukorrekt fremgangsmåde under udførelsen af tjenesten, samt uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden.

Sager vedrørende klager over politipersonalets adfærd behandles af statsadvokaten efter klage eller på eget initiativ, herunder efter tilken-

Sagsgangen
i en politikla-
genævns sag

22

1. Sagen indledes

Klagen modtages.

- Klageren får en skriftlig bekræftelse.
- Nævnet samt politimesteren og Rigspolicehøveden underrettes om klagen.
- Den person, der klages over (indklagede) får besked.
- Nævnet orienteres løbende om undersøgelsens forløb.

Statsadvokaten forelægger klagen for Nævnet, inden den evt. afvises som åbenbart grundløs.

2. Sagsfremstillingen

Statsadvokaten udarbejder en sagsfremstilling, når der er tale om en begrundet adfærdsklage. Sagsfremstillingen sendes til indklagede.

3. Undersøgelsen/efterforskningen

Parterne afhøres og kan få beskikket advokat. Evt. vidner afhøres.

4. Sagen forelægges for Nævnet

Statsadvokaten udarbejder en redegørelse, der gennemgår sagsforløbet og sagens faktum, vurderer beviser og lægger op til sagens afgørelse.

Der udarbejdes ikke nogen redegørelse i åbenbart grundløse sager.

5. Nævnets tilkendegivelse (§ 1021 e)

Politiklagenævnet meddeler statsadvokaten, hvordan Nævnet finder, at sagen bør afgøres.

6. Afgørelsen

Statsadvokaten træffer herefter afgørelse i sagen.

<i>Adfærdsklagesag</i>	– klagen afvises
	– klager får helt eller delvist medhold
<i>Straffesag</i>	– anmeldelsen afvises
	– efterforskning indstilles
	– påtale opgives – evt. med en beklagelse
	– tiltalerejsning/tiltalefrafald

Det skal fremgå af afgørelsen, om Nævnet er enig i afgørelsen. Sagens parter, Nævnet, politimesteren og Rigspolicehøveden underrettes om sagens afgørelse.

7. Klageadgang

Statsadvokatens afgørelse af klagesagen kan påklages til Rigsadvokaten af sagens parter og Nævnet.

degivelse fra politiklagenævnet. Alle implicerede parter skal underrettes om, at klagen er indgivet.

Det er endvidere forudsat i bemærkningerne til lovforslaget, "at politiets behandling af mindre klager opretholdes". Mange små klager er efter denne praksis blevet afgjort ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren. Det forudsættes herved, at klageren får vejledning af politiet om den formelle klagemulighed til statsadvokaten, og at der udfærdiges en notits om det, der er sket.

24

Notitsen forelægges for statsadvokaten, der på eget initiativ kan iværksætte en nærmere undersøgelse. Statsadvokaten orienterer endvidere politiklagenævnet om notitsen.

Statsadvokaten kan afvise en adfærdsklage uden at realitetsbehandle den. Det gælder, hvis klagen indgives mere end 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted, eller klagen er åbenbart grundløs. Før statsadvokaten træffer afgørelse, skal sagen forelægges for politiklagenævnet.

2.5. Straffesager

Statsadvokaten iværksætter efterforskning efter anmeldelse eller på eget initiativ, f.eks. efter tilkendegivelse fra politiklagenævnet. Efterforskning iværksættes, når der er en rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået noget strafbart, som forfølges af det offentlige.

Efterforskningen har til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, at skaffe oplysninger til brug for sagens afgørelse og at forberede sagens behandling ved retten.

En anmeldelse kan afvises uden realitetsbehandling, hvis der ikke er en rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået noget strafbart, som forfølges af det offentlige. Sagen skal dog først forelægges for politiklagenævnet.

2.6. Særligt om undersøgelser i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2

Statsadvokaten skal iværksætte en efterforskning, når en person er død eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Denne efterforskning skal iværksættes, uanset om der er formodning om, at der er begået et strafbart forhold.

2.7. Klageadgang

25

Både den forurettede og andre kan klage til statsadvokaten over politipersonalets adfærd i tjenesten. Det er forudsat i forarbejderne til lovændringen og svarer til, hvad der hidtil har været gældende.

Der er som udgangspunkt heller ikke begrænsninger i den personkreds, der er berettiget til at indgive anmeldelse om strafbart forhold, som er begået af politiet.

Det er derimod kun sagens parter og politiklagenævnet, der kan klage over statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten.

Klagefristen er fire uger. Sagens parter skal underrettes, hvis politiklagenævnet klager over afgørelsen.

2.8. Beskrivelse af sagsgangen i en politiklagenævns sag

2.8.1. Sagens indledning

Statsadvokaten behandler sagen, når han har fået en klage eller anmeldelse. Han kan også behandle en sag på eget initiativ, f.eks. efter tilkendegivelse fra politiklagenævnet. I visse situationer er en undersøgelse obligatorisk.

Politiklagenævnet skal straks underrettes om sagen og orienteres løbende om undersøgelsens eller efterforskningens forløb. Statsadvokaten underretter desuden politimesteren (Politidirektøren), Rigspolitichefen og i visse tilfælde Justitsministeriet. Disse myndigheder skal også løbende holdes orienteret om alle undersøgelses- og efterforsknings-skridt, der har betydning for varetagelsen af deres opgaver.

Finder statsadvokaten, at klagen er åbenbart grundløs, eller viser det

sig ved den indledende vurdering, at klagen ikke er alvorligt ment, kan statsadvokaten undlade at iværksætte en undersøgelse eller efterforskning. Statsadvokaten skal forelægge spørgsmålet om afvisning af klagen for politiklagenævnet, inden afgørelsen bliver truffet.

2.8.2. Statsadvokatens sagsfremstilling

Statsadvokaten udarbejder i sager om adfærdsklager en sagsfremstilling på grundlag af de foreliggende oplysninger. Den indklagede polititjenestemand modtager en kopi af sagsfremstillingen, inden han eller hun bliver afhørt. Den indklagede har ikke pligt til at udtale sig om sagsfremstillingen.

Der udarbejdes ikke sagsfremstilling i forbindelse med strafferetlige undersøgelser.

2.8.3. Afhøringer

Parterne vil normalt blive indkaldt til afhøring på statsadvokatens kontor eller eventuelt på et andet sted, som statsadvokaten skønner er hensigtsmæssigt. Det kan f.eks. være rådhuset på det sted, hvor den handling, der klages over, har fundet sted.

Statsadvokaten kan beslutte, at forklaringerne i stedet skal afgives i retten. Retsmøderne er som udgangspunkt offentlige.

2.8.4. Statsadvokatens redegørelse

Statsadvokaten udarbejder en redegørelse til politiklagenævnet, når undersøgelsen eller efterforskningen er afsluttet. Denne redegørelse skal indeholde en gennemgang af sagens forløb og faktum, en vurdering af beviserne og en tilkendegivelse om sagens afgørelse. Der udarbejdes ikke redegørelse i åbenbart grundløse sager.

Politiklagenævnet meddeler herefter statsadvokaten, hvordan nævnet mener, at sagen bør afgøres. Statsadvokaten afgør herefter sagen og underretter sagens parter. Afgørelsen bliver også sendt til politimesteren (Politidirektøren) og Rigspolitichefen samt i visse tilfælde til Justitsministeriet.

2.8.5. Afgørelsen af en adfærdsklagesag

Afvisning

Statsadvokaten afviser klagen, hvis undersøgelsen ikke har skaffet oplysninger, der støtter klagen, eller klagen er åbenbart grundløs. Statsadvokaten underretter sagens parter.

Klager får helt eller delvist medhold

Finder statsadvokaten, at den indklagede har udvist en kritisabel adfærd, vil statsadvokaten meddele det til klageren. Den indklagede vil modtage en genpart af statsadvokatens afgørelse, der i visse tilfælde kan danne grundlag for en disciplinær undersøgelse.

Er der grundlag for at rejse sigtelse, eller er der mistanke om et strafbart forhold, og den indklagede forlanger sagen behandlet som straffesag, sluttet behandlingen af klagen. Behandlingen af klagen kan genoptages, hvis der ikke rejses tiltale eller fældes dom.

Har undersøgelsen påvist fejl af generel karakter, vil statsadvokaten rejse spørgsmålet over for den ansvarlige myndighed.

Klagen tilbagekaldes

En sag vil normalt blive afsluttet, hvis klagen tilbagekaldes. Da en undersøgelse også kan iværksættes på statsadvokatens initiativ, kan behandlingen af klagen dog fortsætte, hvis statsadvokaten finder det nødvendigt.

Andre muligheder

I visse tilfælde vil sagen kunne overgå til behandling ved en undersøgelsesret m.v.

2.8.6. Afgørelsen af en strafferetlig efterforskning

Afvisning

Statsadvokaten indstiller efterforskningen, hvis den ikke har bragt oplysninger frem, der giver rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Anmeldelsen bliver også afvist, hvis den er åbenbart grundløs.

Har statsadvokaten foretaget en undersøgelse efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, kan statsadvokaten på samme måde indstille efterforskningen. Det sker, når sagens omstændigheder er fuldt oplyste, og der

ikke herved er skabt en rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Tiltalerejsning m.v.

Statsadvokaten kan afgøre straffesagen ved at rejse tiltale, opgive påtale eller frafalde tiltale m.v. Afgørelsesformerne fremgår af retsplejelovens bestemmelser om strafferetsplejen.

Politimesteren (Politidirektøren) og Rigspolitichefen vil i alle tilfælde blive underrettet om afgørelsen. Dette gælder i visse tilfælde også Justitsministeriet.

28

Statsadvokaten vil, når han/hun overvejer tiltalespørgsmålet, også tage stilling til, om der foreligger anden kritisabel adfærd – herunder om sagen skal behandles som en adfærdsklage.

2.9. Disciplinærsager

Statsadvokaterne træffer ikke afgørelse i disciplinærsager. Disse sager behandles og afgøres alt efter sagens karakter af politimesteren (Politidirektøren), Rigspolitichefen eller Justitsministeriet. Spørgsmålet om, hvornår der er grundlag for at indlede en disciplinærsag mod en polititjenestemand, afgøres efter tjenstemandslovens regler. Reglerne om behandlingen af disciplinærsager fremgår af tjenstemandslovens kapitel 4 om suspension og disciplinærforfølgning mv. og Rigspolitichefens kundgørelse I nr. 10 om disciplinærsagers behandling. Regelsættet om disciplinærsagers behandling er beskrevet i beretningen for 1996 side 152 ff. Dette afsnit beskriver kort samspillet mellem regelsættene om disciplinærsager og politiklagenævnsager.

Statsadvokaten skal underrette vedkommende politimester (Politidirektøren) og Rigspolitichefen, når der indledes en adfærdsklagesag eller efterforskning i en straffesag. Det følger af bestemmelserne i retsplejelovens § 1019 j og § 1020 a, stk. 2, 2. pkt.

Disse regler har til formål at sikre, at ansættelsesmyndigheden får lejlighed til at vurdere, om sagen giver anledning til disciplinære foranstaltninger over for den indklagede eller anmeldte polititjenestemand. Det følger endvidere af bestemmelserne, at der ikke indledes en disciplinærundersøgelse i anledning af en klage eller anmeldelse, før behandlingen af adfærdsklagen eller straffesagen er afsluttet. Baggrun-

den for bestemmelsen er at undgå, at sagen samtidig undersøges både som politiklagenævns sag og som disciplinærsag.

Bestemmelserne er ikke til hinder for, at den indklagede eller anmeldte suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde efter de almindelige regler for tjenesten, mens klagenævns sagen verserer. Denne afgørelse træffes af Rigspolitichefen.

Statsadvokaten underretter politimesteren (Politidirektøren) og Rigspolitichefen (ansættelsesmyndigheden), når undersøgelsen eller efterforskningen af klagesagen er afsluttet. Underretningen sker efter, at statsadvokaten har færdigbehandlet sagen og truffet afgørelse i sagen.

Politimesteren (Politidirektøren)/Rigspolitichefen får herved mulighed for at tage stilling til, om der skal indledes en disciplinærsag.

29

Rigsadvokaten har i en konkret sag (K 569/00) ikke fundet anledning til at kritisere, at statsadvokaten i forbindelse med sin underretning til ansættelsesmyndigheden om sin afgørelse i en adfærdsklagesag henledte opmærksomheden på, at der tidligere havde verseret lignende sager mod den samme polititjenestemand. Rigsadvokaten lagde blandt andet vægt på, at ansættelsesmyndigheden i medfør af retsplejelovens § 1019 j, stk. 1, modtager underretning i hver enkelt sag, såvel når sagen indledes, som når der træffes afgørelse, og derfor er bekendt med de klagesager, der har været behandlet mod den enkelte polititjenestemand.

Statsadvokaten afgiver ikke indstilling om, hvorvidt der bør indledes en disciplinærsag.

Politimesterens (Politidirektørens) eller Rigspolitichefens grundlag for at indlede en eventuel disciplinærsag vil blandt andet være statsadvokatens afgørelse.

Statsadvokatens afgørelse af en begrundet klage eller anmeldelse kan blandt andet gå ud på, at der gives klageren en beklagelse af det passerede, eller at der rejses kritik af den eller de involverede polititjenestemænd. Denne afgørelse kan træffes både i sager, hvor der har været foretaget en undersøgelse af en adfærdsklage og i straffesager, hvor statsadvokaten har fundet, at der ikke forelå tiltalegrundlag.

Statsadvokatens afgørelse fører ikke nødvendigvis til, at der indledes en disciplinær undersøgelse med en disciplinær sanktion til følge. Har statsadvokaten udtalt kritik eller beklaget det passerede over for klageren, bør statsadvokatens afgørelse følges op på tjenestestedet i for-

hold til den eller de involverede polititjenestemænd som led i en ledelsesmæssig og personalepolitisk disposition.

Af Rigspolitechefens vejledning til kundgørelsen om disciplinærsagers behandling fremgår det, at det er Rigspolitechefens opfattelse, at enhver kritik eller beklagelse af en polititjenestemands adfærd over for borgerne skal have tjenstlige konsekvenser, uanset om der er tale om en adfærdsklagesag, en straffesag (hvor der ikke rejses tiltale) eller en sag, der er omfattet af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2. Det anføres endvidere, at det er Rigspolitechefens generelle opfattelse, at denne type forhold typisk vil føre til egentlige disciplinærsager.

30

Politimesteren/Politidirektøren har – i stedet for at indlede disciplinær forfølgning – mulighed for at behandle forholdet under en tjenstlig samtale, hvor reglerne for korrekt optræden indskærpes, og hvor der advares mod gentagelser. Hvis politimesteren/Politidirektøren vælger denne mulighed, følger det af Rigspolitechefens kundgørelse 1 nr. 10, at politimesteren (Politidirektøren) skriftligt skal underrette Rigspolitechefen om, hvilke tjenstlige konsekvenser en afgørelse, hvor statsadvokaten/Rigsadvokaten udtrykkeligt har kritiseret eller beklaget en polititjenestemands adfærd, har haft for den pågældende. Rigspolitechefen videresender underretningen til statsadvokaten/Rigsadvokaten.

Statsadvokaten/Rigsadvokaten vil således i alle tilfælde blive orienteret om, hvilke tjenstlige konsekvenser statsadvokatens /Rigsadvokatens kritik eller beklagelse af en polititjenestemands adfærd har fået for den pågældende.

Afsnit 3.

Politiets og anklage- myndighedens organisation og opgaver

3.1. Indledning

31

Dette afsnit beskriver, hvordan politiet og anklagemyndigheden er struktureret, og hvilke opgaver disse myndigheder har. Desuden omtales en række forvaltningsretlige aspekter, der har betydning for behandlingen af klagesager, herunder for behandlingen af klager over statsadvokaternes afgørelser i sager, der er omfattet af ordningen med politiklagenævn.

3.2. Politimyndigheden

Politiets opgave er efter retsplejelovens § 108 at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af landets love og vedtægter samt at foretage det nødvendige for at hindre forbrydelser og efterforske og forfølge sådanne.

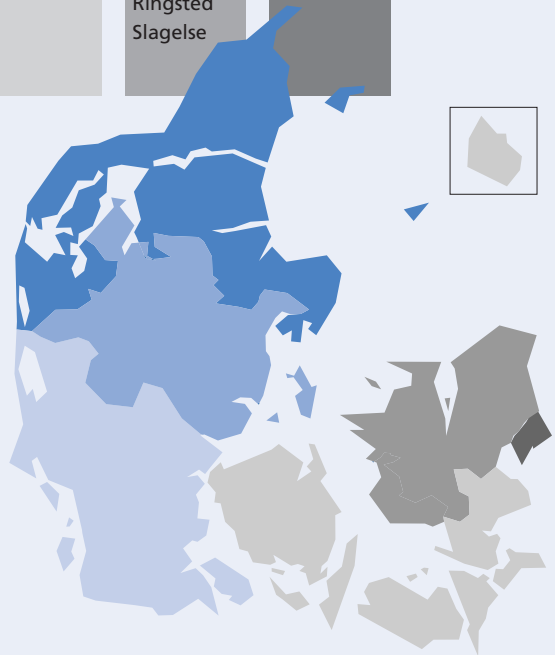
Landet er inddelt i 54 politikredse samt politikredsene i Grønland og på Færøerne. Københavns politikreds ledes af Politidirektøren i København, de øvrige af en politimester.

Justitsministeren er efter retsplejelovens § 109, stk. 1, politiets øverste foresatte. Ministeren udøver sine beføjelser gennem Rigspolitechefen, Politidirektøren i København og politimestrene.

Politiets personale- og økonomiforvaltning m.v. er efter retsplejelovens § 110 underlagt Rigspolitechefen. Denne fører desuden tilsyn med politimestrenes (Politidirektørens) almindelige måde at tilrettelægge politiets arbejde på og udfærdiger generelle retningslinier for dette. Disse retningslinier udgives i Rigspolitechefens Kundgørelsessamling.

Anklagemyndigheden

3.3. Anklagemyndighedens organisation og opgaver

Anklagemyndighedens opgaver og organisation er beskrevet i retsplejelovens kapitel 10 (§§ 95 - 107). Anklagemyndigheden består af Rigsadvokaten, statsadvokaterne og politimestrene (Politidirektøren).

Anklagemyndighedens opgave er i forbindelse med politiet at forfølge forbrydelser efter reglerne i retsplejeloven. De overordnede målsætninger for denne opgave er beskrevet i retsplejelovens § 96, stk. 2. Her står det, at anklagemyndigheden skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader. Derved skal anklagemyndigheden påse, at de strafskyldige drages til ansvar. Den skal også sikre, at uskyldige ikke bliver retsforfulgt ("objektivitetsprincippet").

Anklagemyndigheden er underlagt justitsministeren, der fører tilsyn med de offentlige anklagere. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser for, hvordan de offentlige anklagere skal udføre deres opgaver, og ministeren kan give disse pålæg om at behandle konkrete sager. Justitsministeren behandler endvidere klager over afgørelser, der er truffet af Rigsadvokaten som 1. instans.

3.3.1. Rigsadvokaten

Rigsadvokatens opgaver er beskrevet i retsplejelovens § 99. Ifølge den bestemmelse varetager Rigsadvokaten straffesager ved Højesteret og virker ved Den Særlige Klageret. Rigsadvokaten er de øvrige anklageres overordnede og fører tilsyn med dem.

Rigsadvokaten fastsætter endvidere bestemmelser om, hvordan de offentlige anklagere skal udføre deres opgaver. Disse generelle instrukser udgives blandt andet i Rigsadvokatens Meddelelser. Rigsadvokaten har f.eks. i Meddelelse nr. 7/1992 fastsat nærmere retningslinjer om påtalekompetencen og forelæggelsesregler m.v. for anklagemyndigheden.

Rigsadvokaten kan desuden give de offentlige anklagere pålæg om at behandle konkrete sager.

Rigsadvokaten behandler også klager over afgørelser, der er truffet af statsadvokaterne som 1. instans.

3.3.2. Statsadvokaterne

Statsadvokaternes opgaver er beskrevet i retsplejelovens § 101. Her står det, at statsadvokaterne varetager straffesager ved landsretterne, herunder anke- og nævningesager og stillingtagen til spørgsmålet om anke af byretsafgørelser. Statsadvokaterne fører endvidere tilsyn med politimestrenes (Politidirektørens) behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser, der er truffet af politimestrene (Politidirektøren) vedrørende strafforfølgning.

34

Statsadvokaterne kan endvidere fastsætte bestemmelser for, hvordan politimestrene (Politidirektøren) skal udføre deres opgaver som offentlige anklagere. De kan også give pålæg om behandlingen af konkrete sager, blandt andet ved at pålægge politimestrene (Politidirektøren) at begynde, fortsætte, undlade eller standse forfølgningen i en konkret sag.

Statsadvokaterne behandler desuden sager om erstatning i forbindelse med strafferetlig forfølgning (retsplejelovens kapitel 93 a) og fører tilsyn med længden af strafferetlige foranstaltninger, som psykisk afvigende kriminelle er blevet idømt, og tager herunder også stilling til spørgsmålet om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse, jf. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 680 af 10. juli 2000.

Endelig behandler statsadvokaterne i 1. instans de klager over politiet (retsplejelovens kapitel 93 b - 93 d), som denne beretning vedrører.

Statsadvokaternes forretninger er fordelt mellem seks regionale statsadvokater og Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet.

3.3.3. Politimestrene (Politidirektøren)

Politimestrenes og Politidirektørens opgaver som anklagemyndighed er beskrevet i retsplejelovens § 104. Politimestrene (Politidirektøren) og de offentlige anklagere, der er ansat hos disse, fungerer som anklagemyndighed ved byretterne. Politimesteren (Politidirektøren) har således – ved siden af ledelsen af politiet som beskrevet i afsnit 3.2. – ansvaret for politikredsens efterforskning og den lokale anklagemyndigheds virksomhed.

Ved lov om anklagemyndighedens struktur (L 385/1992) blev den almindelige påtalekompetence i straffesager ændret. Påtalen hører nu som udgangspunkt under politimestrene (Politidirektøren).

Politimesteren (Politidirektøren) skal dog efter bestemmelserne i retsplejeloven og anklagemyndighedens forelæggelsesregler, herunder Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1992, forelægge en række sager for statsadvokaten, inden der rejses tiltale m.v.

Det gælder f.eks., hvis der kan rejses begrundet tvivl om politimesterens (Politidirektørens) habilitet, hvis ansatte i politiet er blevet forurettet i tjenesten, eller hvis sigtede har indgivet klage over, at politiet har anvendt særlige efterforskningskridt. Dog undtages klart grundløse klager over efterforskningskridt, der er godkendt af retten. Det gælder f.eks. også sager mod psykisk afvigende kriminelle, sager mod advokater, samt visse særlovssager, f.eks. sager hvor der er uenighed mellem politimesteren (Politidirektøren) og særmyndigheden omkring tiltalens udformning.

Kompetenceændringen blev koblet sammen med en udvidelse af statsadvokaternes pligt til almen kontrol og tilsyn med politikredsens arbejdstilrettelæggelse og sagsbehandling. Ved at give statsadvokaterne mulighed for af egen drift eller efter en klage at kunne tage afgørelser op til fornyet behandling, tilgodeses hensynet til en ensartet sagsbehandling.

3.4. Flere regelsæt for behandlingen af klager over politiet

3.4.1. Hvordan kan der klages over politiets virksomhed?

I en beskrivelse af, hvordan der kan klages over politiets virksomhed, skal der skelnes mellem dispositioner og afgørelser, der er truffet af politimestrene (Politidirektøren) eller på disses ansvar, og politipersonalets adfærd eller strafbare forhold i tjenesten.

Klager over dispositioner og afgørelser er ikke omfattet af politiklagenævnsordningen. Spørgsmålet om, hvilken myndighed der er rette klageinstans, afhænger af sagens karakter.

3.4.2. Politimæssige dispositioner uden for strafferetsplejen

Afgørelsen kan påklages til justitsministeren, når der er tale om rent politimæssige (operationelle) dispositioner uden for strafferetsplejen. Disse sager omfatter dispositioner som led i ordenshåndhævelsen, f.eks. afspærring af et område som følge af cykelløb eller som følge af et

færdselsuheld, bortvisning af en person fra en lokalitet, anbringelse i detentionen og lignende.

For en række af politiets øvrige opgaver uden for strafferetsplejen gælder der særlige klageregler. Eksempelvis hører færdselslovgivningen under Trafikministeriet, og dette ministerium er derfor f.eks. klageinstans vedrørende klager over politiets afslag på udstedelse af kørekort.

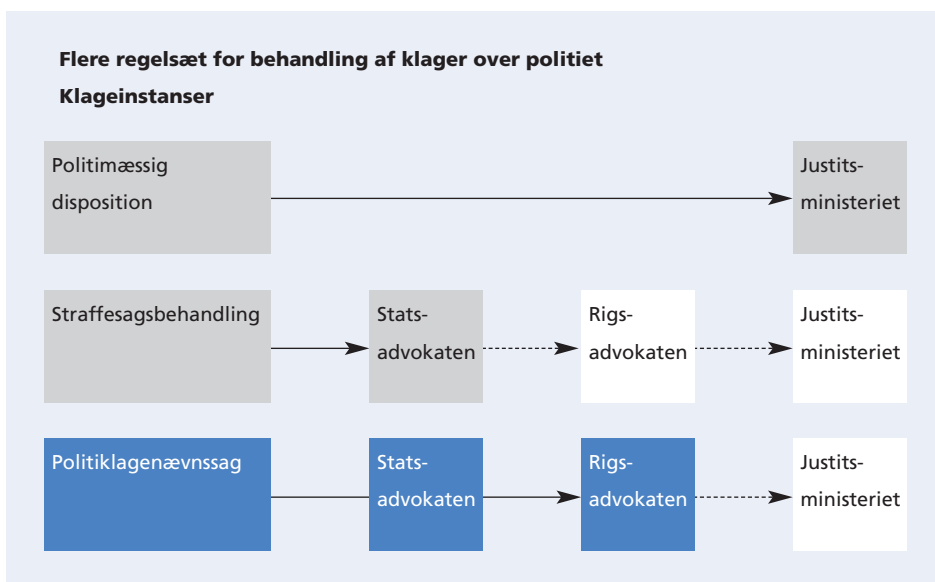
Politiet yder endvidere på forskellige særlovsområder bistand til særmyndigheden, når den gennemfører kontrolforanstaltninger – også i tilfælde, hvor der ikke er mistanke om et strafbart forhold.

Endvidere indeholder nogle særlove bestemmelser, der giver politiet en administrativ tilsynbeføjelse uden for strafferetsplejen, f.eks. i dyreværnsloven.

36

3.4.3. Dispositioner og afgørelser inden for strafferetsplejen

Er der derimod tale om dispositioner som led i en strafferetlig efterforskning, kan afgørelsen påklages til den regionale statsadvokat. Det kan være afgørelser om at benytte bestemte efterforskningskridt, herunder f.eks. at anholde, ransage, beslaglægge og lignende. På tilsvarende måde kan man klage over, at bestemte efterforskningskridt ikke

er foretaget – f.eks. at en person ikke er afhørt, eller at en person ikke er afhørt grundigt nok. Kun hvis der er tale om chikane eller magtmisbrug fra politiets side, kan denne sagstype være omfattet af ordningen med politiklagenævn.

Spørgsmålet om lovligheden af politiets efterforskningskridt kan endvidere indbringes for retten efter retsplejelovens § 746, stk. 1.

Der kan også klages over politimesterens (Politidirektørens) afgørelse af tiltalerspørgsmålet – f.eks. hvis politimesteren (Politidirektøren) opgiver påtale, afviser en anmeldelse eller indstiller efterforskningen.

Man kan endvidere klage til statsadvokaten over politimesterens (Politidirektørens) afslag på en begæring om aktindsigt.

3.5. Hvem kan klage over afgørelsen?

Det er kun sagens parter, der er klageberettigede i forhold til selve afgørelsen. Som part anses efter forvaltningsretten den, der har en væsentlig, direkte, individuel og retlig interesse i sagens afgørelse. Det kan f.eks. være en person, der har fremsat et erstatningskrav i anledning af sagen.

Klager nogen, der ikke er part med hensyn til sagens realitet, over den formelle sagsbehandling, vil klageren kun være part i denne sag. F.eks. vil en person, der ønsker aktindsigt i en straffesag efter forvaltningslovens § 18, være part i den del af sagen, der vedrører spørgsmålet om vedkommendes partsstatus. Han har derved adgang til at klage over politimesterens (Politidirektørens) afslag på aktindsigt i straffesagen.

Klageadgangen indebærer en helt ny realitetsbehandling af sagen. Således skal der som udgangspunkt foretages en fuldstændig materiel prøvelse af bevisbedømmelsen, retsspørgsmål og skønsspørgsmål. Tilsvarende gælder for den formelle sagsbehandling.

3.6. To-instansprincippet for behandlingen af klagesager

Samtidig med kompetenceændringen i 1992 blev klageadgangen moderniseret og forenklet med henblik på en hurtigere og mere effektiv behandling af klagesager. Derved blev også denne sagskategori underlagt det almindelige to-instansprincip. Det indebærer, at statsadvoka-

tens afgørelse af en klage over politimesterens (Politidirektørens) afgørelse er endelig.

Har statsadvokaten truffet afgørelsen som 1. instans, kan man klage over den til Rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelser i klagesager kan ikke påklages til justitsministeren.

Klagefristen er fire uger efter, at klageren har modtaget afgørelsen. Klagen skal dog behandles, hvis der er en undskyldelig årsag til, at klagefristen er overskredet. Det er op til klageren selv at begrunde, hvorfor overskridelsen af fristen er undskyldelig.

38 To-instansprincippet og fire-ugers klagefristen finder også anvendelse på klager over formelle mangler ved sagsbehandlingen og klager over afgørelser om aktindsigt efter forvaltnings loven og offentlighedsloven.

Den overordnede myndighed kan i øvrigt også uden klage tage en sag op til vurdering, som en underordnet myndighed behandler.

Afsnit 4.

Statistisk opgørelse over behandlingen af konkrete klagesager hos statsadvokaterne

39

4.1. Statistik over indkomne politiklagenævnsager

Statsadvokaterne har i beretningsåret modtaget 869 sager, der er omfattet af ordningen. Dette svarer til en stigning i sagstallet med ca. 4 procent i forhold til 1999. Den markante stigning i sagstallet der fandt sted i 1999 – og som navnlig skyldtes det såkaldte "Station 1"-kompleks er således blevet fastholdt i 2000. Der er ikke nogen indlysende årsag hertil, men det måtte konstateres i beretningen for 1999, at Station 1-sagen ikke rummede hele forklaringen på stigningen i sagstallet dette år, og at det ikke kunne udelukkes, at den megen omtale af denne sag i den landsdækkende presse havde været en medvirkende årsag til den generelle stigning på landsplan. Om dette er årsagen til fastholdelsen af den generelle stigning i 2000, har ikke kunnet klarlægges.

Det er anført i de tidligere beretninger, at der har været overvejelser om, hvorvidt de indkomne sager burde fordeles på de enkelte politikredse. Rigsadvokaten fandt imidlertid, at en sådan fordeling ville kunne give anledning til en række misforståelser. Således ville f.eks. et højt antal klager over politipersonalet i en given politikreds ved en ureflektet læsning kunne give en fejlagtig opfattelse af klagefrekvensen.

Det blev endvidere anført, at der indgår en lang række parametre ud over de mere basale statistiske oplysninger, hvis man skal vurdere klagefrekvensen. Det kunne f.eks. være oplysninger om politikredsens befolkningsunderlag, politipersonalets størrelse, antal politiforretninger i beretningsåret m.v. Der ville også være behov for nærmere oplysninger om politikredsens demografi og om eventuelle længerevarende og omfattende konfliktsituationer i lokalsamfundet, der har åbnet for mulighed for konfrontationer mellem politi og borgere, der kunne fremkalde

klager. På denne baggrund blev det ikke fundet tilstrækkeligt velbegrundet at foretage denne opdeling i beretningen.

Der har heller ikke i beretningsåret vist sig et behov for disse oplysninger. Det er således fortsat Rigsadvokatens opfattelse, at der ikke er grundlag for en sådan opsplitting af de statistiske oplysninger. Nogle politiklagenævn har valgt også i delberetningen for 2000 at fordele de indkomne sager på de enkelte politikredse. Der kan herom henvises til de enkelte delberetninger.

Der er som hidtil foretaget en opdeling af de indkomne sager for hver statsadvokatur. Der henvises herom blandt andet til tabel 2.

40

Tabel 1. Statistik over det samlede antal indkomne politiklagenævnsager i 2000

Antal sager indkommet i	1996	1997	1998	1999	2000
Klager over politipersonalets adfærd	539	333	286	583	367
Straffesager mod politipersonale	474	312	340	480	502
Heraf færdselssager	166	100	113	138	160
I alt sager omfattet af ordningen	1013	645	626	838	869

Tabel 2. Fordeling af indkomne sager pr. statsadvokatur i 2000

Antal sager indkommet i	1996	1997	1998	1999	2000
Statsadvokaten for København m.v.	268	223	208	326	280
Statsadvokaten for Sjælland	288	123	116	164	200
Statsadvokaten for Fyn m.v.	100	54	51	73	83
Statsadvokaten i Ålborg	119	82	90	89	89
Statsadvokaten i Viborg	100	56	78	93	114
Statsadvokaten i Sønderborg	138	107	83	93	103
I alt sager omfattet af ordningen	1013	645	626	838	869

Tabel 3. Statistik over verserende politiklagenævnsager (pr. 31.12.2000)

Verserende sager indkommet i	1997	1998	1999	2000	i alt
Adfærdsklager	1	3	24	190	218
Straffesager	2	3	41	270	316
Undersøgelser efter § 1020 a, stk. 2	0	0	0	5	5
Verserende sager i alt	3	6	65	465	539

4.2. Statistik over afgjorte politiklagenævnsager

Statsadvokaterne har i beretningsåret 2000 afgjort 715 sager, der er omfattet af ordningen.

Et udvalg af de konkrete sager, som statsadvokaterne har behandlet i beretningsåret, er beskrevet i afsnit 7. Sager af mere principiel karakter er behandlet i beretningens afsnit 6 om generelle problemstillinger.

Table 4. Statistik over afgjorte politiklagenævnsager i 2000

Antal sager afgjort i	1996	1997	1998	1999	2000
Klager over					
politipersonalets adfærd	260	320	282	380	302
Straffesager mod					
politipersonale ¹⁾	258 (117)	283 (106)	323 (103)	431 (106)	400 (139)
Undersøgelser efter					
§ 1020 a, stk. 2 ²⁾	8	6	7	18	13
I alt sager omfattet af ordningen²⁾	526	609	612	829	715

Note:

1) Færdelssager er anført i parentes.

2) Korrigeret korrekturfejil i beretningen for 1999.

4.3. Statistik over afgjorte adfærdssager

Statistikken over afgjorte adfærdssager indeholder oplysninger om klager, der er forligt i politikredsen (notitssager), tilbagekaldte klager og afviste klager. Endvidere indgår der oplysninger om sager, hvor der ikke er udtalt kritik af politiet, men hvor statsadvokaten alligevel har beklaget forholdet over for klageren. Endelig indgår der oplysninger om sager, hvor statsadvokaten har fundet grundlag for at kritisere den enkelte polititjenestemand eller "systemet". Der er i beretningsåret afgjort i alt 302 adfærdsklagesager.

Tabel 5. Statistik over afgjorte adfærdssager

Statsadvokaternes afgørelser af klager over politipersonalets adfærd

Fordelingen efter afgørelsens indhold	1999	2000
Klagen forligt i politikredsen ¹⁾	52	44
Klagen tilbagekaldt	18	11
Klagen afvist som forældet ²⁾	7	12
Klagen afvist som ubegrundet ³⁾	255	197
Ej kritik, men forholdet beklaget ⁴⁾	17	12
Grundlag for kritik ⁵⁾	12	16
Systemkritik ⁶⁾	0	1
Andet ⁷⁾	19	9
I alt	380	302

Noter:

1) Notitssager.

2) Retsplejelovens § 1019 a, stk. 2.

3) Gruppen omfatter bl.a. sager, der er grundløse, sager, hvor undersøgelsen ikke har underbygget klagen, og sager, hvor der er modstridende forklaringer ("uafgjort").

4) Sager, hvor statsadvokaten har beklaget forholdet over for klager, selvom der ikke har været grundlag for kritik af polititjenestemandens adfærd.

5) Kritik af polititjenestemandens adfærd.

6) Herunder kritik af tilrettelæggelsen af generelle procedurer.

7) Gruppen omfatter bl.a. sager, der er henlagt, fordi klager ikke har reageret på henvendelser fra statsadvokaten.

4.4. Statistik over afgjorte straffesager

Statistikken over afgjorte straffesager indeholder oplysninger om sager, hvor anmeldelsen er afvist uden realitetsbehandling, og sager, hvor statsadvokaten har indstillet efterforskningen eller opgivet påtale. Endvidere indgår der oplysninger om de sager, hvor statsadvokaten har fundet, at der var et tiltalegrundlag. Denne kategori omfatter både sager, hvor der er rejst tiltale, hvor tiltalen er frafaldet eller hvor polititjenestemanden har fået en advarsel efter retsplejeloven. Endelig indgår der oplysninger om de sager, hvor statsadvokaten har beklaget forholdet, selvom der ikke har været et tiltalegrundlag i sagen. Færdssagerne er anført særskilt. Der er i beretningsåret afgjort i alt 413 sager, der er behandlet efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c (straffesager).

Tabel 6. Statistik over afgjorte straffesager, herunder sager, der er behandlet efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2

Statsadvokaternes afgørelse af straffesager mod politipersonalet

Fordelingen efter afgørelsens indhold ¹⁾	1999	2000
Anmeldelsen afvist ²⁾	127 (11)	100 (12)
Efterforskning indstillet eller påtale opgivet ³⁾	216 (40)	216 (66)
Tiltalegrundlag ⁴⁾	78 (54)	73 (60)
Forholdet beklaget, men ikke tiltalegrundlag ⁵⁾	0	5 (0)
Andet ⁶⁾	10 (1)	6 (1)
I alt	431 (106)	400 (139)

Noter:

- 1) Færdselssager er anført i parentes
- 2) Afvisning efter retsplejelovens § 749, stk. 1.
- 3) Gruppen omfatter både sager, hvor efterforskning er indstillet efter retsplejelovens § 749, stk. 2, (ikke-sigtede personer), og sager, hvor påtale er opgivet efter retsplejelovens § 721, stk.1, nr. 1, (sigtede personer).
- 4) Gruppen omfatter sager, hvor der er rejst tiltale, udsendt bødeforlæg og meddelt tiltalefrafald eller en advarsel.
- 5) Sager, hvor statsadvokaten har beklaget det skete, selvom der ikke har været grundlag for tiltale m.v.
- 6) Gruppen omfatter bl.a. sager, der er tilbagekaldt, bagatelsager (færdselssager) m.v.

Tabel 7. Statistik over afgjorte undersøgelsessager efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2

Undersøgelse efter § 1020a, stk. 2	1996	1997	1998	1999	2000
Efterforskning indstillet	8	6	7	16	12
Andet	0	0	0	2	1
I alt	8	6	7	18	13

4.5. Beskrivelse af indkomne "visitationssager"

Statsadvokaternes mangeartede opgaver efter retsplejeloven er beskrevet i afsnit 3.3. Det er her beskrevet, hvorledes der gælder flere regelsæt for behandlingen af klager over politiet. Klager over dispositioner og afgørelser er ikke omfattet af politiklagenævnsordningen. Klager over politiets dispositioner og afgørelser inden for strafferetsplejen kan påklages til statsadvokaten.

Statsadvokaten behandler således klager over politiets dispositioner som led i den strafferetlige efterforskning, klager over formelle mangler ved politiets sagsbehandling og klager eller anmeldelser, der er omfattet af politiklagenævnens ordning. Statsadvokaterne er derimod ikke klageinstans for klager over politimæssige dispositioner. Klager af denne karakter indbringes for Justitsministeriet.

Efter retsplejelovens § 1021 a, stk. 1, skal statsadvokaten straks underrette politiklagenævnet om klager og anmeldelser, der skal behandles efter kapitel 93 b (adfærdsklager) eller kapitel 93 c (straffesager). Statsadvokatens underretning kan i praksis først ske, når det er afklaret, om en sag er omfattet af ordningen.

44

Når en klagesag er indkommet, foretager statsadvokaten en foreløbig vurdering af klagen, herunder om denne skønnes at være omfattet af ordningen. Det kan dog lejlighedsvis være vanskeligt straks at vurdere, om en modtaget klage er omfattet af politiklagenævnens ordning. Dette gør sig navnlig gældende, når den indeholder flere forskellige elementer, således som det er beskrevet i afsnit 6.1.3., men det kan også skyldes afgrænsningen af området for retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

Efter denne bestemmelse iværksætter statsadvokaten efterforskning, når en person er død eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt.

Ofte bliver det først efter en mere indgående undersøgelse klart, om en klage eller anmeldelse er omfattet af ordningen. Nedenfor omtales et eksempel på en sag, hvor statsadvokaten har overvejet, om en episode var omfattet af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

Det viste sig i løbet af beretningsåret 1996, at denne form for indledende undersøgelse af, om en klagesag er omfattet af politiklagenævnets kompetence, i nogen grad kunne belaste statsadvokaterne. Det blev derfor medio 1997 efter ønske fra statsadvokaterne besluttet at opgøre antallet af indkomne klagesager, hvor statsadvokaten har måttet foretage en nærmere undersøgelse af, om en sag er omfattet af politiklagenævnens ordning. Opgørelsen viser, at statsadvokaterne i vidt omfang vælger at foretage denne grundige visitering af sagerne, inden der træffes beslutning om, hvorvidt en sag er omfattet af ordningen.

Tabel 8. Opgørelse af visitationssager (pr. 31.12.1999)

Opgørelse over undersøgelsessager	1998	1999	2000
Fordelingen efter afgørelsens indhold			
Politiklagenævns sag	60	84	73
Dispositionsklage	26	16	65
Verserende	15	44	62
Andet ¹⁾	192	177	139
I alt	215	321	339

Noter:

1) Andet, herunder henlagt

Eksempel på indkomne visitationssager

Muligheden for at gennemføre en undersøgelse i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, har i beretningsåret blandt andet været overvejet i følgende sager:

Eksempel 1

Selvmordsforsøg i venterum

(SA1-00-321-0840)

En 25-årig mand A blev som sigtet for trusler anholdt og anbragt i venterum. Kl. 03.20 bemærkede personalet via videoovervågningen, at A snørede et bånd fra sine bukser tre gange rundt om halsen. Da personalet kom til stede var A livløs og havde fråde om munden. En politiasistent skar båndet over og A kom til sig selv. En tilkaldt læge konstaterede, at A ikke havde nogen skader. A, der var sindslidende, ønskede ifølge sin forsvarer ikke at klage.

Politidirektøren underrettede statsadvokaten om sagen. Da den pågældende hverken efter lægens, politiets eller egen opfattelse var kommet alvorligt til skade, fandt statsadvokaten ikke grundlag for at indlede efterforskning efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

Politiklagenævnet var enig i, at der ikke var grundlag for at foretage videre.

Eksempel 2

Spørgsmål om alvorlig tilskadekomst i politiets varetægt

(SA3-00-46-0070)

En politimester orienterede statsadvokaten om, at en anholdt kvindelig narkoman, der var sigtet for tyveri, havde stukket sig selv med en saks i maveregionen, mens hun sad på bagsædet i en patruljebil på vej til arresten. Under ransagningen på hendes bopæl var det lykkedes hende at medtage to sakse. Hun forklarede senere, at hun havde følt, "at det hele ramlede".

46

Kvinden blev indlagt på hospitalet og opereret. Ifølge lægelige oplysninger havde saksestikket ikke ramt indre organer eller bughinden, som var intakt.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at iværksætte efterforskning efter retsplejelovens kapitel 93c, da den anholdte ikke var kommet alvorligt til skade.

Afsnit 5.

Behandlingen af klagesager i rigsadvokaturen

5.1. Generelle regler om klageberettigelse m.v.

Som anført i afsnit 2.7. om klageadgangen, kan både den forurettede og andre klage til statsadvokaten over politipersonalets adfærd i tjenesten. Der gælder som udgangspunkt heller ikke begrænsninger i den personkreds, der er berettiget til at indgive anmeldelse om strafbart forhold, som er begået af politipersonale.

Der er ovenfor i afsnit 3.5. redegjort for de almindelige principper for hvem, der er berettigede til at klage over en afgørelse. Herefter er det kun sagens parter, der er klageberettigede i forhold til selve afgørelsen. Som part anses efter forvaltningsretten den, der har en væsentlig, direkte, individuel og retlig interesse i sagens afgørelse.

Reglerne for behandlingen af klager over statsadvokaternes afgørelser af politiklagenævnsager afviger på et punkt fra de beskrevne generelle regler.

Udover sagens parter kan således også politiklagenævnet klage over statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten. Klagebehandlingen er undergivet det almindelige to-instansprincip, som indebærer, at Rigsadvokatens afgørelse af en klage over statsadvokatens afgørelse er endelig. Afgørelsen kan således ikke påklages til Justitsministeriet. Dette fremgår af retsplejelovens § 1019 h og § 1020 g, jf. § 99, stk. 3, samt § 1021 f.

Reglen om politiklagenævnets klageadgang findes i retsplejelovens § 1021 f. Det anføres om bestemmelsen i lovforarbejderne:

“Om baggrunden for bestemmelsen bemærkes, at politiklagenævnets virksomhed skal medvirke til at sikre, at befolkningen har tillid til, at sagerne i enhver henseende behandles sagligt og korrekt. Der må ikke kunne opstå mistanke om, at man holder hånden over politifolk, der har begået strafbart eller kritisabelt forhold, jf. herved betænkning 1278/1994, side 172 og side 179.

Det er politiklagenævnet som sådant – ikke det enkelte medlem – der

har klageadgang. Dvs. at en klage fra politiklagenævnet forudsætter, at mindst to af nævnets tre medlemmer ønsker at klage, jf. betænkning 1278/194, side 172.

Da parterne selv har mulighed for at påklage afgørelsen, forudsættes det, at politiklagenævnets beføjelse til at klage opfattes som en form for ekstra garanti, der kun undtagelsesvis bringes i anvendelse, f.eks. hvis en sag er af principiel interesse, jf. betænkning 1278/1994, side 172 og side 179”.

48

Der gælder samme klagefrist for politiklagenævnet som for sagens parter. Det vil sige, at klagefristen er fire uger efter, at nævnet har modtaget afgørelsen. En klage fra en part skal dog behandles, hvis der er en undskyldelig årsag til, at klagefristen er overskredet. Det er klageren selv, der skal godtgøre, at overskridelsen af fristen er undskyldelig.

Er der tale om en klage fra nævnet, betragter Rigsadvokaten i praksis denne som en klage fra en myndighed. Ekspeditionsfejl hos myndigheder, herunder politiklagenævn anses i almindelighed ikke for undskyldelige.

Sagens parter skal have underretning af statsadvokaten, hvis politiklagenævnet klager over afgørelsen. Det fremgår af bekendtgørelse om forretningsorden for politiklagenævn § 11.

5.2. Rigsadvokatens behandling af klager over statsadvokaternes afgørelser

Klageadgangen indebærer en helt ny realitetsbehandling af sagen. Således skal der foretages en fuldstændig materiel prøvelse af bevisbedømmelsen, retsspørgsmål og skønsspørgsmål. Rigsadvokaten kan som led i klagesagens behandling indhente nye oplysninger, herunder for at belyse omstændigheder, der er gjort gældende i forbindelse med klagen. Dette kan f.eks. være yderligere eller supplerende afhøringer af vidner, klageren eller indklagede og indhentelse af foto eller rids over gerningsstedet. Der er nedenfor (eksempel 2) og i afsnit 5.4.1 (eksempel 2) anført eksempler på sager, hvor Rigsadvokaten har indhentet oplysninger til brug for klagesagens behandling. Rigsadvokaten har også ved enkelte lejligheder bedt statsadvokaten om at genoptage en under-

søgelse eller efterforskning med henblik på at bringe nye oplysninger til veje.

Rigsadvokaten påser ved sin behandling af en sag både, at afgørelsen materielt er rigtig, og at formelle regler for sagsbehandlingen er overholdt.

Dette indebærer i praksis, at Rigsadvokaten f.eks. ikke er bundet af det forhold, at der har været enighed mellem statsadvokat og nævn om, hvilke faktiske omstændigheder, der kan lægges til grund ved sagens afgørelse, bevisvurderingen eller subsumptionen.

I det følgende bringes nogle eksempler på sager, hvor Rigsadvokaten har ændret en afgørelse, hvormed der var enighed mellem nævn og statsadvokat.

49

Eksempel 1

Ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for kritik af udtalelser under en indbyrdes samtale mellem to politiassistenter

(SA6-99-321-0183 og K 485/99)

En cyklist blev en aften standset af en politipatrulje for at have kørt imod færdselsretningen og uden lys. Cyklisten, der i første omgang ikke efterkom patruljens anmodning om at standse, hidsede sig op og kaldte blandt andet politiassistenterne for "røvhuller", "drengerøve" og "gadedrenge". Politiassistent A sagde herefter til sin kollega: "Ham skal vi have med i detentionen" eller "han er moden til detentionen". Da cyklisten ikke ønskede at oplyse sin identitet, blev han anholdt.

Cyklisten blev fundet skyldig i overtrædelse af færdselsloven, gadeuorden og vold mod politiet i forbindelse med episoden og indgav herefter anmeldelse mod politiassistenterne for vold begået i forbindelse med anholdelsen, ligesom han klagede over politiassistenternes adfærd.

Politiassistenterne bestred at have udøvet vold, men A erkendte at være fremkommet med de anførte udtalelser og forklarede, at han opfattede cyklisten som kraftigt påvirket af spiritus.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen for vold, men beklagede politiassistentens udtalelser på et tidspunkt, hvor der ikke var anholdelsesgrundlag. Statsadvokaten fandt, at politiassistenten burde have indset, at udtalelsen i den givne situation kunne virke provokerende, og at

udtalelsen kunne have medvirket til, at situationen udviklede sig. Politiklagenævnet havde erklæret sig enig heri.

Rigsadvokaten anførte, at polititjenestemænd i deres optræden og indbyrdes samtale under kontakt med borgerne ikke bør anvende ordvalg eller vendinger, der kan være med til at tilspidse en situation, men fandt ikke, at der i den konkrete sag var fuldt tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik af A's udtalelser. Rigsadvokaten lagde blandt andet vægt på, at cyklisten ikke havde efterkommet anvisningen om at standse, at han højlydt havde tiltalt politiassistenterne med skældsord, at han blev skønnet spirituspåvirket, og at han øvede vold mod A. Rigsadvokaten bemærkede endvidere, at to samarbejdende politiassistenter under sådanne omstændigheder må have en vis frihed til at drøfte, hvorledes en politiforretning skal gribes an, herunder hvorvidt detentionsanbringelse eller anholdelse bør overvejes.

50

Eksempel 2

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA4-99-321-0208 og K 570/00)

En mand, A, der var kendt af politiet for adskillige anbringelser i detentionen i forbindelse med blandt andet indtagelse af "kogesprit" og i forbindelse med politiets bistand ved hospitalsindlæggelser, blev på foranledning af en socialmedarbejder hentet af politiet og anbragt i detentionen ca. kl. 11.30. A var ifølge politiassistenterne meget beruset og fremkom alene med gryntelyde. Han måtte løftes ind i detentionen og blev lagt i aflåst sideleje på madrassen. Fra kl. 11.30 til kl. 12.00 kunne den vagthavende via en tv-monitor konstatere, at han sov og snorkede højlydt.

Vagthavende havde, da han fra politiassistenterne over radioen havde fået oplysninger om nu afdødes tilstand, ringet til en læge, som han imidlertid ikke kunne få fat i. Han fik senere fat i en anden læge, der ankom til politigården ca. kl. 12.40 og straks efter konstaterede, at A var afgået ved døden. A havde i inderlommen en flaske med husholdningsspirit. Flasken var kvart fuld.

I A's blod blev der påvist en alkoholpromille på 3,15, og dødsårsagen måtte efter obduktionserklæringen antages at være alkoholforgiftning. Der blev ikke fundet tegn på vold begået af andre personer.

Statsadvokaten fandt ikke, at den vagthavendes tilsyn med A havde

været i overensstemmelse med de foreskrevne regler, idet han ikke personligt havde ført tilsyn med A i detentionen, hvilket ikke kan erstattes af tilsyn med monitor. Under hensyn til graden af A's beruselse fandt statsadvokaten dog ikke, at et personligt tilsyn kunne have forhindret dødsfaldet. Statsadvokaten indskærpede herefter reglerne om tilsyn i detentionen over for politimesteren. Statsadvokaten fandt i øvrigt ikke grundlag for kritik og indstillede med politiklagenævnets tiltræden efterforskningen i sagen, da der ikke var formodning om, at polititjenestemænd havde udvist skødesløshed eller grovere forsømmelse i tjenesten.

A's søster indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der til brug for klagesagens behandling anmodede statsadvokaten om at foretage nye afhøringer af de politiassistenter, der indbragte A, vagthavende og en ansat ved det forsorgshjem, hvor afdøde havde boet. Rigsadvokaten tiltrådte herefter statsadvokatens afgørelse om at indstille efterforskningen, men fandt det kritisabelt, at hverken de politiassistenter, der indbragte A, eller den vagthavende sørgede for at A blev fremstillet for en læge, inden han blev anbragt i detentionen, jf. § 7 sammenholdt med § 1 og § 5 i kundgørelse II nr. 55 om tilsyn med detentionsanbragte. Rigsadvokaten lagde i den forbindelse vægt på, at det kun i begrænset omfang havde været muligt at komme i kontakt med A inden anbringelsen i detentionen, at det under sådanne omstændigheder i særlig grad var påkrævet, at den indbragte blev fremstillet for den vagthavende til vurdering af, om lægetilsynet straks skulle foretages på skadestuen eller afvente tilkaldelse af lægevagt. Rigsadvokaten fandt endvidere, at det er af afgørende betydning, at det som foreskrevet er den vagthavende, der foretager vurderingen af, om den indbragte er egnet til anbringelse i detentionen, idet det er den vagthavende, der har ansvaret for den efterfølgende udførelse af tilsynet, og dermed også skal vurdere, om den detentionsanbragte skal have personligt tilsyn oftere end én gang hver halve time, jf. § 17, stk. 4, i kundgørelse II nr. 55 om tilsyn med detentionsanbragte.

Rigsadvokaten fandt det endvidere kritisabelt, at den vagthavende ikke sørgede for, at der blev ført personligt tilsyn med A, jf. kundgørelsens § 17.

Sagen er omtalt i beretningen 1999 side 183 og under afsnit 8.1.4.

Eksempel 3

Ikke tilstrækkeligt bevis for at en motorcykelbetjent havde udtalt sig på en beklagelig måde

(SA2-99-44-0346 og K 539/00)

En motorcykelbetjent standsede på motorvejen en bilist. Mens bilen holdt i nødsporet rettede den kvindelige passager henvendelse til motorcykelbetjenten og spurgte, hvorfor han havde standset hendes mand.

Kvinde klagede efterfølgende over, at motorcykelbetjenten havde været uforskammet og afvisende, idet han blandt andet havde sagt: "Det kommer ikke dig ved, gå ind i bilen igen". Kvindens mand bekræftede forklaringen.

52

Motorcykelbetjenten forklarede, at han alene havde talt med kvindens mand, og at det var manden, der bad kvinden om at sætte sig ind i bilen igen.

Statsadvokaten beklagede, at motorcykelbetjenten havde tiltalt kvinden på en kommanderende måde, og at hun ikke blev venligt vejledt.

Politiklagenævnet tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Motorcykelbetjenten indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der ikke fandt, at det – som sagen var oplyst – med sikkerhed kunne lægges til grund, at motorcykelbetjenten havde udtalt sig på en beklagelig måde.

5.3. Klagestatistikken

Rigsadvokaten modtog i beretningsåret i alt 160 konkrete sager vedrørende politiklagenævnsordningen. Otte sager vedrørte spørgsmålet om statsadvokatens habilitet, mens de øvrige sager var orienteringssager eller sager, der skulle sendes videre til vedkommende statsadvokat m.v.

Rigsadvokaten modtog således i beretningsåret 144 klagesager. Dette svarede til niveauet i 1999, hvor Rigsadvokaten modtog 146 klagesager. Set i forhold til det samlede antal afgørelser, der er truffet af statsadvokaterne i beretningsåret, er der tale om, at knap en femtedel af afgørelserne indbringes for Rigsadvokaten. Denne "klagefrekvens" har været nogenlunde stabil i de forløbne år.

Fordelingen af klager, der er indbragt af sagens parter (den indklagede polititjenestemand og borgeren) og politiklagenævnene fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Fordelingen af indkomne sager hos Rigsadvokaten

Sag indkommet i	1999		2000	
Sagskategori	Kap 93 b Kap 93 c		Kap 93 b Kap 93 c	
Sagen påklaget af				
<i>polititjenestemanden</i>	9	9	5	6
<i>borgeren</i>	41	63	59	58
<i>politiklagenævnet</i>	2	12	4	11
Klager i alt efter kap. 93 b og 93 c	52	84	69	65
I alt	146		144	

53

5.4. Særligt om sager, der er påklaget af nævnene

Det kan fortsat konstateres, at politiklagenævnene – som forudsat i lovforarbejderne – generelt er tilbageholdende med at klage over statsadvokatens afgørelse, selvom man er uenige heri. Nævnene har i 2000 i 15 tilfælde klaget over statsadvokatens afgørelse. Politiklagenævnet for Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby har indbragt otte sager, mens Politiklagenævnet for Statsadvokaten for Sjælland har indbragt fire sager. Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Viborg og Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Aalborg har indbragt henholdsvis en og to sager for Rigsadvokaten.

En del af de sager, der er påklaget af nævnene, har vedrørt spørgsmålet om nævnenes kompetence, jf. afsnit 6.2. Der har i andre sager derimod alene været spørgsmål om en almindelig bevisvurdering, som sagens parter ikke har fundet anledning til at påklage.

Nedenfor beskrives et udsnit af de sager, hvor politiklagenævnene har indbragt statsadvokatens afgørelse for Rigsadvokaten.

5.4.1. Principielle spørgsmål

Eksempel 1

Spørgsmål om kriminalinspektørs udtalelser til pressen var omfattet af politiklagenævnens ordningen

(SA1-99-44-0377 og K 537/00)

54

Forsvareren for en kvinde, der var sigtet for 22 drab på plejehjemmet "Plejebo" klagede til statsadvokaten over en kriminalinspektørs udtalelser til pressen under efterforskningen af sagen. Kriminalinspektøren var blandt andet citeret for at have udtalt: "Der er ingen grund til at spille tiden på en afhøring og få den samme løgnagtige forklaring, før vi har flere konkrete forhold, som hun skal tage stilling til".

Statsadvokaten behandlede klagen som en klage vedrørende politiets dispositioner. Statsadvokaten fandt udtalelsen kritisabel og lagde vægt på, at kriminalinspektørens udtalelse – uanset, at kriminalinspektøren mente at fremsætte udtalelsen "uden for referat" – under alle omstændigheder var særdeles uheldig, dels fordi den generelt gav udtryk for kriminalinspektørens opfattelse af skyldsspørgsmålet, hvilket for så vidt angår udtalelser til offentligheden er i strid med retsplejelovens § 1016 a, dels fordi efterforskningen i den konkrete sag endnu ikke var så fremskreden, at der overhovedet var grundlag for at tage stilling til pålideligheden af sigtedes forklaringer, endsige at karakterisere forklaringerne på den angivne måde. Statsadvokaten meddelte, at afgørelsen ikke kunne påklages til en anden administrativ myndighed, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2.

Efter påtaleopgivelsen mod kvinden – knap to år efter statsadvokatens afgørelse – anmodede politiklagenævnet statsadvokaten om at undersøge, om der forelå kritisable forhold under efterforskningen. Statsadvokaten orienterede nævnet om afgørelsen og nævnet fandt, at sagen burde have været behandlet som en politiklagenævns sag.

Statsadvokaten meddelte nævnet, at udtalelserne ikke faldt ind under politiklagenævnsordningen, da den ikke angik strafbart forhold fra kriminalinspektørens side. Statsadvokaten henviste endvidere til, at der ikke var tale om en adfærd rettet direkte mod den pågældende person, som udtalelsen vedrørte, og som ikke blev navngivet i eller i forbindelse med kriminalinspektørens udtalelser.

Politiklagenævnet indbragte spørgsmålet for Rigsadvokaten, der

fandt, at det kunne give anledning til nogen tvivl, hvorvidt klagen i den konkrete sag skulle behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b eller 93 c. Rigsadvokaten udtalte endvidere: *“Klagen over karakteristikken af sigtedes forklaringer som “løgnagtige” i kriminalinspektørens udtalelse til Politiken må efter min opfattelse anses for en klage over ukorrekt fremgangsmåde i forbindelse med udførelsen af tjenesten eller som en klage over uhøflig eller ukorrekt optræden, der efter forarbejderne til lov nr. 393 af 14. juni 1995 om politiklagenævnsordningen må anses for omfattet af disse regler. Hertil kommer, at det ikke, da statsadvokatens undersøgelse blev indledt, kunne udelukkes, at der eventuelt ved disse udtalelser kunne være tale om et strafbart forhold i form af overtrædelse af retsplejelovens § 1016 a. På den baggrund er det min opfattelse, at det ville have været rigtigst, at i hvert fald klagen over udtalelserne til Politiken var blevet behandlet i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b.”*

55

Rigsadvokaten fandt dog ikke grundlag for at genoptage behandlingen af sagen, og lagde vægt på, at nævnet havde meddelt, at man kunne tiltræde statsadvokatens afgørelse, at der var gået mere end to år siden statsadvokatens afgørelse, og at ingen af sagens parter havde gjort indsigelse mod statsadvokatens afgørelse, herunder at den ikke var forelagt for nævnet.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.1.3. eksempel 3, 6.2.1. og i politiklagenævnets delberetning.

Eksempel 2

Politiets eftersættelse af bil, hvor føreren afgik ved døden

(SA4-99-321-0209 og K 549/00)

En politiassistent blev under en færdselspatrulje opmærksom på en bilist, der begik en vigepligtsforseelse. Efter at den pågældende havde foretaget en hasarderet overhaling, og politiassistenten havde fået oplyst, at den pågældende var frakendt førerretten, blev bilen forsøgt standset ved hjælp af patruljevognens udrykningssignaler. Da føreren af bilen ikke reagerede herpå, blev bilen eftersat.

Eftersættelsen fortsatte på en motorvej, hvor bilens hastighed kom op på 190-220 km/t. Patruljevognen var under eftersættelsen 200-300 meter bagved bilen. Den eftersatte bil foretog på et tidspunkt overhaling af et lastvognstog og ramte herunder en kantpæl. Føreren mistede

kontrollen over bilen og ramte med stor hastighed et autoværn. Føreren blev slynget ud af bilen og dræbt på stedet. Føreren havde ikke anvendt sikkerhedssele og var spirituspåvirket.

Statsadvokaten fandt, at betingelserne for udrykningskørsel var opfyldt. Der var derfor ikke formodning om, at føreren af patruljevognen havde begået strafbart forhold. Statsadvokaten bemærkede, at det under en eftersættelse af et køretøj med høj hastighed løbende bør vurderes, hvorvidt fortsat eftersættelse er forsvarlig. Statsadvokaten fandt ikke anledning til at kritisere, at eftersættelsen skete med så høj hastighed.

56

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten. Nævnet var af den opfattelse, at eftersættelsen burde være opgivet, idet en eftersættelse med så høj hastighed medførte alvorlig risiko også for andre trafikanter. Nævnet henviste til den lovovertrædelse, der gav anledning til eftersættelsen, og til at politiet skønnede afdøde spirituspåvirket, at nummerplade og dermed bilens ejer var oplyst samt tidspunktet for eftersættelsen.

Rigsadvokaten anmodede til brug for klagesagens behandling statsadvokaten om at foretage afhøring af den politiassistent, der havde ført patruljebilen og den vagthavende vicepolitikommissær, som politiassistenten havde kommunikeret med under eftersættelsen. Rigsadvokaten tiltrådte herefter, at betingelserne for udrykningskørsel var opfyldt, og at der ikke var formodning om, at føreren af patruljevognen havde begået strafbart forhold.

Rigsadvokaten fandt endvidere ikke, at der var tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte statsadvokatens afgørelse om ikke at kritisere de dispositioner, som politiassistenten alene eller sammen den vagthavende vicepolitikommissær foretog under eftersættelsen, herunder beslutningen om at fortsætte eftersættelsen på motorvejen med hastigheder på mellem 190 og 220 km/t i et forsøg på snarlig standsning. Rigsadvokaten var enig i, at en eftersættelse med så høje hastigheder generelt indebar alvorlig risiko og fare for de implicerede i eftersættelsen og andre trafikanter, men fandt efter omstændighederne i den konkrete situation ikke tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte det af politiassistenten udøvede skøn om, at der var et rimeligt forhold mellem den fare, som afdøde måtte anses for at udgøre, hvis eftersættelsen

ikke blev bragt til ophør og den risiko, der var forbundet med at lade eftersættelsen fortsætte med så høje hastigheder.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 8.1.4.

Eksempel 3

Spørgsmål om adfærd mellem ansatte er omfattet af politiklagenævnsordningen

(SA1-99-321-741 og K 623/00)

En mandlig civilmedarbejder i jobtræning hos Rigspolitechefen indgav anmeldelse mod en kriminalassistent for uterligt forhold begået på et gangareal i en af politiets bygninger. Ifølge anmeldelsen havde anmelderen stået foroverbøjet for at ordne post, da kriminalassistenten greb fat i ham bagfra og pressede sit underliv mod anmelderens bagdel, mens han udstødte et brøl, ligesom han foretog samlejevægøvelser.

Kriminalassistenten blev under afhøring hos statsadvokaten sigtet for blufærdighedskrænkelse efter straffelovens § 232. Han erkendte – bortset fra samlejevægøvelserne – hændelsesforløbet, og forklarede, at det var ment som "en grovkornet spøg".

Statsadvokaten indstillede til nævnet, at påtale blev opgivet, idet han ikke fandt, at der var bevis for, at kriminalassistenten havde haft forsæt til blufærdighedskrænkelse, ligesom det ikke bevismæssigt kunne lægges til grund, at der var tale om et uterligt forhold. Politiklagenævnet var enig i, at der ikke var bevis for forsæt til blufærdighedskrænkelse, men fandt, at den udviste adfærd var meget kritisabel.

Statsadvokaten meddelte nævnet, at kriminalassistentens adfærd efter hans opfattelse ikke var omfattet af politiklagenævnsordningen, fordi adfærden var udøvet på arbejdspladsen mellem to ansatte.

Nævnet anmodede om, at spørgsmålet blev indbragt for Rigsadvokaten.

Rigsadvokaten tog ikke stilling til spørgsmålet, men anmodede statsadvokaten om at træffe afgørelse i 1. instans og henledte nævnets opmærksomhed på Rigsadvokatens udtalelse i K 380/99 (omtalt i beretningen 1999 side 194).

Statsadvokaten traf herefter afgørelse i overensstemmelse med den oprindelige indstilling.

Rigsadvokaten tiltrådte efter klage fra anmelderen afgørelsen. Politiklagenævnet klagede ikke over afgørelsen.

Sagen er omtalt under punkt 6.2.4. eksempel 4.

5.4.2. Færdselssager

Politiklagenævnet for Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby har i beretningsåret indbragt fem afgørelser vedrørende sanktions- og bevisspørgsmål i færdselssager for Rigsadvokaten. I det følgende omtales disse sager.

58

Eksempel 1

Kriminalassistents benyttelse af håndholdt mobiltelefon

(SA1-99-321-0766 og K 545/00)

En kriminalassistent blev standset af en færdselspatrulje for under kørsel med en tjenestevogn at have benyttet en håndholdt mobiltelefon. Kriminalassistenten havde på tidspunktet en såkaldt "røverbvagt", hvilket indebar, at han i tilfælde af røveri mod pengeinstitutter, posthuse m.v. øjeblikkeligt blev sendt til gerningsstedet. Til dette formål var kriminalassistenten i besiddelse af en mobiltelefon og var instrueret om kun at modtage opkald på mobiltelefonen og altid at besvare sådanne opkald. Kriminalassistenten havde på tidspunktet besvaret et opkald fra tjenestestedet, der dog ikke vedrørte røveri.

Statsadvokaten opgav påtale for overtrædelse af færdselslovens § 55 under henvisning til de særlige omstændigheder i den konkrete situation, hvor kriminalassistenten var instrueret om altid at besvare opkald på mobiltelefonen. Statsadvokaten fandt efter omstændighederne heller ikke grundlag for at foretage videre over for tjenestestedet, idet den konkrete sag havde givet anledning til, at personalet, herunder røverbvagten, var blevet indskærpet, at der ikke måtte bruges håndholdt mobiltelefon, ligesom der var taget skridt til installation af håndfrit betjeningssæt til mobiltelefoner i de anvendte tjenestevogne.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, idet nævnet fandt, at kriminalassistenten skulle forelægges en bøde på 300 kr.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Sagen er endvidere omtalt i politiklagenævnets delberetning.

Eksempel 2

Spørgsmål om tiltale for overtrædelse af færdselsloven i forbindelse med udrykningskørsel

(SA1-99-321-680 og K 547/00)

En politibetjent foretog under en udrykningskørsel om natten svingning til højre og ramte herved en kantsten med patruljebilens højre hjul. Patruljebilens bagende skred ud og ramte en parkeret bil.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at rette strafferetlige sanktioner mod politibetjenten og lagde vægt på, at udskridningen skete på grund af niveauforskellen mellem cykelsti og fortov og de to vejbaner, at uheldet skete under eftersættelse af et brugsstjålet køretøj, at der ikke var fare for udenforstående, og at der alene skete materiel skade.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten. Nævnet var af den opfattelse, at politibetjenten ikke havde udvist ganske særlig forsigtighed, da færdselsituationen var stationær, og politibetjenten derfor havde det fulde overblik. Nævnet mente derfor, at der burde forelægges politibetjenten en bøde for overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 3

Spørgsmål om tiltale for overtrædelse af færdselsloven i forbindelse med vending

(SA2-00-321-400 og K 634/00)

En politiassistent ville vende patruljebilen på en vej og påbegyndte derfor svingning til venstre ind i en indkørsel. Da han holdt med forhjulene ved fortovskanten, blev patruljebilen påkørt bagfra af en taxa. Taxachaufføren forklarede, at han troede, at patruljebilen ville standse, hvorfor han overhalede den venstre om.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet han ikke fandt grundlag for at tilsidesætte politiassistentens forklaring om, at han placerede sig på kørebanens midte og aktiverede blinklyset, før han påbegyndte svingningen.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, fordi nævnet fandt, at der burde forelægges politiassistenten en bøde for overtrædelse af færdselslovens § 18.

Rigsadvokaten tiltrådte afgørelsen og bemærkede, at sagen skulle afgøres efter færdselslovens § 16. Rigsadvokaten fandt endvidere ikke, at det kunne udelukkes, at taxachaufføren på grund af omstændighederne burde have overhalet højre om.

Eksempel 4

Spørgsmål om tiltale for overtrædelse af færdselsloven i forbindelse med udrykningskørsel

(SA1-99-321-0632 og K 552/00)

60

En politiassistent påkørte under en udrykningskørsel en parkeret bil, hvorefter han mistede herredømmet og kørte ind i en husmur med materiel skade på patruljebilen til følge. Der var på tidspunktet for uheldet tæt trafik, ligesom det sneede kraftigt.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at rette strafferetlige sanktioner mod politiassistenten og lagde vægt på, at uheldet på grund af udrykningssituationen, det glatte føre, den dårlige oversigtssituation og den tætte trafik, måtte anses for at falde inden for den margin, der må indrømmes politipersonale i vanskelig situationer.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, idet nævnet var af den opfattelse, at politiassistenten ved at miste herredømmet over patruljebilen ikke havde udvist ganske særlig forsigtighed. Nævnet fandt derfor, at der burde forelægges politibetjenten bøde for overtrædelse af færdselslovens § 15.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 5

Spørgsmål om tiltale for overtrædelse af færdselsloven i forbindelse med udrykningskørsel

(SA1-99-321-0654 og K 568/00)

En politibetjent kørte under en udrykningskørsel frem mod rødt lys og blev i krydset påkørt af en tværkørende minibus med betydelig materiel skade til følge. Det måtte lægges til grund, at patruljebilen blev ført frem i krydset med meget lav hastighed, og at bilister i andre vognbaner havde standset for patruljebilen.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at rette strafferetlige sanktioner mod politibetjenten og lagde vægt på, at uheld som det foreliggende var uundgåelige under udrykningskørsel, og at politibetjenten

havde udvist stor vilje til at overholde udrykningsreglerne. Statsadvokaten lagde endvidere vægt på, at modparten havde sin opmærksomhed fæstnet ved et andet udrykningskøretøj, da han kørte frem.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, idet nævnet var af den opfattelse, at politibetjenten havde haft mulighed for at bremse op og dermed undgå uheldet, og at der burde forelægges ham en bøde.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

5.4.3. Sager vedrørende bevisvurderingen

61

Eksempel 1

Politiassistentens sprogbrug i forbindelse med bortvisning fra diskotek

(SA1-98-44-0292 og K 551/00)

En mand og tre andre blev efter at have betalt entréafgift nægtet adgang til et diskotek, fordi en af de pågældende ikke ville tage sin frakke af. De pågældende nægtede at forlade diskoteket, da de ikke kunne få den erlagte entréafgift tilbagebetalt, og politiet blev derfor tilkaldt.

Manden, der stammede fra Færøerne, klagede over, at en politiassistent havde sagt følgende til ham: "Skide færing", "Det er jer, der altid er problemer med", "Skrid med jer", hvilken blev støttet af klagerens kammerat.

Den indklagede politiassistent ville ikke udelukke at have sagt "Skrid med jer" efter, at han mange gange havde anmodet de fire personer, som han skønnede beruset i let til middel grad, om at forlade stedet. Han bestred i øvrigt at have udtalt sig, som anført af klageren.

Statsadvokaten afviste klagen vedrørende de to første udtalelser på grund af mangel på bevis. Statsadvokaten fandt, at den sidste udtalelse var på kanten af det acceptable, men fandt under de foreliggende omstændigheder, hvor der var tale om vanskeligheder med at få nogle tilsyneladende berusede mennesker til at forlade stedet, ikke udtalelsen så grov, at den burde påtales.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, idet nævnet var af den opfattelse, at man skulle lægge klagerens og kammeratens forklaring til grund, hvorefter alle udtalelserne burde beklages. Afgørelsen blev tillige indbragt af Dokumentations- og Rådgivningscenteret om Racediskrimination på vegne af klageren.

Rigsadvokaten anmodede statsadvokaten om at afhøre politiassistentens kollega og kunne herefter tiltræde afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt i politiklagenævnets delberetning og under punkt 6.2.3. eksempel 2.

Eksempel 2

Klage over magtanvendelse

(SA2-99-44-0298 og K 548/00)

62

Politiet modtog en nat en anmeldelse om, at 3-4 unge mennesker hoppede rundt på en bil. Ved politiets ankomst til stedet undløb nogle mænd. Politiet eftersatte de pågældende til fods, hvorefter to af mændene A og B blev anholdt.

A klagede blandt andet over, at han i forbindelse med anholdelsen blev slået omkuld, så han slog sit hovedet mod asfalten, at han fik et knæ i ryggen, mens han lå ned, og at han blev grebet om halsen, så han ikke kunne få vejret. B klagede blandt andet over, at han i en gyde blev passet op af en mand, som han først senere fandt ud af var polititjenestemand, at denne pressede en pistol mod hans ansigt, og at han på brutal vis var blevet lagt ned og ilagt håndjern. Han klagede endvidere over, at håndjernene var blevet strammet unødigt, og at han – da han blev ført ind på politigården – blev løftet op i håndjernene. Begge forklarede, at de ikke var klar over, at det var politiet, der kom til stedet, og at de løb væk i panik. Ifølge oplysninger fra en kiropraktor havde A en traumatisk forskydning af ribbenene i højre side, der kunne være opstået under anholdelsen. Der forelå endvidere lægelige oplysninger om, at B efter anholdelsen havde et blåt mærke som efter håndjern og at nedsat følelse i tommelfingeren meget vel kunne være fremkommet ved tryk på følelserne af et stramt håndjern.

Den politiassistent, der havde anholdt A, afviste A's udlægning af det passerede, men forklarede, at han muligvis havde taget fat i A's jakke foran, da han ville rejse ham op. Den politiassistent, der anholdt B, forklarede, at han, da B havde truet ham med vold, havde sagt et eller andet om, at han havde sin pistol, hvorefter der opstod håndgemæng. Han afviste i øvrigt B's udlægning af sagen.

Da der ikke havde været vidner til episoden, fandt statsadvokaten ikke, at politiassistenternes forklaring – efter en almindelig bevismæssig vurdering – kunne tilsidesættes og fandt derfor heller ikke grundlag for

kritik. Statsadvokaten bemærkede, at det ville have medført alvorlig kritik, såfremt klagerens forklaring havde kunnet lægges til grund.

Politiklagenævnet indbragte sagen for Rigsadvokaten, idet klagerens forklaring efter nævnets opfattelse burde lægges til grund. Sagen blev endvidere indbragt for Rigsadvokaten af klagerne, ligesom politiassistenternes advokat klagede til Rigsadvokaten over, at statsadvokaten i sin redegørelse til politiklagenævnet havde oplyst, at nævnet tidligere havde behandlet klager og anmeldelser vedrørende politiassistenterne.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse om at indstille efterforskningen. Rigsadvokaten fandt ikke grundlag for at kritisere, at statsadvokaten havde videregivet oplysninger om de tidligere sager til politiklagenævnet og anførte i den forbindelse: *“Der er ikke i forarbejderne til retsplejelovens § 1021 d taget udtrykkelig stilling til, hvorvidt der i redegørelsen til politiklagenævnet kan gives oplysninger om tidligere sager mod de polititjenestemænd, som undersøgelsen har været rettet imod, men det fremgår af bemærkningerne i lovforslaget, at redegørelsens nærmere indhold og omfang i øvrigt må bero på karakteren af den konkrete sag.*

Det er herefter min opfattelse, at der i hvert fald kan gives oplysninger til politiklagenævnet om tidligere sager i det omfang, statsadvokaten anser det relevant for vurderingen af den nu foreliggende sag.

I den foreliggende sag må det lægges til grund, at oplysningerne om de tidligere sager mod Deres klienter ikke af statsadvokaten er inddraget som en del af det materiale, der har dannet grundlag for vurderingen af den foreliggende sag. Der henvises herved til statsadvokatens udtalelse om, at oplysningerne til politiklagenævnet alene er af servicemæssig karakter.

Det må endvidere lægges til grund, at der alene er tale om oplysninger, som politiklagenævnet allerede er i besiddelse af, og at oplysningerne derfor ikke anses for at være fortrolige i forhold til nævnet. “

Eksempel 3

Politiassistentens adfærd i forbindelse med færdselsforseelse

(SA2-99-44-0290 og K 675/00)

En politiassistent uden for tjeneste var i sin privatbil ved at blive påkørt af en modkørende lastbil, der forsøgte at overhale en traktor. Politiasistenten kørte efter lastbilen, og rettede på en oplagsplads henven-

delse til lastbilchaufføren med henblik på at fastslå dennes identitet og for at vurdere om han eventuelt var spirituspåvirket. Poliassistenten gjorde føreren bekendt med, at han kom fra politiet, ligesom han efterfølgende og efter aftale med sin overordnede deltog i den videre efterforskning i sagen med afhøring af vidner. Hermed rettede han flere gange både telefonisk og personlig henvendelse til lastbilchaufføren, ligesom han udfærdigede bødeforelæg i sagen.

64

Lastbilchaufføren klagede over, at poliassistenten ved henvendelsen havde været tydelig ophidset, ligesom han havde udtalt, at lastbilchaufføren var "hjernedød", at "lastbilchauffører altid kører groft uforvarsligt", og at "han nok skulle få fat i ham". Lastbilchaufføren klagede endvidere over, at poliassistenten flere gange havde opsøgt ham på hans bopæl, hvilket han mente var et udtryk for chikane.

Poliassistenten bestred, at han havde opført sig som anført af klageren.

Statsadvokaten indstillede undersøgelsen i sagen, fordi påstand stod mod påstand.

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, fordi poliassistenten efter nævnets opfattelse ikke havde håndteret sagen tilstrækkeligt professionelt, at han havde optrådt uligevægtigt og at klageren burde have en undskyldning herfor.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse, men bemærkede, at poliassistentens deltagelse i sagens behandling kunne have givet klageren anledning til mistolkning af situationen, herunder med hensyn til, om der var tale om en sædvanlig politimæssig efterforskning. Rigsadvokaten fandt endvidere, at poliassistenten havde været inhabil ved sagens behandling.

Sagen er vedrørende spørgsmålet om inhabilitet nærmere omtalt under punkt 6.6.5 eksempel 1.

Afsnit 6.

Generelle problemstillinger

6.1. Lovens område

6.1.1. Begrebet "i tjenesten"

Ordningen med politiklagenævn omfatter det politiuddannede personale og politiets jurister, men ikke kontorphonale og civilarbejdere. Ordningen omfatter heller ikke det juridiske personale hos statsadvokaterne og hos Rigsadvokaten.

Efter retsplejelovens § 1019 og § 1020 omfatter ordningen kun forhold, der er begået i *tjenesten*. Det skyldes, at behovet for en særlig klageordning udspringer af de magtbeføjelser, politiet har i dets arbejde. Når en polititjenestemand ikke er i tjeneste, bør han derfor ikke behandles anderledes end andre borgere.

Spørgsmålet om, hvorvidt en handling er foretaget i tjenesten, vil afhænge af en konkret vurdering. På baggrund af polititjenestens særlige karakter bør begrebet "i tjenesten" nok fortolkes vidt. Det fremgår af forarbejderne til loven.

Justitsministeriet bemærkede i lovforslaget, at udtrykket "i tjenesten" ikke indebar nogen ændring i praksis, når man sammenligner med det hidtil anvendte udtryk "under udførelsen af tjenesten".

6.1.2. Konkrete sager vedrørende afgrænsningen

Rigsadvokaten har i beretningsåret fået forelagt to sager vedrørende spørgsmålet om afgrænsningen af den personkreds, der er omfattet af politiklagenævnens ordning, og spørgsmålet om en indklaget eller anmeldt polititjenestemand har været i tjeneste. Disse sager samt sager, hvor spørgsmålet har været overvejet af statsadvokaten, beskrives i dette afsnit.

Eksempel 1

Forevisning af politiskilt i sin fritid anset for sket "i tjenesten"

(SA2-00-321-0403 og K 682/00)

En politiassistent blev i sin fritid påkørt af en anden bilist. Politiassisten-

ten rettede henvendelse til modparten og foreviste sin politilegitimation.

Modparten anmeldte politiassistenten for stillingsmisbrug og klagede over, at politiassistenten havde været nedladende og grov.

66 Politiassistenten forklarede, at han var irriteret over at være blevet påkørt, og at han med tydelig irriteret og hævet stemmeføring havde sagt til modparten, at hans kørsel var fuldstændig idiotisk, ligesom han havde spurgt om hvordan i alverden, det var han kørte, om han ikke havde kontrol over tingene, og om han lige havde fået kørekort. Han forklarede endvidere, at han efter at have skældt modparten ud havde forklaret denne, at han ikke sagde dette som politimand, men som privatperson.

Statsadvokaten lagde til grund, at politiassistenten fra det øjeblik han fremviste sit politiskilt måtte anses for at være i tjeneste. Statsadvokaten indstillede efterforskningen i sagen, og fandt politiassistentens adfærd beklagelig.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen og fandt politiassistentens adfærd meget kritisabel. Politiklagenævnet bemærkede endvidere, *“at politiassistenten i forbindelse med den række af klager, der har været over hans adfærd, burde have fået en forståelse for, hvordan man opfører sig og tiltaler de mennesker, som man kommer i kontakt med.”*

Politiassistenten indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der tiltrådte at politiassistenten havde været i tjeneste under episoden, da han valgte at legitimere sig som polititjenestemand, og at hans adfærd var kritisabel.

Sagen er omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 6.

Eksempel 2

Politiassistent rettede i uniform henvendelse til borger i privat ærinde (SA2-00-321-0389)

En politiassistent blev under en straffesag vedrørende overtrædelse af straffelovens § 119 tilkendt erstatning som forurettet. Erstatningen blev trods flere påkrav ikke betalt, og politiassistenten rettede derfor henvendelse på den domfældtes forældres bopæl for at spørge efter domfældte. Politiassistenten var i uniform og ledsaget af en kollega. Da han blev spurgt, hvorfor han kom på forældrenes bopæl, hvor sønnen ikke var tilmeldt, oplyste han, at formålet var at opnå betaling af den til-

kendte erstatning, som moderen i øvrigt kendte til, idet hun var til stede under retsmødet.

Forældrene klagede og mente sig udsat for ulovlig inkasso.

Statsadvokaten behandlede sagen som en politiklagenævns sag og indstillede efterforskningen. Statsadvokaten bemærkede, at det – selv om han ikke fandt grundlag for at udtale kritik af politiassistentens adfærd – havde det været uhensigtsmæssigt, at politiassistenten i uniform og under ledsagelse af en uniformeret kollega havde rettet henvendelse på klagerens bopæl. Statsadvokaten fandt, at dette af klagerne kunne opfattes – og konkret blev opfattet – som ubehageligt, og som et muligt forsøg på ved hjælp af uniformen at lægge et urimeligt pres på forældrene.

Politiklagenævnet var enig i, at efterforskningen skulle indstilles, men fandt politiassistentens adfærd kritisabel.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.2.4. eksempel 1.

Eksempel 3

Spørgsmål om en vicepolitikommisær var i tjeneste

(SA2-99-44-0368 og K 595/00)

En vicepolitikommisær bestilte som privat person et festarrangement hos A, der var festarrangør. Efterfølgende opstod der uoverensstemmelser vedrørende arrangementets afvikling.

A klagede over, at vicepolitikommisæren havde anført sin titel i et privat brev vedrørende arrangementet, ligesom han angav, at vicepolitikommisæren i samme anledning havde truet A på dennes kontor, hvor han havde præsenteret sig ved sin titel, og hvortil han var kommet kørende i sit tjenestekøretøj.

Statsadvokaten afviste klagen på det foreliggende grundlag, idet der ikke var formodning om, at vicepolitikommisæren havde begået strafbart forhold i eller uden for tjenesten eller havde udvist kritisabel tjenstlig adfærd. Statsadvokaten lagde vægt på, at det ikke er strafbart eller kritisabelt i private breve at anvende et brevhoved, hvoraf det fremgår, at brevskriveren er vicepolitikommisær.

Sagen var ikke blevet forelagt for politiklagenævnet.

A indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der anmodede statsadvokaten om at undersøge, hvorvidt sagen var omfattet af politiklagenævnens ordning, herunder om vicepolitikommisæren måtte anses for

at være tjeneste ved henvendelsen på A's kontor. Rigsadvokaten anførte i den forbindelse, at sagen ikke burde have været afgjort på det foreliggende grundlag uden forelæggelse for politiklagenævnet og lagde vægt på, at klagerens oplysninger om hændelsesforløbet, herunder at vicepolitikommissæren var eller gav udtryk for at være i tjeneste, uden nærmere undersøgelse måtte lægges til grund, ligesom statsadvokaten ved sin afgørelse havde taget stilling til, om vicepolitikommissæren havde begået strafbart forhold i eller uden for tjenesten.

Statsadvokaten forelagde herefter sagen for politiklagenævnet, der var enig i, at klagen blev afvist på det foreliggende grundlag.

68 Rigsadvokaten tiltrådte efter påklage fra A statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 4

Forevisning af politilegitimation i forbindelse med diskussion om en privat handel

(SA1-98-321-0463 og K 629/00)

En politiassistent havde som privat person købt en havelåge gennem Den Blå Avis. Da han mente, at der var mangler ved lågen rettede han en aften henvendelse til sælgeren. Der udspandt sig her en diskussion om, hvorvidt købet skulle gå tilbage.

Statsadvokaten behandlede sagen som en politiklagenævns sag og lagde til grund, at politiassistenten under samtalen havde udtalt: "Jeg er politimand og har magt og kan gøre meget" eller lignende, samtidig med at han foreviste sin politilegitimation over for sælgeren, der ikke før var bekendt med, at den pågældende var ansat i politiet. Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod politiassistenten for overtrædelse af straffelovens § 155, 2. pkt.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.2.4 eksempel 1.

6.1.3. Dispositionsklager kontra adfærdsklager og anmeldelser om strafbart forhold

Klager over politiets dispositioner i forbindelse med efterforskning og sagsbehandling falder uden for politiklagenævnets område. En del af disse sager behandles også af statsadvokaterne, men ikke efter reglerne om politiklagenævn, jf. afsnit 3.4.3.

Som eksempler på klager, der ikke er omfattet af ordningen, kan næv-

nes, at der er sket anholdelse, ransagning eller bortvisning fra en lokalitet. Derimod vil en klage over måden, eksempelvis en anholdelse blev gennemført på, være omfattet af politiklagenævnets område. En klage over en for hårdhændet anholdelse vil således være omfattet af reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b om adfærdsklager. Også sager, hvor der bliver rejst spørgsmål om chikane eller magtmisbrug fra politiets side, kan være omfattet af ordningen med politiklagenævn.

Politiets beslutning om at indsætte politihunde i forbindelse med en politiforretning må i almindelighed anses for en politimæssig disposition, der ikke er omfattet af politiklagenævnets område, medmindre det må antages, at brugen af hunden er sket i chikanøst øjemed eller som led i magtmisbrug fra politiets side. Derimod er måden, hvorpå hundeføreren anvender sin tjenestehund over for en borger i almindelighed omfattet af ordningen

Ordningen gælder ikke klager over, at en sag er utilstrækkeligt oplyst, eller at en sag er forhalet unødvendigt.

Det følgende eksempel viser, at selv om en klage over politiets disposition ikke er omfattet af statsadvokatens og politiklagenævnets kompetence, behandles spørgsmålet om polititjenestemandens opførsel i forbindelse med dispositionen efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og d.

Eksempel 1

Klage over at politiassistent afviste at slå et telefaxnummer op i politiets telefonbog

(SA1-99-44-0342 og K 534/00)

En mand rettede ved midnatstid telefonisk henvendelse til Rigspolitiets Kommunikationscenter for at få oplyst et telefaxnummer til Politidirektøren. En politiassistent gav manden nummeret, men nægtede at slå nummeret op igen, da manden kort tid efter på ny ringede for at få bekræftet nummeret.

Manden klagede over dette og over, at politiassistenten lagde røret på uden yderligere kommentarer.

Statsadvokaten behandlede klagen over, at politiassistenten nægtede at slå nummeret op som en klage vedrørende politiets dispositioner, mens den øvrige del af klagen blev behandlet i medfør af retsplejelovens kapitel 93 b.

Politiklagenævnet fandt, at alle klagepunkter var omfattet af politiklagenævnssordningen.

Manden indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der under henvisning til, at klagepunkterne vedrørte samme hændelsesforløb og til at manden havde klaget over politiassistentens adfærd som sådan, fandt at klagepunkterne henhørte under politiklagenævnssordningen.

Rigsadvokaten tiltrådte herefter statsadvokatens afgørelse om, at der ikke var grundlag for kritik af politiassistenten, der havde optrådt både korrekt og serviceminded.

70

Eksempel 2

Klage over ukorrekt fremgangsmåde i forbindelse med en anholdelse

(SA1-00-41-1769 og 373/00)

En advokat klagede over, at hans klient i forbindelse med en anholdelse ikke fik udleveret Justitsministeriets vejledning til anholdte og at han først efter 14 timers anholdelse fik lov til at kontakte sin advokat og sin kone. Advokaten anmodede om, at klagen blev behandlet som en politiklagenævns sag efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b.

Statsadvokaten fandt, at der var tale om en klage vedrørende politiets dispositioner, som skulle behandles af Politidirektøren i første instans.

Advokaten klagede til Rigsadvokaten og anførte, at klagepunktet vedrørende den manglende udlevering af vejledningen ikke vedrørte en disposition, men en "ukorrekt fremgangsmåde" som var omfattet af politiklagenævnssordningen. Vedrørende det andet klagepunkt anførte advokaten, at dette kunne være et udtryk for magtmisbrug.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse, idet der ikke var anført noget konkret, der tydede på, at politiets behandling af hans klient havde haft et chikanøst præg eller været udtryk for magtmisbrug. Rigsadvokaten bemærkede endvidere: *"Det fremgår af min beretning [1999] s. 21, at definitionen af en adfærdsklage, som denne er angivet i Justitsministeriets vejledning af 18. januar 1982 vedrørende lokalnævnssordningen, bevares. I Justitsministeriets vejledning beskrives det centrale område for den daværende klageordning som "klager over vold og hårdhændet behandling i forbindelse med anholdelse, under opløb og lignende, myndighedsmisbrug, f.eks. i forbindelse med anholdelse og ransagning, anden ukorrekt fremgangsmåde under udførelsen*

af tjenesten, samt uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden”.

De anførte eksempler knytter sig til det involverede politipersonales adfærd og ikke til den politimæssige disposition. En klage over en politimæssig disposition har således netop til formål at søge afklaret, hvorvidt dispositionen er foretaget i overensstemmelse med reglerne.

Som anført af statsadvokaten kan det ikke udelukkes, at der kan forekomme tilfælde, hvor en politimæssig disposition er udtryk for chikane eller magtmisbrug fra politipersonalets side. En klage vil i givet fald skulle behandles efter politiklagenævnetsreglerne. Jeg er imidlertid enig med statsadvokaten i, at der skal være konkrete holdepunkter for at antage, at der er tale om chikane eller magtmisbrug, før sagen skal behandles efter politiklagenævnetsreglerne”.

71

Eksempel 3

Kriminalinspektørs udtalelser til pressen i “Plejebo-sagen” var omfattet af politiklagenævnetsordningen

(SA1-99-44-0377 og K 537/00)

Statsadvokaten behandlede en klage over en kriminalinspektørs udtalelse til pressen i den såkaldte Plejebo-sag som en klage vedrørende politiets dispositioner og fandt udtalelsen kritisabel.

Politiklagenævnet indbragte spørgsmålet for Rigsadvokaten, der fandt, at det havde været rigtigst, at klagen var blevet behandlet i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b.

Rigsadvokaten fandt dog ikke grundlag for at genoptage behandlingen af sagen.

Sagen er nærmere omtalt under afsnit 5.2.4. eksempel 1.

Eksempel 4

Klage over at politiassistent afviste at optage rapport vedrørende færdselsuheld

(SA2-99-44-0359)

Politiet blev tilkaldt til et færdselsuheld, hvor en bilist var kørt ud af en indkørsel og nær havde ramt to cyklister. Cyklisterne måtte bremse hårdt op og væltede på cykelstien.

Cyklisterne indgav klage over, at en af de politiassistenter, der var kommet til stede, optrådte helt “utilstedeligt og partisk”, idet han – på

trods af at skyldsspørgsmålet var indlysende – henvendte sig til klagerne med bemærkningen "I to skal køre efter forholdene", hvorefter han hævdede, at klagerne nok havde kørt ved siden af hinanden på cykelstien, hvilket var ulovligt.

Politiassistenten afviste, at han havde optrådt som beskrevet, en forklaring som blev støttet af to af hans kolleger. Politiassistenten var derimod af den opfattelse, at den ene af klagerne havde optrådt ophidset og arrogant. Politiassistenten bekræftede endvidere, at han valgte ikke at optage en rapport om uheldet, idet han i stedet blot ville notere episoden på døgnrapporten.

72

Politimesteren besluttede efterfølgende at indlede efterforskning i sagen og udsende et bødeforelæg til bilisten. Politimesteren meddelte i den forbindelse klagerne, at der burde have været optaget en anmeldelsesrapport om færdselsuheldet.

Statsadvokaten var enig i, at der burde have været optaget anmeldelsesrapport, og anførte, at det forhold, at politiassistenten besluttede ikke at optage politianmeldelse, muligt var en medvirkende årsag til, at den pågældende blev opfattet som "utilstedelig og partisk".

Da det imidlertid ikke kunne lægges til grund, at beslutningen om ikke at optage rapport, var kommet til udtryk på en utilstedelig eller kritisabel måde indstillede statsadvokaten undersøgelsen af adfærdsklagen og lagde vægt på, at politiassistentens forklaring om hændelsesforløbet – herunder sin optræden på stedet – ud fra en almindelig bevismæssig vurdering ikke kunne afvises.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen

Afsnit 6.2. Politiklagenævnets kompetence

Spørgsmålet om omfanget af politiklagenævnets kompetence har været prøvet i enkelte sager.

6.2.1. Initiativsager

Politiklagenævnet kan af egen drift tilkendegive over for statsadvokaten, at der efter nævnets opfattelse bør foretages en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b eller efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c. Det fremgår af retsplejelovens § 1021 a, stk. 2.

Eksempel

Politiklagenævnets anmodning om undersøgelse i "Plejebo-sagen"

(SA1-99-44-0377 og K 537/00)

Politiklagenævnet anmodede efter påtaleopgivelsen mod kvinden i Plejebo-sagen statsadvokaten om at undersøge, om der forelå kritisable forhold under efterforskningen af sagen.

Sagen er nærmere omtalt under afsnit 5.4.1. eksempel 2 og i politiklagenævnets delberetning.

6.2.2. Undersøgelsens form

Statsadvokaten underretter straks politiklagenævnet om klager og anmeldelser, der skal behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c. Det fremgår af retsplejelovens § 1021 a, stk. 1.

73

Eksempel

"Rimelig formodning" om et strafbart forhold

(SA2-97-46-0018 og K 280/98)

En politimester orienterede statsadvokaten om en sag, hvor to polititjenestemænd i tjenesten var forulykket i en patruljebil og kommet alvorligt til skade. I den forbindelse var der blevet udtaget blodprøver på de tilskadekomne. Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at gå ind i sagen af egen drift og lagde vægt på, at der var tale om et solouheld, meget muligt forårsaget af en efterladt genstand på vejen, ligesom ingen andre var indblandet i uheldet.

En politiforening klagede over, at der var udtaget blodprøver på de tilskadekomne politiassistenter. Statsadvokaten behandlede klagen som en klage vedrørende politiets dispositioner og fandt ikke grundlag for kritik af at blodprøverne var udtaget, jf. færdselslovens § 55.

Politiforeningen indbragte sagen for Rigsadvokaten og gjorde blandt andet gældende, at sagen burde have været behandlet i medfør af retsplejelovens kapitel 93 c. Rigsadvokaten tilsluttede sig statsadvokatens vurdering, hvorefter der ikke forelå rimelig formodning om, at et strafbart forhold var begået, jf. § 1020 a, stk. 1, og at sagen derfor ikke var omfattet af retsplejelovens kapitel 93 c. Da statsadvokatens afgørelse vedrørende udtagelse af blodprøven ikke kunne påklages, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, tog Rigsadvokaten ikke stilling til dette spørgsmål. Sagen blev indbragt for Justitsministeriet, der på grund kla-

gebegrænsningen heller ikke fandt anledning til at gå ind i den konkrete sag.

Politiforeningen indbragte sagen for Folketingets Ombudsmand, der ikke fandt grundlag for at kritisere, at Rigsadvokaten havde afvist at behandle sagen under henvisning til, at sagen ikke var omfattet af politiklagenævnets ordning. Med henvisning til de regler, der gælder for behandlingen af mindre klager over politiets adfærd (notitsager) anførte Ombudsmanden endvidere følgende:

74

"I de situationer hvor spørgsmålet om hvorvidt en polititjenestemand har begået strafbart forhold opstår, eksisterer der – i modsætning til ordningen med bagatelklagesager – ikke en henvendelse udefra i form af en anmeldelse. Der er for så vidt tale om, at politimesteren skal indgive en anmeldelse til statsadvokaten om sit eget personale. Hvis politimesteren vurderer at der er en rimelig formodning om at den pågældende har begået et strafbart forhold, er politimesteren forpligtet til at sende sagen til statsadvokaten til efterforskning og afgørelse der, jf. retsplejelovens § 1020 (og sagen kommer på denne måde til politiklagenævnets kundskab). Hvis politimesteren derimod vurderer at der ikke er en sådan rimelig formodning, ville det – på tilsvarende måde som i bagatelklagesagerne – forekomme formalistisk hvis sådanne sager også skulle sendes til statsadvokaten til afgørelse der. Reale grunde taler på samme måde som i bagatelsagerne for at det som efter politimesterens opfattelse ikke er nogen egentlig sag, sluttes af politimesteren med en notits til statsadvokaten der således får mulighed for at reagere.

Politimesteren kan som nævnt på egne vegne foretage de undersøgelser der er nødvendige for at afgøre om der foreligger en rimelig formodning om at politipersonale i tjenesten har begået strafbart forhold, jf. retsplejelovens § 1020 a, stk. 1. Politimesteren er i benægtende fald efter min opfattelse berettiget til at henlægge sagen.

Det er efter min opfattelse en forudsætning for en sådan ordning – og bedst overensstemmende med politiklagenævnets ordning – at vedkommende statsadvokat, i lighed med hvad der gælder for bagatelklagesager, orienteres om sagen på en sådan måde at statsadvokaten får et reelt grundlag for at iværksætte en efterforskning hvis statsadvokatens vurdering af sagen afviger fra politimesterens. Efter min opfattelse

bør orienteringen derfor som udgangspunkt foreligge skriftligt (notits).“.

Ombudsmanden fandt endelig, at betingelserne i færdselslovens § 55, stk. 2, for – som alternativ til udåndingsprøve – at udtage blodprøven var opfyldt på det tidspunkt, da beslutningen blev truffet.

Når det overvejes, i hvilken form en klage skal behandles, vil klagerens formulering af klagen almindeligvis være afgørende for, om sagen behandles som en adfærdsklage eller som en straffesag. I tvivlstilfælde vurderer statsadvokaten, efter hvilket regelsæt klagen skal behandles.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1021 a, at det ikke er afgørende for statsadvokatens afgørelse af i hvilken form, en undersøgelse skal foregå, om politiklagenævnet forinden er kommet med en tilkendegivelse herom.

Finder politiklagenævnet i modsætning til statsadvokaten, at en sag bør efterforskes som en straffesag, kan nævnet tilkendegive dette over for statsadvokaten (§ 1021 a, stk. 2). Følger statsadvokaten ikke politiklagenævnets tilkendegivelse, kan nævnet klage over afgørelsen til Rigsadvokaten efter bestemmelsen i retsplejelovens § 1021 f.

6.2.3. Yderligere undersøgelser og efterforskningskridt

Politiklagenævnet kan i adfærdsklagesager og straffesager anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- og efterforskningskridt (retsplejelovens § 1021 c, stk. 1).

Politiklagenævnet kan i princippet på ethvert stade af sagen bede statsadvokaten om at foretage yderligere undersøgelses- og efterforskningskridt. Det anføres i bemærkningerne til bestemmelsen, at *“hovedreglen bør dog være, at politiklagenævnet først benytter sig af muligheden for at anmode om foretagelse af bestemte yderligere undersøgelseskridt efter, at statsadvokaten har afsluttet sin undersøgelse/efterforskning. Undtagelse vil f.eks. kunne gøres, hvis der er risiko for bevistab, jf. betænkning 1278/1994, side 170.“*

Hvis statsadvokaten i en adfærdsklagesag modsætter sig politiklagenævnets anmodning, kan nævnet påklage statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten, jf. § 1021 f.

I den følgende sag fandt politiklagenævnet, at en indklaget i en ad-

færdsklagesag skulle forsøges identificeret ved hjælp af en fotokonfrontation.

Eksempel 1

Spørgsmål om afholdelse af fotokonfrontation i en adfærdsklagesag

(SA1-00-44-0428 og K 608/00)

76

En journalist klagede over en polititjenestemands chikanøse adfærd under nogle uroligheder på Blågårds Plads. Ifølge klagen havde journalisten, der befandt sig på en cafe inden for en politispærring, henvendt sig til polititjenestemanden og spurgt, hvad der foregik. Journalisten var blevet bedt om at forlade stedet til trods for, at han havde forevist sit pressekort. Til sidst havde polititjenestemanden taget ham i armen og ført ham udenfor politiafspærringen væk fra det sted, hvor han kom fra. Polititjenestemanden havde endvidere talt til ham på en uhensigtsmæssig måde.

Statsadvokaten indstillede til politiklagenævnet, at sagen blev henlagt, fordi det ikke var muligt at identificere episoden. Ingen af de tilstedeværende polititjenestemænd mente således at have talt med journalisten.

Politiklagenævnet anmodede statsadvokaten om, at der blev foretaget en fotokonfrontation med henblik på identifikation af den polititjenestemand, som klagen vedrørte.

Statsadvokaten forelagde spørgsmålet for Rigsadvokaten, der ikke fandt, at der var hjemmel til at foretage fotokonfrontation i en sag, som blev behandlet efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b. Rigsadvokaten anførte, at der i modsætning til reglerne om behandlingen af straffesager mod politipersonale, ikke er fastsat tilsvarende regler for statsadvokatens undersøgelse ved behandlingen af klager over politipersonales adfærd i tjenesten. Rigsadvokaten anførte endvidere: *”Hverken i retsplejelovens kapitel 93 b eller i forarbejderne hertil er der – bortset fra afhøring af parter og vidner – taget nærmere stilling til karakteren af den undersøgelse, som statsadvokaten må foretage med henblik på at oplyse sagen. I Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 29. december 1995 anføres dog, at politiet for at undgå bevisstab kan foretage uopsættelige undersøgelseskridt såsom iværksættelse lægeundersøgelse eller sikring af vidners identitet.*

Gennemførelsen af et undersøgelseskridt i en adfærdssag, som har karakter af et straffeprocessuelt tvangsindgreb, kræver efter min opfattelse enten udtrykkelig lovhjemmel eller samtykke fra de involverede, det vil sige alle de polititjenestemænd, hvis foto måtte blive benyttet til forevisningen.

Det er dog min opfattelse, at polititjenestemænds almindelige forpligtelse til at legitimere sig og til at fremkomme med oplysninger af faktisk karakter, f.eks. om forløbet af en politiforretning eller anvendelse af et bestemt magtmiddel, selvom dette måtte give anledning til en klage eller anmeldelse, sammenholdt med statsadvokatens adgang til at foretage afhøringer m.v. i en adfærdsklagesag, i langt de fleste tilfælde sikrer, at de nødvendige oplysninger om indklagedes identitet og det i øvrigt passerede, foreligger.”

Statsadvokaten henlagde herefter sagen, hvilket politiklagenævnet var enig i.

Eksempel 2

Politiassistents sprogbrug i forbindelse med bortvisning fra diskotek

(SA1-98-44-0292 og K 551/00)

En mand, der stammede fra Færøerne, klagede over, at en politiassistent havde sagt følgende til ham: "Skide færing", "Det er jer, der altid er problemer med", "Skrid med jer" i forbindelse med at manden blev bortvist fra diskotek.

Den indklagede politiassistent ville ikke udelukke at have sagt "Skrid med jer", men bestred i øvrigt at have udtalt sig, som anført af klageren.

En kammerat til klageren støttede under en afhøring hos statsadvokaten klagerens forklaring.

Statsadvokaten fandt ikke, at der kunne lægges afgørende vægt på vidnets forklaring og indstillede, at klagen blev afvist. Politiklagenævnet anmodede om, at vidnet blev afhørt indenretlig, således at nævnet kunne danne sig et indtryk af vidnets troværdighed.

Vidnet blev herefter afhørt i retten under overværelse af to medlemmer af politiklagenævnet.

Sagen er nærmere beskrevet under punkt 5.4.3. eksempel 1 og omtalt i politiklagenævnets delberetning.

Hvis sigtede eller statsadvokaten i forbindelse med behandlingen af en straffesag modsætter sig politiklagenævnets anmodning om at foretage bestemte yderligere efterforskningskridt, skal spørgsmålet afgøres af retten, jf. retsplejelovens § 1021 c, stk. 2.

I bemærkningerne til lovforslagets § 1021 c, stk. 2, er der henvist til den tilsvarende ordning i retsplejelovens § 746. Efter denne bestemmelse afgør retten tvistigheder om yderligere efterforskningskridt, som forsvareren eller sigtede har bedt om at få foretaget.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til lovforslagets § 1021 c, stk. 2, at formanden for politiklagenævnet om nødvendigt skal møde i retten.

78

Eksempel 3

Spørgsmål om yderligere undersøgelser i en forældet straffesag

(SA1-99-321-0587)

I forbindelse med undersøgelsen i station 1-sagen rettede en person telefonisk henvendelse til statsadvokaten og anmeldte, at han 10 år tidligere havde været udsat for et voldeligt overfald begået af to polititjenestemænd A og B ved station 1, der gik under øgenavnene "Overarmen" og "Kummefryseren". Han angav endvidere, at han på omkring samme tidspunkt fik en lussing af en politiassistent C, der gik under øgenavnet "McCloud".

Efter afhøring af anmelderen, et vidne og A og C indstillede statsadvokaten til politiklagenævnet, at efterforskningen blev indstillet, idet eventuelle strafbare forhold måtte anses for at være forælde.

Nævnet anmodede statsadvokaten om, at den nu afskedigede politiassistent B blev afhørt, og at A og C fik forevist et fotografi af vidnet.

Statsadvokaten modsatte sig anmodningen under henvisning til, at sagen efter statsadvokatens opfattelse var tilstrækkeligt oplyst, at et strafansvar for vold var forældet, og at B ikke længere var ansat i politiet og at der derfor heller ikke kunne blive tale om et disciplinært ansvar mod ham. Nævnet anmodede om, at spørgsmålet blev forelagt for retten i medfør af retsplejelovens § 1021 c, stk. 2.

Retten tog ikke nævnets begæring til følge og henviste herved til det, som statsadvokaten havde anført.

Statsadvokaten indstillede herefter efterforskningen i sagen, hvilket politiklagenævnet var enig i.

Sagen er omtalt i politiklagenævnets delberetning.

Eksempel 4

Spørgsmål om yderligere undersøgelser i grundløs straffesag

(SA1-00-322-0013)

En komité anmeldte to medarbejdere i Den Sociale Ankestyrelse for strafbart forhold ved at have foretaget nogle overstregninger i en Højesteretsafgørelse, som de pågældende havde sendt til komitéen. Politidirektøren i København afviste anmeldelsen. Komitéen indgav herefter anmeldelse mod Politidirektøren i København og en vicepolitidirektør for embedsforbrydelser m.v.

Statsadvokaten indstillede til politiklagenævnet, at anmeldelsen blev afvist som grundløs.

Nævnet anmodede nu om at se den omhandlede højesteretsafgørelse. Da Politidirektøren ikke var i besiddelse af afgørelsen, meddelte statsadvokaten nævnet, at man ikke fandt grundlag for foretage yderligere undersøgelse med henblik på at fremskaffe den.

Nævnet anmodede om, at spørgsmålet blev forelagt for retten i medfør af retsplejelovens § 1021 c, stk. 2.

Statsadvokaten gjorde for retten gældende, at nævnets opgave kun var at vurdere, om Politidirektøren havde gjort noget strafbart. Hvis medarbejderne i Den Sociale Ankestyrelse ikke havde overholdt reglerne for aktindsigt, var det rette retsmiddel ikke at indgive politianmeldelse, men at klage i det forvaltningsretlige system. Det var åbentbart, at Politidirektøren ikke havde forsæt til strafbart forhold. Nævnet anførte, at det er nævnets opgave at påse, at politiet ved sin sagsbehandling ikke beskyttede myndighederne, og at det kunne være sket i denne sag.

Retten tog ikke nævnets begæring til følge.

Statsadvokaten afviste herefter anmeldelsen som grundløs. Nævnet havde ingen bemærkninger hertil.

6.2.4. Sagens afgørelse

I bemærkningerne til lovforslaget fremgår vedrørende § 1021 e, at politiklagenævnet i adfærdsklagesager kan tilkendegive som sin opfat-

telse, at statsadvokaten over for klageren bør beklage det passerede, eller at en klage bør afvises. Klagen kan enten afvises efter forudgående undersøgelse eller på det foreliggende grundlag.

I *straffesager* kan politiklagenævnet tilkendegive som sin opfattelse, at der bør rejses tiltale eller meddeles tiltalefrafald. Nævnet kan også tilkendegive, at påtalen bør opgives, at en påbegyndt efterforskning bør indstilles, eller at en anmeldelse bør afvises.

Følgende sag er et eksempel på, at statsadvokaten efter politiklagenævnets indstilling revurderede sin opfattelse af sagen.

80

Eksempel 1

Politiassistent rettede i uniform henvendelse til borger i privat ærinde (SA2-00-321-0389)

En politiassistent rettede sammen med en kollega henvendelse til forældrene til en person, der under en straffesag vedrørende overtrædelse af straffelovens § 119 var dømt til at betale erstatning til politiassistenten. Forældrene klagede og mente sig udsat for ulovlig inkasso.

Statsadvokaten indstillede til politiklagenævnet, at efterforskningen blev indstillet, ligesom statsadvokaten ikke fandt grundlag for at udtale kritik af politiassistentens adfærd.

Politiklagenævnet var enig i at efterforskningen skulle indstilles, men fandt politiassistentens adfærd var kritisabel. Politiklagenævnet var af den opfattelse, at det var misbrug af stillingen, at politiassistenten i uniform rettede henvendelse til klagerne i et privat anliggende, idet dette kunne opfattes som et forsøg på at lægge et utilbørligt pres på klagerne.

Statsadvokaten indstillede herefter efterforskningen. Statsadvokaten meddelte samtidig, at det – selv om han ikke fandt grundlag for at udtale kritik af politiassistentens adfærd – havde været uhensigtsmæssigt, at politiassistenten i uniform og under ledsagelse af en uniformeret kollega havde rettet henvendelse på klagernes bopæl. Statsadvokaten fandt, at dette af klagerne kunne opfattes – og konkret blev opfattet – som ubehageligt, og som et muligt forsøg på, ved hjælp af uniformen, at lægge et urimeligt pres på forældrene.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 6.1.2 eksempel 2.

Politiklagenævnet skal også inddrages i sagen, hvis der efter statsadvokatens afgørelse fremkommer *nye oplysninger*, der kan medføre, at statsadvokatens afgørelse bør revurderes. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis de nye oplysninger er af så væsentlig betydning for sagen, at der er en vis sandsynlighed for, at sagen ville have fået et andet udfald, hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med statsadvokatens og politiklagenævnets oprindelige stillingtagen til sagen.

Er de nye oplysninger ikke af en sådan karakter, at statsadvokaten finder grundlag for at genoptage sagens behandling med forelæggelse for politiklagenævnet, skal statsadvokaten alene orientere politiklagenævnet om oplysningerne.

Fremkommer der i forbindelse med en klage til Rigsadvokaten nye oplysninger, kan dette ligeledes føre til, at Rigsadvokaten hjemviser sagen til fornyet behandling ved statsadvokaten og politiklagenævnet. Oplysningerne skal dog også her være af så væsentlig betydning, at sagen ændrer karakter. Rigsadvokaten har i en konkret sag taget stilling til, hvorvidt nye oplysninger, der var fremkommet under Rigsadvokatens behandling af en klage, kunne medføre hjemvisning.

Eksempel 2

Anmeldelse om blufærdighedskrænkelser

(SA2-99-321-0323 og SA2-99-321-334 og K 463/99)

En 14-årig og en 15-årig pige indgav anmeldelser mod to politiassistenter A og B for blufærdighedskrænkelser ved blandt andet at have opfordret dem til at mødes for at "være sammen" med henblik på "noget frækt". Pigerne klagede desuden over politiassistenternes adfærd i forbindelse med en tidligere episode, hvor de uden tjenstlig grund havde kontaktet pigerne og udspurgt dem om personlige forhold og herunder bedt om deres mobiltelefonnumre.

Statsadvokaten fandt ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale for blufærdighedskrænkelser efter straffelovens § 232, men udtalte stærk kritik af politiassistenternes adfærd, som han fandt utilbørlig og krænkende. Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Politiassistenterne indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten. Inden Rigsadvokaten havde truffet afgørelse fremkom der oplysninger om, at A ved en tidligere lejlighed havde udvist lignende adfærd overfor to

andre unge piger. Efter indstilling fra statsadvokaten besluttede Rigsadvokaten, at efterforskningen i sagen skulle genoptages.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.2.4 eksempel 2.

Der har i øvrigt været rejst spørgsmål om politiklagenævnets kompetence i følgende sager.

Eksempel 3

Efterforskning af om politiet havde lækket oplysninger om en forestående anholdelsesaktion.

82

(SA2-99-321-0362 og SA2-99-321-0382)

Under efterforskningen af en omfattende narko- og bedragerisag, blev det flere gange antydnet, at oplysninger fra efterforskningen tilflød de mistænkte. Ved en anholdelsesaktion i sagen blev det endvidere klart, at flere af de hovedmistænkte undgik pågribelse, fordi de på forhånd var advaret gange antydnet, at oplysninger fra efterforskningen tilflød de om aktionen. To politiassistenter blev sigtet i sagen, men statsadvokaten opgav påtale, da det ikke kunne bevises, at det var en af de sigtede, som havde lækket oplysninger.

Politiklagenævnet var enig i, at påtale blev opgivet, men ønskede at få oplyst, hvad politimesteren og statsadvokaten ville gøre for at hindre, at noget tilsvarende gentog sig.

Statsadvokaten meddelte nævnet, at det lå uden for nævnets kompetence at kontrollere eller komme med anbefalinger til en politimester omkring tilrettelæggelsen af det politimæssige arbejde i enhver henseende. Statsadvokaten var imidlertid enig i politiklagenævnets bekymring, og tilkendegav, at en sådan sag helt naturligt ville give enhver politimester anledning til overvejelse om interne tiltag til imødegåelse af nye tilsvarende situationer.

Sagen omtalt i politiklagenævnets delberetning og under punkt 7.5. eksempel 4.

Eksempel 4

Spørgsmål adfærd mellem ansatte er omfattet af politiklagenævnsordningen

(SA1-99-321-741 og K 623/00)

En mandlig civilmedarbejder i jobtræning hos Rigspolitietschefen indgav

anmeldelse mod en kriminalassistent for uterligt forhold begået på et gangareal i en af politiets bygninger.

Statsadvokaten opgav påtale, da der ikke var bevis for, at kriminalassistenten havde haft forsæt til blufærdighedskrænkelse. Statsadvokaten fandt ikke, at kriminalassistentens adfærd var omfattet af politiklagenævnsordningen, fordi adfærden var udøvet på arbejdspladsen mellem to ansatte. Politiklagenævnet var enig i, at påtale blev opgivet, men fandt, at den udviste adfærd var meget kritisabel

Anmelderen indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der tilrådede, at påtale var opgivet, og at polititjenestemænds adfærd i tjenesten over for andre polititjenestemænd eller ansatte i politiet ikke henhører under politiklagenævnsordningen eller statsadvokatens kompetence i øvrigt.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 5.4.1. eksempel 3.

Eksempel 5

Spørgsmål om en anmeldelse mod Rigspolitchefen som arbejdsgiver er omfattet af politiklagenævnsordningen

(K 498/99)

I forbindelse med en transport af affald fra Teknisk afdeling væltede en dunk med ammoniak. Bilen blev ført af to servicemedarbejdere. Miljøstyrelsen indstillede, at der blev rejst tiltale mod Rigspolitchefen ved som arbejdsgiver af have været ansvarlig for uheldet. Rigspolitchefen vedtog herefter en bøde på 1.000 kr. for forholdet.

Sagen, der ikke havde været forelagt for statsadvokaten, blev indberettet til Rigsadvokaten i medfør af Rigsadvokatens meddelelse nr. 9/1998 om behandlingen af miljøstraffesager.

Rigsadvokaten overvejede i den forbindelse, om sagen var omfattet af politiklagenævnsordningen. Rigsadvokaten fandt ikke, at sagen var omfattet af ordningen og lagde vægt på, at politiets transport og emballering af farligt affald ikke knytter sig til udøvelsen af politimyndighed, men derimod til politiets almindelige drift som virksomhed. Rigsadvokaten lagde endvidere vægt på, at et personligt straffeansvar i givet fald skulle rettes mod de to servicemedarbejdere, der ikke var omfattet af politiklagenævnsordningen.

6.3. Tilbagekaldte klager

Det sker, at en klager trækker sin klage eller anmeldelse tilbage. Årsagerne hertil kan være mange. Ønsket om at trække klagen tilbage kan f.eks. være begrundet i, at klageren efter en betænkningstid ikke har fundet grundlag for at fastholde sin klage, eller at den berørte polititjenestemand har beklaget det passerede. Det sker endvidere, at en klager ikke reagerer på statsadvokatens indkaldelse til afhøring eller andre henvendelser.

84

Statsadvokaten vil i sådanne situationer i almindelighed indstille undersøgelsen i en adfærdsklagesag, medmindre sagen giver statsadvokaten grundlag for af egen drift at fortsætte undersøgelsen i sagen, jf. retsplejelovens § 1019 k. Det kan f.eks. være i en situation, hvor der kan være spørgsmål om, hvorvidt en polititjenestemand har søgt at presse klageren til at trække klagen tilbage. Det var tilfældet i en sag, der var omtalt i beretningen for 1996, afsnit 6.5.3. som eksempel 1.

For så vidt angår efterforskningen i en straffesag vil statsadvokaten også i et vist omfang kunne indstille en efterforskning, hvis anmeldelsen tilbagekaldes.

Der kan vedrørende antallet af tilbagekaldte klager henvises til tabel 5 i afsnit 4.

Eksempel 1

Klage over politiets magtanvendelse

(SA1-00-44-0349)

En mand indgav en noget uklar anmeldelse over, at et politiets vagthold næsten havde brækket hans håndled på Amalienborg Slotsplads.

Klageren blev tilsagt til afhøring, men mødte ikke. Efter aftale med politiklagenævnet blev der kun sendt én indkaldelse til klageren.

Klagen blev afvist, da der ikke var grundlag for at behandle sagen, når klageren ikke ønskede at medvirke.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 2

Klage over politiets truende adfærd

(SA2-99-44-0369)

I forbindelse med en klage over, at efterforskningen af en afsluttet

straffesag ikke blev genoptaget, anførte klageren, at hun ikke kunne leve med de trusler som to navngivne polititjenestemænd havde fremsat.

Statsadvokaten anmodede skriftlig kvinden om at præcisere klagen. Kvinden besvarede ikke henvendelsen, og da kvindens manglende reaktion blev opfattet som et udtryk for, at hun ikke ønskede at opretholde klagen, afviste statsadvokaten med politiklagenævnets tiltræden, klagen.

Eksempel 3

Klage over politiets magtanvendelse

(SA5-00-44-0228 og K 573/00)

A klagede over politiets magtanvendelse i forbindelse med en anholdelse for spirituskørsel. A angav blandt andet, at han på politistationen flere gange var blevet væltet om på gulvet.

A blev indkaldt til afhøring hos statsadvokaten tre gange inden for en måned, men udeblev. Statsadvokaten sendte herefter sagen til politiklagenævnet. A kontaktede ca. 14 dage efter statsadvokaten og oplyste, at han havde været ude at rejse i den periode, hvor statsadvokaten havde indkaldt ham til afhøring, og at han netop var kommet hjem. A fremsendte dokumentation i form af kopi af et indrejsestempel i sit pas og en færgebillet dateret umiddelbart inden han kontaktede statsadvokaten.

Statsadvokaten standsede med politiklagenævnets tiltræden undersøgelsen på det foreliggende grundlag.

A indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der fandt det rettest, at behandlingen af sagen blev genoptaget hos statsadvokaten, således at statsadvokaten efter afhøring af A og eventuelle yderligere afhøringer på ny traf afgørelse i sagen.

Statsadvokaten standsede efter afhøringen af A på ny undersøgelsen i sagen, hvilket A indbragte for Rigsadvokaten. Rigsadvokaten tiltrådte afgørelsen.

6.4. Prioriteringen af straffesager og klagesager

I nogle tilfælde udspringer en klagesag af en episode, som fører til en straffesag mod klageren. Begge sager vil derfor ofte vedrøre samme be-

givenhed. Dette kan give anledning til overvejelser om, hvilken sag, der bør behandles først. Sættes klagesagen i bero betyder det, at polititjenestemanden ikke har vidnepligt i sagen mod klageren, ligesom forklaringen ikke afgives under det sædvanlige vidneansvar.

Problemstillingen er omtalt mere generelt i afsnit 7.5. i beretningen for 1997. Rigsadvokaten udtalte her, at statsadvokaterne bør have et vidt skøn over, hvordan en undersøgelse tilrettelægges, herunder om det efter en konkret vurdering er hensigtsmæssigt at sætte behandlingen af en klagesag i bero på afgørelsen af en verserende straffesag.

86

Det kan dog i visse sager være indlysende, at en klage kan afvises forlods. Det er i mange sager næppe nødvendigt at afvente ankebehandlingen af straffesagen mod klager, førend klagesagen behandles.

Verserer der en straffesag mod klageren, som åbner mulighed for, at den indklagede polititjenestemand skal afgive forklaring, bør denne så vidt muligt underrettes om klagen, inden straffesagen behandles.

Spørgsmålet om prioriteringen af straffesager og klagesager har i 2000 været fremme i flere konkrete sager.

Eksempel 1

Anmeldelse om vold i forbindelse med en anholdelse

(SA1-00-321-0890)

En mand indgav anmeldelse mod to politiassistenter for vold i forbindelse med en anholdelse.

Ca. 9 måneder efter anmeldelsen var indgivet, rettede advokaten for politiassistenterne henvendelse til statsadvokaten, idet hans klienter var blevet indkaldt til at afgive vidneforklaring i straffesagen mod anmelderen vedrørende den samme episode. Straffesagen var berammet 6 måneder senere, det vil sige 1 år og 4 måneder efter, at episoden havde fundet sted. Advokaten forlangte derfor, at behandlingen af anmeldelsen mod politiassistenterne blev påbegyndt.

Statsadvokaten meddelte advokaten, at behandlingen af politiklagenævns sagen ikke var sat i bero på udfaldet af straffesagen, men derimod på en afhøring af anmelderen, der af forskellige årsager ikke havde kunnet afhøres. Statsadvokaten var således enig med advokaten i, at behandlingen af politiklagenævns sagen ikke burde afvente udfaldet af straffesagen.

Sagen er omtalt under punkt 6.7.2.

Eksempel 2

Klage over politiets magtanvendelse i forbindelse med en anholdelse

(SA2-00-44-0408 og K 660/00)

A blev anholdt for i spirituspåvirket tilstand at have udvist voldelig og støjende adfærd, ligesom han nægtede at efterkomme politiets anmodning om at forlade stedet. A fik tilsendt et bødeforelæg for overtrædelse af politivedtægten, og klagede herefter over politiets adfærd i forbindelse med anholdelsen.

Da A ikke betalte bødeforelægget, blev der rejst tiltale i sagen. Statsadvokaten besluttede at lade klagesagen afvente udfaldet af straffesagen, da straffesagen vedrørte samme hændelsesforløb.

Klagerens advokat indbragte spørgsmålet for Rigsadvokaten, idet han mente, at straffesagen ville blive vidtløftiggjort, hvis den skulle behandles før klagesagen. Rigsadvokaten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte statsadvokatens skøn over, hvorledes behandlingen af de to sager mest hensigtsmæssigt skulle koordineres og tiltrådte statsadvokatens afgørelse om at udsætte behandlingen af klagesagen.

87

Eksempel 3

Klager blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 121, da en politiassistent ikke ønskede at udtale sig på grund af den verserende klagesag

(SA1-99-44-0336 og K 627/00)

En taxa var involveret i et færdselsuheld med en varebil og passageren i taxaen tilkaldte politiet, fordi han mente, at det var lastbilens chauffør, der var skyld i uheldet.

Passageren klagede efterfølgende over, at den politiassistent, der var kommet til stede, havde fremsat nedsættende bemærkninger og i øvrigt optrådt kritisabelt. Passageren blev sigtet og efterfølgende tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 121, idet han flere gange under politiforretningen kaldte politiassistenten for "racist". Han blev endvidere sigtet for overtrædelse af færdselsloven ved at have åbnet taxadøren på en sådan måde, at varebilen kørte ind i døren.

Passageren blev frifundet for den rejste tiltale, hvilket blandt andet skyldtes, at politiassistenten på grund af den verserende klagesag hos statsadvokaten ikke ønskede at afgive forklaring.

Sagen er omtalt i beretningen 1999 side 67f under j.nr. K 483/99.

Rigsadvokaten har i sag (K 390/00), hvor en politiassistent havde klaget over, at statsadvokaten havde opgivet påtale mod en borger for overtrædelse af straffelovens § 121, der havde brugt "skråt op"-tegnet og "håndpistol" i forbindelse med en anholdelse af den pågældende, tilkendegivet, at han er enig i vigtigheden af, at der som led i den kvalificerede beskyttelse af blandt andet polititjenestemænd rejses tiltale for overtrædelse af straffelovens § 119 og § 121, hvis det må antages, at sagen kan føre til domfældelse. Rigsadvokaten tiltrådte, at påtale var opgivet i den konkrete sag.

6.5. Parternes adgang til advokatbeskikkelse

Parternes muligheder for at få beskikket advokat under behandlingen af klagesagen er nærmere beskrevet i afsnit 6.7. i beretningen for 1996.

Afgives forklaring i en adfærdsklagesag i retten, skal retten altid beskikke en advokat for parterne, det vil sige klageren (den forurettede) og den indklagede polititjenestemand. I andre tilfælde, det vil sige ved afhøring hos statsadvokaten, kan retten, når forholdene taler derfor, på parternes begæring beskikke en advokat for den pågældende. Det afhænger af en konkret vurdering af sagen, om der bør ske en beskikkelse. Advokaten beskikkes uden udgift for parterne.

I straffesager beskikker retten en advokat for parterne, når det følger af reglerne i retsplejelovens kapitel 66 ("Sigtede og hans forsvar") eller kapitel 66 a ("Advokatbistand til den forurettede"). Retten beskikker endvidere en forsvarer/bistandsadvokat for parterne, når forholdene taler derfor.

Spørgsmålet om advokatbeskikkelse for sagens parter har været fremme i følgende sager:

Eksempel 1

Landsretten afviste at beskikke en advokat for polititjenestemænd i en sag vedrørende detentionsdødsfald

(SA2-2000-321-0445 og 101/00)

Statsadvokaten blev om morgenen tilkaldt til en politistation, idet en person A kl. 04.10 var fundet død i detentionen. Statsadvokaten indledte på den baggrund en undersøgelse af sagen i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2. To advokater, der var blevet tilkaldt til poli-

tistationen efter anmodning fra statsadvokaten, overværede statsadvokatens afhøring af de otte polititjenestemænd, der havde været i kontakt med afdøde i det tidsrum, han havde opholdt på politistationen. Afhøringerne blev gennemført samme dag. De pågældende blev gjort bekendt med, at der indtil videre ikke forelå nogen sigtelse. Det fremgik, at fire af polititjenestemændene var blevet gjort bekendt med, at de havde ret til at få en advokat beskikket.

Statsadvokaten indbragte efterfølgende spørgsmålet om advokatbeskikkelse for byretten.

Byretten fandt ikke, at forholdene talte for, at der blev beskikket en forsvarer for de otte polititjenestemænd, jf. retsplejelovens § 1020 d, og lagde vægt på, at ingen af polititjenestemændene var sigtet i forbindelse med dødsfaldet, og at der heller ikke i det foreliggende var grund til at tro, at der ville blive rejst sigtelse. Retten bemærkede, at spørgsmålet ville kunne tages op på ny, hvis forholdene ændrede sig.

Advokaterne påkærede kendelsen til landsretten, der stadfæstede byrettens kendelsen. Under henvisning til at polititjenestemændene fejlagtigt var blevet tilkendegivet, at de havde ret til forsvarerbeskikkelse under afhøringerne, fandt landsretten imidlertid, at statskassen burde godtgøre rimelige advokatudgifter, indtil tidspunktet for byrettens afgørelse. Statsadvokaten havde over for landsretten ikke udtalt sig imod, at der skete advokatbeskikkelse.

Sagen er endvidere omtalt under punkt. 7.4. sag nr. 3.

Eksempel 2

Landsretten afviste at beskikke en advokat for en klager i en adfærdsklagesag

(SA5-99-44-0207 og K 536/00)

En person A klagede over en politiassistents adfærd i forbindelse med en episode, hvor A en nat havde standset en patruljebil på gaden for at anmelde, at han netop havde været udsat for et overfald. A klagede over, at politiassistenten havde afvist hans anmeldelse, og at han havde været meget grov og uforskammet.

Efter at være blevet afhørt hos statsadvokaten anmodede A om at få beskikket en advokat.

Såvel byretten som landsrettens nægtede at beskikke en advokat for A, da forholdene i den foreliggende sag, herunder klagerens karakter,

ikke talte for advokatbeskikkelse. Landsretten henviste til, at det af forarbejderne til retsplejelovens § 1019 e, stk. 2, fremgik, at beskikkelse af advokat i sager om klager over politiets adfærd måtte bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, hvorunder navnlig klagens karakter skulle tillægges vægt.

Sagen er refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 side 444.

6.6 Inhabilitet

6.6.1. Forvaltningslovens regler

90

Reglerne om inhabilitet findes i forvaltningslovens kapitel 2. Den centrale bestemmelse er lovens § 3. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til den bestemte sag, hvis

1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,

2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nær som søskendebørn eller andre nærstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,

3) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald,

4) sagen vedrører klage over eller udøvelse af kontrol- eller tilsynsmyndighed over for en anden offentlig myndighed, og vedkommende tidligere hos denne myndighed har medvirket ved den afgørelse eller ved gennemførelsen af de foranstaltninger, sagen angår, eller

5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

Stk. 2. Inhabilitet foreligger dog ikke, hvis der som følge af interessens karakter eller styrke, sagens karakter eller den pågældendes funktioner i forbindelse med sagsbehandlingen ikke kan antages at være fare for, at afgørelsen i sagen vil kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn.

Stk. 3. Den, der er inhabil i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag”.

Retsplejelovens § 97 bestemmer, at den, der efter kapitel 2 i forvaltningsloven må anses for inhabil i forhold til en bestemt sag, ikke må virke som anklager i sagen.

6.6.2. Statsadvokaternes inhabilitet

Afgørelsen af, om en statsadvokat er inhabil ved behandlingen af en sag, afgøres efter de almindeligt gældende bestemmelser om inhabilitet i forvaltningsloven og retsplejeloven. Hvis en statsadvokat har betænkeligheder ved at behandle en sag, kan det dog overvejes at lade sagen overgå til en anden statsadvokat – også selv om der ikke foreligger egentlig inhabilitet.

Statsadvokaterne har kun i få tilfælde bedt Rigsadvokaten om at tage stilling til habilitetsspørgsmål. Her beskrives nogle eksempler på sager, hvor spørgsmålet var fremme.

91

Eksempel 1

Sagsbehandleren hos statsadvokaten havde mødt som anklager i en straffesag mod anmelderen

(SA3-00-321-0187 og K 461/99)

En person A indgav anmeldelser mod en politimester, vicepolitimester, kriminalinspektør og en række andre polititjenestemænd for strafbart forhold begået i forbindelse med behandlingen af en straffesag mod anmelderen. A var under en ankesag i landsretten blevet idømt fængsel i 3 år for bedrageri. Den medarbejder – en vicesstatsadvokat – i statsadvokaturen, der mødte som anklager i ankesagen, behandlede ligeledes sagen vedrørende hans anmeldelser.

Statsadvokaten afviste med politiklagenævnets tiltræden anmeldelserne som grundløse. Politiklagenævnet henstillede dog til statsadvokaten, at man i fremtidige sager tilstræbte at undgå personsammenfald mellem anklager og sagsbehandler.

A indbragte sagen for Rigsadvokaten og gjorde gældende, at vicesstatsadvokaten havde været inhabil ved behandlingen af hans anmeldelser. Rigsadvokaten fandt ikke, at det forhold, at vicesstatsadvokaten mødte som anklager i straffesagen mod A var egnet til at vække tvivl om hendes upartiskhed i forbindelse med behandlingen af A's anmeldelser og lagde vægt på, at det efter retsplejeloven er statsadvokaten, der varetager udførelsen af ankesager og behandler klager og anmel-

delser mod politipersonale for forhold begået i tjenesten. Rigsadvokaten lagde endvidere vægt på, at det i lovgivningen er forudsat, at den samme regionale statsadvokat træffer afgørelse vedrørende forskellige spørgsmål i tilknytning til begivenhedsforløbet og sagsbehandlingen af en straffesag, herunder klager over politiets dispositioner og afgørelser vedrørende erstatning.

Eksempel 2

Den indklagede kriminalassistent skulle bistå statsadvokaten i en ankesag

92

(SA1-00-321-0873 og K 612/00)

En advokat anmeldte en kriminalassistent for under PFA-sagen at have rettet i en politirapport og for at have udleveret en kopi af rapporten til et vidne.

Statsadvokaten fandt ikke, at anmeldelsen burde behandles i statsadvokaturen, idet kriminalassistenten skulle bistå statsadvokaten i forbindelse med ankesagen mod advokatens klient.

Statsadvokaten forelagde spørgsmålet for Rigsadvokaten, der tilsluttede sig statsadvokatens vurdering og sendte sagen til en anden regional statsadvokat.

Eksempel 3

Hjørring-sagen

(SA5-00-321-0176 og K 526/00)

En advokat anmodede statsadvokaten om at undersøge politiets anvendelse af pejlingsudstyr i en straffesag mod advokatens klient, der var mistænkt for brandstiftelse. Advokaten anmodede samtidig byretten om at tage stilling til lovligheden af politiets efterforskningskridt.

Byretten afsagde kendelse om, at efterforskningskridtet var ulovligt, hvilken kendelse statsadvokaten indbragte for landsretten. Advokaten rejste herefter spørgsmål om, hvorvidt der på grund af kæremålet kunne drages tvivl om statsadvokatens fuldstændige upartiskhed til at forestå efterforskningen af de anmeldelser mod politiet, som advokaten efterfølgende havde indgivet.

Efter statsadvokatens anmodning sendte Rigsadvokaten sagen til en anden regional statsadvokat til videre behandling der.

Rigsadvokaten besluttede efterfølgende, at yderligere fem sager ved-

rørende samme politikreds og vedrørende samme problemstilling – fremgangsmåden i forbindelse med straffeprocessuelle tvangsindgreb – skulle overføres til behandling hos den pågældende statsadvokat, således at disse sager kunne indgå ved en mere generel vurdering af spørgsmålet om politikredsens tilrettelæggelse af behandlingen af straffeprocessuelle indgreb. Et eksempel på en af disse sager er gengivet under punkt 7.2.3. eksempel 1.

Hjørring-sagen er nærmere omtalt under punkt 7.5. eksempel 5.

Eksempel 4

Anmeldelse mod kriminalassistent ved Hjørring Politi

(SA4-00-321-0006 og K 679/00)

En person A indgav anmeldelse mod en kriminalassistent for strafbart forhold i forbindelse med behandlingen af en miljøstraffesag mod A. A gjorde blandt andet gældende, at sagen var trukket unødigt i langdrag, og at den ikke var undersøgt til bunds. A mente, at det var sket med overlæg for at skade ham.

Efter afhøringen hos statsadvokaten anmodede A's advokat om, at sagen blev overført til behandling hos en anden statsadvokat, således som det var sket i de andre sager vedrørende Hjørring Politi.

Statsadvokaten meddelte advokaten, at hun ikke fandt, at hun selv eller ansatte ved statsadvokaturen var inhabile ved behandlingen af en anmeldelsen.

Advokaten indbragte spørgsmålet for Rigsadvokaten, der tiltrådte, at statsadvokaten ikke var inhabil. Rigsadvokaten anførte, at spørgsmålet om hvorvidt der er grundlag for at overføre behandlingen af en politiklagenævns sag til en anden statsadvokat på grund af inhabilitet hos den statsadvokat, under hvis embede sagen normalt henhører, beror på en konkret vurdering i den enkelte sag. Det forhold, at en statsadvokat var fundet inhabil ved behandlingen af en sag vedrørende en bestemt politikreds medførte således ikke, at statsadvokaten ikke fremover kunne behandle sager fra den pågældende politikreds.

6.6.3. Rigsadvokatens inhabilitet

Der har ikke i 2000 været rejst spørgsmål om Rigsadvokatens habilitet i forbindelse med behandlingen af klager over statsadvokaternes afgørelser i politiklagenævns sager.

6.6.4. Politiklagenævnets og nævnsmedlemmernes inhabilitet

Rigsadvokaten har ikke i beretningsåret fået forelagt en sag vedrørende politiklagenævnets og nævnsmedlemmernes inhabilitet.

Det fremgår imidlertid af delberetningerne fra politiklagenævnene, at der i årets løb er blevet gjort brug af suppleanter på grund af inhabilitet hos formanden eller de øvrige nævnsmedlemmer. I et tilfælde har et politiklagenævn sendt sagen til et andet politiklagenævn på grund af inhabilitet.

Det er fortsat Rigsadvokatens opfattelse, at der ikke almindeligvis er grundlag for at erklære hele politiklagenævnet for inhabil, blot fordi formanden eller ét af medlemmerne er inhabile i behandlingen af en sag. Der henvises herved til beretningen for 1996 vedrørende klager over politiet side 127 ff.

94

6.6.5 Polititjenestemænds inhabilitet

Rigspolitichefen har i Kundgørelse I nr. 38 af 6. juli 1988 fastsat følgende regler om inhabilitet for ansatte i politiet. Punkt 1 i kundgørelsen svarer til forvaltningslovens § 3:

- "1. En ansat i politiet er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis*
- a) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,*
 - b) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nært som søskendebørn eller andre nærstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,*
 - c) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald,*
 - d) sagen vedrører klage over eller udøvelse af kontrol eller tilsynsvirksomhed over for en anden offentlig myndighed og vedkommende tidligere hos denne myndighed har medvirket ved den afgørelse eller ved gennemførelsen af de foranstaltninger, sagen angår eller*
 - e) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.*

2. Foreligger eller indtræder en af de under pkt. 1 beskrevne situationer foretages uopsættelig sagsbehandling, hvorefter sagsbehandleren omgående indberetter forholdet til politimesteren, i København til Politidirektøren, som herefter træffer afgørelse om habilitetsspørgsmålet.

3. Såfremt der opstår en inhabilitetssituation for en politimester eller for Politidirektøren i København, gælder følgende:

a) Straffesager forelægges for vedkommende statsadvokat, idet dog uopsættelige skridt foretages på sædvanlig måde.

b) Andre sager forelægges for Justitsministeriet, medmindre det drejer sig om ekspeditioner, som foregår rutinemæssigt efter bestemte regler og ikke giver plads for overvejelser eller skøn, som for eksempel udstedelse af pas og kørekort, registrering af motorkøretøjer og lignende, alt forudsat, at der ikke ved sådanne ekspeditioner opstår spørgsmål om at dispensere fra de almindelige regler”.

95

Spørgsmålet om inhabilitet er endvidere behandlet i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1992 om påtalekompetence og forelæggelsesregler m.v. (pkt. 1.1.5.).

Rigsadvokaten tog i en adfærdsklagesag af egen drift stilling til, om en polititjenestemand havde været inhabil ved behandlingen af en underliggende færdselssag mod klageren.

Eksempel 1

Politiassistent deltog i efterforskningen af en færdselssag, hvor han selv var part

(SA2-1999-44-0290 og K 675/00)

En politiassistent uden for tjeneste var i sin privatbil ved at blive påkørt af en modkørende lastbil, der forsøgte at overhale en traktor. Politiasistenten kørte efter lastbilen, og rettede på en oplagsplads henvendelse til lastbilschaufføren med henblik på at fastslå dennes identitet og for at vurdere om han eventuelt var spirituspåvirket. Politiasistenten gjorde føreren bekendt med, at han kom fra politiet, ligesom han efterfølgende og efter aftale med sin overordnede deltog i den videre efterforskning i sagen med afhøring af vidner, ligesom han flere gange rettede både telefonisk og personlig henvendelse til lastbilchaufføren. Han udfærdigede endelig bødeforlæg i sagen.

Lastbilchaufføren klagede over politiassistentens adfærd i forbindelse med henvendelsen og over, at politiassistenten flere gange havde op søgt ham på hans bopæl, hvilket han mente var et udtryk for chikane.

Rigsadvokaten fandt, at politiassistenten som forurettet vedrørende den episode, hvor han var ved at blive påkørt og som efter hans egne oplysninger kunne have udviklet sig til et alvorligt færdselsuheld, havde været inhabil, og at han derfor ikke burde have medvirket ved behandlingen af sagen bort set fra, hvad der må betragtes som uop sættelige efterforskningskridt m.v. i umiddelbar tilknytning til selve episoden.

96

Sagen er endvidere omtalt under punkt 5.4.3 eksempel 3.

Eksempel 2

Politiassistent udfærdigede bødeforlæg i færdselssag, hvor han selv var part

(SA2-99-44-0349)

En motorcykelbetjent standsede en bilist for ikke at have afpasset afstanden til betjentens motorcykel. Motorcykelbetjenten udfærdigede efterfølgende bødeforlæg i sagen. Sagen blev indbragt for retten, der fandt bilisten skyldig i overtrædelse af færdselslovens § 15, stk. 3.

Bilisten klagede over, at motorcykelbetjenten havde været ophidset og råbt, at han var et dumt svin.

Statsadvokaten afviste klagen, da det ikke kunne bevises, at betjenten havde opført sig som angivet af klageren. Statsadvokaten tilkendegav i den forbindelse, at betjenten havde været inhabil, da han udfærdigede bødeforlægget, og at han alene burde have sikret sig bilistens generalier og derefter overladt sagens videre behandling til andre.

Politiklagenævnet var enig i statsadvokatens afgørelse.

6.7. Sagsbehandlingstiden

6.7.1. Indledning

Der har i perioden siden politiklagenævnsordningens start i 1996 flere gange været rejst spørgsmål om den tidsmæssige udstrækning af statsadvokatens undersøgelse af klager eller efterforskning af straffesager, der er omfattet af ordningen. Navnlig i 1998 blev spørgsmålet om sagsbehandlingstiden i politiklagenævnsager fra flere sider rejst overfor Ju-

stitsministeriet, ligesom sagsbehandlingstiden gav anledning til spørgsmål fra et medlem af Folketinget til Justitsministeriet. Dette er nærmere omtalt i beretningen for 1998 side 142 ff., hvor sagsbehandlingstiden indgående er beskrevet.

Også i 1999 gav sagsbehandlingstiden anledning til spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg, ligesom Politiklagenævnet for Statsadvokaten for Sjælland rettede henvendelse til Rigsadvokaten herom. Der henvises nærmere til beretningen 1999 side 95ff.

Der har ikke i beretningsåret været rejst spørgsmål af generel karakter vedrørende sagsbehandlingstiden i politiklagenævns-sager. Formanden for politiklagenævnene har i sin årsberetning vedrørende politiklagenævnene 2000 anført følgende vedrørende sagsbehandlingstiden: *“Det er indtrykket, at sagsbehandlingstiden hos statsadvokaterne ikke kan gøres kortere, hvis der ikke ansættes flere sagsbehandlere”*.

Dette afsnit beskriver nogle af de sager, hvor spørgsmålet om sagsbehandlingstiden har været fremme i beretningsåret. Endvidere beskrives faktorer, der har en væsentlig betydning for den samlede sagsbehandlingstid.

6.7.2. Faktorer, der har en væsentlig betydning for den samlede sagsbehandlingstid

En af de faktorer, der kan have indflydelse på sagsbehandlingstiden, er de personalemæssige ressourcer, der står til rådighed for statsadvokaten, når denne foretager undersøgelsen. Det personalemæssige spørgsmål blev nærmere beskrevet i beretningen for 1996 side 42 f.

Flere faktorer har imidlertid en væsentlig betydning for den samlede tid, som en undersøgelse eller efterforskning varer (“sagsbehandlingstiden”). Det er eksempler på disse faktorer, der beskrives i dette afsnit.

Indenretlig afhøring af sagens parter m.v.

Ingen har pligt til at afgive forklaring til statsadvokaten. Det fremgår af retsplejelovens § 1019 d og § 1020 g, jf. § 750. Ønsker sagens parter eller vidner ikke at afgive forklaring til statsadvokaten, kan denne beslutte, at forklaring skal afgives i retten. Der vil som udgangspunkt blive beskikket en advokat for både den forurettede og polititjenestemanden (indklagede/anmeldte), jf. herved afsnit 6.5. Disse forhold kan – afhængig af rettens berammelsestider – bevirke, at sagsbehandlingstiden

bliver forlænget. Det tilsvarende gælder, hvis et retsmøde må udsættes, f.eks. på grund af sygdom eller lignende.

Eksempel

(SA1-98-44-0292 og K 551/00)

En mand klagede over en politiassistents sprogbrug i forbindelse med, at manden var blevet bortvist fra diskotek.

Statsadvokaten sendte efter afhøring af klageren, klagerens kammerat og politiassistenten sagen til politiklagenævnet med indstilling om, at klagen blev afvist. Politiklagenævnet anmodede om, at kammeraten blev afhørt indenretlig, hvilket skete 1 1/2 måned senere. Statsadvokaten hørte politiassistenten over retsbogen og sendte på ny sagen til politiklagenævnet. Statsadvokaten afgjorde herefter sagen ca. fem måneder efter, at sagen var sendt til politiklagenævnet første gang og ca. 14 måneder efter klagens indgivelse.

Sagen er nærmere beskrevet under punkt 5.4.3 eksempel 1 og endvidere omtalt i politiklagenævnets delberetning samt under punkt 6.2.3. eksempel 2.

Advokatbeskikkelse

Parterne i en politiklagenævns sag har i vid udstrækning mulighed for at få beskikket en advokat. Som udgangspunkt kan vedkommende selv vælge den advokat, som han ønsker beskikket. Sagsbehandlingstiden kan derfor påvirkes af, hvornår der bliver beskikket en advokat samt den beskikkede advokats mulighed for at deltage i afhøringerne.

Eksempel

(SA1-00-321-0890)

En mand indgav anmeldelse mod to politiassistenter for vold i forbindelse med en anholdelse.

Statsadvokaten indkaldte anmelderen til afhøring. Under afhøringen meddelte anmelderen, at han ønskede en advokat beskikket, og at han selv ønskede at finde en advokat. to måneder senere rettede en advokat henvendelse til statsadvokaten og anmodede om at blive beskikket. Bytretten afviste efter ca. en måned at beskikke en advokat for anmel-

deren. Anmelderen blev herefter indkaldt til afhøring efter yderligere en måned.

Sagen er omtalt under punkt 6.4. eksempel 1.

Indhentelse af sagkyndige udtalelser

Det kan under behandlingen af en sag være nødvendigt at forelægge denne eller dele af denne for eksterne myndigheder og sagkyndige, inden der kan træffes afgørelse i sagen. Dette kan i visse situationer forlænge sagsbehandlingstiden betydeligt.

Eksempel

(SA1-99-321-0561)

En mand blev anholdt og anbragt til detentionen. Efter anbringelsen i detentionen gik han amok og bankede herunder sit hoved gentagne gange mod cellens væg og gulv. Der blev herefter rekvireret ambulance, men på grund af anholdtes adfærd blev det besluttet, at transporten til hospitalet skulle foregå i en af politiets transportbiler. Umiddelbart efter transportvognen havde forladt stationen fik anholdte hjertestop og afgik ved døden. Statsadvokaten sendte 2 1/2 måned efter sagen til Retslægerådet med anmodning om besvarelse en række spørgsmål med henblik afklaring af dødsårsagen. Retslægerådets udtalelse forelå efter ca. ni måneder og statsadvokaten traf afgørelse efter yderligere 3 1/2 måned. Den samlede sagsbehandlingstid var på ca. 15 1/2 måned.

Sagen er omtalt i beretningen 1999, side 176 nr. 2, og under punkt 8.2.3.

Udeblivelse fra afhøring

Statsadvokaten indkalder skriftligt klager og vidner til afhøring på sit kontor. Møder den indkaldte – med eller uden lovligt forfald – ikke op til afhøring, vil den pågældende i almindelighed på ny blive indkaldt til afhøring. Dette forhold forlænger sagsbehandlingstiden.

Eksempel

(SA1-99-321-0562)

En advokat indgav anmeldelse om, at hans klient A havde været udsat for vold i forbindelse med en anholdelse, hvor han var bidt flere gange

af en politihund. Statsadvokaten foretog afhøring af den indklagede og indkaldte herefter A til afhøring. A udeblev og meldte ikke afbud. Statsadvokaten indkaldte A til afhøring en måned efter, og da han ligeledes udeblev blev advokaten anmodet om at kontakte sin klient. A reagerede ikke på advokatens henvendelse. A blev herefter indkaldt yderligere to gange til afhøring efter henholdsvis fire og fem måneder, hvor han ligeledes udeblev. Statsadvokaten traf herefter afgørelse, og den samlede sagsbehandlingstid var på ca. et år.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 7.1.3. eksempel 5.

100

Klagesag venter på afgørelsen af den verserende straffesag

Som anført i afsnit 6.4. kan en klagesag udspringe af en episode, som fører til en straffesag mod klageren. Begge sager vil derfor ofte vedrøre samme begivenhedsforløb. Hvis statsadvokaten finder det hensigtsmæssigt, kan behandlingen af klagesagen sættes i bero og vente på afgørelsen af den verserende straffesag. Dette kan medføre en markant forlængelse af sagsbehandlingstiden. Der henvises herom til afsnit 6.4. om prioriteringen af straffesager og klagesager.

Eksempel

(SA1-97-321-0347 og K 462/99)

En mand indgav i 1997 anmeldelse om vold i forbindelse med en episode, hvor politiet rettede henvendelse til mandens bopæl for at anholde hans broder. Episoden udviklede sig til et håndgemæng mellem en kriminalassistent og manden. Manden blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, og statsadvokaten fandt, at behandlingen af voldsanmeldelsen burde sættes i bero på udfaldet af straffesagen, da den vedrørte samme hændelsesforløb. Byretten afsagde først dom i november 1999, blandt andet fordi det havde været nødvendigt at mentalundersøge manden. Advokaten præciserede sin klage ca. fire måneder efter dommen og statsadvokatens afgørelse forelå ca. tre måneder herefter.

Sagen er omtalt under punkt 7.2.1 eksempel 3.

Yderligere undersøgelser og efterforskning

Politiklagenævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelser og efterforskning.

Eksempel*(SA5-99-321- 0153 og K 650/00)*

En mand indgav anmeldelse om, at en politiassistent havde begået vold i forbindelse med en anholdelse. Statsadvokaten sendte redegørelsen til politiklagenævnet ca. fem måneder efter anmeldelsens indgivelse. Politiklagenævnet fandt, at der burde foretages afhøring af yderligere nogle vidner. Efter afhøring af en række vidner sendte statsadvokaten ca. fem måneder efter på ny sagen til politiklagenævnet. Politiklagenævnet anmodede efter 3 1/2 måned om, at der blev foretaget nogle tekniske undersøgelser og indhentet lægelige oplysninger vedrørende den indklagedes angiveligt dårlige arm. Sagen blev på ny fremsendt til politiklagenævnet en måned senere og afgjort yderligere en måned efter.

101

6.7.3. Konkrete klager over sagsbehandlingstiden

Rigsadvokaten har i beretningsåret modtaget flere klager over statsadvokaternes sagsbehandlingstid.

Eksempel 1**Ikke kritik af en sagsbehandlingstid på et år***(SA5-99-44-0208 og K 642/00)*

En mand klagede over en samlet sagsbehandlingstid på ca. et år i en sag, hvor han havde klaget over en politiassistent's adfærd.

Rigsadvokaten fandt ikke grundlag for at kritisere sagsbehandlingstiden og henviste til, at klageren løbende var blevet orienteret om sagens gang, herunder at sagen havde været oversendt til en anden statsadvokat med henblik på afhøring af den indklagede, idet denne nu var tjenestegørende i en anden del af landet. Politiklagenævnet havde endvidere anmodet om, at yderligere et vidne blev afhørt.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.3. eksempel 3

Eksempel 2**Kritik af, at sagen henlå i ca. fem måneder uden ekspeditioner***(SA1-98-44-0286 og K 557/00)*

En mand klagede over statsadvokatens afgørelse i en sag vedrørende en politiassistent's adfærd og over, at der forløb mere end fem måneder fra klagen blev indgivet til klageren blev afhørt.

Rigsadvokaten tilsluttede sig statsadvokatens beklagelse af tidsforløbet i sagen. Det fremgik af sagen, at der ikke var foretaget nogen ekspeditioner i sagen fra statsadvokaten havde modtaget klagen, til klageren blev afhørt ca. fem måneder senere. Herefter gik der to måneder før sagsfremstilling blev sendt til den indklagede, og yderligere to måneder fra et vidne blev afhørt, til redegørelsen blev fremsendt til politiklagenævnet. Den samlede sagsbehandling hos statsadvokaten var ca. 15 måneder.

Eksempel 3

102

Kritik af at sagen i flere perioder lå stille uden ekspeditioner

(SA1-96-321-0477 og K 615/00)

En advokat for fire politiassistenter klagede over sagsbehandlingstiden i en sag, hvor de pågældende var blevet anmeldt for vold i forbindelse med en anholdelse.

Det fremgik af sagen, at sagen i første omgang var blevet sat i bero på udfaldet af straffesagen mod anmelderne. Efter straffesagen var afsluttet gik der ca. ni måneder før klagerne blev indkaldt til afhøring, og yderligere ca. otte måneder efter at afhøringerne var afsluttet, til redegørelsen til politiklagenævnet blev udfærdiget. Efter sagen blev modtaget retur fra politiklagenævnet gik der ca. fem måneder før statsadvokaten traf afgørelse. En klage vedrørende en anden episode blev på dette tidspunkt udskilt, men ved en fejl blev der først foretaget sagsbehandling i sagen seks måneder efter. Den samlede sagsbehandlingstid for voldssagen var ca. 3 1/2 år, mens den vedrørende den anden episode var ca. 4 år og 4 måneder.

Rigsadvokaten tilsluttede sig statsadvokatens beklagelse af den meget lange sagsbehandlingstid og af, at det måtte anses for helt uacceptabelt, at sagen ad flere omgange lå stille i perioder på mellem fem og ni måneder uden nogen sagsbehandling overhovedet. Da statsadvokaten flere gange under sagsforløbet og i forbindelse med afgørelserne i sagen uforbeholdent havde beklaget sagsbehandlingstiden, og meddelt at han havde taget skridt til at forhindre, at noget lignende skete, fandt Rigsadvokaten ikke grundlag for at foretage sig yderligere i sagen.

Eksempel 4

Kritik af at sagen henlå i over fem måneder uden ekspeditioner

(SA2-00-321-0352 og K 687/00)

En advokat for en politiassistent klagede over sagsbehandlingstiden i en sag, hvor den pågældende var blevet anmeldt for vold og over, at han ikke havde fået svar på sine rykkere i sagen.

Det fremgik af sagen, at statsadvokaten havde foretaget afhøring af klageren, indklagede, en anden politiassistent og et vidne. Statsadvokaten meddelte ca. tre måneder efter, at vidnet var blevet afhørt, at vidnets forklaring beklageligvis var gået tabt i computeren og at vidnet snarest ville blive afhørt på ny. Efter ca. to måneder anmodede statsadvokaten to gange vidnet om at rette henvendelse til statsadvokaten med henblik på fornyet afhøring. Efter fem måneder anmodede statsadvokaten Rigspoliti chefens Rejseafdeling om bistand til afhøring af vidnet.

Rigsadvokaten tilsluttede sig statsadvokatens beklagelse af sagsbehandlingstiden og af, at advokaten ikke i rimelig tid havde fået besvaret sine forespørgsler til sagen. Rigsadvokaten fandt det således ikke acceptabelt, at vidnet først blev tilskrevet om en fornyet afhøring mere end to måneder efter, at statsadvokaten havde meddelt advokaten, at vidnet snarest ville blive indkaldt til afhøring. Rigsadvokaten fandt det heller ikke acceptabelt, at der fra det tidspunkt, hvor statsadvokaten anmodede vidnet om at rette henvendelse ikke blev foretaget noget, førend sagen blev oversendt til Rigspoliti chefens Rejseafdeling mere end fem måneder senere, og at advokatens rykkerskrivelser i denne periode ikke blev besvaret. Rigsadvokaten anmodede statsadvokaten om at fremskynde sagens behandling mest muligt.

Sagen er ikke afgjort.

6.8. Aktindsigt

6.8.1. Indledning

Adgangen til aktindsigt for sagens parter reguleres af reglerne i forvaltningsloven. For andre end sagens parter finder reglerne i offentlighedsloven anvendelse.

Reglerne er nærmere beskrevet i afsnit 6.9. i beretningen for 1999. Det fremgår heraf, at sagens *parter* efter reglerne i *forvaltningsloven*

som udgangspunkt har fuld adgang til aktindsigt i dokumenterne i en adfærdsklagesag. I straffesager, herunder sager, der efterforskes i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, vil sagens parter som udgangspunkt ikke have adgang til aktindsigt i straffesagens dokumenter, mens sagen verserer, og ofte heller ikke når den er afsluttet. Dette følger af forvaltningslovens § 18.

Andre end sagens parter har adgang til aktindsigt i det omfang, der følger af reglerne i *offentlighedsloven*. Der er ikke adgang til aktindsigt i straffesager. Det fremgår af offentlighedslovens § 2, stk. 1, 1. pkt. Der er som udgangspunkt heller ikke adgang til aktindsigt i adfærdsklagesager, jf. § 2, stk. 2, 2. pkt.

104

Journalister m.v. har efter retsplejelovens § 41 a, stk. 1, og 4, en udvidet adgang til aktindsigt i straffesager, der er indbragt for domstolene. De pågældende har således efter bestemmelsen mulighed for på retens kontor at gennemse akter og få udleveret anklageskrift eller retsmødebegæring. Når sagen er endt, har de endvidere adgang til doms- og retsbog. Efter § 41 a, stk. 5, kan gennemsyn eller udlevering dog nægtes, såfremt det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. § 41, stk. 2.

Kompetencen til at træffe afgørelse om aktindsigt i sager vedrørende klager over polititjenestemænd er beskrevet i Justitsministeriets notits af 3. oktober 1996 om aktindsigt efter offentlighedsloven og forvaltningsloven i klagesager over polititjenestemænd, der behandles af statsadvokaterne og politiklagenævnene. Notitsen er optrykt som bilag 10.

6.8.2. Særligt om aktindsigt efter forvaltningsloven

Forvaltningsloven gælder efter § 1 for alle dele af den offentlige forvaltning. Efter § 2, stk. 1, gælder loven for behandlingen af sager, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed.

I politiklagenævns-sager er politimesteren (Politidirektøren), statsadvokaten, Rigsadvokaten, politiklagenævnet og Rigspolitichefen selvstændige forvaltningsmyndigheder i forhold til hinanden. Det betyder blandt andet, at de dokumenter, der udveksles mellem disse myndigheder ikke kan betragtes som interne arbejdsdokumenter og derfor som udgangspunkt vil være omfattet af adgangen til aktindsigt.

Forvaltningslovens regler om aktindsigt gælder ikke for *sager om*

strafferetlig forfølgning, jf. § 9, stk. 3, og dermed heller ikke i sager, der behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c, herunder sager, der efterforskes i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

Er straffesagen afsluttet, reguleres adgangen til aktindsigt af forvaltningslovens § 18. Har dokumenterne i en sag været fremlagt i retten, f.eks. i forbindelse med en indenretlig afhøring eller domsforhandling, skal afgørelsen om aktindsigt træffes efter principperne i retsplejelovens § 41, stk. 1 og 2. Det følger af Højesterets kendelse, der er trykt i U 1999.1729 H.

Forvaltningslovens regler om aktindsigt finder fuldt ud anvendelse på klager over politipersonales adfærd (*adfærdsklager*), der behandles efter retsplejelovens kapitel 93 b.

Det kan give anledning til tvivl, hvornår der i relation til forvaltningsloven er tale om en straffesag eller adfærdsklagesag.

Efter retsplejelovens § 1019 i, stk. 1, slutes behandlingen af en adfærdsklagesag, hvis der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede, eller hvis indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag. I disse tilfælde overgår sagen til straffesagsbehandling efter kapitel 93 c, og vil fra dette tidspunkt være omfattet af undtagelsesbestemmelsen i § 9, stk. 3.

Efter § 1019 i, stk. 2, 2. pkt., skal behandlingen af en adfærdsklagesag genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom. Genoptages en adfærdsklagesag efter denne bestemmelse vil der på ny være adgang til aktindsigt i sagens akter. Det samme gælder, hvis statsadvokaten i forbindelse med en indstilling af efterforskningen eller påtaleopgivelse i en straffesag tager stilling til polititjenestemandens adfærd. Der henvises til beretningen for 1999 side 110f og den der omtalte sag.

Adgangen til aktindsigt omfatter som udgangspunkt samtlige af adfærdssagens akter, herunder blandt andet statsadvokatens sagsfrestilling til indklagede samt korrespondancen med politiklagenævnet, jf. forvaltningslovens § 10 .

Indgår der i adfærdsklagesagens akter fra en straffesag, enten fordi sagen oprindeligt er startet som straffesag, eller fordi der f.eks. er indgivet klage over politiets magtanvendelse i forbindelse med en anholdelse, vil sådanne akter som nævnt være omfattet af adgangen til aktindsigt.

Der vil dog efter forvaltningslovens § 15, stk. 1, nr. 3, være mulighed for at begrænse partens adgang til aktindsigt i adfærdsklagesager, hvis hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser samt beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning, begrundet dette. Afvejningen skal foretages for hvert enkelt dokument i sagen, og parten bør i almindelighed gøres bekendt med, at visse oplysninger er tilbageholdt, jf. § 15, stk. 2.

Imødekommes en begæring om aktindsigt under sagens behandling, skal der efter forvaltningslovens § 11, stk. 1, almindeligvis ske udsættelse af sagen, indtil der er givet parten adgang til at gøre sig bekendt akterne.

106

6.8.3. Konkrete sager vedrørende aktindsigt

Rigsadvokaturen har i 2000 modtaget flere anmodninger om aktindsigt i politiklagenævns sager. Begæringerne er fremsat dels af sagens parter, dels af andre – privatpersoner og journalister. Begæringerne har rettet sig mod oplysninger fra konkrete sager, samt statsadvokatens redegørelse til politiklagenævnet og politiklagenavnets udtalelse til statsadvokaten om sagens afgørelse.

Eksempel 1

Anmodning om aktindsigt fra journalist

(SA4-99-321-0209 og K 549/00)

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse om at indstille efterforskningen i en sag, hvor politiets eftersættelse af bil på motorvejen var endt med, at føreren af bilen forulykkede og afgik ved døden. Sagen var efterforsket af statsadvokaten i medfør af retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

En journalist fra en tv-station anmodede om aktindsigt i Rigsadvokatens afgørelse og sagens øvrige dokumenter.

Da straffesager mod politipersonale ikke er omfattet af offentlighedsloven, jf. lovens § 2, stk. 1, og da det alene er parter i en afsluttet straffesag, der kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter, jf. forvaltningslovens § 18, stk. 1, jf. § 9, stk. 3, havde journalisten ikke krav på aktindsigt i sagen. Rigsadvokaten fandt dog efter princippet om meroffentlighed, at der kunne meddeles journalisten aktindsigt i Rigsadvokatens afgørelse i anonymiseret form.

Journalisten indbragte spørgsmålet for Justitsministeriet, der tiltrådte Rigsadvokatens afgørelse.

Sagen er nærmere omtalt under punkt. 5.4.1. eksempel 2.

Eksempel 2

Anmodning fra anmelders beskikkede advokat om aktindsigt i statsadvokatens redegørelse til politiklagenævnet

(SA5-99-322-0010 og K 488/99)

En person A indgav anmeldelse mod en politimester, en vicepolitimester, en kriminalinspektør og en kriminalassistent for strafbare forhold i forbindelse med behandlingen af en straffesag mod A. A fik beskikket en advokat i medfør af retsplejelovens § 1020 e, stk. 1.

Statsadvokaten forelagde sagen for politiklagenævnet, der anmodede om, at der blev givet advokaten lejlighed til at fremkomme med yderligere bemærkninger til anmeldelsen, sådan som advokaten havde anmodet om. I den forbindelse anmodede advokaten om at modtage en kopi af statsadvokatens redegørelse til nævnet og en kopi af nævnet skrivelse til statsadvokaten.

Statsadvokaten afviste advokatens anmodning under henvisning til, at redegørelsen til politiklagenævnet og politiklagenævnets udtalelse ikke var materiale, der var tilvejebragt i forbindelse med straffesagen, jf. retsplejelovens § 1020 e, stk. 2, jf. § 741 c.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse og anførte følgende: *“Det følger af retsplejelovens § 1021 d, at statsadvokaten udfærdiger en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af en efterforskning efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af efterforskningen og de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse samt en vurdering af vægten af de fremkomne beviser. Det skal fremgå af redegørelsen, hvorledes statsadvokaten finder sagen bør afgøres.*

Efter retsplejelovens § 1021 e, stk. 1, meddeler politiklagenævnet her efter statsadvokaten, hvordan sagen efter nævnets opfattelse bør afgøres.

Efter retsplejelovens § 1020 e beskikker retten på den forurettedes begæring en advokat for den pågældende, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a. Det følger videre af § 1020 e, stk. 2, at den for urettede beskikkede advokat har

adgang til det i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., nævnte materiale, uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Ifølge bemærkningerne i lovforslaget om bestemmelsen i § 1020 e skal den beskikkede advokat – i modsætning til hvad der gælder for bi-standsadvokater beskikket efter kapitel 66 a, jf. herved § 741 c, stk. 2, 2. pkt. – under hele sagens forløb have adgang til det materiale, som statsadvokaten tilvejebringer. Den beskikkede advokat har således ifølge bemærkningerne samme adgang til akterne i straffesagen, som den beskikkede forsvarer.

108

Statsadvokaten har telefonisk oplyst, at De løbende har fået tilsendt kopi af statsadvokatens afhøringsrapporter og andet materiale, der er tilvejebragt som led i efterforskningen.

Jeg kan herefter meddele Dem, at jeg er enig med statsadvokaten i, at De ikke har krav på at modtage kopi af statsadvokatens redegørelse af 3. maj 2000 og politiklagenævnets udtalelse af 31. juli 2000.

Jeg har herved lagt vægt på, at statsadvokatens redegørelse indeholder overvejelser vedrørende den indgivne anmeldelse mod de ovennævnte polititjenestemænd, jf. retsplejelovens § 1021 d. Redegørelsen til politiklagenævnet indeholder derimod ikke faktiske oplysninger, der ikke fremgår af de øvrige dokumenter i sagen. Heller ikke udtalelsen fra politiklagenævnet indeholder oplysninger om de foretagne undersøgelser i sagen.

Redegørelsen til politiklagenævnet og nævnets udtalelse er på denne baggrund efter min opfattelse ikke materiale, der kan anses for omfattet af retsplejelovens § 741 c, stk. 2, 2. pkt., jf. § 1020 e, stk. 2, og jeg kan derfor tiltræde statsadvokatens afgørelse for så vidt angår redegørelsen til politiklagenævnet“.

Under henvisning til at advokaten var gjort bekendt indholdet af politiklagenævnets udtalelse, da han blev anmodet om at fremkomme med yderligere bemærkninger, imødekom Rigsadvokaten anmodningen om kopi af udtalelsen.

Eksempel 3

Anmodning fra de tiltaltes beskikkede forsvarere om aktindsigt i redegørelsen til politiklagenævnet – Hjørring-sagen

(SA5-00-321-0176 og K 526/00)

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod en kriminalassistent og en kriminalinspektør for forsøg på dokumentfalsk efter straffelovens § 171, jf. § 21, og for overtrædelse af straffelovens § 155, subsidiært § 157, begået i forbindelse med efterforskningen af en straffesag.

De tiltaltes beskikkede forsvarere anmodede i medfør af retsplejelovens § 745, stk. 1, statsadvokaten om at modtage en kopi af statsadvokatens redegørelse til politiklagenævnet.

Statsadvokaten fandt ikke, at redegørelsen var omfattet af det materiale, som en beskikket forsvarer har krav på efter retsplejelovens § 745, idet redegørelsen var udarbejdet efter, at efterforskningen var afsluttet. Statsadvokaten meddelte, at advokaterne kunne få kopi af uddrag af redegørelsen, men fandt ikke grundlag for at udlevere en kopi af de afsnit i redegørelsen, der indeholdt statsadvokatens overvejelser om bevisvurderingen og afgørende retsspørgsmål for de to tiltalte. Statsadvokaten anførte i den forbindelse: *“Det vil forud for bevisførelsen i retten, herunder afhøringen af de tiltalte og vidnerne, der alle er kollegaer til de tiltalte, være meget uhensigtsmæssigt og til skade for strafforfølgningen, hvis mine foreløbige overvejelser om disse retsspørgsmål og denne bevisvurdering, der reelt er at sammenligne med en procedure udarbejdet inden resultatet af bevisførelsen, bliver kendt.”*

Advokaterne indbragte spørgsmålet for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse og anførte, at advokaterne i medfør af retsplejelovens § 745, stk. 1, løbende havde fået tilsendt statsadvokatens afhøringsrapporter og andet materiale, som var tilvejebragt som led i efterforskningen. Advokaterne var endvidere i besiddelse af de af sagens dokumenter, som statsadvokaten efter retsplejelovens § 835, stk. 1, jf. § 927, havde fremsendt til retten i forbindelse med tiltalerejsningen, hvori redegørelsen til politiklagenævnet ikke indgik.

Rigsadvokaten tiltrådte, at de omhandlede afsnit i redegørelsen ikke var udleveret og tilføjede, at afsnittene indeholdt statsadvokatens overvejelser om bevisvurdering og afgørende retsspørgsmål vedrørende de tiltalte, men ikke faktiske oplysninger, som ikke fremgik af de øvrige

dokumenter i sagen. Rigsadvokaten anførte endvidere: *“Formålet med at overvejelserne indgår i redegørelsen, er alene, at politiklagenævnet skal have mulighed for at udtale sig om spørgsmålet om tiltalerejsning, jf. retsplejelovens § 1021 e, stk. 1.*

Hertil kommer, at de nævnte afsnit i redegørelsen alene indeholder foreløbige overvejelser vedrørende vurderingen af beviserne m.v., og at der i forbindelse med straffesagen under domsforhandlingen af anklagemyndigheden vil blive redegjort for anklagemyndighedens synspunkter vedrørende disse spørgsmål, herunder også i lyset af de oplysninger, der kommer frem under domsforhandlingen.

110 *Jeg finder derfor ikke, at kendskab til de pågældende afsnit i redegørelsen har en sådan betydning for forsvaret af Deres klient, at De af denne grund bør have adgang til at gøre Dem bekendt med materialet.*

Der er på denne baggrund efter min opfattelse ikke tale om materiale, der kan anses for at være omfattet af retsplejelovens § 745, stk. 1, 1.pkt. eller § 835, stk. 1, jf. § 927. Jeg finder således heller ikke, at De har krav på at modtage de nævnte afsnit i redegørelsen”.

Rigsadvokaten fandt ikke grundlag for at meddele aktindsigt i videre omfang, end advokaterne havde krav på efter retsplejeloven, og lagde ligesom statsadvokaten vægt på, at det kunne være til skade for straf- forfølgningen, hvis de tiltalte blev bekendt med statsadvokatens overvejelser om bevisvurderingen inden domsforhandlingen. Rigsadvokaten bemærkede endelig, at afgørelser om tiltalerejsning ikke begrundes, og at en adgang for advokaterne og Deres klienter til at gøre sig bekendt med overvejelserne om tiltalespørgsmålet i redegørelsen inden domsforhandlingen ville indebære en forskelsbehandling i forhold til andre tiltalte i straffesager.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.5. eksempel 5.

Eksempel 4

Aktindsigt i politiklagenævnets redegørelse i en afsluttet straffesag

(SA1-98-321-0296 og K 606/00)

Statsadvokaten indstillede efterforskningen i en sag, hvor en person A havde anmeldt flere politiassistenter for vold i forbindelse med en anholdelse. Den for A beskikkede advokat indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten og anmodede samtidig om aktindsigt i statsadvokatens re-

degørelse til politiklagenævnet og politiklagenævnets udtalelse til statsadvokaten.

Rigsadvokaten fandt ikke, at advokaten havde krav på materialet efter retsplejelovens § 1020 e, stk. 2, jf. § 741 c, men fandt, at spørgsmålet om aktindsigt skulle vurderes efter forvaltningslovens § 18, da straffesagen var afsluttet. Rigsadvokaten imødekom herefter anmodningen om aktindsigt og lagde vægt på, at anmodningen måtte anses for rimeligt begrundet i hensynet til varetagelsen af advokatens klients interesser i forbindelse med klagen til Rigsadvokaten, og at de øvrige hensyn i retsplejelovens § 18, stk. 1, ikke i det foreliggende tilfælde talte afgørende imod aktindsigt.

6.9. Statsadvokatens reaktionsmuligheder

6.9.1. Indledning

Statsadvokaten afviser en *adfærdsklage*, hvis undersøgelsen ikke har skaffet oplysninger, der støtter klagen, eller klagen er åbenbart grundløs. Finder statsadvokaten på baggrund af undersøgelsen, at der er grundlag for at give klageren helt eller delvist medhold i klagen, vil statsadvokaten i sin afgørelse beklage det passerede over for klageren.

Statsadvokatens beklagelse af, at der er begået individuelle fejl, vil ofte munde ud i en kritik af den indklagede polititjenestemand. Dette behøver imidlertid ikke altid at være tilfældet. Beklagelsen kan også angå fejl af mere generel karakter, som undersøgelsen har afdækket. Eksempler på sådanne systemfejl er beskrevet under punkt 6.9.3.

Statsadvokaten har endvidere i nogle sager beklaget et hændelsesforløb eller et forhold over for klageren, selvom der ikke har været grundlag for at bebrejde den indklagede polititjenestemand noget. Eksempler på sådanne objektive beklagelser er beskrevet under punkt 6.9.4.

Endvidere er der tilfælde, hvor statsadvokatens undersøgelse er mundet ud i, at der er udvist kritisabel adfærd eller endog strafbart forhold, men hvor den pågældende polititjenestemand ikke har kunnet identificeres.

Af hensyn til ensartetheden i afgørelserne i adfærdsklagesager har Rigsadvokaten fundet det hensigtsmæssigt, at statsadvokaterne i praksis anvender det samme ordvalg for at beskrive en given kritisabel ad-

færd. Dette vil tillige i højere grad give de disciplinære myndigheder mulighed for at gennemskue, med hvilken alvor statsadvokaten har set på forholdet, når der skal foretages en reaktion over for den pågældende polititjenestemand. På den baggrund har Rigsadvokaten i en cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000 fastsat retningslinier for, hvilke afgørelser undersøgelsen af en adfærdsklagesag kan munde ud i, og herunder hvilke udtryk der som udgangspunkt bør anvendes ved beskrivelsen af en kritisabel adfærd. Cirkulæreskrivelsen er optrykt som bilag 12.

112

Statsadvokatens afgørelse af en *straffesag* kan gå ud på at afvise anmeldelsen, indstille efterforskningen, opgive påtale, frafalde eller rejse tiltale. Statsadvokaten skal i forbindelse med tiltalespørgsmålet tillige tage stilling til, om der foreligger kritisabel adfærd, og om sagen skal overgå til behandling som adfærdsklagesag. Det følger af retsplejelovens § 1019 i, stk. 2.

Får klageren helt eller delvist medhold i sin klage, er statsadvokatens reaktionsmuligheder udtømte. Sagen oversendes til de disciplinære myndigheder, der herefter træffer afgørelse om hvilke konsekvenser statsadvokatens afgørelse skal have. Der henvises herom til afsnit 2.9.

6.9.2. Formuleringer i praksis

En kritik kan tilkendegives med flere nuancer, og i det følgende gengives eksempler på de formuleringer, som statsadvokaterne og Rigsadvokaten har anvendt i praksis.

Uhensigtsmæssig adfærd

En række sager afgøres med en tilkendegivelse om, at et hændelsesforløb eller en handlemåde *kunne være håndteret mere hensigtsmæssigt*, eller at en polititjenestemand *burde have handlet anderledes*, end han gjorde, uden at det passerede er så groft, at det giver anledning til en egentlig beklagelse eller kritik.

Eksempel 1

Uhensigtsmæssigt

(SA2-00-321-0389)

Statsadvokaten fandt ikke, at der var grundlag for kritik af, at politiasistent i uniform havde rettet henvendelse til forældrene til en dom-

fældt, der under en straffesag for overtrædelse af straffelovens § 119 var blevet dømt til at betale erstatning til politiassistenten. Statsadvokaten fandt det dog uhensigtsmæssigt, at politiassistenten i uniform havde rettet på forældrenes bopæl, idet dette kunne opfattes – og konkret blev opfattet – som ubehageligt, og som et muligt forsøg på, ved hjælp af uniformen, at lægge et urimeligt pres på forældrene.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 6.1.2. eksempel 2.

Eksempel 2

Uhensigtsmæssigt

(SA4-99-321-0200)

Statsadvokaten fandt, at en vicekriminalkommissærs udtalelser til et ugeblad om motiv og udførelsesmåde i en drabssag, der ikke var efterforskningsmæssigt begrundede, måtte anses for uhensigtsmæssige, når de faldt inden straffesagen havde fundet sin afgørelse, jf. retsplejelovens § 1016 a.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.2.4. eksempel 3.

Kritik

Hvis det passerede er så groft, at der er grundlag for egentlig kritik anvendes i den nederste del af kritikskalaen udtryk som *beklageligt* eller *kritisabelt*.

Eksempel 3

Kritik

(SA1-98-44-0244)

Statsadvokaten kritiserede, at en politiassistent havde udtalt: "Er du dum?" som svar på en bilists spørgsmål om, hvorfor han var blevet standset ved en hastighedskontrol.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.2. eksempel 1.

Eksempel 4

Beklagelse

(SA1-98-44-0246)

Statsadvokaten beklagede, at en politiassistent ikke oplyste sit navn og stilling, og at en advokat ikke fik adgang til at tale med sin klient. Stats-

advokaten tilsluttede sig endvidere en beklagelse af udtalelsen: "I advokater skulle hellere lære de unge mennesker at opføre sig ordentligt i stedet for at klage, hvilket I jo bare gør for at få et salær, og ikke fordi der er grund til at klage".

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.3. eksempel 1.

Eksempel 5

Beklagelse af udtrykket "fjern dit lort"

(SA1-00-44-0407 og K 610/00)

114

Statsadvokaten tilsluttede sig en politiassistents beklagelse over, at han i forbindelse med påtale af en færdselsforseelse havde sagt "fjern dit lort" med henvisning til klagerens bil. Poliassistenten oplyste, at han var blevet irriteret på klageren, fordi klageren efter hans opfattelse havde lavet utrolig meget vrøvl over, at han fik en bøde. Poliassistenten erkendte, at han forløb sig og beklagede ordvalget.

Politiklagenævnet var enig i afgørelse. Afgørelsen blev indbragt for Rigsadvokaten, der tiltrådte afgørelsen.

Eksempel 6

Kritisabel

(SA2-00-321-0403 og K 682/00)

Statsadvokaten og Rigsadvokaten fandt en politiassistents adfærd i forbindelse med påtale af en færdselsforseelse, hvor han i sin fritid var blevet påkørt af en anden bilist, for kritisabel.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 6.1.2. eksempel 1.

Eksempel 7

Kritisabel

(SA3-99-321-0202 og K 531/00)

Statsadvokaten fandt, at en bevidst påkørsel med patruljebil for at få en person til at flytte sig var kritisabel, hvilket Rigsadvokaten tiltrådte.

Sagen er nærmere omtalt under punkt. 7.2.1. eksempel 5.

Eksempel 8

Beklagelse

(SA5-99-44-0222 og K 638/00)

Statsadvokaten beklagede, at en politiassistent henvendt til klagerens

1-årige barn udtalte: "Det er synd for dig, at du har en kriminel mor, som du skal undvære, når hun skal i fængsel".

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.2. eksempel 5.

Eksempel 9

Beklagelse

(SA1-99-44-0355 og K 514/99)

Statsadvokaten beklagede, at politiassistent under en politiforretning havde kommenteret klagerens hårfarve, da dette var uden interesse for politiforretningen.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.2. eksempel 2.

115

Eksempel 10

Kritisabelt

(SA5-00-321-0189)

Statsadvokaten fandt det kritisabelt, at en kriminalassistent foretog ransagning hos en mistænkt, selvom retten forudgående havde afsagt kendelse om, at der ikke var det fornødne mistankegrundlag.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.2.3. eksempel 1.

Eksempel 11

Kritisabelt

(SA6-00-44-0263)

Statsadvokaten fandt det kritisabelt, at en politiassistent havde ført samtaler med en tiltalt i en straffesag om et vidne, der i anden anledning havde klaget over politiassistenten.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.3. eksempel 4.

Eksempel 12

Kritik

(SA6-00-44-0256)

Statsadvokaten fandt ikke, at en politiassistentens bemærkning som "kamelknepper" var berettiget under nogen omstændigheder, og kritiserede udtalelsen.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.2. eksempel 6.

Alvorlig kritik

Er der grundlag for en alvorligere påtale, anvendes udtryk som *meget kritisabelt*, *meget beklageligt* eller *klart uacceptabel*.

Eksempel 13

Meget kritisabelt

(SA2-99-321-0323 og SA2-99-321-334 og K 463/99)

Statsadvokaten fandt en politiassistent B's adfærd stærkt kritisabel, mens Rigsadvokaten fandt adfærden meget kritisabel. B havde blandt andet sammen med en kollega kontaktet en 14-årig og en 15-årig pige udspurgt dem om personlige forhold og herunder bedt om deres mobiltelefonnumre.

Sagen er nærmere omtalt under eksempel 7.2.4. eksempel 2 og nedenfor i eksempel 15.

Eksempel 14

Meget kritisabelt

(SA3-00-44-0230 og K 605/00)

Statsadvokaten fandt det meget kritisabelt, at en politiassistent i forbindelse med en påtale af, at en person af somalisk afstamning på kørebanelen foran indkørslen til politistationen havde tiltalt den pågældende med "sorte svin".

Sagen er nærmere omtalt under punkt 7.1.2. eksempel 4.

Meget alvorlig kritik

Den skarpeste kritik har været formuleret med vendinger som utilbørlig og yderst kritisabelt.

Eksempel 15

Stærkt kritisabel

(SA2-99-321-0323 og SA2-99-321-334 og K 463/99)

Statsadvokaten fandt to politiassistenter A og C adfærd for stærkt kritisabel. A og C havde en nat kontaktet to unge piger og kørt dem hjem, selvom de undervejs havde modtaget et opkald fra vagthavende om en selvmordstruet person ved togstationen. Den følgende aften opsøgte A

og C under en privat fest pigerne og hentede dem senere i patruljebilen.. Under transporten af de berusede unge piger, fik pigerne blandt andet frivilligt håndjern på, ligesom de fik lov til at holde tjenestevåben. A havde endvidere ved en anden lejlighed kontaktet en 14-årig og en 15-årig pige, udspurgt dem om personlige forhold og herunder bedt om deres mobiltelefonnumre.

Sagen er nærmere omtalt under eksempel 7.2.4. eksempel 2 og ovenfor i eksempel 13.

6.9.3. Andre reaktioner, herunder systemkritik

Statsadvokaten kan som nævnt rejse kritik af fejl af mere generel karakter, som undersøgelsen har afdækket. I sådanne situationer vil kritikken blive fulgt op af en henvendelse til de relevante myndigheder, som oftest Rigspolitchefen, politimesteren eller Justitsministeriet.

117

Eksempel 1

(SA3-00-321-0238)

I en sag, hvor en politiassistent var mistænkt for at have bortskaffet beviser, henstillede statsadvokaten til politimesteren, at procedurerne omkring henlæggelse af sager, påtaleopgivelser m.v. blev strammet op. Endvidere blev det henstillet, at proceduren omkring meddelelse af forbud efter restaurationsloven blev strammet op, idet et forbud var blevet udstedt og underskrevet forbud, uden at der forelå rapporter om baggrunden herfor.

Sagen er omtalt under punkt 7.5. eksempel 7.

Eksempel 2

(SA1-99-321-0769)

En ung mand blev anholdt i forbindelse med et slagsmål. For at passivisere den anholdte blev der anvendt førergreb, hvilket medførte, at hans overarm brækkede. Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at bebrejde den anholdende politiassistent noget i forbindelse episoden, og lagde vægt på at anvendelsen af førergrebet i den givne situation havde været berettiget, og at risikoen for brud på overarmen ved førergreb ikke var fremhævet i hæftet "Politiets selvforsvarsgreb og teknikker".

Statsadvokaten sendte sagen til Rigspolitichefen, Politiskolen, til orientering vedrørende det i hæftet om anvendelsen af førergreb anførte.

6.9.4. Objektiv beklagelse m.v.

Under denne kategori hører sager, hvor statsadvokaten har fundet, at der ikke har været grundlag for at bebrejde den pågældende polititjenestemand noget, men alligevel har *beklaget*, hvis klageren har opfattet det passerede på en ubehagelig eller krænkende måde, sager hvor klageren f.eks. er kommet til skade under en anholdelse, uden at dette kan bebrejdes politiet, og sager, hvor det ikke er lykkedes at identificere den pågældende polititjenestemand.

Som anført i Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000 (bilag 12) bør statsadvokaten være tilbageholdende med at beklage et forhold over for klageren, når der intet er at bebrejde politiet. Har undersøgelsen godtgjort, at polititjenestemanden ikke har handlet forkert, er der som udgangspunkt ikke anledning til at beklage forholdet over for klageren. Det bør f.eks. ikke beklages, hvis klageren har følt sig krænket ved en udtalelse, som ikke kan bebrejdes polititjenestemanden, eller hvor påstand står mod påstand.

Eksempel 1

(SA2-99-44-0361 og K 569/00)

En bilist klagede over, at en politiassistent havde optrådte hovent, flabet, arrogant og nedladende i forbindelse med politiassistentens påtale af en færdselsforseelse. Poliassistenten medgav, at han havde været noget kort for hovedet, men at dette skyldtes klagerens nedladende optræden.

Statsadvokaten fandt ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte politiassistentens forklaring om hændelsesforløbet, idet påstand stod mod påstand. Statsadvokaten standsede derfor undersøgelsen. Statsadvokaten tilføjede, at hvis klagerens beskrivelse af, hvad der var passeret, måtte anses for korrekt, ville han finde politiassistentens adfærd kritisabel. Han anførte endvidere, at den opfattelse af trafikanter, der satte spørgsmålstegn ved hastighedsmålingers rigtighed, som politiassistenten havde givet udtryk for i en notits, kunne forklare, hvorfor politiassistenten blev opfattet som arrogant og nedladende af bilisten. Statsadvokaten beklagede på den baggrund, hvis politiassi-

stentens opførelse havde kunnet opfattes som arrogant og nedladende.

Politiassistenten klagede over afgørelsen, og anmodede i den forbindelse Rigsadvokaten om at vurdere statsadvokatens udtalelse om, at politiassistentens adfærd var kritisabel, hvis klagerens forklaring kunne lægges til grund.

Rigsadvokaten meddelte politiassistenten, at statsadvokaten ikke burde have udtrykt beklagelse over for klageren i den foreliggende sag, hvor påstand stod mod påstand.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 2.9.

Eksempel 2

(SA4-00-44-0028)

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at udtale kritik af en kriminalassistentens adfærd i forbindelse med en henvendelse hos en kvinde, som kriminalassistenten troede var identisk med en kvinde som man eftersøgte, men beklagede det passerede overfor klageren.

Sagen er omtalt under punkt 7.1.3 eksempel 2.

Afsnit 7.

Gennemgang af udvalgte konkrete sager

Gennemgangen af konkrete sager har til formål at belyse en række typiske sager, som statsadvokaterne har behandlet i beretningsåret. Sagerne er udvalgt i samarbejde med statsadvokaterne og politiklagnævne. Enkelte af sagerne har været forelagt for Rigsadvokaten af sagens parter. Sager af mere principiel karakter er behandlet i beretningens afsnit 5 og 6, hvortil der henvises.

121

Gennemgangen af sagerne følger samme systematik som i de foregående års beretninger.

7.1 Kapitel 93 b – adfærdsklager

Dette afsnit beskriver 17 sager, hvor der er klaget over politipersonalets adfærd i tjenesten. To af sagerne vedrører klager over politiets magtanvendelse m.v., mens resten af sagerne vedrører klager over sprogbrug og anden ukorrekt personlig optræden. Endvidere er der beskrevet nogle eksempler på grundløse klager, og et eksempel på en sag, der blev forsøgt afsluttet med en samtale mellem klageren og en højtstående polititjenestemand.

7.1.1. Magtanvendelse

De overordnede principper for politiets magtanvendelse reguleres af straffelovens § 13 og § 14. Der findes endvidere administrative forskrifter, som er udarbejdet på grundlag heraf, herunder Rigspolitiets kundgørelser om brug af politistav, skydevåben og politihunde.

Princippet i disse regler er, at magtanvendelsen skal være sagligt begrundet, egnet, nødvendigt for at nå målet, mindst indgribende, men dog tilstrækkelig, samt proportional, det vil sige at indgrebet ikke må stå i misforhold til det mål, som forfølges.

I det følgende omtales nogle eksempler på politiets magtanvendelse.

Eksempel 1

Magtanvendelse over for demonstrant

(SA1-99-44-0344)

En kvinde blev under en demonstration foran den amerikanske ambassade standset af en politiassistent, da hun ville løbe hen sin bror, der var blevet anholdt.

Kvinden klagede over, at politiassistenten havde taget hårdt fat om hendes overarm og sagt: "Nu skrubber du ind på fortovet, og der bliver du. Det er os, der bestemmer her", og at hun, da hun blev skubbet tilbage mod fortovet, vred om på anklen og forstuede den.

122

Af rapportmaterialet fremgik det, at der havde været store problemer med at holde demonstranterne inden for det tilladte område, ligesom det var ubestridt, at klageren ikke efterkom flere anvisninger fra politiet om at blive inde på fortovet.

Statsadvokaten afviste klagen, da forstuvningen var et hændeligt uheld, som ikke kunne bebrejdes politiet, og da de øvrige klagepunkter efter deres indhold ikke kunne begrunde kritik, idet de alene kunne tages som udtryk for forskriftsmæssigt og korrekt politiarbejde og myndighedsudøvelse i forbindelse med overvågning af og kontrol med en (vanskelig) demonstration.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 2

Klage over magtanvendelse i forbindelse med anholdelse

(SA1-99-44-0300)

En mand blev anholdt for at have kastet sten mod den amerikanske ambassades ruder, der derved knustes. Manden klagede over, at han blev ilagt håndjern, at der blev løftet op i hans arme, så han blev nødt til at gå foroverbøjet hen til og ind i en transportvogn, og at han inde i transportvognen blev placeret på maven på vognens gulv, hvorefter han blev fastholdt ved, at to polititjenestemænd hver satte en fod på ryggen af ham.

Statsadvokaten afviste klagen, da det er helt normal procedure at føre voldsomme anholdte foroverbøjet ind i transportvognen for herved at undgå, at den anholdtes hoved støder imod transportvognen, og da klageren i den konkrete sag havde optrådt voldsomt.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Som anført under punkt 6.2.4. vil klagerens formulering af klagen i almindeligvis være afgørende for, om sagen behandles som en adfærdssag eller straffesag. En række sager vedrørende politiets magtanvendelse er således behandlet som straffesager, fordi klageren har indgivet anmeldelse om vold. Dette gælder således i sagerne refereret under punkt 7.2.1. eksempel 3, 4 og 5.

7.1.2. Klager over sprogbrug

Eksempel 1

Politiassistent udtalte sagde: "Er du dum?" til bilist

(SA1-98-44-0244)

En bilist blev standset af politiet for at have kørt for hurtigt. Bilisten klagede over, at en politiassistent havde sagt: "Nu skal du ikke være dum", da bilisten havde spurgt, om han var blevet standset rutinemæssigt, og da bilisten havde spurgt igen: "Du skal ikke være dum – du kører s'gu alt for hurtigt." Bilisten klagede endvidere over politiassistentens "nedladende kropssprog".

Politiassistenten erkendte, at han efter en ordveksling om, hvorvidt klageren havde kørt for stærkt eller ej, én gang havde sagt: "Er du dum?". Politiassistenten betonedede, at baggrunden for udtalelsen var et forsøg på at standse en meningsløs "ja-nej-diskussion".

Statsadvokaten kritiserede, at politiassistenten havde sagt: "Er du dum?" og lagde vægt på, at sådanne udtalelser i almindelighed ikke bør fremsættes af polititjenestemænd i forbindelse med kontakten til borgere, der f.eks. standses i forbindelse med hastighedskontrol.

Klagen over politiassistentens "kropssprog" blev afvist i mangel af nærmere oplysninger herom.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt under 6.9.2. eksempel 3.

Eksempel 2

Ikke kritik af at politiassistent spurgte en mand om han var bøsse

(SA1-99-44-0355 og K 514/99)

En politipatrulje rettede henvendelse til en mand, der muligvis kunne sættes i forbindelse med et indbrud i en forretning. I forbindelse med patruljens forespørgsel i Kriminalregisteret blev det oplyst, at manden

havde en dom for seksuelt samkvem med en mindreårig dreng. Manden besværede sig over, at patruljen havde fået oplysning om dommen og i forbindelse med samtalen herom spurgte en af politiassistenterne manden, om han var bøsse.

Manden klagede over dette, og at politiassistenten herefter havde sagt: "Ja, det kan man da også se, da du har farvet dit hår rødt."

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at kritisere brugen af udtrykket "bøsse", idet ordet "bøsse" om en homoseksuel er neutral daglig tale, og idet der intet var oplyst om, at ordet var brugt som skældsord eller lignende. Statsadvokaten beklagede, at politiassistenten havde kommenteret klagerens hårfarve, da dette var uden interesse for politi-forretningen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Afgørelsen blev af klageren indbragt for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 9.

Eksempel 3

Nedsættende omtale af en advokat over for dennes klient

(SA1-00-44-0439)

En advokat klagede over, at en kriminalinspektør i en telefonsamtale med en af advokatens klienter havde sagt: "Der findes jo både gode og dårlige advokater" i en sådan sammenhæng, at der efter advokatens opfattelse blev givet udtryk for, at klageren var en dårlig advokat.

Baggrunden for telefonsamtalen var en anmeldelse om falsk forklaring for retten, som klienten havde indgivet mod et vidne i en civil sag. Klienten havde tabt sagen og mente, at dette dels skyldtes det pågældende vidnes urigtige forklaring, dels dårligt arbejde fra advokatens og hans fuldmægtigs side. Kriminalinspektøren spurgte i løbet af samtalen, hvem anmelderens advokat var, og da anmelderen sagde dette, fremkom kriminalinspektøren med bemærkningen.

Kriminalinspektøren erkendte at have udtalt sig som anført, men bestred, at han derved havde udtalt sig specielt om klageren.

Statsadvokaten beklagede udtalelsen, idet den i den givne sammenhæng meget vel kunne opfattes som af advokaten anført.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 4

Klage over at politiassistent sagde "sorte svin"

(SA3-00-44-0230 og K 605/00)

En politiassistent rettede en nat henvendelse til en person af somalisk afstamning og påtalte, at han stod ude på vejen foran indkørslen til politistationen. Politiassistenten, der var kørende i en patruljebil, kunne kun med besvær køre ind af indkørslen, hvis den pågældende blev stående.

Personen klagede over, at politiassistenten havde sagt: "Flyt jer, I sorte svin" til ham og hans kammerat.

Politiassistenten erkendte at have sagt: "Du sorte, gå ind på fortovet", men bestred at have udtalt sig som anført af klageren.

Statsadvokaten lagde til grund, at politiassistenten i hvert fald havde tiltalt klageren med ordet "sorte" og fandt det efter forklaringerne mest nærliggende, at der var blevet sagt "sorte svin". Statsadvokaten fandt udtalelsen meget kritisabel, hvilket politiklagenævnet var enig i. Politiassistenten indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse. Rigsadvokaten fandt, at anvendelsen af udtryk som "sorte" eller "sorte svin" i forbindelse med tiltale af en borger af udenlandsk herkomst måtte anses for åbenbart nedværdigende og nedsættende, og at politiassistenten måtte indse, at det ville blive opfattet sådan.

Politiassistenten blev af politimesteren meddelt en alvorlig tjenstlig tilrettevisning.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 14.

Eksempel 5

Klage over sprogbrug

(SA5-99-44-0222 og K 638/00)

En kvinde, der var blevet anholdt og efterfølgende varetægtsfængslet som sigtet for blandt andet dokumentfalsk, klagede over, at en politiassistent A, der efter anholdelsen havde visiteret hende, blandt andet havde sagt: "Det er synd for dig, at du har en kriminel mor, som du skal undvære, når hun skal i fængsel" til klagerens 1-årige barn. Kvinden klagede endvidere over, at en anden politiassistent B ved flere lejligheder under efterforskningen havde sagt, at hun skulle fortælle sandhe-

den, idet hun ellers ville blive skilt fra sit barn eller få forlænget varetægtsfængslingen.

Statsadvokaten fandt, at A's ordvalg var uheldigt og ikke burde anvendes af polititjenestemænd, der retter henvendelse til borgerne, og beklagede dette over for klageren. Statsadvokaten lagde vægt på, at udtalelsen havde fundet sted på et tidspunkt, hvor klageren var sammen med sit barn, og på et tidspunkt, hvor politiassistenten ikke havde nogen forudsætning for at bedømme, om klageren var kriminel og dermed skulle i fængsel. De øvrige klagepunkter blev afvist.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

126

Klageren indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 8.

Eksempel 6

Kritik af udtalelsen "kamelknepper"

(SA6-00-44-0256)

Kort før domsafsigelsen i straffesag undveg den tiltalte. I forbindelse med eftersøgningen af den undvegne, var politiet ved flere lejligheder i kontakt med tiltaltes bror.

Broderen klagede over, at politiassistenten på et tidspunkt havde sagt "din kamelknepper" til ham. Politiassistenten erkendte at være fremkommet med udtalelsen, dog ikke direkte henvendt til klageren. Han beklagede udtalelsen meget og forklarede, at han havde ladet sig provokere af klagerens opførsel, hvilket han var ærgerlig over bagefter.

Statsadvokaten lagde til grund, at stemningen mellem broderen og politiassistenten ikke var den bedste – formentlig på grund af broderens drillerier og surhed over for politiet – og at politiassistenten havde ladet sig provokere. Statsadvokaten fandt ikke, at en bemærkning som "kamelknepper" var berettiget under nogen omstændigheder og kritiserede udtalelsen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Der blev ikke foretaget disciplinære skridt overfor politiassistenten.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 12.

7.1.3. Klager over anden ukorrekt adfærd

Eksempel 1

Vagthavendes optræden over for advokat

(SA1-98-44-0246)

En advokat henvendte sig en aften på Station 1 for at tale med en ung mand, der kom fra en institution, som han var advokat for, og som kort tid forinden var blevet anholdt og indbragt til stationen. Advokaten blev afvist i ekspeditionen af en politiassistent, fordi han ikke kunne bevise, at han var advokat.

Advokaten klagede over, at han af politiassistenten blev betegnet som "uligevægtig", at han skulle dokumentere, at han var advokat, at en politiassistent nægtede at oplyse sit navn og sin charge, og at den vagthavende politikommissær sagde til ham: "I advokater skulle hellere lære de unge mennesker at opføre sig ordentligt i stedet for at klage, hvilket I jo bare gør for at få et salær, og ikke fordi der er grund til at klage".

Statsadvokaten fandt ud fra en helhedsvurdering ikke grundlag for at kritisere politiassistentens udtalelse om, at advokaten var "uligevægtig", fordi politiassistenten faktisk havde opfattet klageren som "uligevægtig" og fordi udtalelsen var fremsat som en forklaring på, at politiassistenten ikke ville oplyse sit navn.

Statsadvokaten beklagede, at politiassistenten ikke oplyste sit navn og stilling, og at advokaten ikke fik adgang til at tale med sin klient, da man uden besvær kunne have fået bekræftet hans påstand om at være advokat.

Den vagthavende politikommissær beklagede over for statsadvokaten, at han havde udtalt sig som anført af klageren. Statsadvokaten tilsluttede sig denne beklagelse.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt i politiklagenævnets delberetning og under punkt 6.9.2. eksempel 4.

Eksempel 2

Kriminalassistentens adfærd i forbindelse med ransagning

(SA4-00-44-0028)

To kriminalassistenter søgte under en efterforskning i en narkotikasag

efter en kvinde, der var mistænkt for at formidle ecstasytabletter. Kvinden, der boede i en etageejendom, blev ikke truffet hjemme, men da der hørtes puslen fra en lejlighed på en anden etage, rettede politiet henvendelse der. Beboeren – en kvinde – havde netop været i bad og var kun "iført" et badehåndklæde. Hun lindede derfor på sin dør, men da hun uden for så en mand med en pistol i skulderhylster forsøgte hun at lukke døren.

128

Den kriminalassistent, der stod udenfor, troede, at det var den eftersøgte kvinde, der var i lejligheden, og at hun forsøgte at lukke døren, fordi hun havde narkotika skjult i lejligheden. Han satte derfor en fod i klemme i døren og skubbede døren op. Resultatet var, at kvinden faldt omkuld og tabte håndklædet og derefter temmelig panikslagen og nøgen måtte lade sig udspørge om identitet. Det blev først efter politiets indtrængen i lejligheden oplyst, at det var politiet, der havde indfundet sig.

Kvinden følte sig krænkede over kriminalassistentens adfærd og klagede til statsadvokaten.

Kriminalassistenten gav over for statsadvokaten udtryk for at kvinden burde have en undskyldning.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at udtale kritik af kriminalassistentens adfærd under episoden, men beklagede det passerede over for klageren.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er omtalt under punkt 6.9.4. eksempel 2.

Eksempel 3

Motorcykelbetjents adfærd i forbindelse med påtale af færdselsforseelse

(SA5-99-44-0208 og K 642/00)

En bilist klagede over, at motorcykelbetjent, der havde standset ham for at køre for stærkt på motorvejen, ikke ønskede at oplyse sit navn, da klageren bad om dette, men i stedet henviste ham til at notere nummeret på betjentens motorcykel ned, ligesom han kaldte klageren en "snottet hvalp". Bilisten angav endvidere, at motorcykelbetjenten havde chikaneret ham og andre bilister ved sin kørsel, idet politiassistenten havde kørt omkring 100 km/t og vinket bilisterne ind bagved sig hver gang de ville overhale.

Statsadvokaten fandt ikke at kunne afvise, at klageren havde optrådt på en provokerende måde, og at politiassistenten var berettiget til at undlade at legitimere sig og nægte at oplyse sit navn. Statsadvokaten fandt, at politiassistenten i stedet burde have oplyst sit tjenestested, men fandt efter omstændighederne ikke anledning til at kritik, idet politiassistenten, der var ansat i Rigspolitiets Færdselsafdeling, kunne identificeres på grundlag af motorcyklens registreringsnummer. Statsadvokaten afviste de øvrige klagepunkter.

Politiklagenævnet var enig i, at der ikke var bevis for at politiassistenten havde optrådt chikanøst, men fandt at politiassistenten burde have fremvist sit legitimationskort.

Klageren indbragte sagen for Rigsadvokaten, der tiltrådte afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.7.3. eksempel 1.

Eksempel 4

Politiasistentens samtale med en tiltalt om et vidne

(SA6-00-44-0263)

En person A rettede henvendelse politiet, fordi han var utilfreds med, at han var blevet dømt i en spiritussag på grundlag af en vidneforklaring fra en person, som han mente var utilregnelig. A oplyste herunder, at en politiassistent havde henvendt sig til ham vedrørende vidnet og fortalt, at vidnet havde klaget over politiassistenten i anden anledning. Politiasistenten havde bedt A om hjælp til at bevise, at vidnet var utilregnelig.

På baggrund af en notits fra politimesteren indledte statsadvokaten undersøgelse af sagen.

Politiasistenten bekræftede over for statsadvokaten, at han havde ført samtaler med A om vidnet.

Uanset karakteren af de samtaler, der har været ført mellem politiassistenten og A, fandt statsadvokaten det kritisabelt, at en politiassistent overhovedet diskuterer eller fører samtaler med en tiltalt i en straffesag om et vidne i sagen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 11.

Eksempel 5**Politiassistentens henvendelse til et vidne i politiklagenævns sag***(SA1-99-321-0562)*

En hundepatrulje eftersatte i forbindelse med et indbrud en personbil der i stor hast var kørt fra gerningsstedet. En person blev anholdt ved hjælp af en politihund.

Den anholdte indgav anmeldelse om vold og forklarede, at en af politiassistenterne A havde pudset hunden på ham, og at hunden havde bidt ham flere gange. Trods flere indkaldelser mødte anmelderen ikke op til afhøringen, ligesom der ikke forelå lægelige oplysninger om eventuelle skader.

Ved afhøring af de involverede politiassistenter tydede intet på, at der var brugt mere magt end nødvendigt. Inden sagens afgørelse orienterede politimesteren statsadvokaten om, at man i en patruljebil havde fundet en skrivelse fra A til en af de andre tilstedeværende politiassistenter B, hvoraf det fremgik, at A var blevet afhørt hos statsadvokaten, hvad han selv havde forklaret, og at B nok skulle regne med at blive indkaldt til afhøring.

Statsadvokaten afviste anmeldelsen for vold, men påtalte over for A, at han havde rettet henvendelse til et vidne og oplyst denne om, hvilken forklaring han selv havde afgivet.

Politiklagenævnet var enig i statsadvokatens afgørelse.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.7.2.

7.1.4. Klager uden indhold – grundløse**Eksempel 1****Klage over at politiassistent sagde, at klager var "trættende"***(SA1-99-44-0387)*

En mand havde problemer med sit forsikrings selskab i anledning af et færdselsuheld og kontaktede politiet. En politiassistent forsøgte at hjælpe klager ved telefonisk at rette henvendelse til forsikrings selskabet og et muligt vidne til omfanget af skaderne på bilen, men uden resultat. Manden fastholdt under den efterfølgende langvarig diskussion, at politiet burde hjælpe ham.

Manden klagede over, at politiassistenten til sidst i samtalen sagde, at

han var irriterende. Politiassistenten oplyste, at han havde sagt, at manden var "trættende".

Statsadvokaten afviste klagen, idet politiassistenten efter det oplyste havde været tålmodig og hjælpsom overfor manden, og idet udtalelsen var faldet i forbindelse med, at politiassistenten havde oplyst manden om, at han nu forlod ekspeditionslokalet for at få en ende på samtalen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 2

Klage over politiassistentens anmodning om at opføre sig ordentligt

(SA1-99-44-0371)

En mand klagede over, at en politiassistent på en café på Københavns Hovedbanegård havde beordret ham til at tage fødderne ned fra en stol, samt over, at politiassistenten oplyste, at han hed: "Lars", da manden bad om hans navn.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for kritik af politiassistentens adfærd, da der var tale om en tilkendegivelse om at optræde hensynsfuldt over for andre. Da politiassistenten forklarede, at han havde opgivet sit fulde navn og tjenestested, blev klagen på dette punkt afvist.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 3

Upræcis klage over sprogbrug og chikanøst adfærd

(SA6-00-44-0290)

En mand klagede over at to politiassistenter, der havde rettet henvendelse til ham på en togstation, havde været grove i munden og chikaneret ham. Klagen var stilet til "lortepolitimesteren i Gråsten" og det var angivet, at klagen vedrørte to af politimesterens "fascistiske lortebetjente". I skrivelsen anførte klageren, at han ønskede, at "nogle ville kaste en altødelæggende atombombe, der ville smadre det danske lorteland fuldstændigt til en gold atomlosseplads", ligesom det blev anført, at han ønskede at "politiet måtte blive overfaldet af dødsyge AIDS narkomaner" og "blive ramt af uhelbredelige dødsygdomme, som de skiderikker dør af". Han afsluttede sin klage med at anføre, at Danmark var et middelalderland, og at danskerne havde en rådden arvemasse og rådne gener. Som afslutning skrev klager "Med had og foragt".

Politiassisterne afviste at have været grove overfor klageren. De havde alene rettet henvendelse på grund af hans aparte adfærd for at konstatere hans identitet, og deres henvendelse havde været i et helt almindeligt sprog.

Statsadvokaten afviste med politiklagenævnets tiltræden klagen.

7.1.5. Notitssager

132 Politiets behandling af mindre klager er beskrevet i afsnit 7.2. i beretningen for 1996. I forarbejderne til loven er det forudsat, at man kan opretholde den hidtil fulgte praksis ved behandling af små klager, der afgøres ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren. Det er blandt andet en forudsætning, at klageren fra politiet får en vejledning om den formelle klagemulighed til statsadvokaten, og at politiet udfærdiger en notits om det passede. Denne notits forelægges for statsadvokaten, så statsadvokaten kan få lejlighed til eventuelt at iværksætte en undersøgelse af egen drift. Det forudsættes, at statsadvokaten sender kopi af notitsen til politiklagenævnet. Disse regler er uddybet i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 29. december 1995 til anklagemyndigheden og politiet vedrørende behandlingen af klager over politipersonalet m.v. pkt. 7. Cirkulæreskrivelsen er optrykt som bilag 7.

Begrebet "mindre klager" må fortolkes som rene bagatelsager, og mæglingen skal foretages af højtplaceret politipersonale. Tidsmæssigt må en sådan mægling formentlig finde sted kort tid efter, at klagen er indgivet.

Som anført i beretningen 1999 side 141f er det kun klager, der er indgivet til politiet, der kan behandles som notitssager. Klager, der er indgivet direkte til statsadvokaten, skal således – uanset klagens størrelse – behandles af statsadvokaten.

I den følgende sag blev notitssagsbehandling forsøgt. Der er ikke i øvrigt indberettet sager, der illustrerer ordningen med notitssager.

Eksempel

Notitssagsbehandling forsøgt

(SA1-99-44-0365)

En kvinde rettede telefonisk henvendelse til politiet, idet hun ønskede at klage over, at hun havde fået en parkeringsbøde.

Kvinden klagede samme dag over, at en politiassistent under samtalen sagde: "Du kan lige så godt lyve som alle andre". Bemærkningen faldt i forbindelse med, at politiassistenten oplyste, at han ikke kunne eftergive en parkeringsbøde uden først at kontrollere hendes oplysninger.

Klagen blev sendt til statsadvokaten, der 10 dage efter episoden sendte sagen tilbage til politimesteren med anmodning om, at der blev givet klageren mulighed for at få en samtale om det passerede.

I en skrivelse tre dage senere meddelte politimesteren klageren, at parkeringsafgiften blev eftergivet, idet der var sket en fejl. Han tilbød samtidig klageren en samtale.

Da klageren ikke rettede henvendelse til politimesteren, blev sagen sendt tilbage til statsadvokaten. Da klageren heller ikke reagerede på statsadvokatens forespørgsel, om hun ønskede videre foretaget, henlagde statsadvokaten sagen og fandt ikke grundlag for at kritisere politiassistentens udtalelse.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

133

7.2. Kapitel 93 c – straffesager

Dette afsnit beskriver 18 sager, hvor polititjenestemænd er anmeldt for strafbart forhold i tjenesten. Seks af sagerne vedrører anmeldelse af vold og trusler i forbindelse med en anholdelse, mens resten af sagerne vedrører anmeldelse om brud på tavshedspligten og misbrug af politiets registre, anmeldelser om strafbare forhold under efterforskningen samt andre anmeldelser af strafbare forhold. Endvidere beskrives tre eksempler på grundløse anmeldelser.

7.2.1. Anmeldelser om vold og trusler m.v.

Eksempel 1

Dom for vold mod anholdt

(SA1-00-321-0908)

En politiassistent blev i byretten fundet skyldig i vold mod en anholdt F efter straffelovens § 244, jf. § 154, og idømt 60 dages fængsel. Det blev under sagen lagt til grund, at F en nat var blevet anholdt for overtrædelse af politivedtægten og ilagt håndjern. Politiafføreren, der ikke

havde deltaget i anholdelsen, kom til stedet i en transportvogn, som F og to andre anholdte skulle køres til stationen i. Under kørslen til stationen rejste politiassistenten – efter at F havde spurgt, hvorfor han var blevet anholdt – sig pludselig op og greb med en hånd fat om halsen på F, skubbede ham tilbage mod vognsiden og derefter mod gulvet, ligesom han i hvert fald en gang forsætligt bankede hans hoved ned i sædet. Retten fandt ikke, at den anholdte havde givet anledning til en sådan behandling. Retten lagde endvidere til grund, at politiassistenten havde sparket F i ryggen i forbindelse med, at han skulle sættes ind i detentionscellen på stationen.

134

Politiassistenten blev frifundet for i detentionsgangen at have sparket F over benene og i ansigtet efter, at F var faldet om.

Dommen er anket til landsretten af såvel domfældte som anklagemyndigheden.

Eksempel 2

Anmeldelse om vold under en afhøring

(SA1-99-321-0730)

En kvinde anmeldte en vicekriminalkommissær for vold. Kvinden havde indfundet sig i en politiafdeling for at besøge sin kæreste, som var varretægtsfængslet i en større narkosag, hvilket dog blev hende nægtet. Kvinden, der i samme forbindelse blev afhørt til sagen, gik efter afhøringen hen til et vindue og råbte til sin kæreste: "Farvel, jeg må ikke besøge dig mere". Vicekriminalkommissæren rev fat i hendes hår og trak hende væk fra vinduet og smed hende på gulvet, hvorefter han anbragte et knæ i ryggen på hende, mens han holdt fast i hendes hår.

Vicekriminalkommissæren forklarede, at han ikke hørte, hvad det var, kvinden råbte ud ad vinduet. Da han var bange for, at hun skulle kaste sig ud af vinduet, der var i 3. sals højde, greb han fat i kvindens hårknold – det eneste sted han umiddelbart kunne få fat – og trak hende væk fra vinduet. Han satte hende herefter forsigtigt ned på gulvet, imens han holdt fast i håret. Dette var for at forhindre, at hun på ny skulle læne sig ud ad vinduet samt for at forhindre, at hun skulle falde og slå sig. Han benægtede, at have smidt kvinden ned på gulvet og anbragt et knæ i ryggen på hende.

Statsadvokaten afviste anmeldelsen og lagde blandt andet vægt på, at kvinden ved at læne sig ud af vinduet for at sætte sig i forbindelse

med en varetægtsfængslet selv havde givet anledning til, at vicekriminalkommissæren måtte anvende magt, ligesom den anvendte magt, situationen taget i betragtning, var så skånsom som muligt.

Politiklagenævnet var ikke enig i afgørelsen. Efter nævnets opfattelse var der intet i situationen, der støttede vicekriminalkommissærens formodning om, at kvinden var i fare for at falde ud ad vinduet, ligesom nævnet mente, at vicekriminalkommissæren i stedet for at udsætte kvinden for den smerte, som han påførte hende ved at rive i håret, skulle have anvendt et førergreb for at pacificere hende.

Eksempel 3

Anmeldelse om vold

(SA1-97-321-0347 og K 462/99)

Kriminalpolitiet rettede henvendelse til en lejlighed for at anholde en person, der boede sammen med sine forældre og bror. En kriminalassistent så en person ligge i en seng, som han troede var den eftersøgte. Da personen rejste sig op, viste det sig, at det var den eftersøgte bror. Episoden udviklede sig til et håndgemæng mellem broderen og kriminalassistenten ligesom faderen råbte skældsord efter politiet. Ifølge en anden kriminalassistent udviklede situationen sig, så den kom helt ud af proportioner.

Broderen anmeldte kriminalassistenten for vold.

Der blev i anledning af episoden rejst tiltale mod faderen for overtrædelse af straffelovens § 121, og mod broderen for overtrædelse af straffelovens § 119, men sagerne endte med strafbortfald i medfør af straffelovens § 84, stk. 1, nr. 4. Retten lagde vedrørende episoden med broderen til grund, at kriminalassistenten kunne have forladt værelset, straks da han fandt ud af, at personen i sengen ikke var den eftersøgte, hvorved den efterfølgende tumult kunne være undgået.

Statsadvokaten tilsluttede sig rettens bevisvurdering og beklagede, at episoden havde udviklet sig, hvilket dog til dels måtte anses for undskyldeligt i betragtning af broderens voldsomme reaktion.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokaten afgørelse.

Sagen er omtalt i beretningen 1999 side 87 eksempel 2 og under punkt 6.7.2.

Eksempel 4**Anmeldelse om vold i forbindelse med anholdelse,
hvor anholdtes arm brækkede***(SA3-99-321-0213 og K 599/00)*

En person A blev en aften anholdt på banegården for gadeuorden. A var svært påvirket af alkohol og antagelig også af hash. A satte sig voldsomt til modværge ved anholdelsen og under politiets forsøg på at sætte ham i detentionen, måtte der tre polititjenestemænd til at passivisere A. Herunder blev der anvendt føregreb/armlås, og A brækkede venstre underarm. A indgav anmeldelse mod polititjenestemændene for vold.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet der ikke var noget der indicerede, at politiet havde anvendt mere magt end forholdene krævede. Statsadvokaten lagde til grund, at armen brækkede under A's forsøg på at vride sig løs, og at der var tale om et uheld forårsaget af A's voldsomme og aggressive adfærd.

Politiklagenævnet tiltrådte statsadvokatens forslag til afgørelse.

A indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 5**Anmeldelse om vold i forbindelse med påkørsel***(SA3-99-321-0202 og K 531/00)*

En sen nattetime blev politiet tilkaldt til værtshusuorden. En patruljevogn nåede frem til stedet, hvor mange mennesker var forsamlet på fortov og vejbanen. Føreren af politibilen – en politiassistent – ville parkere foran indgangen og foretog en u-vending. På grund af de mange mennesker kunne dette ikke umiddelbart lade sig gøre. Poliassiistenten aktiverede derfor bilens almindelig signalhorn en gang, hvorefter de fleste af de forsamlede bevægede sig ind på fortovet. En ung mand A blev dog stående. Poliassiistenten opfattede situationen som en provokation fra A's side og kørte helt langsomt frem, så bilens kofanger berørte A's ben. Det var uafklaret, om A herved faldt om, men under alle omstændighederne sparkede A kraftigt mod politibilen, hvorved han faldt ind i den forsamlede menneskemængde, hvor han blev liggende. Han blev efterfølgende kørt på sygehuset, hvor hans tilstand blev karakteri-

seret som bevidstløs som følge af en kombination af faldet og spiritusindtagelse.

A anmeldte politiassistenten for vold ved at have påkørt A med vilje.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, men fandt, at det under de foreliggende omstændigheder måtte anses for særdeles risikabelt at benytte politibilen som magtmiddel, og at påkørslen var kritisabel.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Både A og politiassistenten indbragt afgørelsen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Afgørelsen medførte ingen disciplinær reaktion for politiassistenten.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 7.

137

Eksempel 6

Trussel om anholdelse ved udeblivelse fra afhøring

(SA1-00-321-0953)

En person A blev tilsagt til afhøring hos politiet på grund af en mistanke om, at han havde afgivet falsk forklaring for retten eller medvirket her-til. Det var i tilsigelsen anført, at A risikerede anholdelse, hvis han ikke reagerede på denne.

A anmeldte den kriminalassistent, der havde udfærdiget tilsigelsen, for strafbart forhold.

Kriminalassistenten mente, at det var korrekt at true med anholdelse i tilsigelsen, da han vidste, at der i den foreliggende situation var hjemmel til anholdelse.

Statsadvokaten lagde til grund, at der ikke var hjemmel til anholdelse alene med henblik på afhøring, og at der derfor ikke måtte trues hermed. Da kriminalassistenten imidlertid måtte antages at have været i god tro, indstillede statsadvokaten efterforskningen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

7.2.2. Anmeldelser om brud på tavshedspligt og misbrug af politiets registre

Eksempel 1

Videregivelse af oplysninger om opholdssted

(SA3-99-322-0018)

En mand M var sigtet for overtrædelse af folkeregisterloven og var ef-

tersøgt af politiet med henblik på forkyndelse af anklageskrift. Den stedlige politimester, der tillige var formand for det lokale huslejenævn, blev via sin stilling som formand for huslejenævnet bekendt med M's formodede opholdssted. Denne oplysning videregav han til politiet, hvorved det lykkedes at få anklageskriftet forkyndt.

M anmeldte politimesteren for overtrædelse af straffelovens § 152 b, stk. 1, ved uberettiget at have videregivet oplysning om hans opholdssted til politiet.

Statsadvokaten afviste anmeldelsen, fordi strafforfølgning må betragtes som varetagelse af åbenbar almen interesse, jf. straffelovens § 152 e, nr. 2. Videregivelsen af oplysninger om M's opholdssted måtte derfor anses for berettiget, uanset i hvilken egenskab, politimesteren havde modtaget oplysningen. Statsadvokaten fandt, at det ville have været betragtet som en tjenesteforsømmelse, hvis politimesteren var bekendt med M's opholdssted og undlod at videregive oplysningen til politiet.

Politiklagenævnet tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 2

Tiltale for videregivelse af oplysninger fra politiets registre til kriminel (SA5-99-321-0159)

I forbindelse med politiets telefonaflytning af en kendt kriminel person fremkom der oplysninger om, at to politiassistenter A og B havde en meget tæt telefonisk kontakt til personen. Samtalerne mellem den kriminelle og politiassistenterne vedrørte blandt andet oplysninger om brugstjålne køretøjer og andre kriminelle personer og politiets efterforskning i øvrigt.

Politimesteren indgav anmeldelse mod A og B for blandt andet brud på tavshedspligten. A og B blev anholdt, hvilket skete samtidig med anholdelsen af en række andre personer, herunder den kriminelle person.

Efterforskningen viste, at politiassistenterne havde givet den kriminelle person oplysninger fra politiets registre, herunder blandt andet Kriminalregisteret og registeret vedrørende efterlyste køretøjer, og andre personfølsomme oplysninger, som de havde fået kendskab til gennem deres tjeneste i politiet. På den baggrund rejste statsadvokaten tiltale for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, subsidiært § 155.

Statsadvokaten rejste endvidere tiltale mod politiassistenterne for

overtrædelse af straffelovens § 156, ved at have undladt at iværksætte efterforskning mod den kriminelle, når de blev gjort bekendt med hans lovovertrædelser og mod A for overtrædelse af straffelovens § 157, idet han på sin bopæl havde opbevaret et større antal udskrifter fra kriminalregisteret, konkrete politisager, farvefotos af kriminelle personer m.v. Politiklagenævnet var enig heri.

Politiassistenterne gjorde gældende, at den kriminelle var "meddeler", og at de gav ham oplysningerne for at pleje kontakten. De var derfor af den opfattelse, at deres handlemåde havde været et led i varetagelsen af åbenbar almen interesse i opklaring af alvorlige forbrydelser, jf. straffelovens § 152 e.

Byretten fandt A skyldig i overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, mens B blev fundet skyldig overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, og § 155. Retten fandt, at videregivelsen af oplysningerne var sket under særlig skærpende omstændigheder og lagde vægt på, at der var tale om videregivelse af et betydeligt antal detaljerede oplysninger af indgribende karakter, at oplysninger var videregivet indenfor et kort tidsrum nærmest pr. automatik til en person, som de tiltalte vidste tidligere var straffet og befandt sig i det kriminelle miljø, og at de tiltalte som politiassistenter burde have indset, at der herved var en nærliggende risiko for misbrug.

A og B blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 156, da der ikke forelå nogen anmeldelse mod den kriminelle person, og idet der måtte overlades dem et vist skøn over, hvornår det var hensigtsmæssigt af egen drift at indlede efterforskning. A blev endvidere frifundet for overtrædelse af straffelovens § 157, da forholdet ikke fandtes at have en sådan grovhed, at det var omfattet af bestemmelsen.

Begge blev idømt fængsel i 30 dage, der dog blev gjort betinget med en prøvetid på 2 år. Retten lagde herved vægt på, at der ikke i lovgivningen findes regler eller klare instrukser fra politiet om, hvorledes man som ansat i politiet bør omgås meddelere, at man fra autoritativ side har valgt ikke at trække grænsen for forsvarlig omgang med meddelere skarpt op og henset til, at de tiltaltes handlinger havde baggrund i et ønske om at opklare forbrydelser og for A's vedkommende formentlig med en vis effekt.

Landsretten stadfæstede dommen for så vidt angik A, idet han dog i et tilfælde blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 156 ved

at have undladt at indlede efterforskning mod meddeleren, der havde oplyst, at han kørte bil uden at have erhvervet kørekort.

B havde ikke anket dommen.

Eksempel 3

Videregivelse fortrolige oplysninger og fotografier vedrørende tidligere straffede personer

(SA6-00-321-0221)

140

I forbindelse med efterforskningen af et indbrud i en parkeringskælder under en radioforretning forklarede et vidne, at han i radioforretningen havde fået forevist flere billeder af mulige gerningsmænd, hvilket undrede ham. Personalet i forretningen forklarede, at man fra en vicekriminalkommisær havde fået et fotoark indeholdende i alt 70 billeder af tidligere straffede personer, således at man kunne checke, om der indfandt sig mistænkelige personer i forretningen. Under hvert billede var anført personens navn, cpr.nr., adresse og oplysning om hvad vedkommende tidligere var straffet for. Fotoarket var fremstillet i politikredsen til brug for efterforskningen af tyverisager.

Statsadvokaten rejste tiltale mod vicekriminalkommisæren for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, jf. stk. 1, ved brud på tavshedspligten. Tiltalte nægtede sig skyldig og gjorde blandt andet gældende, at der ikke var sket en krænkelse af offentlige interesser og at sagen derfor alene var undergivet privat påtale, jf. straffelovens § 152 f.

Retten lagde til grund, at materialet var udleveret i den hensigt at hjælpe forretningen med at begrænse de butikstyverier, som forretningen var plaget af, men fandt ikke, at der var noget der tydede på, at tiltalte havde en personlig interesse i at udlevere oplysningerne, eller at han i øvrigt havde haft forsæt til at skaffe sig eller andre vinding. Tiltalte blev herefter fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, og idømt 10 dagbøder à 300 kr.

Dommen er ikke anket.

Der henvises endvidere til den under punkt 7.5. eksempel 4 omtalte sag.

7.2.3. Anmeldelser om strafbart forhold under efterforskningen

Eksempel 1

Ransagning hos mistænkt trods rettens forudgående kendelse om, at der ikke var tilstrækkeligt mistankegrundlag

(SA5-00-321-0189)

Under efterforskningen af to gaderøverier anmodede politiet om rettens kendelse for, at der kunne foretages ransagning hos tre 16-17 årige A, B og C, som – hovedsageligt anonymt – var blevet udpeget som mulige gerningsmænd på grund af deres påklædning og fælles færden på gerningstidspunktet. Retten afsagde kendelse om, at der var det fornødne mistankegrundlag til en ransagning hos A, men ikke hos B og C. Kendelsen blev stadfæstet af landsretten.

Bekendt med kendelsen foretog en kriminalassistent ransagning hos A og afhørte ham derefter kort på stationen. A nægtede kendskab til røverierne, men oplyste at det kunne godt passe, at han havde været sammen med B og C på det tidspunkt, hvor røverierne var blevet begået. Kriminalassistenten rettede derefter henvendelse på den 16-årige B's bopæl og undersøgte med B's skriftlige samtykke et skab, ligesom han blev afhørt kort på stationen. B's mor klagede til statsadvokaten.

Kriminalassistenten forklarede, at han ikke mente, at der var tale om en ransagning, men om en besigtigelse, idet han alene i få sekunder havde kigget ind i skabet uden at røre noget. Han mente i øvrigt, at ransagningsbetingelserne var opfyldt, idet der i forhold til kendelsen nu forelå nye oplysninger efter afhøringen af A.

Under henvisning til at undersøgelsen fandt sted i en privat bolig, og at kriminalassistenten kiggede ind i skabet alene med det formål at lede efter ting, der kunne tjene som bevis mod B, fandt statsadvokaten, at der var tale om en ransagning. Statsadvokaten fandt ikke, at der forelå nye oplysninger efter A's forklaring. Da et samtykke ikke medfører, at de materielle betingelser, herunder mistankekravet, kan fraviges, burde ransagningen ikke have været foretaget.

Statsadvokaten bemærkede, at spørgsmålet om der kan ransages på øjemedet, afgøres af polititjenestemanden på stedet ud fra en skønmæssig vurdering af de foreliggende oplysninger. Statsadvokaten fandt, at en tilsidesættelse af en dommers forudgående vurdering heraf må forudsætte, at det skønnes sikkert, at der foreligger nye oplysning-

ger, og sikkert, at disse nye oplysninger har en sådan kvalitet, at de ændrer afgørende på det grundlag, som retten baserede sin afgørelse på.

Sådanne oplysninger forelå ikke efter afhøringen af A og statsadvokaten fandt, at det under disse omstændigheder var kritisabelt, at kriminalassistenten foretog ransagningen og bemærkede, at kritikken ikke kom stærkere til udtryk, fordi der trods alt var tale om en undersøgelse af beskedent omfang.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 2

142

Anmeldelse om at sigtet blev afhørt uden forsvarers tilstedeværelse

(SA4-00-321-0015)

En advokat klagede over, at politiet en formiddag havde afhørt hendes klient, der var varetægtsfængslet som sigtet for røveri, uden hendes tilstedeværelse, og selvom der var indgået aftale om, at afhøringen skulle finde sted senere samme dag kl. 13.30 i overværelse af advokaten.

Statsadvokaten lagde til grund, at den kriminalassistent A, der havde aftalt med advokaten, at afhøringen skulle finde sted kl. 13.30 i hendes overværelse, samme dag om morgenen og sammen med en anden kriminalassistent B afhentede sigtede i arresten, hvorefter han blev afhørt på politigården uden advokatens tilstedeværelse. Afhøringen blev foretaget af B, der ikke var underrettet om aftalen med advokaten. Statsadvokaten lagde endvidere til grund, at A efter afhøringen havde meddelt advokatens kontor, at afhøringen kl. 13.30 var aflyst, og at der formentlig ikke blev nogen anden afhøring, ligesom han under en senere samtale med advokaten oplyste, at der havde været to betjente i arresten om formiddagen i anden anledning, og at de havde banket på hos sigtede, der var brudt sammen, hvorfor han var blevet taget med på politistationen, hvor han blev afhørt.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod A for overtrædelse af straffelovens § 156, subsidiært § 157, ved at have gennemført afhøringen af den sigtede i strid med retsplejelovens § 745, stk. 2, 1. pkt., om forsvarerens ret til at overvære politiets afhøring af en sigtet.

Sagen er endnu ikke afgjort.

Der henvises endvidere til de under punkt 7.5. eksempel 1, 3, 5 (Hjørring-sagen) og 7 omtalte sager.

7.2.4. Andre anmeldelser om strafbart forhold

Eksempel 1

Tiltale for tjenestemisbrug i forbindelse med køb af havelåge

(SA1-98-321-0463 og K 629/00)

En politiassistent havde som privat person købt en havelåge gennem Den Blå Avis. Da han mente, at der var mangler ved lågen, rettede han en aften henvendelse til sælgeren. Der udsandt sig her en diskussion om, hvorvidt købet skulle gå tilbage.

Statsadvokaten lagde til grund, at politiassistenten under samtalen havde udtalt: "Jeg er politimand og har magt og kan gøre meget" eller lignende, samtidig med at han foreviste sin politilegitimation over for sælgeren, der ikke før var bekendt med, at den pågældende var ansat i politiet. Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod politiassistenten for overtrædelse af straffelovens § 155, 2. pkt.

Politiassistenten blev i byretten fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 155, 2. pkt., og idømt 10 dages hæfte.

Politiassistenten blev frifundet i landsretten, der ikke fandt det godtgjort, at tiltalte ved sin handling og udtalelse havde forsæt til at skaffe sig uberettiget fordel, idet det ikke kunne afvises at tiltalte havde ret til at hæve handlen. Forholdet fandtes derfor ikke omfattet af straffelovens § 155, 2. pkt. Landsretten fandt imidlertid, at tiltalte havde misbrugt sin stilling som politiassistent, idet tiltalte på utilbørlig måde havde udnyttet den autoritet, der er forbundet med politilegitimationen, som påvirkningsmiddel. Det samme gjaldt de udtalelser, som tiltalte fremkom med i samme forbindelse. Landsretten fandt dog ikke, at forholdet var af en sådan grovhed, at det kunne henføres under straffelovens § 155, 1. pkt., og anførte i den forbindelse: *"Enhver tjenesteforseelse kan anses for en krænkelse af det offentliges ret. Det antages imidlertid, at kun grovere tilfælde af tjenesteforseelser skal anses for omfattet af straffelovens § 155, idet ordinære tilfælde af tjenesteforseelser alene skal give anledning til disciplinært ansvar. Landsretten finder, at den tjenesteforseelse, som tiltalte har gjort sig skyldig i – sagens*

omstændigheder taget i betragtning – ikke er af en sådan grovere karakter, at den er omfattet af straffelovens § 155.”

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.1.2 eksempel 4 og gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 side 2524.

Eksempel 2

Anmeldelse om blufærdighedskrænkelse

(SA2-99-321-0323 og SA2-99-321-334 og K 463/99)

144

En 14-årig og en 15-årig pige indgav anmeldelser mod to politiassistenter A og B for blufærdighedskrænkelse ved i forbindelse med i alt syv opkald til de to pigers mobiltelefoner at have opfordret dem til at mødes for at “være sammen” med henblik på “noget frækt”, ligesom betjentene under samtalerne udspurgte pigerne om personlige forhold herunder, om de tidligere havde været “sammen med nogen”. Pigerne klagede desuden over politiassistenternes adfærd i forbindelse med en tidligere episode, hvor de uden tjenstlig grund havde kontaktet pigerne og udspurgt dem om personlige forhold og herunder bedt om deres mobiltelefonnumre.

Politiassistenterne erkendte at have haft kontakt med pigerne som beskrevet, men forklarede, at kontakten var sket i tjenstligt øjemed i forbindelse med efterforskningen af cigaretsmuglerier.

Statsadvokaten fandt, at pigernes forklaring kunne lægges til grund, og at det var A, der havde ført samtalerne med pigerne.

Statsadvokaten fandt ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale for blufærdighedskrænkelse efter straffelovens § 232, idet det nærmere indhold af opfordringerne til “at være sammen” ikke præcist kunne fastslås, ligesom det indgik i overvejelserne, at pigerne ikke følte sig krænkede, men blot syntes, at der havde været tale om en underlig oplevelse. Statsadvokaten fandt endvidere ikke, at politiassistenternes adfærd var af en sådan karakter, at den klart var omfattet af straffelovens § 155.

Statsadvokaten udtalte stærk kritik af politiassistenternes adfærd, som han fandt utilbørlig og krænkende. Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Politiassistenterne indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten. Inden Rigsadvokaten havde truffet afgørelse, fremkom der oplysninger om, at A ved en tidligere lejlighed havde udvist lignende adfærd overfor to

andre unge piger. Efter indstilling fra statsadvokaten besluttede Rigsadvokaten, at efterforskningen i sagen skulle genoptages.

Den nye sag vedrørte en episode, hvor politiassistenterne A og C en nat kontaktede to unge piger og uden tjenstlig begrundelse tilbød at køre dem hjem. Under kørslen modtog politiassistenterne opkald fra vagthavende om en selvmordstruet person ved togstationen. Politiassistenterne kørte pigerne hjem og traf her aftale om at mødes den følgende aften. Først herefter kørte politibassisternerne mod stationen. Politiforretningen blev herved forsinket nogle minutter.

Under tjeneste den følgende aften, opsøgte politiassistenterne pigerne ved en privat fest. De aftalte at komme igen senere på natten for at transportere pigerne hjem fra festen. Under transporten af de berusede unge piger, fik pigerne blandt andet frivilligt håndjern på, ligesom de fik lov til at holde et tjenestevåben.

Politiassistenterne bestred ikke de faktiske oplysninger, men gjorde gældende, at handlingerne var sket som led i ønsket om politiets større synlighed og til efterlevelse af ånden i nærpolitordningen.

Statsadvokaten fandt politiassistenternes adfærd stærkt kritisabel og udtalte blandt andet, at enhver utjenstlig forsinkelse af et opkald fra vagthavende som det omhandlede, var stærkt kritisabel, og at politiassistenternes dømmekraft og evne til at vurdere korrekt politimæssig opførelse, havde været helt ude af kraft.

Statsadvokaten fastholdt i en samlet afgørelse sin stærke kritik af politiassistenternes adfærd, hvilket politiklagenævnet var enig i.

Politiassistenterne indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der ikke fandt grundlag for at tilsidesætte de vurderinger, der var kommet til udtryk i statsadvokatens afgørelse. Rigsadvokaten var således enig i, at A's adfærd ved de omhandlede episoder var stærkt kritisabel. For så vidt angik B fandt Rigsadvokaten hans adfærd meget kritisabel og lagde blandt andet vægt på, at han havde været bekendt med A's bestræbelser for at få et møde i stand med pigerne, og at han intet havde gjort for at hindre dette. For så vidt angik C var Rigsadvokaten enig i at den udviste adfærd var stærkt kritisabel.

Rigspolitechefen ikendte A, B og C hver en disciplinær bøde på 800 kr., jf. tjenestemandslovens § 24, jf. § 10.

Sagen er endvidere omtalt i politiklagenævnets delberetning, under 6.2.4. eksempel 2 og punkt 6.9.2. eksempel 13 og 15.

Eksempel 3

Anmeldelse om strafbart forhold i forbindelse med vicepolitikommisærers udtalelser til pressen

(SA4-99-321-0200)

Et ugeblad bragte en artikel om en drabssag umiddelbart før denne skulle domsforhandles ved nævningeting. Det fremgik af artiklen, at en vicekriminalkommisær havde udtalt sig om motivet og udførelsesmåden af drabet.

Forsvareren for den tiltalte drabsmand indgav anmeldelse mod vicekriminalkommisæren for overtrædelse af retsplejelovens § 1016 a og § 1017, stk. 2, nr. 3.

Vicekriminalkommisæren forklarede, at interviewet vedrørende sagen og andre sager, som vicekriminalkommisæren havde beskæftiget sig med, fandt sted ca. tre måneder før offentliggørelsen og efter, at der havde været en massiv avisomtale af drabssagen, ligesom sagen havde været gennemgået udførligt i et åbent retsmøde, hvor også en video med rekonstruktion af drabshandlingen var blevet vist.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen i sagen, og fandt ikke, at der under de omstændigheder, hvori offentligheden havde et indgående kendskab til sagen, da vicekriminalkommisæren lod sig interviewe, var tale om udtalelser, der var egnet til på uforsvarlig måde at påvirke landsrettens dommere og nævninger under straffesagen mod den tiltalte.

Statsadvokaten fandt dog, at udtalelser af den omhandlede karakter, der ikke var efterforskningsmæssigt begrundede, måtte anses for uhenigtsmæssige, når de faldt forinden straffesagen havde fundet sin afgørelse, jf. retsplejelovens § 1016 a.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.9.2. eksempel 2.

Der henvises endvidere til de under punkt 7.5. eksempel 2 og 6 omtalte sager.

7.2.5. Grundløse anmeldelser

Statsadvokaterne har i beretningsåret afvist nogle anmeldelser som grundløse. Karakteren af disse sager spænder vidt. Nogle anmeldelser må ses som et udtryk for utilfredshed med den afgørelse, som en myn-

dighedsperson har truffet, mens andre kan skyldes misforståelse af de gældende retsregler. Finder statsadvokaten, at en anmeldelse mod en polititjenestemand er indgivet med forsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet en strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, kan statsadvokaten rejse tiltale mod klageren for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1.

I det følgende omtales nogle sager, hvor statsadvokaten ikke fandt grundlag for at indlede efterforskning eller rejse tiltale for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1. Endvidere er omtalt et eksempel på en grundløs anmeldelse mod en politimester.

Eksempel 1

Grundløs anmeldelse om tyveri

(SA4-99-41-0777 og 168/00)

En person A indgav anmeldelse om, at to politiassistenter under en anholdelse "åbenbart" havde stjålet 100 kr. fra hans tegnebog. Statsadvokaten afviste med politiklagenævnets tiltræden anmeldelsen, idet der ikke var nogen formodning for, at et strafbart forhold var begået.

Politiassistenterne indgav anmeldelse mod A for falsk anmeldelse. Politimesteren afviste anmeldelsen. Statsadvokaten tiltrådte politimesterens afgørelse, da det ikke kunne afvises, at A på anmeldelsestidspunktet var af den opfattelse, at han var blevet bestjålet, og at dette kunne være sket i forbindelse med anholdelsen.

Politiassistenterne indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, fordi de ikke mente, at de ved afgørelserne i sagen var blevet rensset for tyverianklagen. Rigsadvokaten afviste at behandle klagen under henvisning til at statsadvokatens afgørelse var endelig, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, men bemærkede: *"Et af de grundlæggende principper for anklagemyndighedens arbejde er, at straffskyldige skal drages til ansvar, og at forfølgning af uskyldige ikke må finde sted. Der skal en anmeldelse afvises og en efterforskning indstilles, når der ikke længere er formodning om, at en straffesag vil kunne gennemføres til fældende dom.*

Dette princip gælder selvsagt, uanset om det er private borgere eller polititjenestemænd, der står som anmeldere eller anmeldte.

Derfor blev anmeldelsen mod Dem afvist på det foreliggende grundlag og derfor – fremgår det – blev også Deres anmeldelse afvist af poli-

timesteren og statsadvokaten, som begge begrundede, hvorfor man ikke fandt det bevismæssigt muligt at fremme sagen.

Dermed er også enhver skyldformodning mod Dem afvist, og jeg er derfor ikke enig med Dem i, at De ikke er renset for anklagen."

Eksempel 2

Ikke grundlag for tiltale for falsk anmeldelse om vold

(SA4-00-6206-0013 og 459/00)

En person A indgav anmeldelse om, at han under en anholdelse var blevet slået 8-10 gange i hovedet og på kroppen med en metalstavlygte.

148

Politiassistenterne forklarede, at de i forbindelse med anholdelsen havde slået A over skulderen to gange med en politistav, da han gik truende frem mod politiassistenterne. Den ene politiassistent forklarede, at han havde haft en stavlygte med, men at denne var placeret i lommen under episoden.

Statsadvokaten indstillede med politiklagenævnets tiltræden efterforskningen i sagen, idet A's forklaring om det passerede stod mod politiassistenternes, og idet lægelige oplysninger ikke støttede A's forklaring.

Politiassistenterne indgav anmeldelse mod A for falsk anklage. Statsadvokaten opgav påtale, idet det ikke kunne afvises, at A havde været af den opfattelse, at han var blevet slået med en stavlygte.

Politiassistenternes advokat indbragte sagen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Eksempel 3

Anmeldelse mod politimester for tjenesteforsømmelse

(SA5-00-322-0013)

En mand anmeldte den lokale dommer for ulovlig frihedsberøvelse i forbindelse med en anholdelse af manden. Politimesteren afviste at indlede efterforskning. Afgørelsen blev af manden påklaget til statsadvokaten, der tillige anmeldte politimesteren for "tjenesteforsømmelse ved ikke at indlede efterforskning".

Statsadvokaten tiltrådte politimesterens afgørelse om ikke at indlede efterforskning og afviste endvidere anmeldelsen mod politimesteren, da der ikke var nogen rimelig formodning om, at et strafbart forhold var begået. Anmeldelsen mod politimesteren var alene begrundet i, at manden ikke var enig med politimesteren i dennes vurdering af, at der

ikke var grundlag for en strafferetlig efterforskning mod dommeren og en sådan uenighed skabte ikke en formodning om, at politimesteren har udvist tjenesteforsømmelse.

Politiklagenævnet var enig i statsadvokatens afgørelse.

7.2.6. Efterforskningen i straffesager

Ved behandlingen af straffesager mod politipersonale kan statsadvokaterne udøve de beføjelser, som ellers tilkommer politiet, jf. retsplejelovens § 1020 b, stk. 1. Den følgende sag er et eksempel på at statsadvokaten som led i efterforskningen af en anmeldelse om brud på tavshedspligten gjorde brug af historiske teleoplysninger fra politigårdens telefonnummer.

149

Eksempel

Lovligheden af statsadvokatens efterforskningsskridt

(SA1-99-321-0747 og K 648/00)

En advokat indgav anmeldelse om, at der i en straffesag mod han klient, der var sigtet i den såkaldte PFA-sag, var videregivet oplysninger til pressen om indholdet af Politidirektørens indstilling til statsadvokaten om tiltalespørgsmålet i sagen. Dagen efter indstillingen var afsendt, fremgik det således i flere dagblade, at det var indstillet, at der blev rejst tiltale mod advokatens klient.

Statsadvokaten indledte med bistand fra Rigspolitechefens Rejseafdeling efterforskning i sagen. Efterforskningen omfattede endvidere uberegtiget videregivelse til pressen af vidnelisten i den oprindelige PFA-sag og udkast til en tillægsbevisfortegnelse, der aldrig var blevet sendt til retten. Efterforskningen koncentrerede sig i særlig grad om personalet i den afdeling/advokatur, der havde deltaget i efterforskningen eller den juridiske behandling af sagen.

Som led i efterforskningen blev det blandt andet besluttet at indhente oplysninger om hvilke telefonnumre, der var foretaget opkald til i en given periode fra en række lokalnumre i afdelingen og advokaturen samt oplysninger om hvilke telefoner, der havde foretaget opkald til Politigårdens telefonnummer. Oplysningerne hidrørte dels fra Rigspolitechefens Administrationsafdeling dels fra Teledanmark, der udleverede oplysningerne i henhold til et af Politidirektøren i Københavns meddelt samtykke.

Politiforbundet i Danmark klagede over, at statsadvokaten havde indhentet de omhandlede oplysninger uden rettens kendelse. Statsadvokaten afviste, at der var tale om et straffeprocessuelt indgreb, der krævede rettens kendelse og henviste til, at Politidirektøren som indehaver af de berørte telefonnumre havde givet samtykke til, at oplysningerne blev videregivet til statsadvokaten, jf. retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 3.

Afgørelsen blev indbragt for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse. Rigsadvokaten bemærkede, at hverken ordlyden af retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 3, forarbejderne hertil eller praksis gav grundlag for at antage, at der ikke skulle være hjemmel til uden kendelse at indhente teleoplysninger på en arbejdsplads, når arbejdsgiveren som indehaver af det eller de omhandlede telefonnumre har givet sit samtykke hertil.

Politiforbundet har indbragt spørgsmålet for Folketingets Ombudsmand.

Ombudsmanden har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

7.3. Kapitel 93 c – færdselssager

Behandlingen af færdselsstraffesager omfatter dels sager, hvor der er sket færdselssuheld, dels andre typer af færdselssforseelser. For så vidt angår færdselssuheld, hvor polititjenestemænd er impliceret, er der i beretningen for 1996 i afsnit 8.1.1. nærmere gjort rede for de gældende kriterier for at afgrænse hvilke sager, der omfattes af politiklagenævnens ordning. I beretningen for 1999 er der i afsnit 7.3.6. nærmere gjort rede for efterforskningen i færdselssager.

7.3.1. Færdselssuheld

Statsadvokaterne har foretaget undersøgelser i en lang række sager, hvor polititjenestemænd har været involveret i færdselssuheld.

I de sager, hvor færdselssuheldene skyldes polititjenestemandens forhold, er der ofte tale om, at polititjenestemanden har tilsidesat vigepligtsreglerne eller ikke har været tilstrækkelig påpasselig ved svingning.

I de sager, hvor polititjenestemanden har tilsidesat væsentlige hensyn

til færdselssikkerheden, er han tillige blevet frakendt førerretten betinget.

Eksempel 1

Færdselsuheld i forbindelse med u-vending

(SA1-00-321-0558)

En politiassistent foretog på motorcykel u-vending på en gade og blev påkørt af en anden motorcykel, som kørte med moderat fart. Begge motorcykler væltede ved uheldet, men der skete ikke skade af betydning.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod politiassistenten for overtrædelse af færdselslovens § 18, stk. 1, og nedlagde i overensstemmelse med praksis påstand om betinget frakendelse af førerretten.

Politiassistenten blev i såvel byretten som landsretten idømt en bøde på 1.500 kr. og frakendt førerretten betinget. Det blev i begge instanser lagt til grund, at politiassistenten så sig for før svingning, men at han ikke i den forbindelse havde set modparten.

Eksempel 2

Færdseluheld i rundkørsel

(SA6-00-321-218)

En politiassistent kørte i en patruljebil ind i en rundkørsel med lav hastighed og stødte herved sammen med en anden bil, som kørte inde i rundkørslen. Politiassistenten havde ikke set bilen og var ikke standset helt op ved indmundingslinien. Der skete kun mindre materiel skade.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale for overtrædelse af færdselslovens § 3, stk. 1 og § 26, stk. 2, og nedlagde påstand om betinget frakendelse af førerretten.

Politiassistenten blev i retten idømt en bøde på 800 kr. for ikke at have overholdt sin vigepligt. Han blev frifundet for påstanden om betinget frakendelse af førerretten. Retten lagde herved vægt på, at begge parter havde kørt med ringe hastighed, og at politiassistentens fremkørsel i rundkørslen ikke indebar nogen risiko for de involverede personers helbred eller for mere alvorlige materielle skader. Politiassistenten

fandtes derfor ikke ved sin kørsel at have tilsidesat væsentlige hensyn til færdselssikkerheden.

7.3.2. Udrykningskørsel

Denne sagskategori vedrører for det første færdselsuheld, der er sket under udrykningskørsel. Færdselsuheldene er ofte ske ved, at en patruljevogn under udrykning er kørt ind i et lysreguleret kryds for rødt lys eller ved, at føreren af patruljevognen på grund af patruljevognens hastighed har mistet herredømmet over bilen.

152

Sagskategorien vedrører endvidere sager uden færdselsuheld, hvor føreren af patruljevognen af andre er blevet anmeldt for at have overtrådt færdselslovens regler. Sager vedrørende overtrædelser af færdselslovens hastighedsbegrænsninger i forbindelse med udrykningskørsel er omtalt under pkt. 7.3.3.

For alle disse sagstyper drejer undersøgelsen sig om, hvorvidt betingelserne for at køre udrykningskørsel har været opfyldt, og om der i givet fald er sket en overtrædelse af reglerne i udrykningsbekendtgørelsen. Reglerne for udrykningskørsel er fastsat i Trafikministeriets bekendtgørelse nr. 510 af 11. juni 1996 og er nærmere beskrevet i beretningen for 1999 under punkt 7.3.2.

Nedenfor er omtalt nogle eksempler, hvor statsadvokaten har fundet at betingelserne for udrykningskørsel var opfyldt. Herudover kan der henvises til de under punkt 5.4.2. anførte eksempler 2, 4 og 5.

Eksempel 1

Pludselig nedbremsning med færdselsuheld til følge anset som udrykningskørsel

(SA1-00-321-0935)

En patruljebil kørte forbi et sted, netop som en tyverialarm gik i gang. På stedet sås endvidere to mænd. Patruljebilen bremsede pludseligt op og blev i den forbindelse påkørt bagfra af en personbil med såvel materiel- som personskade til følge.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet det måtte lægges til grund, at nedbremsningen på grund af den pludseligt opstået situation var omfattet af reglerne om udrykningskørsel, og at den bagved kørende personbil efter alt at dømme ikke havde holdt tilstrækkelig afstand til patruljebilen.

Politiklagenævnet var enig og tilføjede, at hastigheden var lav, og at passageren i patruljebilen på påkørselstidspunktet allerede var halvt ude af bilen.

Eksempel 2

Kørsel under udrykning frem mod rødt lys

(SA1-99-321-787)

En patruljebil under udrykning kørte meget langsomt ind i et lyskryds for rødt lys og blev her påkørt af en personbil, der kørte ind i krydset for grønt lys.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen i sagen, idet det måtte lægges til grund, at uheldet skyldtes, at modparten – blandt andet på grund af høj musik i bilen – ikke i tide var opmærksom på udrykningskøretøjet, men derimod undrede sig over, hvorfor den øvrige trafik i hans kørselsretning var standset op. Statsadvokaten fandt endvidere, at føreren af patruljebilen havde udvist tilstrækkelig forsigtighed og agtpågivenhed.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen

153

Eksempel 3

Bakning på motorvej

(SA2-00-321-0381 og K 580/00)

En patruljebil blev om morgenen sendt til et færdselsuheld på en motorvej med henblik på at lede trafikken væk fra uheldsstedet og op ad en afkørselsrampe. Patruljebilen bakkede ned af nødsporet imod kørselsretningen og herefter ud i 2. vognbane, hvor den standsede parallelt med vognbanelinien og med lysbroen tændt. En personbil, der netop havde foretaget overhaling og derfor befandt sig i 2. vognbane, påkørte patruljebilen. Både føreren af patruljebilen og modparten pådrog sig alvorlige skader.

Statsadvokaten fandt ikke, at udrykningsbekendtgørelsens § 7, stk. 4 og § 8, blev overtrådt i forbindelse med patruljebilens manøvre og lagde vægt på, at føreren af patruljebilen inden iværksættelse af manøvreren kunne se fri bane på ca. 250 meter, at lysbroen på patruljebilen under hele manøvreren var tændt, og at en polititjenestemand gik ad nødsporet mod kørselsretningen og gjorde tegn til, at bilisterne skulle nedsætte hastigheden. Statsadvokaten lagde endvidere vægt på, at

standselængden (d.v.s. reaktionslængde + bremselængde) for en personbil, der kører 100 km/t er fra 76 til 95 m. Statsadvokaten indstillede derfor efterforskningen, hvilket politiklagenævnet var enig i.

7.3.3. Automatisk hastighedskontrol

I september 1997 blev der i København indledt forsøg med automatisk hastighedskontrol. Forsøget er senere udvidet til også at omfatte andre politikredse i Danmark.

Automatisk hastighedskontrol gennemføres ved, at et kamera automatisk tager et billede af alle, der kører for stærkt. Samtidig registreres køretøjets hastighed. Filmen aflæses, og der indhentes oplysninger om ejer/bruger m.v. ud fra bilens nummerplade. På baggrund af disse oplysninger får ejeren af køretøjet tilsendt et bødeforelæg.

Ordningen med automatisk hastighedskontrol har givet anledning til at overveje, hvordan hastighedsovertrædelser, der finder sted f.eks. under udrykningskørsel, observationskørsel eller bodyguard-kørsel, og som registreres af de særligt opsatte kameraer, skal behandles.

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at såfremt en polititjenestemand's hastighedsoverskridelse har været tjenstlig nødvendig, kan der ikke antages at være en formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Statsadvokaten vil således ikke af egen drift skulle indlede efterforskning i sagen. Politiklagenævnet orienteres derfor heller ikke om sagen.

For at sikre, at der har været tale om en tjenstlig nødvendig hastighedsovertrædelse, sendes sagen til statsadvokaten med en erklæring fra politikredsens ledelse om, at hastighedsoverskridelsen har været nødvendig. Som anført i beretningen 1999 side 169f. finder Rigsadvokaten ikke, at der er behov for at polititjenestemanden efter kørslen selv udarbejder et notat om og begrundelsen for hastighedsovertrædelsen.

Hvis der ikke foreligger en erklæring fra politiets ledelse om, at kørslen har været tjenstlig nødvendig, eller hvis statsadvokaten ikke – trods en angivelse af tjenstlig årsag til kørslen – finder betingelserne for udrykningskørsel opfyldt, skal sagen på sædvanlig vis forelægges for politiklagenævnet.

Eksempel 1

Spørgsmål om hastighedsoverskridelse i forbindelse med tjenstlig kørsel

(SA1-99-321-0542)

En politiassistent i færdselsafdelingen var i automatisk hastighedskontrol noteret for at have kørt med 59 km/t, hvor højeste tilladte hastighed var 50 km/t. Politiinspektøren havde attesteret, at kørslen var foretaget efter reglerne om udrykningskørsel. I en efterfølgende notits anførte politiassistenten nærmere, at han ikke kunne huske den konkrete kørsel, men at han ikke kunne forestille sig, at han havde overskredet hastighedsbegrænsningen, medmindre det havde været for at foretage kontrol eller lignende med andre trafikanter.

På foranledning af politiklagenævnet blev politiinspektøren anmodet om at uddybe attestationen. Han anførte i den forbindelse, at han alene havde bekræftet, at kørslen foregik i tjenstlig øjemed.

Oplysningerne blev forelagt for Politidirektøren, der ikke fandt, at kørslen kunne betragtes som en udrykningskørsel.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnet tiltræden tiltale i sagen, og politiassistenten blev idømt bøde på 400,- kr. Byretten anførte i den forbindelse: *“Af Rigspolitiets Kundgørelse II, nr. 24, om udrykningskørsel pkt. 3 fremgår, at føreren af et udrykningskøretøj undtagelsesvist kan tilsidesætte nærmere anførte færdselsregler, hvis opgavens betydning gør det påkrævet og forsvarligt.*

Afgørelsen herom træffes efter pkt. 3, stk. 2, af føreren efter en konkret vurdering, dels af opgavens betydning og hastende karakter og dels af den mulige fare, der kan opstå såvel for andre som for føreren selv.

Efter tiltaltes forklaring lægges det til grund, at tiltalte i begyndelsen af december 1999 og umiddelbart efter episoden ikke havde nogen erindring om, hvad han konkret kørte efter den pågældende dato.

Uanset tiltalte var ude i tjenstligt ærinde – hvilket er ubestridt – og uanset det af tiltalte i notitsen af 19. marts 1999 oplyste, findes det ikke herved at kunne lægges til grund, at tiltalte under den omhandlede kørsel har udøvet det i kundgørelsens pkt. 3, stk. 2, nævnte konkrete skøn over, hvorvidt udrykningskørsel, herunder tilsidesættelse af hastighedsbestemmelser, var påkrævet.

Tiltalte findes derfor ikke at opfylde betingelserne for udrykningskørsel og derved opnå straffrihed”.

Eksempel 2

Spørgsmål om hastighedsoverskridelse i forbindelse med tjenstlig kørsel

(SA2-99-321-0364)

En politiassistent, der kørte i en "uniformeret" patruljebil blev i en automatisk trafikkontrol målt til at have kørt 63 km/t, på et sted hvor den højst tilladte hastighed var 50 km/t. 13 dage efter afgav politiassistenten en notits om, at kørslen skete i forbindelse med en politimæssig forretning, men ønskede ikke at uddybe sin udtalelse. Politiinspektøren kunne ikke attestere, at der var tale om udrykningskørsel, og politiassistenten blev med politiklagenævnets tiltræden forelagt en bøde på 600 kr.

156

Sagen blev indbragt for retten, hvor politiassistenten gjorde gældende, at kørslen havde fundet sted under udførelsen af en politimæssig opgave, hvor det var nødvendigt at køre lidt hurtigere end tilladt. Han gjorde endvidere gældende, at han først fik billedet fra hastighedskontrollen præsenteret ca. 14 dage efter episoden, og han på det tidspunkt ikke kunne huske, hvad han havde lavet den pågældende dag.

Politiassistenten blev fundet skyldig i overtrædelse af færdselslovens § 42, stk. 1, nr. 1, og idømt en bøde på 600 kr.

7.3.4. Andre færdselsforseelser

I årsberetningen for 1996, afsnit 8.1., er det omtalt, hvordan færdsels-sager vedrørende mindre færdselsuheld (de såkaldte "forsikringssager") behandles i forhold til såvel polititjenestemænd som borgere. Disse sager er kendetegnet ved, at der alene er tale om mindre færdselsuheld, som medfører ringe skader på køretøjets materiel. Det kan være parkeringsskader m.v.

Efter praksis går man i disse sager ikke ud fra, at der er begået noget strafbart, som det offentlige skal forfølge, medmindre færdselsuheldet anmeldes som en overtrædelse af færdselsloven.

For polititjenestemænds vedkommende har statsadvokaterne ikke af egen drift indledt efterforskning i færdselssager, hvor en polititjenestemand efter statsadvokatens mening har overtrådt færdselslovens § 3, stk. 1. Disse sager er derfor heller ikke blevet forelagt for politiklagenævnet.

I sager, hvor polititjenestemænd har været involveret i disse mindre færdselsuheld, sender politimesteren en notits om færdselsuheldet til statsadvokaten. Statsadvokaten kan så vurdere, om færdselsuheldet kan betragtes som en forsikrings sag.

I det følgende eksempel fandt statsadvokaten, at der var tale om en forsikrings sag, men forelagde alligevel sagen for politiklagenævnet.

Eksempel

Påkørsel af forankørende

(SA1-00-321-0881)

En patruljebil påkørte ved lav hastighed en forankørende bil. Føreren forklarede, at han ikke havde set den forankørende bil standse, fordi han blev blændet af solreflekser fra bilens bagrude.

Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at antage, at patruljebilen ikke havde holdt passende afstand til den forankørende bil og fandt i øvrigt ikke grundlag for at rette et strafferetligt ansvar mod føreren af patruljebilen. Statsadvokaten lagde vægt på, at et sådant sammenstød normalt løses uden politiets indblanding, og at politifolk ikke skal behandles anderledes end andre borgere.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

157

7.4. § 1020 a, stk. 2 – undersøgelser

Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, iværksætter statsadvokaten efterforskning, når en person er afgang ved døden eller er kommet alvorlig til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. I disse tilfælde skal der indledes efterforskning, uanset om der i det konkrete tilfælde er formodning om strafbart forhold.

Ved vurderingen af hvornår en person må anses for at være kommet *alvorlig til skade*, tages der udgangspunkt i straffelovens § 249, der omhandler uagtsom tilføjelse af "betydelig skade" på legeme eller helbred. I Kommenteret Straffelov, 6. omarbejdede udgave, 1998, side 284, anføres: "*Skader, der medfører varige mén, er i almindelighed betydelige. Kraniebrud og lårbensbrud vil ofte være betydelige, mens det ikke gælder ukomplicerede armbrud. Sygehusophold på mere end nogle ugers varighed er normalt tilstrækkeligt. Ved sygehusophold*

på mindre end en uge kræves der mere end et par måneders uarbejdsdygtighed”.

Statsadvokaterne har i beretningsåret 2000 foretaget ni undersøgelser efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2. Undersøgelserne omfattede tre dødsfald i detentionen, tre tilfælde, hvor personer var kommet til skade som følge af politiets påkørsel i forbindelse med udrykningskørsel og ét tilfælde, hvor der var spørgsmål om, hvorvidt en person havde pådraget sig alvorlige skader, mens han var anbragt i detentionen.

Endelig vedrørte undersøgelserne to skudepisoder, hvor en person blev ramt af skud afgivet af politiet. Rigspolicefen har til sammenligning oplyst, at politiet i 2000 anvendte tjenestepistol i 234 tilfælde, hvoraf der i 217 tilfælde alene var tale om trussel med tjenestepistol.

Afsnittet indeholder også en beskrivelse af en sag fra 1999, som ved en fejl ikke var omtalt i beretningen for 1999.

Sag fra 1999

(SA1-99-321-821)

En mand blev den 7. september 1999 fundet død i sin lejlighed. Manden var alkoholiker med mange følgesygdomme og dødsårsagen var kvæstelser og blødning i hjernen – en såkaldt tumleskade, der ses hos alkoholikere.

Manden var sidst set i live den 3. september 1999, da han i beruset tilstand ved en fejl søgte at skaffe sig adgang til naboens lejlighed. Naboen tilkaldte politiet, som hjalp manden, der kunne gå med støtte, i seng. Inden politiet forlod stedet, faldt han ud af sengen. Han bad om en hovedpinepille, og for at han ikke skulle falde ud af sengen lod politiet ham ligge på gulvet, hvor de lagde en dyne over ham og gav ham en pude.

Statsadvokaten henlagde sagen, idet der ikke var grundlag for at kritisere, at politiet ikke bragte den pågældende til detention eller på skadestue.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sag nr. 1

Påkørsel af person under uroligheder på Nørrebro

(SA1-00-321-0803)

Under uroligheder på Nørrebro i København nytårsnat 1999 blev 3

såkaldte hollændervogne sat ind for at rydde Nørrebrogade, således at brandvæsenet kunne komme frem og slukke påsatte brande i nogle containere.

Hollændervognene kørte langsomt frem ad Nørrebrogade, hvor de blev mødt med stenkast. På hjørnet af Blågårdsgade blev opløbsformularen givet via højtalerne, og herunder holdt vognene stille for at give mængden mulighed for at komme væk. I forbindelse med den fortsatte fremrykning, der skete i langsom skridtgang, og med udrykningsblink og projektør tændt, blev en person A påkørt. Personen stod sammen med to andre demonstrativt foran hollændervognen. Det var ikke muligt præcist at fastslå, hvordan uheldet skete.

Den politiassistent, der førte hollændervognen forklarede, at en person under fremkørslen hægtede sig fat i hans sidespejl, ligesom en anden B stod på kofangeren og havde overkroppen mod frontruden. A kom herefter frem og tog fat i gitteret foran på vognen, hvorefter B væltede ind i A faldt ned på jorden, hvor han blev ramt i det øjeblik vognen bremsede.

A, der havde pådraget sig en lille fraktur på bækkenet, ønskede kun delvist at afgive forklaring til statsadvokaten, ligesom han ikke ønskede at give samtykke til indhentelse af lægelige oplysninger.

Statsadvokaten afsluttede undersøgelsen, da intet der tydede på, at der havde fundet et strafbart eller disciplinært forhold sted. Statsadvokaten fandt ikke, at der kunne bebrejdes chaufføren noget i forbindelse med episoden, idet han udførte sin politimæssige opgave i en vanskelig situation, under stor larm, stenkast m.v., så skånsomt som det overhovedet var muligt, ligesom han fandt, at det alene var A's adfærd der gav anledning til det passerede.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sag nr. 2

Påkørsel af knallert i forbindelse med udrykningskørsel, hvor føreren muligvis var kommet alvorligt til skade

(SA2-00-321-0394)

En patrulje eftersatte under udrykning en knallert, som havde begået flere færdselslovsovertrædelser, kørte slingrende og havde undladt at efterkomme politiets anmodning om at standse. For at standse knallerten overhalede patruljebilen denne og drejede skarpt til højere, således

at patruljebilens front spærrede for cykelstien og dermed for knallertens videre kørsel. Knallerten påkørte herefter patruljebilen.

Statsadvokaten blev af politimesteren tilkaldt til færdselsuheldet, idet knallertføreren var blevet indlagt på hospitalet, efter det oplyste uden at være ved bevidsthed. Det kunne ikke afvises at pågældende havde slået hovedet ved uheldet. Statsadvokaten foretog herefter afhøring af føreren af patruljebilen, besigtigede uheldsstedet, ligesom der de følgende dage blev foretaget yderligere vidneafhøringer og undersøgelser.

160

Knallertføreren viste sig siden at have været spirituspåvirket og blev i øvrigt udskrevet fra hospitalet den følgende dag uden alvorlige skader. Han blev tilsagt til afhøring hos statsadvokaten, men meddelte, at han ikke ønskede at blive afhørt.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet der ikke var rimelig formodning for, at udrykningsbekendtgørelsen var overtrådt. Statsadvokaten fandt ikke, at føreren af patruljebilens beslutning om at standse knallerten kunne kritiseres og lagde blandt andet vægt på, at der på grund af oplysningerne om knallertførerens spirituspåvirkethed og påfaldende kørsel måtte antages at være en risiko for at knallerten kunne forårsage en ulykke, hvis den havde fortsat sin kørsel.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sag nr. 3

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA2-00-321-0445)

Politiet blev den 7. november 2000 om aftenen tilkaldt til et hospital, hvor en stærkt spirituspåvirket mand var til ulempe. Det blev oplyst, at manden havde opholdt sig på hospitalet i nogle dage, hvor han havde drukket hospitalssprit. Ved politiets ankomst sov manden tungt og måtte køres fra stedet i en kørestol. Forud herfor var han blevet undersøgt af en læge, der erklærede ham egnet til detentionsanbringelse. Manden blev herefter ca. kl. 20.00 anbragt sovende i detentionen og ved de efterfølgende tilsyn – det seneste kl. 03.30 – blev han fundet dybt sovende, ligesom han snorkede.

Ved et tilsyn kl. 04.10 blev manden fundet død i detentionen. Dødsårsagen måtte antages at være forgiftning med isopropanol, acetone og ætykalkohol, d.v.s. stoffer der forefindes i henholdsvis hospitalssprit,

ved forgiftning med hospitalssprit og hos alkoholmisbrugere. Afdøde havde en alkoholpromille i blodet på 2,25. Retsmedicinsk Institut oplyste, at en person med den anførte forgiftning vil blive observeret som sovende tungt med en dyb og hurtig vejrtrækning, og at der ikke i timerne før dødens indtræden vil forekomme andre tegn på forgiftning.

Under henvisning hertil, til at afdøde ved tilsynene var fundet dybt sovende, og til at afdøde forud for indbringelsen til detentionen var blevet undersøgt af en læge, der fandt ham egnet til detentionsanbringelse, fandt statsadvokaten ikke, at det på nogen måde kunne bebrejdes politiet, at afdøde var død i detentionen. Statsadvokaten indstillede efterforskningen, men fandt, at der burde have været foretaget et yderligere tilsyn kl. 03.30 og henviste til, at tilsyn efter Rigspolitiets Kundgørelse II nr. 55 så vidt muligt skal ske en gang hver halve time.

Under efterforskningen kom det frem, at der tilsyneladende ikke var enighed mellem nogle af de vagthavende om den praktiske procedure i forbindelse med detentionstilsyn, herunder hvem der var ansvarligt for at tilsynene helt konkret blev gennemført. Statsadvokaten henstillede derfor til politimesteren, at spørgsmålet om detentionsanbringelse af alkoholpåvirkede personer og politiets praktiske procedurer i den forbindelse generelt blev drøftet ved embedet.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen er endvidere omtalt under punkt 6.5. eksempel 1.

Sag nr. 4

Politiassistentens skud mod to mænd, der blev ramt i benene

(SA2-00-321-0459)

Politiet blev den 13. december 2000 tilkaldt til Sandholmlejren, idet en kvinde havde været udsat for grov vold af to mandlige asylansøgere. Da politiet bankede på døren til det værelse, hvor den ene mistænkte boede, blev døren ikke åbnet. Døren blev sparket ind og den ene mistænkte gik til angreb på en politiassistent A, der tildelte ham nogle slag med en stavlygte. Politiaffistenten og hans kolleger gik ud på en trappepos og spærrede døren. Da de mistænkte begyndte at knuse en armeret rude til reposen, hvor der stadig befandt sig en politiassistent, afgav A et skud med sin tjenestepistol mod den ene mistænkte, der blev ramt i benet. Da den anden mistænkte nu gik frem mod A og kastede

en gaffel mod ham, afgav A to skud, hvoraf det ene ramte ham i låret. De mistænkte blev herefter anholdt blandt andet under brug af politistav og politihunde.

Statsadvokaten blev af politimesteren underrettet om sagen og indledte efterforskning.

Sagen er ikke afgjort.

Sag nr. 5

Påkørsel af knallert i forbindelse med udrykningskørsel, hvor føreren pådrog sig brud på begge hofter

(SA2-00-321-0440)

En patrulje eftersatte den 23. oktober 2000 under udrykningskørsel en knallert, hvis fører var mistænkt for netop at have begået et røveri. For at standse knallerten, der på tidspunktet kørte på en cykelsti, overhalede patruljebilen denne og kørte vinkelret op på cykelstien og standse med blinket tændt. Knallerten fortsatte sin kørsel, påkørte patruljebilen og blev kastet over køleren på bilen. Føreren af knallerten pådrog sig herved brud på begge hofter.

Statsadvokaten blev underrettet om sagen og indledte efterforskning.

Sagen er fortsat under efterforskning.

Sag nr. 6

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA4-00-321-0001)

I forbindelse med politiets indsats mod berusere på Randers Banegård den 1. januar 2000 blev en beruset person forsøgt bortvist. Da han var ude af stand til at opgive korrekte generalier blev han anholdt kl. 19.52. Den anholdte blev løftet op i armhulerne og delvis ved egen hjælp ført til patruljebilen. Undervejs blev den anholdte tung i politiassistentens arme, ligesom han lod vandet.

Politiassistenterne måtte bære den anholdte ind i detentionscellen, hvor han blev anbragt i aflåst sideleje. Herunder kom han med en række mumlelyde. Politiassistenterne forlod cellen kl. 20.10. Vagthavende havde via tv-monitoren set anholdte blive anbragt i detentionen og havde tilkaldt en læge. Lægen ankom kl. 20.20 og fandt anholdte livløs.

Genoplivning blev forsøgt, men anholdte blev erklæret død kl. 20.38 på sygehuset.

Obduktionen viste, at afdøde led af en svær kronisk lungebetændelse med heraf følgende forstørrelse og udvidelse af højre hjertekammer og tegn på begyndende hjertesvigt. Selvom dødsårsagen ikke med sikkerhed kunne fastslås, kunne denne ifølge obduktionserklæringen være hjertestop som følge af hjerte-/lungesygdom eventuelt i kombination med alkoholforgiftning. Afdøde havde en alkoholpromille i blodet på 0,26 og spor af hash i urinen.

Statsadvokaten fandt ikke, at der fra de involverede polititjenestemænds side var begået strafbart eller kritisabelt forhold. Han anførte i den forbindelse, at det ikke kunne bebrejdes de to politiassistenter, der havde indbragt afdøde, at de havde fejlvurderet graden af afdødes alkoholpåvirkning, idet han blev truffet drikke og omgivet af ølflasker. Selvom det i Rigspolitichefens Kundgørelse II nr. 55 er foreskrevet, at den anholdte skal fremstilles for vagthavende, fandt statsadvokaten heller ikke, at det under de givne omstændigheder kunne bebrejdes vagthavende, at han havde tilkaldt læge uden selv at have set afdøde andet end på Tv-monitoren.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sag nr. 7

Politiassistents skud mod mand, der blev ramt i benene

(SA4-00-321-0003)

Politiet blev den 31. januar 2000 kl. 05.05 tilkaldt til en lejlighed, hvor en mand havde skåret sig i hånden og truede med at begå selvmord. To politiassistenter og en falckredder forsøgte at tale med manden, men måtte forlade lejligheden, da manden truede dem med en kniv. Politiaassistenterne tilkaldte forstærkning, men inden denne nåede frem, kom manden ud af lejligheden og gik truende frem mod politiassistenterne med to knive i hånden.

Den ene politiassistent trak herefter sin tjenestepistol og affyrede et varselsskud op i luften. Da dette ingen effekt havde på manden, og da han efter at være blevet beordret til at standse, fortsatte frem mod politiassistenten og falckredderen, afgav politiassistenten på mellem 1 og 3 meters afstand et skud, der ramte mandens underben, dog stadig

uden effekt. Politiassistenten skød herefter på ca. 1 meters afstand manden i venstre lår, hvorefter han faldt om.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, og fandt at politiassistenten havde handlet i fuld overensstemmelse med Rigspoliti chefens Kundgørelse II nr. 38 om politiets brug af skydevåben. Statsadvokaten lagde vægt på, at politiassistenten havde befundet sig i en stærkt presset nødværgesituation, hvor han ikke bare skulle tage vare på egen, men også falckredderens sikkerhed.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

164

Sag nr. 8

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA5-00-321-0232)

En mand blev anholdt den 18. december 2000 kl. 13.45 sigtet for butikstyveri. Umiddelbart efter anholdelsen slugte han en lille plasticpose med et ukendt indhold, hvilket en politiassistent forsøgte at forhindre ham i. Anholdte oplyste overfor politiassistenten, at posen havde indeholdt 5 stesolid tabletter.

Anholdte blev anbragt i et venterum på politigården, hvor han blev tilset af en læge, da han havde det dårligt og kastede op. Lægen fandt manden egnet til anbringelse på stationen, men ikke til gaden. Han blev løsladt samme dag kl. 16.15

Manden blev igen anholdt kl. 19.30 efter et tyveri fra et sygehus. Han blev anbragt i detentionen, hvor en læge tilså ham kl. 21.47. Lægen anførte, at anholdte kunne observeres i detentionen med tilsyn hver halve time.

Anholdte blev samme nat kl. 01.55 fundet livløs i detentionen. De tilstedeværende politiassistenter forsøgte genoplivning og Falck og en læge blev straks tilkaldt. Anholdte blev herefter overført til sygehuset, hvor han blev erklæret død kl. 02.27.

Som foreløbig dødsårsag blev angivet følgende: "Nedsugning af maveindhold til luftvejene. Plastpose med brunligt pulver i mavesækken. Stikmærker efter genoplivning. Ingen tegn på vold. Umiddelbar dødsårsag: Kvælning i nedsuget maveindhold. Tilgrundliggende dødsårsag: Forgiftning?".

Sagen er fortsat under efterforskning.

Sag nr. 9

Spørgsmål om alvorlig tilskadecomst var sket i politiets varetægt

(SA6-00-321-0248)

Den 26. august 2000 kl. 20.35 indgik en telefonisk henvendelse til alarmcentralen, hvor en person oplyste, at han var blevet stukket i hovedet med en skruetrækker, og blodet løb ud af hovedet på ham. En politiassistent sendte en ambulance til adressen og personen blev indbragt til skadestuen. Her blev han kl. ca. 21.40 tilset af læge, men blev ikke behandlet udover almindelig sårvask. Da personen ønskede at indgive en voldsanmeldelse, fik han besked om at henvende sig på politigården.

Personen blev kl. 23.08 fundet på gaden af en ambulance og blev på ny kørt til skadestuen. Efter skadestuens anmodning blev personen kort tid efter afhentet af politiet og blev kl. 23.40 indsat i detentionen. Der blev i perioden kl. 00.10 til kl. 06.20 ført tilsyn via tv-monitoren, ligesom personen blev tilset kl. 05.20. Næste morgen kl. 07.50 blev personen for søgt vækket, og da det ikke lykkedes, blev en læge tilkaldt.

Personen blev overført til skadestuen. En CT-scanning af hjernen viste, at han havde kraniebrud med blødninger i hjernen. Sygehuspersonalet fandt to skruetrækkere i hans lommer. Den ene skruetrækker var indsmurt i blod.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet der ikke under efterforskningen var fremkommet oplysninger, der tydede på, at personen var kommet alvorlig til skade som følge af politiets transport fra skadestuen til detentionen, eller mens han var i politiets varetægt. Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at kritisere, at personen var blevet anbragt i detentionen om aftenen, idet han umiddelbart forud for indbringelsen var blevet tilset af en læge på skadestuen, og idet vagthavende havde fået det indtryk, at personen efter en lægelig vurdering var egnet til detentionsanbringelse, ligesom tilsynet under anbringelsen ikke indicerede behov for tilkaldelse af en læge.

Statsadvokaten gjorde i forbindelse med afgørelsen politimesteren opmærksom på, at der ikke som foreskrevet i Rigspolitechefens Kundgørelse II nr. 55 § 13 var blevet foretaget en egentlig visitation forud for anbringelsen i detentionen, ligesom tilsynet ikke var sket i overensstemmelse med forskrifterne.

Politiklagenævnet for statsadvokaten var enig i afgørelsen.

7.5. Sager, som statsadvokaten har indledt af egen drift efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 1 (initiativsager).

Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 1020 a, stk. 1, iværksætter statsadvokaterne efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået strafbart forhold, som skal forfølges af det offentlige.

Efterforskningen iværksættes i almindelighed på grundlag af en anmeldelse fra en borger.

166

Statsadvokaterne indleder imidlertid også efterforskning, når de bliver bekendt med oplysninger om, at der er begået et formodet strafbart forhold. Efterforskningen har efter retsplejelovens § 743 til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, skaffe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten. Her gengives eksempler på sager, som statsadvokaten har undersøgt på eget initiativ.

Eksempel 1

Telefonaflytning iværksat uden retskendelse

(SA1-00-321-0892)

Politidirektøren fremsendte en sag til statsadvokaten, hvor der var sket telefonaflytning i ca. 1 uge, uden at rettens kendelse havde været indhentet. Det fremgik af sagen, at retten 18 dage tidligere havde afvist at godkende en telefonaflytning vedrørende den samme person.

Statsadvokaten iværksatte på den baggrund efterforskning i sagen. Efterforskningen viste, at aflytningen var blevet iværksat på baggrund af en blanket, som den sagsbehandlende jurist havde underskrevet. Blanketten blev underskrevet i forbindelse med en drøftelse med kriminalpolitiet om sagen, hvor der tilsyneladende opstod den misforståelse, at kendelsen var blevet indhentet.

Statsadvokaten indstillede på den baggrund efterforskningen i sagen, og indskærpede overfor Politidirektøren en øget omhyggelighed i forbindelse med iværksættelse af indgreb som det omhandlede.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 2

Udfærdigelse af politirapporter med urigtigt indhold

(SA1-99-321-0785)

Efter urolighederne på Nørrebro den 7. november 1999 anmodede politiet retten om at afsige kendelse om, at pressen skulle udlevere fotografier, tv-billeder m.v. med henblik på at politiet kunne identificere gerningsmænd til strafbare forhold begået under urolighederne.

På baggrund af oplysninger i dagspressen om, at politiet i rapporterne bevidst havde anført urigtige oplysninger om de enkelte mediers holdning til spørgsmålet om udlevering og til spørgsmålet om tilstedeværelse under retsmødet, indledte statsadvokaten af egen drift efterforskning.

Efterforskningen viste, at en kriminalassistent i en af politirapporterne urigtigt havde anført, at et formiddagsblad ikke ønskede at give møde under retsmødet. Kriminalassistenten forklarede, at selvom han var af den opfattelse, at det ikke var nødvendigt at indhente en kendelse vedrørende formiddagsbladet, fordi bladet ikke havde nogen indvendinger mod at udlevere materialet, fandt han – for ikke at stille bladet ringere end de øvrige medier – at spørgsmålet burde forelægges for retten. Han udfærdigede derfor en politirapport med en formulering, der svarede til det, som de øvrige medier havde tilkendegivet, nemlig at man ikke ønskede at give møde i retten.

Statsadvokaten fandt, at der var tale om en tjenesteforsømmelse, men ikke af en sådan karakter at den var omfattet af straffelovens § 157. Statsadvokaten lagde herved vægt på, at kriminalassistentens bevæggrunde ikke havde været at besvige formiddagsbladet eller retten, men at stille bladet på samme måde som de øvrige medier, selv om dette efter hans opfattelse ikke var nødvendigt. Statsadvokaten lagde endvidere vægt på muligheden for at afgøre sagen disciplinært. Politiklagenævnet var enig i afgørelsen og tilføjede, at det isoleret set var uden betydning for rettens editionskendelser, at rapporterne var givet et urigtigt indhold.

Sagen er omtalt i politiklagenævnets delberetning.

Eksempel 3

Efterforskning af om politiassistent havde ændret indholdet af en politirapport

(SA2-00-321-0420)

I en sag vedrørende butikstyveri blev den rapportoptagende politiassistent af sekretariatet anmodet om yderligere oplysninger, herunder en nærmere afhøring af en butiksdetektiv. Da sekretariatet efter ca. tre uger modtog sagen retur var butiksdetektiven ikke afhørt. I stedet var afhøringsrapporten af den sigtede tilsyneladende ændret, således at den sigtede nu erkendte tyveri og ønskede sagen afgjort ved et bødeforelæg. Der var tilsyneladende ikke foretaget genafhøring, men alene rettet i den oprindelige afhøringsrapport.

Politimesteren sendte sagen til statsadvokaten til nærmere undersøgelse.

Statsadvokaten afhørte flere personer i sagen, herunder den rapportoptagende politiassistent. Han forklarede blandt andet, at han – da han modtog sagen retur fra sekretariatet – via edb-systemet gik ind i den relevante afhøringsrapport og fremhævede nogle linjer med fed skrift, idet han mente, at de linjer han havde fremhævet, besvarede de spørgsmål, sekretariatet havde bedt ham undersøge. Herefter smed han den gamle afhøringsrapport ud og lagde den nye i sagen i stedet. Han mente endvidere, at han havde lagt en løs seddel ved sagen, hvor der stod "venligst læs rapportens side 2". Denne seddel var dog ikke set af andre og lå ikke ved sagen.

Politiassistenten fra sekretariatet forklarede, at han ikke præcist kunne erindre, hvad der stod i den første rapport, og hvad der var blevet ændret i den anden rapport. På grund af den tid der var hengået var det ikke muligt at regenerere indholdet af den første rapport.

Statsadvokaten opgav påtale mod den rapportoptagende politiassistent for overtrædelse af straffelovens § 148 og § 155, idet hans forklaring om, at han alene havde ændret i rapporten ved at fremhæve to linjer, ikke på det foreliggende grundlag kunne afvises. Statsadvokaten fandt dog politiassistentens dispositioner i sagen meget uheldige og henledte politimesterens opmærksomhed på at sådanne dispositioner muligt burde drøftes generelt i kredsen.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Eksempel 4

Efterforskning af om politiet havde lækket oplysninger om en forestående anholdelsesaktion

(SA2-99-321-0362 og SA2-99-321-0382)

Under efterforskningen af en omfattende narko- og bedragerisag, der havde været efterforsket gennem lang tid, blev det flere gange antydet, at oplysninger fra efterforskningen tilflød de mistænkte. Ved en anholdelsesaktion i sagen blev det endvidere klart, at flere af de hovedmistænkte undgik pågribelse, fordi de på forhånd var advaret om aktionen.

Politimesteren henledte statsadvokatens opmærksomhed på sagen, og statsadvokaten indledte af egen drift efterforskning.

To politiaassistenter blev sigtet i sagen, men statsadvokaten opgav påtale, da det ikke kunne bevises, at det var en af de sigtede, som havde lækket oplysninger. Selvom det stod klart, at en eller anden polititjenestemand i politikredsen havde omtalt den forestående anholdelsesaktion på et offentligt sted, var der efter statsadvokatens opfattelse intet belæg for at antage, at det var sket med henblik på, at oplysningerne skulle videreformidles til det kriminelle miljø.

Politiklagenævnet var enig i, at påtale blev opgivet.

Sagen er omtalt i politiklagenævnets delberetning og under punkt 6.2.4. eksempel 3.

Eksempel 5

Hjørring-sagen

(SA5-00-321-0176 og K 526/00)

Under efterforskningen af en række brandsager monterede politiet pejlingsudstyr på en mistænks bil under følgende omstændigheder: På et møde med deltagelse af blandt andet den sagsbehandlende kriminalassistent, kriminalinspektøren og vicepolitimesteren blev installationen af pejlingsudstyret, der skulle tilkobles bilens strømforsyning, drøftet. Vicepolitimesteren godkendte, at pejlingsudstyret kunne installeres uden kendelse, forudsat det – ifølge vicepolitimesterens forklaring – skete i en ulåst bil og på offentligt sted. Der blev på mødet ikke fundet en løsning på, hvilken fremgangsmåde, der skulle anvendes for at få adgang til bilen, men vicepolitimesteren foreslog, at den eventuelt kunne indkaldes til syn.

Kriminalassistenten planlagde herefter, til dels i samråd med kriminalinspektøren, den nærmere fremgangsmåde, som gik ud på, at bilen skulle indbringes til politigården under foregivende af, at den skulle undersøges som muligt involveret flugtbil i et opdigtet færdselsuheld. Kriminalassistenten udfærdigede til brug herfor en "drejebog" med en beskrivelse af fremgangsmåden og en telefax, der fremtrådte som en efterlysning af bilen fra en anden politikreds, hvilken kriminalassistent underskrev med et opdigtet navn.

170

På kriminalassistentens foranledning kontaktede to politiassistenter herefter den mistænkte, der, foreholdt den opdigtede historie, uden tøven indvilligede i at lade politiet undersøge bilen. Politiassistenterne medbragte den falske telefax til stedet. Telefaxen blev ikke forevist for eller udleveret til den mistænkte, idet den ene politiassistent stod med den i hånden. Bilen var herefter i politiets besiddelse i nogle timer, mens pejlingsudstyret blev installeret i den.

Da vicepolitimesteren efterfølgende fra flere kritiske røster på politigården hørte om denne fremgangsmåde, gennemgik han sagen og konstaterede, at der ikke var bevismæssigt grundlag for at mistænke den pågældende for brandene. Han påtalte overfor kriminalassistenten og kriminalinspektøren fremgangsmåden og beordrede pejlingsudstyret taget ud af bilen, der nu var videresolgt. Ved den nye ejers bopæl udtog kriminalassistenten ved midnatstid pejlingsudstyret fra den uaflåste bil uden den nye ejers tilladelse eller viden. Vicepolitimesteren blev efterfølgende orienteret om udtagningen, men fik ikke nærmere oplysning om og spurgte ikke til fremgangsmåden.

Der blev ikke udarbejdet rapport om installeringen og udtagningen af pejlingsudstyret.

Vicepolitimesteren og politimesteren fik fra kriminalassistenten oplyst, at telefaxen ikke havde været brugt. De søgte ikke forholdet nærmere oplyst. De drøftede spørgsmålet om forelæggelse for statsadvokaten, men politimesteren besluttede, at statsadvokaten ikke skulle underrettes og låste dokumenterne ind i sit pengeskab.

Forholdet blev først kendt et år senere, da den mistænktes advokat og statsadvokaten modtog et anonymt brev med oplysninger om det passede.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod kriminalassistenten og kriminalinspektøren for forsøg på dokument-

falsk efter straffelovens § 171, jf. § 21, og for overtrædelse af straffelovens § 155, subsidiært § 157.

De tiltalte blev i byretten fundet skyldige i grov skødesløshed i tjenesten efter straffelovens § 157 og idømt 10 dagbøder à 500 kr., men frifundet for forsøg på dokumentfalsk. Retten fandt det i den forbindelse ikke godtgjort, at brug af telefaxen havde været tiltænkt eller anset for overvejende sandsynlig, idet det alene havde været kriminalassistentens hensigt, at dokumentet skulle være en form for internt støttebilag.

Statsadvokaten fandt, at både vicepolitimesteren og politimesteren havde begået fejl og forsømmelser ved deres håndtering af sagen, men dog ikke fejl og forsømmelser af en sådan grovhed, at der var grundlag for at gøre strafansvar gældende, idet en tilstrækkelig og adækvat reaktion kunne gennemføres ved den disciplinære forfølgning, som statsadvokaten anså for uundgåelig.

Om vicepolitimesteren udtalte statsadvokaten, at han fandt dennes håndtering af sagen meget mangelfuld og kritisabel. Statsadvokaten tillagde herved en vicepolitimesters forpligtelser i relation til legalitetskontrol betydelig vægt. Vicepolitimesteren havde ikke, selvom han, sagens karakter og forløb taget i betragtning, havde haft særlig anledning hertil, i tilstrækkeligt omfang ført tilsyn og kontrol med fremgangsmåden ved såvel installeringen som udtagningen

Om politimesteren udtalte statsadvokaten, at han fandt dennes håndtering af sagen stærkt kritisabel, idet det må anses for uacceptabelt, at en politimester låser dokumenter, der er belastende for politiet, ind i pengeskabet. Politimesteren burde have forelagt sagen for statsadvokaten, idet der allerede på det objektive grundlag, som politimesteren havde at forholde sig til, var en rimelig formodning om et strafbart forhold – uanset om telefaxen havde været brugt eller ej.

Politiklagenævnet var enig i statsadvokatens udtalelser.

For begges vedkommende verserer sagen ved den disciplinære myndighed.

Eksempel 6

Eftergivelse af parkeringsafgift

(SA6-00-321-0210)

En politiassistent parkerede sin personbil mindre end 10 meter fra et vejkryds og modtog herfor en parkeringsafgift på 460 kr. Poliitiassisten-

ten udfyldte en blanket til brug for eftergivelse af parkeringsafgifter og indsendte denne til Centralregistret for Parkeringsafgifter og anførte, at krav om betaling af afgiften var frafaldet på grund af politimesterens bestemmelse.

Politimesteren sendte sagen til statsadvokaten, der af egen drift indledte efterforskning.

172 Politiasistenten forklarede, at han var af den opfattelse, at parkeringsafgiften var pålagt med urette, idet han mente at politimesteren havde bestemt, at parkering på det pågældende tidspunkt var tilladt. Han havde derfor drøftet sagen med en kollega, der henviste politiassistenten til at tale med den normale sagsbehandler på området, hvilket dog ikke skete. Nogle dage efter modtog politiassistenten en eller to blanketter til brug for eftergivelse i sin bakke på stationen, hvorefter han udfyldte og indsendte dem uden at tale med nogen herom.

Statsadvokaten rejste med politiklagenævnets tiltræden tiltale mod politiassistenten for overtrædelse af straffelovens § 155, § 279 og § 171, jf. § 172, stk. 1.

Politiasistenten blev frifundet i byretten, idet retten ikke fandt at kunne udelukke, at tiltalte havde troet, at han af rette vedkommende havde fået lov til at udfylde og indsende eftergivelsesblanketten. Retten lagde vægt på, at det efter tiltaltes og hans kollegas forklaring lå fast, at da tiltalte drøftede sagen med kollegaen, henviste denne til den normale sagsbehandler, og sagen blev lagt til denne. Siden fandt tiltalte i sin bakke en besked gående ud på, at eftergivelse af parkeringsafgifter skulle ske ved indsendelse af en blanket til Centralregisteret for Parkeringsafgifter, og at der skulle stå "efter politimesterens bestemmelse". Efter kollegaens forklaring fandtes der ingen anledning til at betvivle tiltaltes forklaring om, at der også var vedlagt en blank blanket til denne indberetning.

Dommen er ikke anket.

Eksempel 7

Mistanke om at politiassistent havde bortskaffet beviser

(SA3-00-321-0238)

En dørmænd fra et værtshus henvendte sig på politistationen medbringende et videobånd fra restaurationens overvågningskamera, idet han ønskede en vurdering af, om der var grundlag for at meddele en person

et forbud efter restaurationsloven. Politiasistent A modtog båndet og besluttede efter at have set dette, at der var grundlag for både sigtelse og forbud. A opdaterede herefter oplysninger om den potentielle sigtede samt gerningssted i Politiets Sagsstyringsystem (POLSAS). Der blev herefter udskrevet en anmeldelsesrapport, og på dette grundlag tillige et forbud, der blev underskrevet af en vicepolitikommissær og senere forkyndt for personen. På grund af arbejdspress, personlige problemer m.v. fik politiasistent A aldrig gjort mere ved sagen, og han lå fortsat inde med videobåndet og anmeldelsesrapporten i sit eget skab. Efter en henvendelse fra dørmanden, der nu ikke ønskede yderligere foretaget og på grund af den hengåede tid, rettede A henvendelse til stationens Edb-afdeling og bad dem slette sagen. Han var ikke klar over, at der var udstedt forbud. Sagen blev herefter opdateret som udgået.

173

Da en advokat for den person, som forbudet var meddelt, anmodede om aktindsigt, opdagede man på politigården, at sagen ikke eksisterede, og at der manglede et videobånd registreret på sagen. A udleverede efter anmodning videobåndet og anmeldelsesrapporten, hvorefter sagen blev overdraget til statsadvokaten, idet der var mistanke om, at A bevidst havde søgt at bortskaffe beviser.

Statsadvokaten indstillede efterforskningen, idet der ikke var rimelig formodning om et strafbart forhold., men fandt, at politiasistent A havde handlet tjenstligt meget uheldigt.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Sagen gav statsadvokaten anledning til at henstille til politimesteren, at procedurerne omkring henlæggelse af sager, påtaleopgivelser m.v. blev strammet op. Endvidere blev det henstillet, at proceduren omkring meddelelse af forbud blev strammet op, idet det måtte undre, at der kunne udstedes og underskrives et forbud, uden at der forelå rapporter om baggrunden herfor. Politimesteren havde i forbindelse med sagen oplyst, at sagen havde ført til en opstramning af proceduren omkring sletning af sager i POLSAS.

Sagen er omtalt under punkt 6.9.3. eksempel 1.

Eksempel 8

Undersøgelse om systematisk vold mod anholdte

(SA3-00-46-0071 og 465/00)

En speciallæge i psykiatri anførte i et læserbrev i et dagblad, at fem yn-

gre mandlige patienter uafhængigt af hinanden havde fortalt ham, at de inden for de senere år var blevet afstraffet på politigården ved, at 3-4 politibetjente havde gennembanket dem med våde håndklæder. Politimesteren underrettede statsadvokaten om sagen og oplyste, at det ikke var muligt at identificere de hændelser, der var omtalt i læserbrevet, ligesom speciallægen med henvisning til sin tavshedspligt ikke ønskede at medvirke hertil.

Statsadvokaten anmodede retten om i medfør af retsplejelovens § 170, stk. 2, at pålægge speciallægen at afgive vidneforklaring – eller på anden måde give oplysning til anklagemyndigheden – om identiteten på de fem patienter, og om hvornår overfaldene havde fundet sted.

174

Retten tog begæringen til følge, hvilken kendelse landsretten stadfæstede. Såvel byretten som landsretten lagde vægt på, at volden var af så alvorlig karakter, at den var omfattet af straffelovens § 244 og § 154, at oplysningerne fra speciallægen var statsadvokatens eneste mulighed for at efterforske sagen, og at der var en væsentlig samfundsmæssig interesse i at få sagen opklaret.

Landsrettens kendelse blev med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet indbragt for Højesteret. Højesteret stadfæstede den 3. april 2001 landsrettens kendelse i henhold de af landsretten anførte grunde.

Statsadvokatens efterforskning er endnu ikke afsluttet.

Afsnit 8.

Supplerende oplysninger vedrørende sager omtalt i tidligere beretninger

8.1. Beretningen for 1999

175

8.1.1. Behandlingen af klagesager hos Rigsadvokaten

Spørgsmål om anvendelse af politihunde vedrører politiets dispositioner

(SA5-1998-44-0170 og K 402/99, side 52)

Statsadvokaten standsede undersøgelsen i sagen, idet der ikke var noget der tydede på, at politihundene var blevet anvendt på en chikanøs måde, som udtryk for magtmisbrug eller lignende.

Politiklagenævnet var uenig i afgørelsen. Nævnet var af den opfattelse, at der ikke var kontrol over den politihund, der angreb klageren.

Klageren indbragte sagen for Rigsadvokaten, der tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

8.1.2. Adfærdssager

Klage over sprogbrug

(SA6-99-44-0213, side 129)

Disciplinærsagen blev afgjort med irettesættelse meddelt af Rigspolitichefen.

8.1.3. Straffesager

Sag om misbrug af politiets registre

(SA2-99-329-0027 og K 400/99, side 59, 91 og 152)

Politiassistenten blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 155, idet retten ikke fandt at kunne tilsidesætte politiassistentens forklaring

om, at hans forespørgsel på den tidligere samlever i Indexregisteret alene var sket ved et tryk på en genvejstast i forbindelse med hans forespørgsel i Motorregisteret på hans egen bil, som den tidligere samlever også benyttede. Retten fandt derfor heller ikke at kunne afvise politiassistentens forklaring om, at forespørgslen var sket ved uagtsomhed.

Undladelse af at foranledige blodprøve udtaget trods mistanke om spirituskørsel

(SA5-99-321-0154, side 153)

Sagen blev ikke indbragt for landsretten.

176

Tiltale for at have forlagt et bødeforlæg

(SA4-99-321-0186, side 157)

Disciplinærsagen blev afgjort med irettesættelse meddelt af Rigspolitichefen.

Tiltale for falsk anklage efter grundløs anmeldelse om tyveri fra anholdt person

(SA2-99-321-0317 og K 487/99, side 158)

Tiltalte blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1, og idømt 10 dages hæfte. Retten lagde ved strafudmålingen vægt på, at tiltalte efter kort tid havde erkendt, at anmeldelsen var urigtig.

Tiltale for falsk anklage efter grundløs anmeldelse mod polititjenestemænd i "station 1-sagen"

(SA1-99-321-0600, side 159)

Kvinden blev i byretten fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 158, stk. 1 og § 164 og idømt 4 måneders fængsel. Dommen er ikke anket.

Tiltale for falsk anklage efter grundløs anmeldelse om vold

(SA1-98-321-0475, side 159)

A blev i landsretten frifundet for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1. Landsrettens flertal fandt ikke, at det kunne afvises, at tiltalte havde ment sig udsat for en voldsom behandling under anholdelsen og visitationen, og at han derfor ikke havde haft forsæt til at indgive falsk anmeldelse.

Anmeldelse om trusler på livet i "station 1-sagen"

(SA1-99-321-0608 og 453/99, side 160)

Kvinden blev i byretten fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 158, stk. 1, og idømt 60 dages fængsel. Kvinden blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 164, idet retten ikke fandt det godtgjort, at kvindens beskyldninger var rettet mod bestemte personer, der kunne identificeres.

Dommen er anket til landsretten. Ankesagen er endnu ikke afgjort.

Undladt at oprette sag vedrørende overtrædelse af våbenloven

(SA1-97-321-0303, side 196)

Statsadvokaten ankede dommen til landsretten, der stadfæstede byrettens frifindende dom.

177

8.1.4. Undersøgelser efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA1-99-321-0543 og K 412/99, side 176, sag nr. 1)

En 34-årige mand blev fundet af en politipatrulje på Maria Kirkeplads i København den 2. januar 1999 kl. 04.45 og blev på grund af fuldskab indbragt til detentionen på station 1. Han afgik ved døden ca. kl. 10.00. Retslægerådet udtalte, at dødsårsagen snarest måtte antages at være en kombineret forgiftning med alkohol og morfin kompliceret med nedsugning af maveindhold i luftvejene. En blodprøve viste, at manden havde haft en alkoholpromille på 1,78.

Statsadvokaten fandt anledning til følgende kritik og henstillinger m.v.:

1. Det fremgik af sagen, at der havde været en diskussion mellem politiet og Københavns Brandvæsen om, hvorvidt manden skulle på hospitalet. Statsadvokaten henstillede til Politidirektøren, at politiet med Københavns Brandvæsen drøftede, *hvorledes der generelt skal forholdes, når politiet har tilkaldt en ambulance*, herunder om ambulancepersonalet skal undersøge den syge/påvirkede nærmere, og efter hvilke kriterier og af hvem, det skal afgøres, om personen skal køres på hospitalet.

2. Efter Rigspolitechefens Kundgørelse om detentionsanbringelse af spirituspåvirkede personer skal der ved hver vagttiltrædelse udpeges

en *vagthavende med særligt ansvar for de detentionsanbragte*. Statsadvokaten kritiserede den ansvarlige vagtleder, der var på vagt, da den 34-årige mand blev indbragt på Station 1, for ikke at have sørget for, at der var udpeget en vagthavende med særligt ansvar for de detentionsanbragte. Statsadvokaten henstillede endvidere til Politidirektøren, at denne regel blev indskærpet.

3. Statsadvokaten lagde efter resultatet af efterforskningen til grund, at der på Station 1 havde været en praksis, hvorefter man ikke fulgte hovedreglen om at *tilkalde læge* til spirituspåvirkede personer. Statsadvokaten fandt denne praksis beklagelig. Statsadvokaten noterede sig, at der ved en stationsinstruks fra januar 1999 var blevet rettet op på dette forhold.

4. Efter Rigspolitechefens Kundgørelse om detentionsanbringelse af spirituspåvirkede personer skal den vagthavende med henblik på at træffe foranstaltninger vedrørende eventuel lægeundersøgelse *sikre sig alle relevante oplysninger*, som foreligger om den tilbageholdte i forbindelse med anmeldelsen, tilbageholdelsen og indbringelsen. Statsadvokaten fandt, at en af de vagthavende burde have sikret sig alle oplysninger vedrørende drøftelserne mellem ambulancepersonalet og patruljepersonalet på Maria Kirkeplads og udtalte kritik af dette forhold. Det ville herved være kommet frem, at den 34-årige mand ikke var undersøgt af ambulancepersonalet.

5. Statsadvokaten fandt det kritisabelt, at en af de vagthavende ikke tilkaldte en læge til undersøgelse af den pågældende. Statsadvokaten fandt det endvidere kritisabelt, at den pågældende vagthavende ikke fulgte reglerne om at gøre et notat, hvis det undtagelsesvist skønnes, at *lægetilsyn* er unødvendigt. Statsadvokaten kritiserede desuden, at vagtlederen ikke nærmere kontrollerede, at betingelserne for undtagelsesvist ikke at tilkalde en læge, var opfyldt. Statsadvokaten foreslog i den forbindelse Rigspolitechefen at overveje i regelsættet helt at fjerne muligheden for at undlade at tilkalde en læge til detentionsanbragte. Endelig henstillede statsadvokaten til Politidirektøren at overveje, hvorledes de vigtige regler om behandling af detentionsanbragte kan videreformidles, specielt til politiassistenter, der er i turnus som vagthavende, eller som indkaldes som vagthavende med kort varsel.

6. Statsadvokaten fandt det beklageligt, at reglerne for *notering af tilsyn* med den detentionsanbragte ikke var overholdt, og at en af de

vagthavende ikke var bekendt med centrale regler om detentionsanbragte. På baggrund af en generel undersøgelse, som Rigspolitechefens Rejseafdeling havde udført for statsadvokaten i sagen, måtte statsadvokaten imidlertid lægge til grund, at det snarere har været undtagelsen end reglen at nedskrive tilsynene. Herefter fandt statsadvokaten ikke at kunne bebrejde den enkelte vagthavende dette.

7. Statsadvokaten fandt det kritisabelt, at en af de vagthavende ikke kendte reglen om, at detentionsanbragte skal tilses to gange personligt, inden man kan overgå til elektronisk overvågning. Statsadvokaten fandt det i den forbindelse kritisabelt, at vagtlederen ikke sikrede sig, at der blev udøvet *personligt tilsyn* med den 34-årige mand.

8. Statsadvokaten havde ikke grundlag for at antage, at der ikke blev udøvet *elektronisk tilsyn* med den 34-årige mand 3-4 gange af en af de vagthavende på nattevagten og 6 gange af en af de vagthavende på morgenvagten. Statsadvokaten fandt det kritisabelt, at en vagthavende på morgenvagten, efter at det var konstateret, at den 34-årige mand var død, i døgnrapporten nedskrev tilsynene med den 34-årige mand i en form og med så præcise klokkeslæt, så det umiddelbart fremtrådte som om døgnrapporten blev ført kontinuerligt, og at han havde nedskrevet helt præcise klokkeslæt for tilsyn udøvet af en anden af de vagthavende på nattevagten, som han ikke havde fået af denne.

9. Statsadvokaten fandt ikke grundlag for at rejse sigtelse mod nogen i sagen for strafbart forhold og lagde vægt på, at der var begået fejl og foretaget fejlskøn, men ingen af disse var foretaget med forsæt til nogen lovovertrædelse.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Afdødes familie indbragte sagen for Rigsadvokaten for så vidt angik beslutningen om ikke at rejse sigtelse i sagen. Rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens afgørelse.

Politidirektøren har efterfølgende fulgt statsadvokatens henstillinger.

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA1-99-321-0561, side 176, sag nr. 2)

En undersøgelse af afdødes blod og urin viste spor af kokain. Retslægerådet vurderede, at afdødes meget voldsomme og aggressive tilstand skyldtes en af kokain betinget såkaldt hypereksitationstilstand, der er

livsfarlig og alene kan medføre hjertestop. Retslægerrådet udtalte endvidere, at kokainkoncentrationen i afdødes blod var af en sådan størrelsesorden at den alene kunne medføre et forgiftningsmæssigt betinget hjertestop.

Statsadvokaten fandt ikke, at der var grundlag for at antage, at politiet havde handlet strafbart eller kritisabelt i forbindelse med håndteringen af afdøde i transportvognen. Statsadvokaten lagde vægt på, at det på grund af afdødes ekstreme tilstand ikke var muligt at anvende ambulance til transport af afdøde til psykiatrisk afdeling, og at det var en læge, der besluttede, at transporten skulle finde sted i en af politiets transportvogne, idet det der var muligt at fastholde afdøde. Lægen var endvidere til stede under transporten, ligesom de afgivne forklaringer alle tydede på, at afdøde blev behandlet så nænsomt som situationen tillod.

Politiklagenævnet var enig i afgørelsen.

Dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelse

(SA4-99-321-0208 og K 570/00, side 183, sag nr. 11)

Statsadvokatens afgørelse blev af afdødes søster indbragt for Rigsadvokaten, der efter yderligere undersøgelser tiltrådte statsadvokatens afgørelse om at indstille efterforskningen.

Rigsadvokaten fandt det dog kritisabelt, at hverken de politiassistenter, der indbragte afdøde, eller den vagthavende sørgede for at afdøde blev fremstillet for vagthavende, inden han blev anbragt i detentionen, jf. § 7 sammenholdt med § 1 og § 5 i kundgørelse II nr. 55 om tilsyn med detentionsanbragte.

Rigsadvokaten fandt det endvidere kritisabelt, at den vagthavende ikke sørgede for, at der blev ført personligt tilsyn med afdøde, jf. kundgørelsens § 17.

Sagen er nærmere omtalt under punkt 5.2. eksempel 2.

Politiets eftersættelse af bil, hvor føreren afgik ved døden

(SA4-99-321-0209 og K 549/00, side 185, sag nr. 13)

Politiklagenævnet indbragte afgørelsen for Rigsadvokaten, der efter yderligere undersøgelser tiltrådte, at betingelserne for udrykningskørsel var opfyldt, og at der ikke var formodning om, at føreren af patruljevognen havde begået strafbart forhold.

Rigsadvokaten fandt endvidere ikke, at der var tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte statsadvokatens afgørelse om ikke at kritisere de dispositioner, som politiassistenten alene eller sammen den vagthavende vicepolitikommissær foretog under eftersættelsen, herunder beslutningen om at fortsætte eftersættelsen på motorvejen med hastigheder på mellem 190 og 220 km/t i et forsøg på snarlig standsning.

Sagen er omtalt under punkt 5.4.1. eksempel 2.

8.1.5. Sager som statsadvokaten har indledt af egen drift efter retsplejelovens § 1020, stk. 1

181

Station 1-sagen

(SA1-99-321-0565 og G 2625, side 187)

Undersøgelsen af station 1 komplekset blev i det væsentlige afsluttet med statsadvokatens udsendelse af en redegørelse af 17. marts 2000. Der resterede på dette tidspunkt nogle få sager, der af forskellige grunde ikke kunne forventes at blive afsluttet i den nærmeste fremtid. Ingen af disse sager har siden givet grundlag for kritik eller tiltalerejsning. En enkelt sag vedrørende en polititjenestemandes påståede seksuelle misbrug af udenlandske prostituerede kvinder, der var tilknyttet et bestemt bordel, er endnu ikke afsluttet.

Section 9.

Statistics on cases processed by the Regional Public Prosecutors and the Director of Public Prosecutions

The rules for and procedures in a Police Complaints Board Case are described in my annual report of 1998. In this section of the annual report of 2000 statistics on the number of new cases in 2000 are given as well as the number of cases completed and the character of decisions taken. For convenience the related statistics of the preceding years are given too.

9.1. Statistics on cases processed by the Regional Public Prosecutors

Statistics on new cases 1996-2000

New cases filed in	1996	1997	1998	1999	2000
Conduct cases	539	333	286	583	367
Criminal proceedings	474	312	340	480	502
Including traffic offences	166	100	113	138	160
Total number of new cases	1013	645	626	838	869

Statistics on cases completed 1996-2000

Cases completed in	1996	1997	1998	1999	2000
Conduct cases	260	320	282	380	302
Criminal proceedings ¹⁾	258 (117)	283 (106)	323 (103)	431 (106)	400 (139)
Cases governed by section 1020a (2)	8	6	7	18	13
Total number of cases	526	609	612	829	715

Note:

1) Traffic cases in brackets

Conduct cases completed 1999-2000

Cases completed in	1999	2000
Cases settled in police district ¹⁾	52	44
Complaint withdrawn	18	11
Complaint dismissed ("time-barred") ²⁾	7	12
Complaint dismissed as unfounded ³⁾	255	197
No criticism but incident regretted ⁴⁾	17	12
Criticism ⁵⁾	12	16
Criticism of "system errors" ⁶⁾	0	1
Other ⁷⁾	19	9
Total number	380	302

Notes:

- 1) Minor cases.
- 2) Administration of Justice Act section 1019 a (2).
- 3) Inter alia: unfounded cases, cases where the inquiry has not supported the complaint, cases where statements are contradictory ("inconclusive").
- 4) Cases where the Regional Public Prosecutor regretted the incident to the complainant, although there were no grounds to criticise the conduct of the police officer.
- 5) Criticism of the police officer's conduct.
- 6) Including criticism of the organisation of general procedures.
- 7) Inter alia: cases closed when the complainant did not respond to summons by the Regional Public Prosecutor.

Criminal proceedings completed 1999-2000

Cases completed in ¹⁾	1999	2000
Dismissal ²⁾	127 (11)	100 (12)
Investigation discontinued/ charges withdrawn ³⁾	216 (40)	216 (66)
Charges ⁴⁾	78 (54)	73 (60)
Incident deplored but no charges ⁵⁾	0	5 (0)
Other ⁶⁾	10 (1)	6 (1)
Total number	431 (106)	400 (139)

Notes:

- 1) Traffic cases in brackets.
- 2) Dismissed according to the Administration of Justice Act section 749 (1).
- 3) Comprising cases dismissed according to the Administration of Justice Act section 749 (1) (non-charged individuals) and cases dismissed according to the Administration of Justice Act section 721 (1-1) (charged individuals).
- 4) Comprising cases where charges were made, fines imposed, or charges withdrawn or concluded with a formal caution.

- 5) Cases where the Regional Public Prosecutor regretted the incident to the complainant, although there were no grounds for charges etc.
 6) Inter alia: cases withdrawn, minor traffic cases etc.

Cases governed by section 1020 a (2)	1999	2000
Investigation dismissed	16	12
Other	2	1
Total number	18	13

9.2. Statistics on cases processed by the Director of Public Prosecutions

New cases in 1)	1999		2000	
	Conduct cases	Criminal cases	Conduct cases	Criminal cases
Complaint filed by				
Police officer	9	9	5	6
Citizen	41	63	59	58
Board	2	12	4	11
Total	52	84	69	65
Total number of cases	146		144	

Politiklagenævnenes delberetninger

Landsformandens beretning

I medfør af bekendtgørelse 1995-12-15 nr. 1041 om forretningsorden for politiklagenævn udgiver Landsformanden sammen med Rigsadvokaten en årsberetning om behandlingen af de klagesager der i årets løb har været mod politiet.

Årsberetningen tager sit udgangspunkt i de delberetninger, som hver af landets 6 politiklagenævn udgiver, men der er blevet tradition for, at Landsformanden også afgiver en beretning om forhold af mere generel karakter.

Året 2000 har været et meget stille år hos Landsformanden. I de sager, som har givet anledning til omtale i pressen, er oplysningerne kommet fra de respektive politiklagenævn, og ingen i pressen har bedt om Landsformandens udtalelse. Denne fremgangsmåde skønnes også mest hensigtsmæssig, både i forhold til tid og et rigtig referat af sagen.

Pressens direkte vej til nævnene tager jeg som udtryk for, at politiklagenævnordningen nu er indarbejdet i offentlighedens bevidsthed, hvor det er de enkelte nævn der træffer en afgørelse, som har sit grundlag i en konsekvent og ligartet praksis gennem det samarbejde, der er opstået mellem nævnenes formænd og læge medlemmer.

Året 2000 blev første gang, hvor der skete en udskiftning af læge medlemmer. Med henvisning til de regler der gælder for domsmænds medvirken i straffesager, kunne det undre, at det tidligere medlem ikke skulle være med til at afslutte en sag, hvor der allerede var truffet beslutninger uden at sagen var endelig afgjort mellem nævn og statsadvokat, eller hvor der skulle tages stilling til at indbringe statsadvokatens afgørelse for Rigsadvokaten.

Disse vanskeligheder i forbindelse med udskiftning af medlemmer bliver ikke mindre i 2002, hvor samtlige nævnformænd på en og samme dag udskiftes. Jeg skal derfor opfordre politikerne til at overveje muligheden for at formændene til den tid fortsætter allerede igangsatte sager. Der er ingen tvivl om, at den bestående ordning indebærer en

krænkelse af retssikkerheden. Ved at ændre på forholdene vil det også smidiggøre overgangen for de nye formænds arbejde.

Året 2000 gav nævnene et nyt arbejdsredskab, da Rigsadvokaten udsendte et katalog med formuleringer til en forenkling og standardisering i afgørelser i adfærdsklagesager. Selvom alle nævn er i stand til at formulere sig, er Rigsadvokatens anvisninger gode at have med sig, når der skal ske en ensartet bedømmelse i sagerne, ligesom disse anvisninger gør det meget lettere at pege på steder, hvor der bør rettes op på tilstanden.

188

År 2000 blev det første år, hvor politiklagenævnet på Grønland skulle i funktion. Selvom Grønland har sin særlige ordning, og dermed ikke gennem loven er knyttet til de andre politiklagenævn har der alligevel været et frugtbart samarbejde. Medlemmerne i det grønlandske politiklagenævn, har deltaget i fællesmøderne som observatører, hvor vi har kunnet give gode råd og vejledning. Fra Grønlands side er der givet udtryk for et ønske om et formaliseret samarbejde mellem de danske og det grønlandske politiklagenævn.

Året 2000 ændrede ikke på klagerens eller dennes advokats lyst til aktindsigt og Rigsadvokaten har da også på ny tiltrådt, at disse personer ikke har krav på at modtage kopi af statsadvokatens redegørelser til nævnene og politiklagenævnets udtalelser. Redegørelser til politiklagenævnet indeholder ikke faktiske oplysninger, der ikke fremgår af de øvrige dokumenter i sagen. Heller ikke udtalelser fra politiklagenævnet indeholder oplysninger om de foretagne undersøgelser i sagen.

Det er indtrykket, at sagsbehandlingstiden hos statsadvokaterne ikke kan gøres kortere, hvis der ikke ansættes flere sagsbehandlere. Sagsbehandlingstiden i politiklagenævnene overstiger normalt ikke 1 måned afhængig af sagens omfang, men sagerne kan trække længere ud, når politiklagenævnet ved modtagelsen af statsadvokatens redegørelse, anmoder om yderligere undersøgelser.

I de enkelte områder er der fortsat stor forskel på antallet af notitssager.

I flere klagesager har undersøgelsen vist, at klagen ikke var rettet mod politiet, men derimod personer indenfor fængselsvæsenet. På det tidspunkt hvor anholdelsen finder sted og de efterfølgende ekspeditioner, står det måske ikke helt klart for klageren, hvem det er han bliver betjent af. I en sag angav en ung asylsøger at være udsat for tortur. Det vi-

ste sig, at det var fængselspersonalet han klagede over, og sagen var derfor ikke omfattet af politiklagenævsordningen. Dette virker utilfredsstillende og det er for nævnene et spørgsmål, om fængselspersonalet ikke burde være omfattet af politiklagenævsordningen.

Politiklagenævnens årsmøde i januar blev holdt i Rigsadvokatens nye lokaler, hvor kontorchef Mogens Kjærgaard Møller fra Justitsministeriet blandt andet orienterede de nye medlemmer om politiklagenævsordningen, og Rigsadvokaten fortalte om arbejdsgangen i rigsadvokaturen og gav sin vurdering af politiklagenævsordningens betydning.

I maj måned blev der afholdt formandsmøde til drøftelse af generelle forhold og koordinering af nævnens praksis. I en del af mødet deltog advokat Steen Bech, København og kontorchef Christian Lundblad fra Advokatrådet.

189

Af punkter fra mødet skal jeg fremhæve følgende:

1. Der var enighed om, at en klagesag kunne afvente resultatet af retens behandling af en straffesag, såfremt efterforskningen ikke blev stillet i bero. Under alle omstændigheder skal relevante vidner afhøres straks, og politiklagenævnet bør få lejlighed til at se anklageskrift og bevisfortegnelse, således at nævnet har mulighed for at vurdere, om der er vidner, der bør afhøres i forbindelse med straffesagens behandling.
2. I situationer, hvor politiklagenævnet har skønnet, at klageren burde have beskikket en advokat, bør retten følge nævnets anmodning. Dette har ikke været tilfældet alle steder. Statsadvokaten bør derfor ved henvendelsen til retten anføre, at anmodningen om beskikkelse sker på foranledning af nævnet.
3. Såfremt statsadvokaten ved visitering af en indkommen klage finder det tvivlsomt, om sagen er omfattet af politiklagenævsordningen, bør sagen sendes til nævnet til orientering, hvilket allerede er tilfældet i nogle dele af landet.

I september blev der afholdt fællesmøde i København med politiklagenævnene, hvor statsadvokat Karsten Hjorth deltog som observatør. Kriminalinspektør Per Kanding orienterede sammen med kriminalkom-

missær Torben Nielsen om Rigspoliti­chefens Rejseholds arbejde i forbindelse med klagesager­nes behandling. Der blev også lejlighed til at besøge Station 1 på Halm­torvet, hvor vicepolitiinspektør Torkild Kongsted med sine medarbejdere på en spændende måde orienterede om den på­virkning som "Station 1- Undersøgelsen" havde på det daglige arbejde og hvordan situationen blev grebet an, da sagen begyndte.

I det forløbne år har jeg tilstræbt at informere og kommunikere med nævnene. Dette er blandt andet sket ved udsendelse af nyhedsbreve hver den 1. i en måned. Andre må bedømme værdien heraf. For mit eget vedkommende kan jeg konstatere, at det har været måden at holde sig a'jour med det arbejde, som er landsformandens. Da politiklagenævnsordningen startede var der 6 lokalformænd til en 6-årig periode, og hvervet som landsformand er derfor gået på skift med 1 år til hver. Hvervet bliver derfor i det væsentlige at servicere medlemmerne i nævnene, og nogen egentlig målsætning endsige opfyldelse af mål kan det ikke blive til. Jeg har som ledetråd valgt i videst muligt omfang at sikre, at det ikke er politiet der undersøger sig selv.

190

København , den 19. januar 2001.

Søren Arentoft.

Delberetning for Politiklagenævnet for København, Frederiksberg og Tårnby for 2000

I lighed med tidligere år er sagerne afgjort på skriftligt grundlag, medmindre et medlem har ønsket mundtlig forhandling eller sagen har indeholdt spørgsmål af mere principiel karakter.

Nævnet har deltaget i Landsmødet med Rigsadvokaten og et Fællesmøde med de andre politiklagenævns medlemmer.

I Nævnet har der være afholdt møder hver anden måned, og der har været holdt et enkelt møde, hvor udvalgte sager og sagsgangen er blevet drøftet med Statsadvokatens personale. En repræsentant fra Statsadvokaten har også deltaget i et nævnsmøde, for at besvare spørgsmål fra nævnet.

Nævnet har i 2000 truffet 245 afgørelser, som fordeler sig således:

Adfærdsklager:	67
Straffesager:	167
Færdselssager:	81
Notitssager:	11

Retten har på foranledning af Politiklagenævnet været inddraget i 2 afgørelser, hvor Nævnet fandt, at der burde ske yderligere efterforskning i sagerne, hvilket retten imidlertid afslog i begge tilfælde.

Politiklagenævnet har i 2000 følt en jævn og konstant indgang af klagesager, men med en afdæmpning i forhold til sidste år, hvor Station 1-undersøgelsen satte sit særlige præg på sagernes antal.

Den 31.12.2000 verserede der ca. 175 sager, som afventer Statsadvokatens redegørelser.

Hastighedssagerne er reduceret og indgår nu kun i de tilfælde, hvor der ikke er nogen tvivl om, at færdselslovens hastighedsbestemmelser er overtrådt. Rigsadvokaten har bestemt, at ledelsens atteststationer i forbindelse med hastighedsovertrædelse om udrykningskørsel er unddraget Nævnets virksomhed. Nævnet kan derfor kun håbe på, at de ansvarlige i politiet undersøger forholdene omhyggeligt. Nævnet finder fortsat, at der her er tale om et brud på ordningen, hvorefter politiet ikke bør undersøge sig selv.

I årets løb har Nævnet henvendt sig til Justitsministeriet for at låne sagsakterne i en sag, hvortil der var henvist i en redegørelse. Henvendelsen til Justitsministeriet var foranlediget af, at Statsadvokaten ikke ville rekvirere sagsakterne. Justitsministeriet afviste Nævnets anmodning med den begrundelse, at Nævnet ikke kunne foretage selvstændig efterforskning. Nævnet tager afstand fra Justitsministeriets afgørelse med henvisning til, at der ikke var tale om efterforskning, men om spørgsmål i forhold til den af Statsadvokaten udarbejdede redegørelse.

Nævnets arbejde har i 2000 været præget af, at 2 medlemmer af Nævnet har varetaget fællesinteresser hos politiklagenævnene i egenskab af landsformand og formand for de læge medlemmer.

Det har været u hensigtsmæssigt ressourcekrævende, når det nye medlem skulle overtage sager, som var påbegyndt før tiltrædelsen. I de tilfælde, hvor det tidligere medlem havde været med i en beslutning, opstod spørgsmålet, om det nye medlems bundethed, og dette ikke mindst, hvor Nævnet skulle overveje at indbringe en sag for Rigsadvokaten.

katen eller hvor Nævnet havde været tilstede under en afhøring i retten. Når dette er sagt, skal der dog lyde en stor tak til Thorkild Damgaard Schrøder og Hanne Rørbæk Hansen for den smidige måde de ordnede afleveringsforretningen på.

Station 1 – sagen:

I år 2000 fandt "Station 1 – sagen" sin afslutning. Nævnet havde været med i behandlingen af de mange enkeltsager og afventede nu Statsadvokatens samlede redegørelse til udtalelse. Stor var forundringen derfor, da Statsadvokaten tonede frem på TV-skærmen og holdt pressemøde om undersøgelsens samlede resultat. Nævnet fandt, at Statsadvokaten herved klart tilsidesatte politiklagenævnsordningen – for fuldstændighedens skyld skal det da også nævnes, at der på møder med Statsadvokaten var foregået drøftelser om sagens helhed, herunder hvorvidt det afgående medlem burde deltage i den samlede redegørelse, da langt de fleste sager var afgjort i vedkommendes funktionsperiode.

Statsadvokaten meddelte efterfølgende nævnet, at den afsluttende redegørelse ikke, ved siden af dens gennemgang af enkeltsager, der alle havde været forelagt for Nævnet, indeholdt bevisvurderinger eller afgørelser, der skulle forelægges for politiklagenævnet i medfør af retsplejelovens § 1021 d. Statsadvokaten anførte endvidere, at der ikke havde været noget til hinder for, at han havde sendt det færdige udkast til Nævnet til orientering og eventuelle bemærkninger inden offentliggørelsen, og at han i en eventuel fremtidig situation ville være opmærksom på nævnets ønsker i så henseende.

Plejebo – sagen:

I "Plejebo-sagen" kunne Nævnet læse i pressen en udtalelse fra Justitsministeren om, at der bør udarbejdes et sæt etiske regler for politiet samt at politiet, efter Statsadvokatens afgørelse, ønskede at foretage en selvransagelse.

Da Nævnet netop har til opgave, at påse om politiet overholder de etiske regler og sagen tilsyneladende gav landets Justitsminister anledning til at få fastsat nogle præcise regler, måtte Nævnet formode, at dette beroede på, at Justitsministeren havde skønnet, at sagsbehandlingen kunne give anledning til kritik. Disse forhold ønskede Nævnet nu un-

dersøgt, og da Statsadvokaten afslog Nævnets anmodning, henviste Nævnet til retsplejelovens § 1021a, hvorefter et politiklagenævn overfor Statsadvokaten kan tilkendegive, at der bør indledes en undersøgelse, også selv om der ikke er indgivet en klage.

Nævnet henviste endvidere til betænkning nr. 1278 om behandling af klager over politipersonalet, hvor det under bemærkningerne til retsplejelovens § 1021a er anført, at politiklagenævnet uden der foreligger en klage eller anmeldelse overfor Statsadvokaten kan tilkendegive, at der bør foretages en undersøgelse, f.eks. hvis politiets adfærd ved en bestemt lejlighed giver anledning til kritisk omtale i medierne.

I svaret til Nævnet henviste statsadvokaten til, at han ikke havde modtaget nogen klage over politiets adfærd som led i efterforskningen af sagen, og at han ikke ved sin gennemgang af sagen i forbindelse med tiltalespørgsmålet var stødt på forhold, der gav ham anledning til af egen drift at indlede en undersøgelse af politiets adfærd i forbindelse med efterforskningen af sagen. Statsadvokaten anførte endvidere, at han i forbindelse med sagen havde påtalt en politimands adfærd, uden forinden at have indhentet Nævnets udtalelse. Nævnet fandt derfor, at Statsadvokatens ensidige undersøgelse og eventuelle overvejelser i forbindelse med efterforskningen, ikke var tilstrækkelig til afklaring af de faktiske forhold i henseende til politiets adfærd, og der burde indledes en egentlig undersøgelse efter de for politiklagenævnsordningen gældende regler, hvor Nævnet løbende bliver orienteret.

Statsadvokaten gav herefter Nævnets medlemmer lejlighed til at gennemgå "Plejebo-sagen"s akter, og efter at dette var sket udtalte Nævnet, at der ikke var grundlag for kritik af politiets adfærd – bortset fra Statsadvokatens før omtalte påtale. Nævnet fandt, at sagens alvor gjorde det nødvendigt, at foretage meget tilbundsående undersøgelser og omfattende afhøringer af et stort antal personer. Ingen af de pågældende personer havde rettet klage mod politiets måde at behandle sagen på, og sagen som sådan gav ikke anledning til at opstille andre politietiske regler, end de der allerede var gældende.

For så vidt angik henvendelsen til pressen, fandt Nævnet, i den udsendte pressemeddelelse vedrørende grundlovsforhøret, indholdet i overensstemmelse med de faktiske forhold, og der var derfor ikke grundlag for kritik af denne. Nævnet fandt dog, at spørgsmålet om

eventuel dørlukning burde have været afgjort inden udsendelsen af pressemeddelelsen.

Endelig udtalte Nævnet, at på trods af at der var tale om en klage over politipersonalets adfærd i tjenesten, i hvert fald for så vidt angik udtalelsen: "Der er ingen grund til at spille tiden på afhøring og få den samme løgnagtige forklaring..." undlod Statsadvokaten, som det er beskrevet i retsplejelovens § 1021d, at sende en redegørelse til politiklagenævnet om undersøgelsens resultat.

194

Statsadvokaten fandt det tvivlsomt, om den påtale, han gav den pågældende i den anledning, var omfattet af politiklagenævnsordningen, da der var tale om en disposition. Dette spørgsmål indbragte Nævnet for Rigsadvokaten, der afgjorde sagen således:

"På den baggrund er det min opfattelse, at det ville have været rigtigt, at i hvert fald klagen over udtalelserne til Politiken var blevet behandlet i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b.

Jeg finder imidlertid ikke, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at genoptage behandlingen af sagen."

Fra de konkrete sager, som har givet anledning til drøftelser af mere generel karakter, kan Nævnet fremhæve følgende:

SA1-99-321-0786:

Hyrevoogschauffør oplyser, at han have indleveret en glemt mobiltelefon til politiet. Kunne umiddelbart ikke se at have modtaget telefonen, men ca. 3 måneder efter dukkede den op, idet den nu var afleveret som hittegods til politistation uden for politikredsen.

Nævnet fandt derfor anledning til på ny at gøre opmærksom på hensigtsmæssigheden af, at udstede kvitteringer, når der modtages koster, således at politiet ikke unødigt skal udsætte sig for at blive mistænkt for tyveri.

SA1-99-321-0766:

En betjent brugte sin mobiltelefon under kørsel i et vigtigt tjenstligt ærinde uden anvendelse af håndfrit betjenings sæt. Det var indskærpet, at der ikke måtte besvares opkald under kørslen med håndholdt mobiltelefon. Efterfølgende blev der installeret håndfri betjenings sæt i patruljevognen.

Statsadvokaten mente, at påtale burde opgives under henvisning til de særlige omstændigheder, hvorimod Nævnet fandt, at der skulle betales en bøde.

SA1-99-321-0587:

I en klagesag fandt Nævnet det nødvendigt, at afhøre en tidligere betjent med henblik på at belyse forholdene på Station 1. Da Statsadvokaten modsatte sig dette, blev spørgsmålet afgjort af retten, som afviste afhøringen blandt andet med henvisning til, at det strafretlige ansvar var forældet og at der ikke kunne blive tale om at indlede en disciplinærsag mod vedkommende betjent. At sagen vedrørte Stations 1's forhold fandtes under disse omstændigheder ikke at kunne medføre et andet resultat.

SA1-98-44-0292:

En betjent blev indklaget for at have udtalt sig på en måde, som alle var enige om ikke kunne accepteres. I sagen afviste betjenten, at have udtalt sig som angivet af klageren, men klageren blev støttet af et vidne. Vidnet blev derfor afhørt i retten og fremtrådte på en så troværdig måde, at Statsadvokaten på ny afhørte betjenten, som imidlertid fastholdt, at han ikke havde udtalt sig som angivet af vidnet og klageren. Herefter afviste Statsadvokaten sagen, hvorimod Nævnet fandt, at udtalelsen burde beklages, da der ikke var grundlag for at drage vidnets troværdighed i tvivl. Rigsadvokaten tilsluttede sig efterfølgende Statsadvokatens afgørelse.

SA1-98-44-0246:

En betjent nægtede at opgive navn under henvisning til, at klageren skulle være provokerende eller stærkt uligevægtig. Nævnet fandt, at betjenten ved nægtelse af at opgive navn, alene havde haft til formål, at besværliggøre klagerens muligheder for at klage over betjentens opførelse. Nævnet fandt herefter, at betjentens adfærd burde beklages, hvilket Statsadvokaten tilsluttede sig. I samme sag blev der rettet kritik mod en betjent for at have udtalt: "I advokater skulle hellere lære de unge mennesker at opføre sig ordentligt i stedet for at klage, hvilket I jo bare gør, for at få et salær og ikke fordi der er grund til at klage".

SA1-99-46-0155:

I forbindelse med urolighederne på Nørrebro den 7. og 8. november 1999 bestemte retten, at pressen skulle udlevere forskellige fotos fra begivenhederne. Pressen reagerede herimod og anførte blandt andet, at de ikke var indkaldt til retsmødet om udleveringspligten. Sagen blev genoptaget, og forholdet om selve indkaldelsen af Pressen til retsmødet, blev gjort til genstand for en undersøgelse.

Nævnet udtalte i anledning af sagen følgende:

196 Ud fra det her anførte er det Nævnets vurdering, at på baggrund af pressens mediedækning af begivenhederne på Nørrebro, måtte det forventes, at Pressen var interesseret i at være tilstede under retsmødet – også selv om dette skete for lukkede døre.

Nævnet må konstatere, at pressen i vidt omfang er blevet tjenstligt orienteret om politiets dispositioner vedrørende udlevering af billedmateriale. Nævnet forventer, at Pressens retsredaktioner, blot med et beskedent kendskab til retsreglerne, ville have kontaktet byretten for at høre, hvornår spørgsmålet om udleveringen af billederne ville blive drøftet, hvorved denne sag kunne have været undgået.

Bedømmelsen af politibetjentens handlinger skal ses i lyset heraf. Det har således ikke fra politibetjentens side været forsøgt at holde Pressen udenfor. Han har rutinemæssigt underrettet pressen og formentlig anset oplysningen om Pressens ret til at være til stede, som værende af underordnet betydning i forhold til spørgsmålet om udleveringens berettigelse. Ingen af de pågældende redaktioner har bedt om at få oplyst tidspunktet for retsmødets afholdelse, og Nævnet må formode, at var dette sket var underretningen blevet givet.

Selvom Pressen ikke var tilstede, forhindrede dette ikke retten i at varetage Pressens interesser. De af retten trufne afgørelser ses ikke begrundet med andet end, at billedmaterialet kunne tjene som bevis, uden egentlig stillingtagen til den fri presses interesser, på trods af, at retten i visse af sagerne havde oplysning om, at Pressen protesterede eller i hvert fald ønskede en kendelse om spørgsmålet. Det er vanskeligt at se i hvilket omfang selve Pressens tilstedeværelse i sagen har haft betydning for rettens afgørelse den 9. november 1999. Nævnet er helt opmærksom på, at retten efterfølgende har omgjort kendelsen, men de faktiske omstændigheder i sagen ændrede sig ikke og ophævelsen af kendelserne skete alene af hensyn til, at sagerne kunne afgøres på ny

på sædvanlig vis. Det er således et åbent spørgsmål for Nævnet, hvilken betydning det isoleret set havde for sagernes afgørelse, at politibetjenten i sin rapport anførte, at Pressen ikke ønskede at give møde til retsmøderne.

Ikke alle færdselssager vedrører sammenstød med politiets biler. I årets løb har Nævnet afgjort en sag vedrørende påkørsel af en politihest, hvor rytteren var sigtet, men efterforskningen standset, da der ikke var en rimelig formodning om, at et strafbart var begået.

København, den 29. december 2000

Søren Arentoft.

197

Delberetning for Politiklagenævnet for Statsadvokaten for Sjælland for 2000.

Politiklagenævnet for Statsadvokaten for Sjælland har i løbet af 2000 modtaget underretning om i alt 188 antal nye sager. Alle sager fra 1998 er afsluttet, mens der mangler afslutning af 8 sager fra 1999. 1 af sagerne afventer en ankesag fra Østre Landsret. Sagen har i øvrigt af klageren været forelagt Rigsadvokaten, idet klageren var utilfreds med, at Statsadvokaten havde sat klagesagen i bero på straffesagens afgørelse. Rigsadvokaten har dog erklæret sig enig med Statsadvokaten. En sag er under efterforskning ved Rejseholdet. Statsadvokaten har oplyst, at de resterende sager forventes afsluttet i løbet af januar 2001.

Politiklagenævnet har afholdt 11 møder, og har afgjort 135 sager, der fordeler sig således:

Adfærdsklager:

Der er behandlet i alt 77 adfærdsklager, der fordeler sig således :

5 sager er endt med en undskyldning til klager.

I 35 sager var der ikke grundlag for kritik af politiet.

9 sager blev afvist som grundløse.

6 sager er blevet tilbagekaldt af anmelderen.

I 10 tilfælde er der udtalt kritik af den pågældende politiassistent. I to af tilfældene er forholdet blevet bedømt som stærkt kritisabelt.

6 sager er afvist, fordi de er blevet anmeldt for sent, jf. retsplejelovens § 1009 a, stk. 2.

I to tilfælde har klageren ikke reageret på henvendelser, hvorfor klagerne er blevet afvist. I det ene tilfælde SA2-1999-44-0291 er dette forståeligt, da klager først bliver indkaldt til afhøring næsten et år efter klagens indgivelse. Men i øvrigt finder politiklagenævnet det uheldigt, at klager ikke gør sig ulejlighed med at følge op på sin klage, da der bliver brugt ganske mange ressourcer på sagernes behandling.

5 sager er blevet behandlet som notitssager.

Straffesager:

Politiklagenævnet har behandlet i alt 34 sager, der fordeler sig således:

I 22 tilfælde var der ikke grundlag for en sigtelse.

9 sager blev afvist som grundløse.

I to tilfælde var der ikke grundlag for sigtelse, men der blev alligevel udtalt kritik. I det ene tilfælde SA2-2000-321-0420 var der mistanke om, at der efterfølgende var blevet rettet i en politirapport på tekstbehandlingsanlægget. Dette kunne ikke bevises, men det blev kritiseret at en udskrevet rapport var blevet makuleret.

1 sag er blevet afvist, fordi klager ikke har reageret.

Færdselssager:

Der er behandlet i alt 24 sager om overtrædelse af færdselsloven.

I 14 tilfælde fandt man, at der ikke forelå en overtrædelse af færdselsloven.

8 sager er afgjort med en bøde. Heraf vedrørte de 6 kørsel med for høj hastighed, og et tilfælde drejede sig om promillekørsel.

I et tilfælde er der nedlagt påstand om betinget frakendelse af kørekortet. Den pågældende havde forårsaget færdselsuheld ved at køre ud for rødt lys.

Sager efter retsplejeloven § 1020 a, stk. 2:

Der er i 2000 blevet behandlet 1 sag efter retsplejeloven § 1020 a, stk. 2.

Politiklagenævnet har i to tilfælde benyttet sig af muligheden for at medarbejdere fra Statsadvokaturen kunne komme tilstede og give en mundtlig forelæggelse af sagen. Det har været meget positivt og en god måde at få belyst mere komplicerede sager på.

I det ene tilfælde drejede det sig om to sager SA2-1999-321-0323 og

SA2-1999-321-334, hvor to politiassistenter i tjenestetiden havde kørt privat med to unge piger. De valgte at køre pigerne hjem, inden de tog sig af en hasteopgave, de blev tildelt. Man valgte ikke at rejse tiltale mod de pågældende, men der blev udtalt stærk kritik, og sagerne har fået et disciplinært efterspil.

I det andet tilfælde SA2-2000-321-0383 og SA2-2000-321-0362 drejede det sig om en sag fra Slagelse politikreds, hvor Rejseholdet havde assisteret i forbindelse med mistanke om, at der blev lækket oplysninger til det kriminelle miljø. Dette havde utvivlsomt fundet sted, men det var ikke muligt at bevise, hvem der havde lækket oplysningerne. Politiklagenævnet finder, at sagen er meget alvorlig, og at sagen bør give anledning til at reglerne om tavshedspligt og procedurer vedrørende følsomme oplysninger indskærpes.

I nogle sager har politiklagenævnet været enige i, at der ikke har været grundlag for kritik, men har alligevel fundet anledning til at påpege, at det er uheldigt at situationen har udviklet sig, som den gjorde. Et eksempel på dette er SA2-1999-44-0293, hvor en kvinde henvendte sig på politistationen i Glostrup for at høre, hvad der var sket med hendes bekendte, der var blevet anholdt af politiet. Kvinden var utvivlsomt højrøstet og nægtede at forlade politistationen. Det endte med, at hun blev anholdt på en noget voldsom måde og tilbageholdt i nogen tid. Hendes bekendte var netop ved at blive løsladt, og hvis man havde oplyst hende om dette, var situationen formentlig ikke opstået.

I et andet tilfælde SA2-1999-324-0361 blev klageren ved en fejl sigtet for at have kørt uden at have erhvervet kørekort. Dette medførte en voldsom reaktion. Selvom de pågældende politiassistenter ikke kunne gøre for, at klageren uberettiget blev sigtet, fandt politiklagenævnet dog, at han burde have haft en undskyldning, fordi der var fejl i systemet.

I et tilfælde SA2-1998-321-0296 har politiklagenævnet fundet det meget uheldigt, at klagesagen er blevet sat i bero på en straffesags afslutning. Konkret betød det, at et vidne, en sygeplejerske, blev afhørt så sent, at hun ikke kunne huske ret meget. Hvis man derfor beslutter at sætte en klagesag i bero, må man derfor sørge for, at alt relevant efterforskning bliver gennemført så hurtigt som muligt.

I en sag SA2-2000-321-0437 blev en anholdt person anbragt i en patruljevogn i forbindelse med en anholdelse. I patruljevognens bagage-

rum havde man - efter at have fjernet hattehylden - anbragt en politihund. Grunden hertil var, at de almindelige hundepatruljevogne, hvor der er gitter, var til eftersyn af bremserne. Dette resulterede i, at den pågældende blev bidt i skulderen af politihunden. Der var ikke noget konkret at kritisere de pågældende politiassistenter for, men politiklagenævnet har alligevel fundet, at klageren skal have en undskyldning, da det ikke kan være rigtigt, at man på den måde bliver udsat for hundebid.

Politiklagenævnet har fundet det påfaldende, at der har været et uforholdsmæssigt stort antal sager fra Slagelse politikreds, hvilket vi har henledt statsadvokatens opmærksomhed på.

Politiklagenævnet har behandlet ganske mange klager over en bestemt politiassistent. Klagerne går ud på, at den pågældende, der ikke er ny i tjenesten, optræder arrogant og nedladende i forbindelse med, at han foretager færdselskontrol. Sagerne er altid "påstand mod påstand" og ud fra bevismæssige vurderinger bliver klagerne afvist. Statsadvokaten har dog i et tilfælde SA2-1999-44-0361 fundet anledning til at henlede de disciplinære myndigheders opmærksomhed på sagerne. Politiklagenævnet finder, at der burde være mulighed for at en sådan politiassistent skulle gennemgå et kursus i, hvordan man tiltaler borgerne.

Helsingør, den 4. januar 2001

Ulla Degnegaard

Delberetning for Politiklagenævnet for Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm for 2000

Politiklagenævnet har i 2000 modtaget 82 nye sager, hvilket er 6 sager flere end i 1999.

Der har i årets løb været afholdt 12 møder i politiklagenævnet.

I 2 sager har formanden været inhabil. I den ene sag har suppleanten deltaget i sagsbehandlingen, og i den anden sag, hvor også suppleanten var inhabil, har formanden for politiklagenævnet for København, Frederiksberg og Tårnby deltaget i sagsbehandlingen.

Sagsbehandlingstiden, fra politiklagenævnet fra Statsadvokaten

modtager redegørelse med indstilling til afgørelse af klagen, og til politiklagenævnet har truffet afgørelse, ligger normalt inden for 1 måned.

Samarbejdet med Statsadvokaten fungerer særdeles tilfredsstillende.

Politiklagenævnet har i 2000 truffet afgørelse i 75 sager, der fordeler sig således i de enkelte politikredse:

Odense	27
Nyborg	6
Svendborg	8
Assens	2
Middelfart	1
Næstved	9
Køge	10
Vordingborg	1
Nykøbing Falster	6
Nakskov	2
Bornholm	3

201

Af de afgjorte sager kan 37 henføres under retsplejelovens kapitel 93 b (adfærdsklager) og 38 under retsplejelovens kapitel 93 c (straffesager). Inden for 93 c-sagerne har 13 sager været færdselssager, heraf 6 sager med hastighedsovertrædelser målt ved automatisk fotografisk hastighedsovervågning i Odense og Svendborg retskredse.

Der er i de forløbne år ikke modtaget klager af principiel karakter, men politiklagenævnet vil fremhæve en enkelt afgørelse:

SA3-2000-44-230:

Klageren og en bekendt, der begge er fra Somalia, var kl. 05.15 på vej hjem fra byen. De var i samtale og var standset op på kørebanen, da en politiassistent kom kørende i en patruljevogn.

Politiassistenten rettede uden forudgående kontakt henvendelse til klageren, fordi politiassistenten ville påtale, at klageren stod på kørebanen.

Klageren og klagerens bekendt har forklaret, at politiassistenten sagde: "Flyt jer, I sorte svin".

Politiassistenten nægter at have brugt ordet "svin", men forklarer, at han har sagt: "Du sorte, gå ind på fortovet".

Statsadvokaten anfører i redegørelsen, at polititjenestemænd skal anvende korrekt sprogbrug over for borgeren, herunder tiltale folk høfligt, og påtale skal ske høfligt. Det er ikke korrekt at tiltale en borger med dennes hudfarve.

Det er efter Statsadvokatens opfattelse meget kritisabelt at tiltale nogen med ordene "sorte" eller "sorte svin".

Statsadvokaten har beklaget det passerede over for klageren, og har sendt sagen til de disciplinære myndigheder med henblik på en eventuel reaktion over for politiassistenten.

Politiklagenævnet har tiltrådt afgørelsen.

202

Ved årets udgang har politiklagenævnet 32 verserende sager, hvor der endnu ikke er truffet afgørelse.

Odense, den 3. januar 2001

Anne-Birgitte Bjerre-Olsen

Delberetning for politiklagenævnet for Statsadvokaten i Aalborg for 2000

Politiklagenævnet har i år 2000 modtaget 82 sager, hvoraf 1 sag er overgivet til andet politiklagenævn på grund af inhabilitet.

Jeg har tidligere anført, at Politiklagenævnet er tilbageholdende med at indbringe Statsadvokatens afgørelse for Rigsadvokaten i tilfælde af uenighed, og denne opfattelse gør sig fortsat gældende.

Politiklagenævnet har dog indbragt en enkelt sag for Rigsadvokaten i det forløbne år – en sag om udrykningskørsel, hvor Politiklagenævnet fandt, at Rigsadvokaten, som øverste anklagemyndighed, skulle involveres for at fastlægge praksis.

I det forløbne år har Politiklagenævnet været involveret i en særdeles omfattende sag, den såkaldte "Hjørring-sag", hvor Statsadvokaten i Aalborg erklærede sig inhabil, således at sagskomplekset blev overført til Statsadvokaten i Viborg.

Da det allerede fra begyndelsen lå klart, at dette sagskompleks ville være særdeles omfattende og tillige kompliceret, valgte Politiklagenævnet at anmode Statsadvokaten i Viborg om kontinuerlige mundtlige redegørelser, jf. bekendtgørelse om forretningsorden for politikla-

genævn, § 4, således at Politiklagenævnet havde mulighed for på tæt hold at følge efterforskningen.

Dette samarbejde fungerede særdeles hensigtsmæssigt og var således medvirkende til, at Politiklagenævnet kort tid efter, at Statsadvokatens endelige redegørelse forelå, kunne fremkomme med sin indstilling.

Det var for alle parter en særdeles hensigtsmæssig arbejdsform, som således var medvirkende til, at sagen kunne behandles og færdiggøres indenfor en for alle parter rimelig tid.

Øvrige indkomne sager er behandlet på sædvanlig vis, således at Politiklagenævnet har haft en kontinuerlig mødeaktivitet samt afholdt ekstraordinære møder i det omfang, der har været behov herfor, og Politiklagenævnet finder, at samarbejdet med begge statsadvokaturer har fungeret særdeles tilfredsstillende.

De indkomne sager fordeler sig i øvrigt således:

	Kap. 93 b:	Kap. 93 c:	Kap. 93 b+c:	Notitssager:
Frederikshavn	1	2		
Hjørring	6	13		1
Thisted	3	1		1
Løgstør		1		
Aalborg	12	11		4
Hobro	3	1		
Randers	7	5		1
Holstebro	1	3		1
Grenå	2	1		
I alt	35	38		17

Af de 39 straffesager er 2 færdselssager og 36 andre straffesager.

I det forløbne år er der afsluttet i alt 78 sager, heraf 21 sager verserende fra 1999.

Aalborg, den 4. januar 2001

Bent Holmberg

Delberetning for Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Viborg for 2000

Der er i år 2000 modtaget i alt 107 sager, der fordeler sig som følger:

46 sager vedrørende polititjenestemænds adfærd.

56 sager vedrørende straffesager.

5 sager er såkaldte notitssager.

Der er i 2000 foretaget afsluttende behandling af 78 sager.

De indkomne klager for år 2000 fordeler sig på politikredsene som følger:

204

Århus	34
Silkeborg	10
Horsens	8
Herning	19
Skive	6
Viborg	9
Skanderborg/Odder	8
Ålborg	2

De 2 sager fra Ålborg skyldes, at politiklagenævnet i Ålborg som helhed har erklæret sig inhabil.

Politiklagenævnet har i år 2000 på samme måde som tidligere år behandlet sagerne løbende pr. korrespondance og pr. telefon, ligesom der har været afholdt i alt 10 møder.

Der har været afholdt et møde med Statsadvokaten i Viborg og et møde med Politimesteren i Horsens sammen med Statsadvokaten.

Politiklagenævnet har derudover deltaget i årsmøde i januar måned 2000 samt i et møde i september måned i København.

Herudover har formanden deltaget i et formandsmøde i maj måned.

I forbindelse med årsskiftet 1/1 2000 skete der udskiftning af et lægt medlem, idet Søren Panny Pedersen blev afløst af Jakob Schow-Madsen.

Vedrørende enkelte særligt udvalgte sager kan bemærkes følgende:

SA5-1998-44-0170:

Sagen drejede sig om en klage, hvor klageren var blevet bidt af en politihund, idet klageren mente, at polititjenestemanden ikke havde styr på hunden.

Der havde været nogle optøjer i en mindre by, hvor politiet var blevet tilkaldt, og klageren var kommet ud fra en grill-bar, da han bliver inddraget i urolighederne.

Statsadvokaten afsluttede sine undersøgelser og fandt ikke, at der var noget at bebrejde den pågældende betjent.

Politiklagenævnet fandt, at Statsadvokaten burde foretage en nærmere undersøgelse af sagen og burde have indkaldt klageren til afgivelse af forklaring, ligesom de respektive politiassistenter, vidner m.v. burde have været indkaldt til afgivelse af forklaring.

Statsadvokaten fastholdt sin afgørelse, hvorefter politiklagenævnet indbragte sagen for Rigsadvokaten, der gav politiklagenævnet medhold og anmodede Statsadvokaten om at genoptage behandlingen af sagen.

Der fremkom ny redegørelse fra Statsadvokaten, og politiklagenævnet meddelte Statsadvokaten, at efter nævnets opfattelse skulle der foretages yderligere undersøgelser.

Statsadvokaten besluttede sig for at foretage yderligere afhøringer, hvorefter Statsadvokaten kom med yderligere en redegørelse.

Politiklagenævnet erklærede sig herefter uenig med Statsadvokaten i vurderingen af et vidnes udsagn, og politiklagenævnet meddelte Statsadvokaten, at det var nævnets opfattelse, at den indklagede betjent ikke havde haft kontrol over sin politihund.

Politiklagenævnet mente endvidere, at der burde foretages yderligere en afhøring af et vidne, idet vidnet efter nævnets opfattelse ikke var afhørt fuldstændigt.

Statsadvokaten foretog yderligere en afhøring og fastholdt herefter sin afgørelse.

Politiklagenævnet erklærer sig herefter enig med Statsadvokaten i, at der ikke skulle foretages yderligere undersøgelser, og nævnet fastholdt sin opfattelse af, at den indklagede betjent ikke havde haft kontrol med sin politihund.

Statsadvokaten fastholdt herefter, at der ikke var noget at bebrejde den pågældende betjent.

Da klageren under klagesagen havde været repræsenteret ved advokat, valgte politiklagenævnet herefter ikke at indbringe spørgsmålet for Rigsadvokaten, også under henvisning til den nu meget langstrakte sagsbehandling, som i øvrigt havde medført, at den indklagede betjent havde skrevet et indlæg i Politibladet, Dansk Politi, hvor den pågældende betjent beklagede sig over den langvarige sagsbehandling, som jo altså havde medført politiklagenævnets beslutning om ikke at indbringe sagen for Rigsadvokaten.

SA5-1999-321-0147:

206

Anførte sag er en udløber af en hashesag, hvor klagerens bror blev dømt ved Vestre Landsret.

Klageren – en kvinde – klagede over en kriminalassistent ansat ved Rigspolitiet, og der var i alt 19 klagepunkter vedrørende den pågældende kriminalassistent.

Sagen blev under sagsbehandlingen omtalt i pressen.

Statsadvokaten nåede frem til at måtte afvise klagerne på alle 19 punkter, og politiklagenævnet erklærede sig enig med Statsadvokaten i, at klageren ikke kunne få medhold i de pågældende klager, idet der ikke var ført bevis for rigtigheden af disse.

Statsadvokaten udtalte dog, at klageren under sagens efterforskning havde fået kendskab til den pågældende kriminalassistents privatliv, og Statsadvokaten fremførte, at den pågældende kriminalassistent på en usaglig og uhensigtsmæssig måde havde blandet emner fra privatlivet med de politimæssige opgaver, der var forbundet med efterforskning af straffesagen.

Derved kom kriminalassistenten for tæt på klageren, hvilket blandt andet medførte, at politiassistenten blev sårbar for de klager og anmeldelser, som havde været genstand for undersøgelse i nærværrede sag.

Statsadvokaten sluttede af med at oplyse, at han ville meddele kriminalassistenten, at Statsadvokaten fandt det uheldigt og beklageligt, at kriminalassistenten henset til de konkrete omstændigheder havde givet oplysninger af privat karakter til klageren, som havde været ganske uvedkommende for straffesagens behandling, og politiklagenævnet var enige med Statsadvokaten også vedrørende dette.

Efter denne afgørelse er sagen igen blevet omtalt i pressen.

SA5-1999-44-0210:

Sagen vedrører en klage over politiet fra 2 brødre, der stammer fra et arabisk land.

Sagen vedrører den ene klagers køb af en bil på afbetaling.

Da klageren ikke overholdt afdragsordningen, udøvede automobil-sælgeren selvtægt og hentede bilen hos klageren.

Klageren rettede herefter henvendelse til sælgerens firma, og der udspandt sig herefter en diskussion, hvorunder sælgeren følte sig truet og rettede henvendelse til politiet.

Statsadvokaten fandt under sagsbehandlingen ikke, at de indklagede betjente havde handlet forkert, idet der i øvrigt ud over, at det var påstand mod påstand, var et vidne, der talte for, hvad politiassistent-terne forklarede.

Politiklagenævnet måtte dog meddele Statsadvokaten, at det var nævnets opfattelse, at Statsadvokaten skulle undersøge, hvorfor man hos politiet ikke ville modtage en anmeldelse fra klageren.

Statsadvokaten valgte at fortsætte undersøgelsen på dette punkt, og det fik til resultat, at klageren herefter trak hele klagen tilbage, idet han ikke mente, at han kunne få medhold.

SA5-1999-321-0168:

Sagen drejer sig om, at klageren blandede sig i en anholdelsessituation, og klageren mente sig herefter udsat for vold.

Statsadvokatens redegørelse medførte i første omgang, at politikla-genævnet måtte konstatere, at der var sket afhøring af en anden per-son end den, klageren i sin klage angav skulle have været til stede som vidne.

Efter at denne uoverensstemmelse var afklaret, erklærede politikla-genævnet sig enig med Statsadvokaten i, at sagen skulle afvises, idet der ikke var rimelig formodning om, at et strafbart forhold som forføl-ges af det offentlige var begået, men politiklagenævnet fandt dog, at Statsadvokaten burde undersøge, hvorfor den pågældende klager, ved henvendelse på politistationen for at indgive sin klage, var blevet anholdt.

Dette forhold blev nærmere undersøgt af Statsadvokaten, og forkla-ringen var, at klageren blev anholdt for at sikre vedkommendes fore-løbige tilstedeværelse med henblik på afhøring, idet hun, der indfandt

sig på politistationen for at klage, ikke kunne forventes at ville afvente, at hun kunne blive afhørt.

Statsadvokaten meddelte herefter politimesteren, at det var Statsadvokatens opfattelse, at anholdelsen ikke var påkrævet og dermed ikke i overensstemmelse med retsplejelovens § 755.

SA5-2000-44-227:

Det særegne ved nærværende sag er, at der er tale om en klagesag fra en ansat politiassistent over politiet i en anden politikreds.

208

Klagesagen udspringer af, at den pågældende politiassistent var på besøg i den anden politikreds og parkerede på en sådan måde, at genboen ikke kunne komme ind i sin indkørsel.

Politiassistenten kunne ikke acceptere genboens indsigelse, idet politiassistenten fandt, at parkeringen var fuldt lovlig, hvorefter der så fra genboens side blev rettet henvendelse til politiet, og politiet i den pågældende politikreds kom herefter for at løse problemet.

Klageren fandt, at det at politiet kom til stede var chikanøst, og da så klageren forlod politikredsen for at køre hjem, blev han standset af politiet og alkoholtestet, hvilket klageren også fandt var sket chikanøst ud fra en anmeldelse fra den politikreds, hvor han havde opholdt sig.

Sagens undersøgelse medførte, at Statsadvokaten og politiklagenævnet måtte erklære sig enig i, at der ikke var noget grundlag for at give klageren medhold bortset fra, at en af klagerens kolleger havde udtalt sig under en politiforretning, hvor man forsøgte at få klageren til at flytte bilen, at klageren ikke var rigtig klog, hvilket politiassistenten efterfølgende havde beklaget, og denne beklagelse blev tiltrådt.

SA5-2000-321-0179:

Klagen vedrører vold fra en politiassistent i forbindelse med en anholdelse.

Klageren har forklaret, at han var klar over, at han skulle have håndjern på. I forbindelse hermed mente klageren, at politiassistenten gav ham et slag i ansigtet. Klageren mente ikke, at han havde forsøgt at stikke af, forsøgt at skubbe politiassistenten væk eller foretaget noget, som politiassistenten kunne misforstå.

Politiassistenten forklarede, at han var ved at sætte håndjern på klageren, da denne begyndte at dreje sig venstre om og ligesom skubbede

afhørte væk med venstre arm, som han havde fat i. Han opfattede det som om, klageren ville ned ad trappen.

Han trak klagerens venstre arm opad og skubbede klagerens hoved væk ved at skubbe/slå til anmelderens kind med højre hånd. Det kaldes en blænding eller en chokering, som et politiselvforsvarsgreb.

Efter undersøgelse af sagen fandt Statsadvokaten og politiklagenævnet, at der var tale om et selvforsvarsgreb i den pågældende situation, og der var ikke grundlag for at give klageren medhold.

SA5-2000-44-0234:

Sagen drejer sig om, at klageren, der er advokat, i forbindelse med en banal parkeringssituation fandt, at en politiassistent havde udøvet magtmisbrug.

Statsadvokaten fandt ikke, at der var grundlag for at give klageren medhold, men politiklagenævnet fandt, at den pågældende betjent havde gjort sig skyldig i magtmisbrug ved, at betjenten først i den pågældende situation ikke tilkendegav sig som betjent, men derefter, da der opstod en diskussion mellem klageren og politiassistenten, fandt det formålstjenligt at bruge sit politiskilt for at få klageren til at forevise kørekort.

Det er politiklagenævnets opfattelse, at den pågældende politiassistent allerede fra starten i den pågældende situation handlede som politiassistent, hvorfor han skulle have legitimeret sig fra starten som sådan.

Statsadvokaten fastholdt sin opfattelse, og da klageren er advokat, valgt politiklagenævnet ikke at indbringe sagen for Rigsadvokaten.

SA5-2000-44-0238:

Nærværende sag vedrører en tidligere politiassistent, der overtrådte færdselsloven i henhold til en anmeldelse fra en efterkørende trafikant.

Den pågældende politiassistent blev standset af en politipatrulje, der anmodede føreren om at fremvise sit kørekort, hvilket denne meddelte, at han ikke havde tid til.

Den tidligere politiassistent klagede over, at han blev truet med at blive anholdt, at han blev truet med at blive lagt i håndjern og at politiassistenten havde udtalt sig provokerende.

Statsadvokaten fandt med politiklagenævnets tiltrædelse ikke, at der var grundlag for klagen.

Viborg den 5. februar 2001

Peter Junge

Delberetning for Politiklagenævnet for Sønderborg for 2000

210

Politiklagenævnet for Statsadvokaten i Sønderborg har i årets løb modtaget i alt 92 sager.

I det forløbne år er 84 sager afgjort:

1 sag fra 1996, der på grund af særlige omstændigheder er trukket i langdrag

13 sager fra 1999

70 sager fra 2000

I et par sager har nævnet anmodet Statsadvokaten om at foretage yderligere efterforskning, hvilket herefter er sket. Der har i alle øvrige sager været enighed om sagernes afgørelse.

Sagernes afgørelser fordeler sig således:

	kapitel 93 b	kapitel 93 c	Notitsager
Haderslev	7	2	1
Fredericia	1	2	
Esbjerg	4	4	2
Ribe		2	1
Sønderborg	9	2	
Vejle	5	4	
Varde	2		
Gråsten	6	11	
Tønder	5	3	
Kolding	1	7	1
Ringkøbing		1	
Grænsepolitiet		1	
Padborg	1		
I alt	41	38	5

41 adfærdsklager, hvoraf 1 er afgjort ved udtalelse af kritik overfor politiassistenten, og 2 er afgjort ved at beklage det skete overfor klageren. De resterende 38 adfærdsklager er afvist.

5 notitssager

38 straffesager, hvoraf 14 er færdselssager. I 4 færdselssager er der rejst tiltale mod den pågældende politiassistent, mens 3 er afgjort ved bødeforelæg. De resterende 7 færdselssager er afvist. I de øvrige 24 straffesager er der i én sag rejst tiltale mod den pågældende, mens resten er afvist

Politiklagenævnet har behandlet sagerne på møder, hvoraf der i årets løb har været afholdt 7, herunder et i tilslutning til årsmødet i september måned.

Suppleanten for formanden har fået oversendt 1 sag.

Politiklagenævnet får løbende tilsendt materiale fra Statsadvokaten og samarbejdet fungerer tilfredsstillende og giver Politiklagenævnet mulighed for at følge efterforskningen.

Sagsbehandlingstiden er i årets løb bragt væsentligt ned og ved udgangen af året er der således kun 22 sager, der alle er fra 2000, der ikke er afgjort.

Esbjerg, den 2. januar 2001.

Karen Marie Dyekjær

Stikordsregister 1996-2000

Henvisningerne refererer til årgang og sidetal

Adfærdsklager	96.20,97.17,97.57.98.23ff,98.69,99.123ff, 2000.121ff
– anden ukorrekt adfærd	96.63ff,97.65ff,98.76ff, 99.130ff,2000.127ff
– bevisvurdering	98.187ff,99.58,2000.61
– klage uden indhold	96.73,97.72f98.83ff, 99.135ff,2000.130ff
– magtanvendelse	96.52ff,97.57ff,98.167ff, 99.57,99.123ff, 2000,62,2000.121ff
– notissager	97.73f,98.84ff,99.138ff,2000.132f
– over for dispositionsklager	96.110f,96.149ff,97.51,97.107f,98.121ff 98.187,99.64ff,2000.68ff
– sagens afgørelse	96.23,96.135ff,97.20f, 98.134ff,2000.79f
– sprogbrug	96.55ff,97.61ff,98.72ff, 99.126ff,2000.123ff
– undersøgelsen	2000.73
Advokatbeskikkelse	98.144ff,98.165f,98.191ff,99.84,99.93,2000.88
– i adfærdsklagesager	96.140f,97.139ff,99.84,2000.88
– i medfør af rpl. § 1020a, stk.2	96.142ff, 99.84,2000.88
– i straffesager	96.141ff,97.139ff,99.84,2000.88
Aktindsigt	96.145ff,98.162ff,99.103ff,2000.103
– forvaltningsloven	99.105ff,2000.104ff
– i redegørelse	2000.107ff
– offentlighedsloven	98.162, 99.104f,2000.104
Anklagemyndighedens opbygning	96.29,97.29,98.33,99.31,2000.33
– politimestrene	96.30f,97.30f ,98.36f,99.34f,2000.34
– rigsadvokaten	96.29f,97.29f,98.35,99.33,2000.33
– statsadvokaterne	96.30,97.30,98.36,99.33f,2000.34
Armlås	2000.136
Automatisk hastighedskontrol	97.155f,98.182ff,99.167f, 2000.154
Bagatelsager	96.149f,99.138,2000.132
Blodprøver	96.160ff,200.73
Delberetninger fra Politiklagenævnene	
– landsformanden	96.163,97.161,98.215,99.205,2000.187
– SA København mv.	96.166,97.163,98.217,99.206,2000.190

– SA Sjælland	96.170,97.167,98.222,99.223,2000.197
– SA Fyn mv.	96.173,97.170,98.227,99.228,2000.200
– SA Ålborg	96.176,97.172,98.230,99.232,2000.202
– SA Viborg	96.177,97.175,98.232,99.234,2000.204
– SA Sønderborg	96.179,97.175,98.236,99.241,2000.210
Disciplinærsager	96.152ff,97.24f,98.30ff,99.28ff, 2000.28ff
Dispositionsklager	96.33f,96.108f,97.33f,97.107f,98.39,98.122f, 99.64f,2000.68ff
Efterforskning	
– afgørelsen	96.26,97.21
– færdselssager	99.172f,2000.150
– politiklagenævnets anmodning	96.130ff,97.123f,98.147ff,99.73f,2000.75
– rpl. § 1020 a, stk. 2	96.93ff
– straffesager	2000.149
– uopsættelige efterforskningskridt	96.116,99.172f
Falske anmeldelser	97.83ff,98.97ff,99.158ff,2000.147ff
Forsætlig påkørsel	98.181f,99.170,2000.136
Forsikringsager	96.157f,99.171f,2000.156
Fotokonfrontation	2000.76
Færdselsloven	
– andre færdselsforseelser	97.89f,98.189f,99.56f,99.171,2000.156
– automatisk hastighedskontrol	97.155f,98.182ff,99.167ff,2000.154
– bevisvurderingen	98.65ff
– efterforskning	99.172f,2000.150
– forsætlig påkørsel	98.181f,99.170,2000.136
– færdselssager	96.90ff,97.53f,97.87,97.155f,98.61ff, 98.99,99.54,99.161ff,2000.58,2000.150ff
– færdselssagers behandling	96.117f,98.181ff, 99.161ff,2000.150ff
– færdselsuheld	97.87,97.151,98.99ff,99.161ff,2000.150ff
– mindre færdselsuheld	96.157f,99.171f,2000.156
– udrykningskørsel	96.158,97.88f,97.151ff,97.156ff,98.102ff, 98.190,99.54f,99.163ff,2000.59,2000.60,2000. 152ff
Føregreb	2000.136
Genoptagelse	99.77,2000.81,2000.144
Grænsekontrol	96.69ff
Hjemvisning	99.77ff,2000.81

Hjørring-sagen	2000.92,2000.109,2000.169,2000.202
Hovedfaldsgreb	99.144
Hundebid	96.109ff,97.109ff,98.123ff,99.69,99.148,2000.175
Håndjern	97.57,97.75,98.89,99.125,2000.62
Håndledstryk	99.125
Inhabilitet	
– forvaltningslovens regler	96.119,97.115f,98.125,99.85,2000.90
– politiklagenævnets inhabilitet	96.127f,98.128,99.89,2000.94
– polititjenestemænds inhabilitet	98.129ff,99.90,2000.94ff
– rigsadvokatens inhabilitet	96.125ff,97.118f,98.128,99.89,2000.93
– statsadvokatens inhabilitet	96.120ff,97.116ff,98.126ff,99.86ff,2000.91ff
Initiativsager	97.96ff,98.113ff,99.186ff,2000.166ff
Klageadgang	96.21,96.33ff,97.19,97.33ff,97.47ff,98.27,98.37ff,99.35ff,2000.47f
Klager uden indhold	96.73,2000.130
Kritikskala	99.120ff,2000.111ff,2000.259ff
Køreprøvesagkyndige	96.61ff
Misbrug af politiets registre	96.86,99.151,2000.137ff
Notitssager	96.151f,97.73f,98.84ff,99.138ff,2000.132f
Objektiv beklagelse	99.119,99.121,2000.118
Omgørelsesfrister	97.150ff,99.190
Partsbegrebet	99.102
Partshøring	99.109ff
Partsrepræsentation	99.103
Personfølsomme oplysninger	96.147ff,97.136ff
PFA-sagen	2000.92,2000.149
Plejebosagen	2000.54,2000.71,2000.192
Politihunde	96.109ff,97.109ff,98.123ff,99.69,99.148,2000.69,2000.130,2000.175
Politiklagenævnet	
– kompetenceområde	96.19f,96.129ff,97.16f,97.119ff,98.22f,98.132,99.20,99.71,2000.72
Politiklagenævnensordningen	
– begrebet "i tjenesten"	96.107ff,97.105ff,98.59,98117ff,99.61ff,2000.65
– nævnets sammensætning	96.37f

– sagsgangen i klagenævns sag	96.22ff,97.19f,98.27ff,99.25,2000.22
– væsentlige elementer	96.17f,97.15f
Politistav	98.87,99.57
Prioritering af straffesager og klagesager	96.137ff,97.127ff,98.139ff,99.82ff,2000.85ff
Ransagning	96.79ff,98.79,2000.141
Retsplejeloven	
– § 170	2000.174
– § 741 c	2000.110
– § 745	2000.109,2000.142
– § 746	97.33,97.123,98.39,98.134,99.37,99.74,2000.78
– § 780	2000.150
– § 1016 a	97.143,97.148,99.156,2000.146
– § 1017	99.156,2000.146
– § 1020 a, stk. 1	97.96ff,98.113ff,98.190,99.186,2000.166ff
– § 1020 a, stk. 2	96.21,96.93ff,96.159f,97.18,97.90ff,98.27, 98.105ff,98.190ff,99.173ff,2000.157
Rigsadvokatens ændring af afgørelser	97.49ff,98.52ff,99.48ff,2000.49ff
Rimelig formodning om strafbart forhold	99.71f,99.171ff,2000.73
Sagsbehandlingstiden	97.131ff,98.142ff,98.147ff,99.92ff,2000.96ff
Station 1-sagen	99.159,99.160,99.187,2000.78,2000. 181,2000.192
Statistik	
– adfærdsklager	96.50,97.41,98.46,99.41,2000.41f
– indkomne sager	96.46,97.37f,98.42ff,99.39ff,2000.39f
– rpl. § 1020 a, stk. 2	96.51,97.42,98.48,99.43,2000.43
– straffesager	96.51,97.42,98.46ff,99.42,2000.42f
– visitationssager	98.48,99.45,2000.45
Straffeloven	
– anmeldelser om vold	96.74ff,97.75f,98.87ff,99.144,2000.133ff
– anmeldelse om tyveri	98.96,99.58,2000.147
– andre anmeldelser	96.82f,96.87ff,97.81ff,98.92ff,99.153ff,2000. 143ff
– formodning for strafbart forhold	99.71,2000.73
– grundløse anmeldelser	97.83ff,98.97ff,99.148,2000.146ff
– misbrug af politiets registre	96.86,99.59,99.151,2000.137ff

– straffesager	96.21,96.74,97.18,97.74,98.86,99.143,2000.133ff
– straffesager ctr. klagesager	97.127ff,98.139ff,99.82.2000.85ff
– tavshedspligten	96.83ff,97.79ff,98.91ff,99.148,2000.137ff
– under efterforskningen	97.77ff,98.90f,2000.141ff
Systemkritik	99.118,99.121f,2000.117
Tavshedsbrud	
– konkrete sager	97.144ff,98.172ff,99.148,2000.137ff
– straffesager	96.83ff,97.79ff,98.91ff,99.148,2000.137ff
– videregivelse til pressen	97.144,97.80,98.172,2000.149
Tilbagekaldte sager	97.125ff,98.137ff,99.80ff,2000.84ff
Undersøgelsessager	97.43ff
Udrykningskørsel	96.158,97.88f,97.151ff,97.156ff,98.102ff, 98.190,99.54f,99.163ff,2000.59,2000.60,2000.152ff
Videregivelse af oplysninger om tidligere sager	
– til ansættelsesmyndigheden	2000.29
– til nævnet	2000.62f

Sagsregister 2000

Henvisningerne refererer sig til årgang og sidetal

Rigsadvokatens j.nr.

453/99 99.160, 2000.177

101/00 2000.88

168/00 2000.147

373/00 2000.70

459/00 2000.148

465/00 2000.173

G 2625 2000.181

K 280/98 2000.73

K 390/00:88

K 400/99 99.59, 99.91, 99.152, 2000.175

K 402/99 99.52, 99.69, 2000.175

K 412/99 99.85, 2000.177

K 461/99 2000.91

K 462/99 99.87, 2000.100,135

K 463/99 2000.81,116,144

K 485/99 2000.49

K 487/99 99.158, 2000.176

K 488/99 2000.107

K 498/99 2000.83

K 514/99 2000.115,123

K 526/00 2000.92,109,169

K 531/00 2000.114,136

K 534/00 2000.69

K 536/00 2000.89

K 537/00 2000.54,71,73

K 539/00 2000.52

K 545/00 2000.58

K 547/00 2000.59

K 548/00 2000.62

K 549/00 2000.55,106,180

K 551/00 2000.61,77,98

K 552/00 2000.60

K 557/00 2000.101

K 568/00 2000.60

K 569/00 2000.29,118

K 570/00 2000.50.180

K 573/00 2000.85

K 580/00 2000.153

K 595/00 2000.67

K 599/00 2000.136

K 605/00 2000.116,125

K 606/00 2000.110

K 608/00 2000.76

K 610/00 2000.114

K 612/00 2000.92

K 615/00 2000.102

K 623/00 2000.57,82

K 627/00 2000.87

K 629/00 2000.68,143

K 634/00 2000:59

K 638/00 2000.114,125

K 642/00 2000.101,128

K 648/00 2000.149

K 650/00 2000.101

K 660/00 2000.87

K 675/00 2000.63,95

K 679/00 2000.93

K 682/00 2000.65,114

K 687/00 2000.102

Statsadvokaternes j.nr.

SA1-96-321-477 2000.102

SA1-97-321-303 2000.177

SA1-97-321-347 2000.100,135	SA1-99-44-592 2000.98
SA1-98-321-296 2000.110	SA1-99-46-155 2000.195
SA1-98-321-463 2000.68,143	SA1-00-321-558 2000.151
SA1-98-321-475 2000.176	SA1-00-321-803 2000.158
SA1-98-44-244 2000.113,123	SA1-00-321-840.2000.45
SA1-98-44-246 2000.113,127,195	SA1-00-321-873 2000.92
SA1-98-44-286 2000.101	SA1-00-321-881 2000.157
SA1-98-44-292 2000.61,77,195	SA1-00-321-890 2000.86,98
SA1-99-321-542 2000.155	SA1-00-321-892 2000.166
SA1-99-321-543 2000.177	SA1-00-321-908 2000.133
SA1-99-321-561 2000.99,179	SA1-00-321-935 2000.152
SA1-99-321-562 2000.99,130	SA1-00-321-953 2000.137
SA1-99-321-565 2000.181	SA1-00-322-13 2000.79
SA1-99-321-587 2000.78,195	SA1-00-41-1769 2000.70
SA1-99-321-600 2000.176	SA1-00-44-349 2000.84
SA1-99-321-608 2000.177	SA1-00-44-407 2000.114
SA1-99-321-632 2000.60	SA1-00-44-428 2000.76
SA1-99-321-654 2000.60	SA1-00-44-439 2000.124
SA1-99-321-680 2000.59	SA2-97-46-18 2000.73
SA1-99-321-730 2000.134	SA2.98-321-0296 2000.199
SA1-99-321-741 2000.57,82	SA2-99-321-317 2000.176
SA1-99-321-747 2000.149	SA2-99-321-323 2000.81,116,144,198
SA1-99-321-766 2000.58,194	SA2-99-321-334 2000.81,116,144,198
SA1-99-321-769 2000.117	SA2-99-321-362 2000.82,169
SA1-99-321-785 2000.167	SA2-99-321-364 2000.156
SA1-99-321-786 2000.194	SA2-99-321-382 2000.82,169
SA1-99-321-787 2000.153	SA2-99-329-27 2000.175
SA1-99-321-821 2000.158	SA2-99-44-290 2000.63,95
SA1-99-44-300 2000.122	SA2-99-44-291 2000.197
SA1-99-44-336 2000.87	SA2-99-44-293 2000.199
SA1-99-44-342 2000.69	SA2-99-44-298 2000.62
SA1-99-44-344 2000.122	SA2-99-44-346 2000.52
SA1-99-44-355 2000.115,123	SA2-99-44-349 2000.96
SA1-99-44-365 2000.132	SA2-99-44-359 2000.71
SA1-99-44-371 2000.131	SA2-99-44-361 2000.118,200
SA1-99-44-377 2000.54,71,73	SA2-99-44-368 2000.67
SA1-99-44-387 2000.130	SA2-99-44-369 2000.84

SA2-99-324-361 2000.199	SA5-99-321-153 2000.101
SA2-00-321-352 2000.103	SA5-99-321-154 2000.176
SA2-00-321-362 2000.199	SA5-99-321-159 2000.138
SA2-00-321-381 2000.153	SA5-99-321-168 2000.207
SA2-00-321-383 2000.199	SA5-99-322-10 2000.107
SA2-00-321-389 2000.66,80,112	SA5-99-44-207 2000.89
SA2-00-321-394 2000.159	SA5-99-44-208 2000.101,128
SA2-00-321-400 2000.59	SA5-99-44-210 2000.207
SA2-00-321-403 2000.65,114	SA5-99-44-222 2000.114,125
SA2-00-321-420 2000.168,198	SA5-00-321-176 2000.92,109,169
SA2-00-321-437 2000.199	SA5-00-321-179 2000.208
SA2-00-321-440 2000.162	SA5-00-321-189 2000.115,141
SA2-00-321-445 2000.88,160	SA5-00-321-232 2000.164
SA2-00-321-0459 2000.161	SA5-00-322-13 2000.148
SA2-00-44-408 2000.87	SA5-00-44-227 2000.208
SA3-99-321-202 2000.114,136	SA5-00-44-228 2000.85
SA3-99-321-213 2000.136	SA5-00-44-234 2000.209
SA3-99-321-302 2000.114	SA5-00-44-238 2000.209
SA3-99-322-18 2000.137	SA6-99-321-183 2000.49
SA3-00-321-187 2000.91	SA6-99-44-213 2000.175
SA3-00-321-238 2000.117,172	SA6-00-321-210 2000.171
SA3-00-44-230 2000.116,125,201	SA6-00-321-218 2000.151
SA3-00-46-070 2000.46	SA6-00-321-221 2000.140
SA3-00-46-71 2000.173	SA6-00-321-248 2000.165
SA4-99-321-186 2000.176	SA6-00-44-256 2000.115,126
SA4-99-321-200 2000.113,146	SA6-00-44-263 2000.115,129
SA4-99-321-208 2000.50,180	SA6-00-44-290 2000.131
SA4-99-321-209 2000.55,106,180	
SA4-99-4-777 2000.147	
SA4-00-321-1 2000.162	
SA4-00-321-3 2000.163	
SA4-00-321-6 2000.93	
SA4-00-321-15 2000.142	
SA4-00-44-28 2000.119,127	
SA4-00-6206-13 2000.148	
SA5-98-44-170 2000.175,205	
SA5-99-321-147 2000.206	

Bilag

Bilag 1

Politiklagenævnens medlemmer

**Politiklagenævnet for
Statsadvokaten for København,
Frederiksberg og Tårnby,
Gammel Torv 8,
1457 København K**

223

Formand:

Advokat Søren Arentoft
Advokat Nina Anderskov (Suppleant)

Indstillet af kommunalbestyrelsen på Frederiksberg:

Faglig sekretær Ellen Hanne Sørensen
Mette Holbæk Bartholin (Suppleant)

Indstillet af Københavns Borgerrepræsentation:

Cand.mag. Hanne Rørbæk Hansen
Faglig sekretær Flemming Hansen (Suppleant)

**Politiklagenævnet for
Statsadvokaten for Sjælland,
Stengade 70,
3000 Helsingør**

Formand:

Advokat Ulla Degnegaard
Advokat Poul Jost Jensen (Suppleant)

Indstillet af Københavns Amt:

Forstander Grethe Blomberg

Indstillet af Vestsjællands Amt:

Selvstændig Anders Pedersen

Indstillet af Roskilde Amt:

Hans-Christian Eisen (Suppleant)

Indstillet af Frederiksborg Amt:

Konsulent Jens Greve (Suppleant)

Politiklagenævnet for

**Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland,
Lolland, Falster og Bornholm,
Vestergade 15, Postboks 1159,
5100 Odense C**

224

Formand:

Advokat Anne-Birgitte Bjerre-Olsen
Advokat Kjeld Danielsen (Suppleant)

Indstillet af Storstrøms Amt:

Konsulent Bodil Lykke Holm
Tandlæge Karen Samson (Suppleant)

Indstillet af Fyns Amt:

Gårdejer Torben Jørgensen

Indstillet af Bornholms Amt:

Gårdejer Niels Peter Kofoed Ipsen (Suppleant)

Politiklagenævnet for

**Statsadvokaten i Aalborg,
Tiendeladen 7, Postboks 1363,
9100 Aalborg**

Formand:

Advokat Bent Holmberg
Advokat Elin Tjærby Kersting (Suppleant)

Indstillet af Århus Amt:

Else Christiansen

Indstillet af Nordjyllands Amt:

Sygeplejerske Medzait Ljatifi

Sundhedsfremmekonsulent Anne Krøjer Jacobsen (Suppleant)

Indstillet af Viborg Amt:

Lærer Hanne Bruun (Suppleant)

**Politiklagenævnet for
Statsadvokaten i Viborg,
Torvet 12,
7400 Herning**

225

Formand:

Advokat Peter Junge

Advokat Karen Marie Henningsen (Suppleant)

Indstillet af Vejle Amt:

Lektor Jakob Schow-Madsen

Indstillet af Viborg Amt:

Disponent Morten Frandsen (Suppleant)

Indstillet af Århus Amt:

Chefsekretær Britta Jordt Bang

Indstillet af Ringkøbing Amt:

Designer Inger Elsebeth Jensen (Suppleant)

**Politiklagenævnet for
Statsadvokaten i Sønderborg,
Kongensgade 58, Postboks 140,
6701 Esbjerg**

Formand:

Advokat Karen Marie Dyekjær

Advokat Jens Ole Mengel (Suppleant)

Indstillet af Sønderjyllands Amt:

Filialdirektør Peter Falk

Fiskeskipper Oluf Stenrøjl Kristensen (Suppleant)

Indstillet af Ringkøbing Amt:

Dagplejepædagog Else Esmarch Pedersen

226

Indstillet af Ribe Amt:

Salgschef Jørn Motzkus (Suppleant)

Bilag 2

Medarbejdere i Rigsadvokaturen og statsadvokaturerne til behandling af politiklagenævnsager pr. 31.12.2000:

Rigsadvokaten:

Rigsadvokat Henning Fode
Statsadvokat Lars Stevnsborg
Statsadvokat Hanne Schmidt
Vicestatsadvokat Jesper Hjortenberg
Vicestatsadvokat Lis Hjortnæs
Kst. vicestatsadvokat Jan Reckendorff
Rigsadvokatassessor Jette Christiansen
Rigsadvokatassessor Jette Bjerg Clausen
Rigsadvokatassessor Ida K. Sørensen
Kst. rigsadvokatassessor Jørn Thostrup

227

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby:

Statsadvokat Karsten Hjorth
Vicestatsadvokat Karen-Inger Bast
Vicestatsadvokat Kim Christiansen
Statsadvokatassessor Anne Birgitte Stürup
Statsadvokatassessor Poul Gadegaard
Statsadvokatassessor Per Corneliusen
Kst. statsadvokatassessor Henrik Aagaard

Statsadvokaten for Sjælland:

Statsadvokat Erik Merlung
Vicestatsadvokat Jørgen Jensen
Vicestatsadvokat Vibeke Uldal
Statsadvokatassessor Dorthe Vejsig
Statsadvokatassessor Birgitte Pock
Statsadvokatassessor Anette Vester
Statsadvokatassessor Morten Frederiksen

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm:

Statsadvokat Birgitte Vestberg
Vicestatsadvokat Mette Vestergaard
Kst. vicestatsadvokat Margit Wegge

Statsadvokatassessor Kirsten Frikov
Statsadvokatassessor Erik Hjelm
Kst. statsadvokatassessor Morten Ebbe Nielsen

Statsadvokaten i Ålborg:

Statsadvokat Elsemette Cassø
Vicestatsadvokat Søren Gade
Vicestatsadvokat Kirsten Dyrmann
Statsadvokatassessor John Kølbæk
Statsadvokatassessor Peter Rask
Kst. statsadvokatassessor Jette Rubien

228

Statsadvokaten i Viborg:

Statsadvokat Peter Brøndt Jørgensen
Vicestatsadvokat Marian Thomsen
Kst. vicestatsadvokat Claus Guldbrand
Statsadvokatassessor Steen Thomsen
Statsadvokatassessor Karin D. Thostrup
Statsadvokatassessor Toni Lie Schorpen
Statsadvokatassessor Frantz Cohn

Statsadvokaten i Sønderborg:

Statsadvokat Preben Alsøe
Vicestatsadvokat Marianne Damm
Kst. vicestatsadvokat Peter Urskov
Statsadvokatassessor Jens Kjærgaard Christensen
Statsadvokatassessor Lene Nørup Thiel
Kst. statsadvokatassessor Jakob Beyer

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 787 af 21.9.1992 om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne

Bekendtgørelse om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne

I medfør af § 103 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 1. december 1989, som ændret senest ved lov nr. 385 af 20. maj 1992, fastsættes:

§ 1. Fordelingen af forretningerne mellem de regionale statsadvokater er følgende:

Østre landsretskreds

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby varetager forretningerne vedrørende politidirektøren i København samt politimesterembederne på Frederiksberg og i Tårnby. Embedskontoret for statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby er i København.

Statsadvokaten for Sjælland varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Gentofte, Lyngby, Gladsaxe, Hvidovre, Glostrup, Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Roskilde, Holbæk, Kalundborg, Ringsted og Slagelse. Embedskontoret for statsadvokaten for Sjælland er i København.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Køge, Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster, Nakskov, på Bornholm, i Odense, Svendborg, Nyborg, Assens og Middelfart. Embedskontoret for statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm er i København.

Vestre landsretskreds

Statsadvokaten i Sønderborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Sønderborg, Gråsten, Tønder, Haderslev, Ribe, Esbjerg, Varde, Fredericia, Kolding, Vej-

le og Ringkøbing. Embedskontoret for statsadvokaten i Sønderborg er i Sønderborg.

Statsadvokaten i Viborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Horsens, Herning, Århus, Odder, Silkeborg, Skive og Viborg. Embedskontoret for statsadvokaten i Viborg er i Viborg.

Statsadvokaten i Aalborg varetager forretningerne vedrørende politimesterembederne i Holstebro, Randers, Grenå, Thisted, Løgstør, Aalborg, Hobro, Frederikshavn og Hjørring. Embedskontoret for statsadvokaten i Aalborg er i Aalborg.

§ 2. *Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet* varetager for hele landet forretningerne vedrørende økonomiske forbrydelser, herunder navnlig sager, der kan formodes at indeholde en overtrædelse af straffelovens §§ 278–284, § 289 og kapitel 29 eller en overtrædelse af erhvervs-, bolig-, afgifts- og skattelovgivningen, når der kan være grund til at antage, at overtrædelsen har et særlig betydeligt omfang, er et led i organiseret kriminalitet, er udført ved anvendelsen af særegne forretningsmetoder eller på anden måde er af særlig kvalificeret karakter.

Stk. 2. Opstår der tvivl, om en sag henhører under statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet, afgøres spørgsmålet af rigsadvokaten.

Stk. 3. Embedskontoret for statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet er i København.

§ 3. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. oktober 1992 og har virkning for afgørelser, der

træffes efter bekendtgørelsens ikrafttræden. Sager, der er forelagt til afgørelse inden bekendtgørelsens ikrafttræden, kan dog færdigbehandles af den statsadvokat, som sagen er forelagt.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 255 af 29. september 1956 om fordelingen af forretningerne mellem statsadvokaterne samt om stedet for deres embedskontorer og bekendtgørelse nr. 648 af 20. december 1973 om forretningsområdet for statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet ophæves.

Justitsministeriet, den 21. september 1992

HANS ENGELL

/ Hans-Viggo Jensen

Bilag 4

Retsplejelovens kapitel 93 b-93 d

Kapitel 93 b

Behandling af klager over politipersonalet

§ 1019. Statsadvokaterne behandler klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager).

Stk. 2. Rigspolitichefen yder efter anmodning statsadvokaterne bistand til undersøgelsen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige undersøgelseskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne undersøgelseskridt er foretaget, underrette vedkommende statsadvokat herom.

§ 1019 a. Klage indgives til vedkommende statsadvokat. Klage over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan endvidere fremsættes mundtligt til retsbogen under straffesagens behandling.

Stk. 2. Statsadvokaten kan afvise at behandle en klage, hvis klagen indgives mere end 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted.

§ 1019 b. Den, klagen angår (indklagede), skal have udleveret en fremstilling af sagens faktiske omstændigheder og have adgang til at udtale sig om fremstillingen. Indklagede har ikke pligt til at udtale sig om fremstillingen.

§ 1019 c. Indklagede har ret til at møde med en bisidder. § 23 i lov om tjenestemænd finder tilsvarende anvendelse med hensyn til godtgørelse af indklagedes udgift til bisidder.

§ 1019 d. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring til statsadvokaten, såfremt forklaringen antages at ville udsætte indklagede for strafansvar eller disciplinæransvar.

Stk. 2. Statsadvokaten vejleder indklagede om bestemmelsen i stk. 1 samt om bestemmelserne i § 1019 b, § 1019 c, og § 1019 i, stk. 1, nr. 2. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden indklagede afhøres første gang. Det skal af rapporten fremgå, at indklagede har modtaget behørig vejledning.

§ 1019 e. Afgives forklaring i retten, jf. § 1019 f, beskikker retten en advokat for klageren og indklagede.

Stk. 2. I andre tilfælde kan retten, når forholdene taler derfor, på klagerens eller indklagedes begæring beskikke en advokat for den på-

gældende. Statsadvokaten vejleder de pågældende om adgangen til at begære en advokat beskikket og drager omsorg for, at en begæring herom indbringes for retten. § 1019 f, stk. 2, finder herved tilsvarende anvendelse. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden den pågældende afhøres første gang. Det skal af rapporten fremgå, at den pågældende har modtaget behørig vejledning.

Stk. 3. Advokatbeskikkelsen sker uden udgift for de pågældende.

Stk. 4. Den beskikkede advokat skal løbende have tilsendt genpart af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer som led i undersøgelsen. Advokaten må ikke uden statsadvokatens tilladelse overlevere det modtagne materiale til sin klient eller andre.

Stk. 5. Advokaten har adgang til at overvære afhøringer af sin klient såvel hos statsadvokaten som i retten og har ret til at stille yderligere spørgsmål til sin klient. Advokaten underrettes om tidspunktet for afhøringer og retsmøder.

§ 1019 f. Statsadvokaten kan bestemme, at forklaring skal afgives i retten.

Stk. 2. Såfremt klagen vedrører myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag eller under fuldbyrdelse af en strafferetlig afgørelse, afgives forklaring for den byret, som behandler eller har behandlet straffesagen, eller for hvilken straffesagen kan forventes indbragt. I andre tilfælde afgives forklaring ved byretten i den retskreds, hvor det forhold, klagen angår, har fundet sted.

§ 1019 g. Statsadvokaten giver møde i retsmøder, hvor sagen behandles.

Stk. 2. Indklagede skal så vidt muligt underrettes om berammede retsmøder og have lejlighed til at være til stede.

Stk. 3. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring, såfremt forklaringen antages at ville udsætte indklagede for strafansvar eller disciplinæransvar. Retten vejleder indklagede herom.

Stk. 4. Sagen behandles i strafferetsplejens former uden medvirken af domsmænd.

§ 1019 h. Rigsadvokaten behandler klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne vedrørende adfærdsklager. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

Stk. 2. Fristen for klager over afgørelser i adfærdsklagesager er 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1019 i. Behandlingen af en adfærdsklagesag slutes, hvis

- 1) der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede,
- 2) indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag eller
- 3) regeringen eller justitsministeren træffer bestemmelse om, at sagen skal undersøges efter reglerne i § 21 eller § 21 a.

Stk. 2. I de i stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte tilfælde behandles straffesagen af statsadvokaten, jf. kapitel 93 c. Behandlingen af adfærdsklagesagen genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom.

§ 1019 j. Statsadvokaten underretter vedkommende politimester og rigspolicefen, når der indledes en adfærdsklagesag. Statsadvokaten underretter endvidere vedkommende politimester og rigspolicefen om afgørelsen i adfærdsklagesager.

Stk. 2. Disciplinærundersøgelse i anledning af en klage indledes ikke, før behandlingen af adfærdsklagesagen er afsluttet.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 er ikke til hinder for, at den pågældende suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde efter de almindelige regler for tjenesten.

§ 1019 k. Statsadvokaten kan af egen drift iværksætte en undersøgelse efter reglerne i dette kapitel.

§ 1019 l. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af adfærdsklager.

§ 1019 m. Justitsministerne kan bestemme, at en undersøgelse ikke skal foretages efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kræver det.

Kapitel 93 c

Straffesager mod politipersonale

§ 1020. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til vedkommende statsadvokat.

§ 1020 a. Statsadvokaterne iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Stk. 2. Statsadvokaterne iværksætter endvidere efterforskning, når en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Bestemmelserne i § 1019 j finder herved tilsvarende anvendelse.

§ 1020 b. Ved behandlingen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager kan statsadvokaterne udøve de beføjelser, som ellers tilkommer politiet.

Stk. 2. Rigspolicefen yder efter anmodning statsadvokaterne bistand under efterforskningen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningsskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne efterforskningsskridt er foretaget, underrette vedkommende statsadvokat herom.

§ 1020 c. Offentlig påtale i de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager tilkommer statsadvokaterne, medmindre påtalen efter denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov tilkommer rigsadvokaten eller justitsministeren. Adgangen til at opgive påtale tilkommer påtalemyndigheden.

Stk. 2. Statsadvokaterne varetager udførelsen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager ved byretterne, Sø- og Handelsretten og landsretterne.

§ 1020 d. Retten beskikker en forsvarer, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66.

§ 1020 e. Retten beskikker på den forurettedes begæring en advokat for den pågældende, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a.

Stk. 2. Den for urettede beskikkede advokat har adgang til det i § 741 c, stk. 2, 2. pkt.,

nævnte materiale, uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Stk. 3. Bestemmelserne i kapitel 66 a finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 f. Rigsadvokaten kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal behandles af statsadvokaten efter reglerne i dette kapitel, hvis en sådan behandling er påkrævet med hensyn til et af forholdene eller en af de sigtede.

§ 1020 g. Bestemmelserne i denne lov om behandlingen af straffesager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 h. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager.

§ 1020 i. Justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kræver det.

Kapitel 93 d

Politiklagenævnet

§ 1021. Politiklagenævnet består af en advokat som formand og to lægmænd, der udpeges af justitsministeren for et tidsrum af 4 år regnet fra den 1. januar. Genudpegning kan finde sted én gang.

Stk. 2. Advokaten udpeges efter indstilling fra Advokatrådet, idet der til hvert af hvervne indstilles fire personer, heraf to kvinder og to mænd.

Stk. 3. Lægmændene udpeges efter indstilling fra amtsrådene, Københavns Borgerrepræsentation og kommunalbestyrelsen på Frederiksberg, der hver indstiller seks personer, heraf tre kvinder og tre mænd, som har bopæl i vedkommende amt eller kommune.

Stk. 4. Lægmændene kan ikke samtidig med hvervet som medlem af politiklagenævnet være medlem af en kommunalbestyrelse, et amtsråd eller Folketinget. Bestemmelsen i § 70 finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Advokaten skal have kontor, og lægmændene skal have bopæl, i det område, der hører under vedkommende politiklagenævnet.

Stk. 6. En person, der inden for det i stk. 1, 1. pkt., nævnte tidsrum fylder 70 år, kan ikke udpeges som medlem.

Stk. 7. For hvert medlem udpeger justitsministeren efter tilsvarende regler som for vedkommende medlem en suppleant blandt dem, der er indstillet i medfør af stk. 2 og 3.

Stk. 8. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om antallet af politiklagenævnet og om sagerens fordeling mellem dem samt om indstillingen af medlemmer og disses vederlag.

§ 1021 a. Statsadvokaten underretter straks politiklagenævnet om klager og anmeldelser, der skal behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c.

Stk. 2. Politiklagenævnet kan over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b eller efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c.

§ 1021 b. Politiklagenævnet skal løbende have tilsendt genpart af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer i forbindelse med undersøgelsen af de i kapitel 93 b nævnte sager og efterforskningen i de i kapitel 93 c nævnte sager. Politiklagenævnet må ikke uden statsadvokatens samtykke overlevere det modtagne materiale til andre.

Stk. 2. Statsadvokaten orienterer i øvrigt løbende politiklagenævnet om alle væsentlige beslutninger, der træffes i forbindelse med undersøgelsen eller efterforskningen.

§ 1021 c. Politiklagenævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- eller efterforskningsskridt.

Stk. 2. Hvis sigtede eller statsadvokaten i en sag, der behandles efter kapitel 93 c, modsætter sig nævnets anmodning om foretagelse af bestemte yderligere efterforskningsskridt, forelægges spørgsmålet for retten til afgørelse. § 694, stk. 2, finder herved tilsvarende anvendelse. Rettens afgørelse træffes på begæring ved kendelse.

§ 1021 d. Statsadvokaten udfærdiger en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af undersøgelsen efter kapitel 93 b eller efterforskningen efter kapitel 93 c. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af forløbet af undersøgelsen eller efterforskningen og de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse samt en vurdering af vægten af de fremkomne beviser. Det skal fremgå af redegø-

relsen, hvorledes statsadvokaten finder sagen bør afgøres.

§ 1021 e. Politiklagenævnet meddeler statsadvokaten, hvordan sager, der behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c, efter nævnets opfattelse bør afgøres.

Stk. 2. Det skal fremgå af afgørelsen, om den er i overensstemmelse med politiklagenævnets opfattelse.

Stk. 3. Afgørelsen skal sendes til den, der har indgivet klage eller anmeldelse.

§ 1021 f. Politiklagenævnet kan påklage statsadvokatens afgørelser til rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

Stk. 2. Fristen for klage efter stk. 1 er 4 uger efter, at politiklagenævnet har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1021 g. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om politiklagenævnenes virksomhed, herunder om statsadvokaternes samvirke med politiklagenævnene.

§ 1021 h. Rigsadvokaten afgiver en årlig beretning om behandlingen af de i kapitel 93 b og kapitel 93 c nævnte sager til Folketinget og justitsministeren. Beretningen skal offentliggøres.

Bilag 5

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1041 af 15.12.1995 om forretningsorden for politiklagenævn

235

Bekendtgørelse om forretningsorden for politiklagenævn

I medfør af § 1021 g i retsplejeloven, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992, som
ændret bl.a. ved lov nr. 393 af 14. juni 1995 og
senest ved lov nr. 903 af 29. november 1995,
fastsættes:

§ 1. Nævnets formand tilrettelægger nævnets
arbejde og fastlægger mødedagene.

Stk. 2. Nævnets formand stiller sekretær-
bistand til rådighed for nævnet.

Stk. 3. Nævnets formand foranlediger, at der
føres en særskilt journal over nævnets sager, og
sørger for, at sagens dokumenter opbevares og
afleveres i overensstemmelse med de til enhver
tid gældende arkivretlige regler.

§ 2. Alle nævnets medlemmer deltager i sa-
gens behandling. Er et medlem forhindret, del-
tager suppleanten i den pågældendes sted.

Stk. 2. Et medlem af nævnet kan ikke deltage
i behandlingen af en sag, når vedkommende er
inhabil efter forvaltningslovens kapitel 2.

§ 3. Sagerne behandles mundtligt.

Stk. 2. Formanden kan bestemme, at en sag
eller visse typer af sager skal behandles skrift-
ligt. Såfremt et medlem anmoder om det, be-
handles sagen dog mundtligt.

§ 4. Såfremt nævnet eller statsadvokaten øn-
sker det, kan statsadvokaten redegørelse efter
retsplejelovens § 1021 d suppleres med, at stats-
advokaten mundtligt over for nævnet redegør
for sagen.

Stk. 2. Nævnet og statsadvokaten kan også i
øvrigt drøfte sagerne mundtligt.

§ 5. Nævnet kan anmode statsadvokaten om
at foretage bestemte yderligere undersøgelses-
eller efterforskningskridt, jf. retsplejelovens §
1021 c.

§ 6. Nævnet kan over for statsadvokaten til-
kendegive, at der efter nævnets opfattelse bør
indledes en undersøgelse efter reglerne i rets-
plejelovens kapitel 93 b eller efterforskning ef-
ter reglerne i kapitel 93 c. Dette gælder også,
selv om der ikke er indgivet en klage eller an-
meldelse.

§ 7. Nævnets møder er ikke offentlige.

§ 8. Nævnets medlemmer har tavshedspligt,
jf. forvaltningslovens § 27.

Stk. 2. Nævnets medlemmer må ikke uden
statsadvokatens samtykke overlevere det mod-
tagne materiale til andre, jf. retsplejelovens §
1021 b, stk. 1, 2. pkt.

§ 9. Nævnets beslutninger træffes ved af-
stemning efter stemmeflerhed.

Stk. 2. Ved tilkendegivelsen efter retsplejelo-
vens § 1021 e til statsadvokaten kan ethvert
medlem forlange en kort begrundelse for sit
standpunkt tilført indstillingen.

§ 10. Nævnets beslutninger udfærdiges
skriftligt og underskrives af formanden eller
den, formanden bemyndiger dertil.

§ 11. Såfremt politiklagenævnet i medfør af retsplejelovens § 1021 f klager over statsadvokatens afgørelse, underretter statsadvokaten sagens parter.

§ 12. I de i retsplejelovens § 1021 c, stk. 2, nævnte tilfælde møder formanden om fornødent for politiklagenævnet i retten.

§ 13. Politiklagenævnene afholder et årligt fællesmøde.

Stk. 2. På fællesmødet vælger medlemmerne af nævnene blandt de seks formænd en landsformand.

Stk. 3. Landsformanden forbereder og indkalder til fællesmødet.

Stk. 4. Landsformanden udgiver sammen med Rigsadvokaten den i § 14 nævnte årsberetning.

Stk. 5. Landsformanden vederlægges for de i stk. 3 og stk. 4 nævnte yderligere arbejdsopgaver.

§ 14. Politiklagenævnet udarbejder en selvstændig delberetning, der indgår i den årsberetning, som Rigsadvokaten skal afgive i medfør af retsplejelovens § 1021 h.

§ 15. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1996.

Justitsministeriet, den 15. december 1995

BJØRN WESTH

/ Mogens Henriksen

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1042 af 15.12.1995 om politiklagenævn

Bekendtgørelse om politiklagenævn

I medfør af § 2021, stk. 8, i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 905 af 10. november 1992, som ændret bl.a. ved lov nr. 393 af 14. juni 1995 og senest ved lov nr. 903 af 29. november 1995, fastsættes:

Kapitel 1

Antallet af politiklagenævn og sagernes fordeling mellem dem

§ 1. I henhold til retsplejelovens § 1021 oprettes for hver af landets seks regionale statsadvokater et politiklagenævn.

Stk. 2. Hvert politiklagenævn varetager de i retsplejelovens kapitel 93 d nævnte opgaver inden for vedkommende statsadvokats område, jf. bekendtgørelse nr. 787 af 21. september 1992.

Kapitel 2

Politiklagenævnenes sammensætning samt udpegning af medlemmer

§ 2. Hvert politiklagenævn består af en advokat som formand og to lægmænd, der udpeges af justitsministeren for et tidsrum af 4 år regnet fra en 1. januar.

§ 3. Advokaten udpeges efter indstilling fra Advokatrådet, idet der til hvert af hvervne indstilles fire personer, heraf to kvinder og to mænd. De advokater, som indstilles, skal have kontor i det område, der hører under vedkommende politiklagenævn, og skal have erfaring med behandlingen af straffesager.

§ 4. Lægmændene udpeges efter indstilling fra amtsrådene, Københavns Borgerrepræsen-

tation og kommunalbestyrelsen på Frederiksberg, der hver indstiller seks personer, heraf tre kvinder og tre mænd, som har bopæl i vedkommende amt og kommune. De personer, der indstilles, skal endvidere have bopæl i det område af amtet, der hører under vedkommende politiklagenævn. Amter, der er delt mellem to eller tre politiklagenævne, indstiller henholdsvis tre og to personer fra hver af de to eller tre dele af amtet.

Stk. 2. De personer, der indstilles som lægmænd, skal være alment respekterede og nyde bred tillid i det område, hvor de skal virke. De pågældende må endvidere have betydelig indsigt i almindelige samfundsforhold og bør så vidt muligt udgøre et repræsentativt udsnit af befolkningen med hensyn til alder, uddannelse og erhverv. De pågældende skal udpeges i kraft af deres personlige egenskaber og ikke som repræsentanter for bestemte interessegrupper.

Stk. 3. Lægmændene kan ikke samtidig med hvervet som medlem af politiklagenævnet være medlem af en kommunalbestyrelse, et amtsråd eller Folketinget. Udelukkede fra hvervet er endvidere ministre, advokater, advokatfuldmægtige, centraladministrationens, domstolens, anklagemyndighedens, statsamtens, politiets og fængselsvæsenets tjenestemænd og øvrige personale samt sognefogeder og folkekirkens og de anerkendte trossamfunds gejstlige, jf. retsplejelovens § 70.

§ 5. For hvert medlem udpeger justitsministeren efter tilsvarende regler som for vedkommende medlem en suppleant blandt dem, der er indstillet i medfør af §§ 3 og 4.

Stk. 2. Genudpegning kan finde sted én gang.

En person kan således højst virke i et politiklagenævns i 8 år.

Stk. 3 Hvis et medlem ikke længere opfylder betingelserne i §§ 3 og 4, ophører denne som medlem. I stedet udpeges suppleanten som medlem for resten af perioden. Der udpeges i så fald en ny suppleant blandt de oprindeligt indstillede, ligeledes for resten af perioden. Tilsvarende gælder, hvis et medlem af andre grunde udtræder af politiklagenævnet. Hvis en suppleant ikke længere opfylder betingelserne i §§ 3 og 4 eller af andre grunde udtræder af politiklagenævnet, udpeges en ny suppleant blandt de oprindeligt indstillede for resten af perioden.

Stk. 4 Såfremt der inden udløbet af 4 års perioden ikke længere er det fornødne antal personer indstillet, som opfylder betingelserne for beskikkelse, anmodes Advokatrådet eller vedkommende amtsråd, Københavns Borgerrepræsentation eller kommunalbestyrelsen på Frederiksberg om at foretage nye indstillinger.

Stk. 5 En person, der inden for det i § 2 nævnte tidsrum fylder 70 år, kan ikke udpeges som medlem eller suppleant.

Kapitel 3

Ikrafttræden

§ 6. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1996.

Justitsministeriet, den 15. december 1995

BJØRN WESTH

/ Mogens Hendriksen

Bilag 7

Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 29.12.1995 om behandling af klager over politipersonalet m.v.

JUSTITSMINISTERIET
POLITIKONTORET

ADE00207
J.nr. 1995-945-0226

29 DEC. 1995

Cirkulæreskrivelse til anklagemyndigheden og politiet vedrørende
behandling af klager over politipersonalet m.v.

1. Retsgrundlaget.

Ved lov nr. 393 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Behandlingen af klager over politipersonalet m.v.) er der vedtaget nye regler om behandlingen af adfærdsklagesager og straffesager mod politipersonalet.

Loven indebærer bl.a., at lokalnævnene ikke længere skal deltage i behandlingen af adfærdsklagesager, og at politimestrene ikke længere skal træffe afgørelse i adfærdsklagesager. Fremover er det statsadvokaterne, der skal undersøge og afgøre adfærdsklager. Statsadvokaterne skal desuden efterforske straffesager mod politipersonale og afgøre tiltalespørgsmålet.

Statsadvokatens afgørelser kan påklages til Rigsadvokaten.

Lokalnævnene skal fortsat varetage deres anden hovedopgave, nemlig at vedligeholde og udbygge kontakten mellem politiet og befolkningen, og lokalnævnene udgør således fortsat den formelle ramme om samarbejdet på lokalt plan mellem politiet og kommunerne.

2. Adfærdsklagesager.

Der er i retsplejelovens kapitel 93 b fastsat nærmere bestemmelser om behandlingen af klager over politipersonalet.

Det følger af lovens § 1019, stk. 1, at det er statsadvokaterne, der behandler klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklagesager). Dette indebærer, at det herefter er statsadvokaterne, der skal undersøge og afgøre klager over politiperso-

nalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager). Begrebet "adfærdsklager" omfatter samme sagstyper, som hidtil har været behandlet i lokalnævnene.

Efter bestemmelsen i § 1019, stk. 2, skal Rigspolitichefen, det vil i praksis normalt sige Rigspolitichefens Rejseafdeling, efter anmodning yde statsadvokaten bistand til undersøgelsen. Det forudsættes, at undersøgelsen i adfærdsklagesager som altøvervejende hovedregel foretages af statsadvokaten selv eller det juridiske personale i statsadvokaturerne, herunder advokater der er beskikket som medhjælpere for statsadvokaten.

Det følger af bestemmelsen i § 1019, stk. 3, at politiet i adfærdsklagesager udelukkende kan foretage uopsættelige undersøgelsesskridt, der ikke kan afvente, at statsadvokaten indleder sin undersøgelse af en konkret sag. Det kan f.eks. være iværksættelse af en lægeundersøgelse på en skadestue eller hos en praktiserende læge eller sikring af vidners identitet i en situation, hvor en person umiddelbart i tilknytning til en episode tilkendegiver, at han eller hun vil klage. Formålet med bestemmelsen, der har et snævert anvendelsesområde, er at undgå bevistab som følge af den (korte) tid, der i praksis efter omstændighederne vil kunne gå, før statsadvokaten kan tage sig af sagen. Såfremt politiet foretager sådanne undersøgelsesskridt, skal statsadvokaten snarest muligt underrettes herom.

Vedrørende spørgsmålet om disciplinært ansvar i anledning af en adfærdsklagesag henvises til § 1019 j, og bemærkningerne i lovforslaget til denne bestemmelse.

3. Straffesager mod politiet.

Som noget nyt er behandlingen af straffesager mod politipersonale vedrørende forhold begået i tjenesten nu blevet særskilt lovreguleret i kapitel 93 c.

Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten skal indgives til vedkommende statsadvokat, jf. § 1020. Hvis anmeldelsen modtages af politiet, må den derfor videresendes til statsadvokaten som rette myndighed.

- 3 -

Det er statsadvokaten, der forestår efterforskningen i sagen, og det er endvidere statsadvokaten, der afgør tiltalespørgsmålet, bortset fra de i § 1020 c, stk. 1, nævnte tilfælde.

I særlige tilfælde kan statsadvokaten efter bestemmelsen i § 1020 b, stk. 2, anmode Rigspolitichefen (i praksis Rigspolitichefens Rejseafdeling) om bistand med efterforskningen. Statsadvokaten kan også om fornødent anmode om bistand fra Rigspolitiets øvrige afdelinger, herunder Teknisk Afdeling.

I straffesager mod politipersonale kan politiet på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningskridt, det vil sige efterforskningskridt, der ikke kan afvente, at statsadvokaten indleder sin behandling af en konkret sag, jf. § 1019 b, stk. 3. Formålet med bestemmelsen, der har et snævert anvendelsesområde, er at undgå bevistab som følge af den (korte) tid, der i praksis efter omstændighederne vil kunne gå, før statsadvokaten kan tage sig af sagen. Såfremt politiet foretager sådanne efterforskningskridt, skal statsadvokaten snarest muligt underrettes herom.

4. Politiklagenavn.

Der er i medfør af § 1021 for hver af de regionale statsadvokater oprettet et politiklagenavn, der løbende skal føre tilsyn med statsadvokatens behandling af adfærdsklagesager og straffesager mod politipersonale.

Hvert politiklagenavn består af en advokat og to lægmænd.

Politiklagenavnets beføjelser er nærmere beskrevet i kapitel 93 d i retsplejeloven. Som det bl.a. fremgår heraf, får politiklagenævnet i såvel adfærdsklagesager som straffesager mod politipersonale løbende tilsendt kopi af sagsakterne. Nævnet kan over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b eller efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c. Dette gælder også, selv om der ikke er indgivet en klage eller en anmeldelse. Nævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelser eller efterforskningskridt. Nævnet tilkendegiver

endvidere over for statsadvokaten, hvordan sagerne efter nævnets opfattelse bør afgøres.

Nævnet kan påklage statsadvokatens afgørelser til Rigsadvokaten.

5. Advokatbeskikkelse.

Der er gennemført en udvidet adgang til at beskikke advokat for klageren og indklagede i adfærdsklagesager (§ 1019 e) samt for forurettede og polititjenestemanden i straffesager mod politipersonale (§ 1020 e og 1020 d).

I adfærdsklagesager, der behandles efter kapitel 93 b, beskikker retten ifølge § 1019 e, stk. 1, en advokat for klageren og indklagede i de tilfælde, hvor forklaring afgives i retten.

I andre tilfælde kan retten, når forholdene taler derfor, på klagerens eller indklagedes begæring beskikke en advokat for den pågældende, jf. § 1019 e, stk. 2. Statsadvokaten vejleder de pågældende om adgangen til at begære en advokat beskikket og drager omsorg for, at en begæring herom indbringes for retten. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden den pågældende afhøres første gang. Det skal af rapporten fremgå, at den pågældende har modtaget behørig vejledning, jf. § 1019 e, stk. 2.

I øvrigt følger det af § 1019 c, at indklagede har ret til at møde med en bisidder.

I straffesager mod politipersonale, der behandles efter kapitel 93 c, beskikker retten en forsvarer, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66.

Det følger endvidere af § 1020 e, at retten på den forurettedes begæring beskikker en advokat for den pågældende, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a.

- 5 -

6. Sager, hvor en person er død eller kommet alvorligt til skade.

I tilknytning til reglerne om statsadvokaternes behandling af straffesager mod politipersonale er der i § 1020 a, stk. 2, indført en regel, hvorefter sager, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt (f.eks. som anholdt eller detentionsanbragt), i alle tilfælde skal efterforskes af statsadvokaten i strafferetsplejens former, uanset om der er formodning om, at der er begået et strafbart forhold.

7. Behandling af "mindre klager".

Selv om det efter 1. januar 1996 er statsadvokaten, der behandler klager over politipersonalets adfærd, er det i bemærkningerne til § 1019 forudsat, at den hidtil fulgte praksis vedrørende politiets behandling af mindre klager opretholdes, jf. herved afsnit 3.1.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Efter denne praksis bliver mange små klager afgjort ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren. Herved kan fejltagelser og misforståelser opklares, og klageren vil undertiden være tilfreds hermed. I nogen tilfælde vil klageren umiddelbart kunne få medhold i sin klage, f.eks. hvor den indklagede polititjenestemand erkender at have optrådt ukorrekt. Såfremt klageren i sådanne tilfælde modtager en beklagelse af det passerede med tilsagn om, at forholdet vil blive påtalt, og han erklærer sig tilfreds hermed, vil der ofte ikke være behov for at iværksætte nogen undersøgelse.

Klageren må imidlertid af politiet vejledes om den formelle klage mulighed til statsadvokaten, og politiet må udfærdige en notits om det passerede, som forelægges for statsadvokaten, således at statsadvokaten kan få lejlighed til eventuelt at iværksætte en nærmere undersøgelse af egen drift. Det forudsættes, at statsadvokaten sender en genpart af notitsen til politiklagenævnet.

Idet der i øvrigt henvises til lovforslaget side 12 og 24, skal Justitsministeriet henstille til statsadvokaterne, at man ved

- 6 -

modtagelsen af de ovenfor anførte notitser fra politiet påser, at politiets behandling af "mindre klager" nøje holdes inden for de grænser, der følger af loven og dens forarbejder. Særtryk af lovforslaget med bemærkninger (L 242) er udsendt til politiet og anklagemyndigheden ved skrivelse af 5. maj 1995.

244

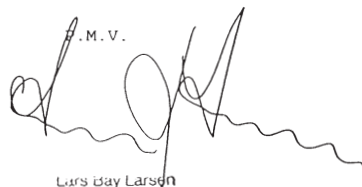
ø. Ikrafttræden og overgangsbestemmelser.

Loven træder i kraft den 1. januar 1996.

De nye regler om behandling af klager over politipersonalet har virkning for adfærdsklagesager, der ved lovens ikrafttræden ikke har været behandlet af lokalnævnet. En sag, der alene er modtaget og behandlet i lokalnævnets sekretariat, betragtes ikke som behandlet i lokalnævnet. Lokalnævnene opretholdes med deres hidtidige sammensætning efter lovens ikrafttræden i det omfang, det er nødvendigt for at færdigbehandle verserende adfærdsklagesager efter de hidtil gældende regler.

De nye regler om behandlingen af straffesager mod politipersonale har virkning for straffesager, hvori der ved lovens ikrafttræden ikke er rejst tiltale i 1. instans.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelserne er i øvrigt anført i lovens § 2, hvortil der henvises.

M.V.

Lars Bay Larsen

Bilag 8

Justitsministeriets skrivelse af 5.1.1996 om vidne- og transportgodtgørelse

JUSTITSMINISTERIET
POLITIKONTORET
SLOTSHOLMSGADE 10
1216 KØBENHAVN K
33 92 33 40 TELEFAX 33 93 35 10

ADE00256/Sagsbeh.: adc
J. nr. 1995-945-0226

Den

5 JAN. 1996

Rigsadvokaten
Christians Brygge 28, 3. tv.
1559 København V

Rigsadvokaten har overfor Justitsministeriet rejst spørgsmål om mulighederne for at yde vidne- og transportgodtgørelse i sager omfattet af politiklagenævnsordningen.

I den anledning skal Justitsministeriet udtale følgende:

1. Retsplejelovens § 188 indeholder en bemyndigelse til administrativt at fastsætte regler om godtgørelse til vidner og til "personer, der efter indkaldelse har afgivet forklaring til politiet".

I medfør af denne bestemmelse er der ved bekendtgørelse nr. 712 af 17. november 1989 om ydelser til lægdommere og vidner m.v. fastsat følgende bestemmelser om vidner:

"§ 2. Der tilkommer vidner 40 kr. for hver påbegyndt periode af 2 timer, de i anledning af vidnepligten må være borte fra hjemmet, dog mindst 80 kr.

Stk. 2. Må det antages, at et vidne har haft udgifter eller tab, der overstiger den i stk. 1 nævnte godtgørelse, kan retten, hvis omstændighederne taler for det, tillægge vidnet en særlig godtgørelse herfor.

§ 3. Lægdommere og vidner har endvidere krav på godtgørelse til hotelophold og befordring efter de for ansatte i staten gældende regler.

Stk. 2. Der ydes dog befordringsgodtgørelse, hvis

den pågældende må rejse mere end 3 kilometer for at nå til retten.

§ 4. Bestemmelserne i § 2, stk. 2, og § 3 finder efter begæring tilsvarende anvendelse med henyn til personer, der efter indkaldelse har afgivet forklaring til politiet."

2. Reglerne om godtgørelse til personer, der efter indkaldelse har afgivet forklaring til politiet, jf. bekendtgørelsens § 4, må efter Justitsministeriets opfattelse finde tilsvarende anvendelse i straffesager mod politipersonale, der behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c. Der henvises herved til retsplejelovens § 1020 g, hvorefter de almindelige bestemmelser i retsplejeloven om behandlingen af straffesager finder tilsvarende anvendelse, i det omfang kapitel 93 c ikke indeholder særlige bestemmelser.

Det indebærer, at der efter begæring kan ydes særlig vidnegodtgørelse efter bekendtgørelsens § 2, stk. 2 - men ikke standardgodtgørelse efter § 2, stk. 1 - samt transport- og overnatningsgodtgørelse efter bekendtgørelsens § 3. Kompetencen til at træffe afgørelse om ydelse af særlig vidnegodtgørelse i medfør af bekendtgørelsens § 4, jf. § 2, i de nævnte straffesager må antages at tilkomme statsadvokaten.

3. I adfærdsklagesager, der er omfattet af retsplejelovens kapitel 93 b, må det antages, at bekendtgørelsens § 4 kan anvendes analogt, i det omfang afhøringer foretages af statsadvokaten (eller undtagelsesvis af Rigspolitiet, jf. § 1019, stk. 2). Det bemærkes i denne forbindelse, at det f.eks. ved den første afhøring af klageren/anmelderen kan være uafklaret, om sagen skal behandles som en straffesag eller en adfærdsklagesag. En skarp sondring mellem disse to sagsbehandlingsformer kan således ikke opretholdes i forhold til vidnegodtgørelsesreglerne.

Foretages afhøring ved retten i medfør af retsplejelovens § 1019 f, finder bekendtgørelsens §§ 2 og 3 direkte anvendelse.

P.M.V.

E.B.

Mogens Hendriksen

Bilag 9

Jcis. af 14.7.2000 om vederlæggelse af formænd for og medlemmer af politiklagenævssager

Justitsministeriet Administrationsafdelingen

Til anklagemyndigheden og
politiklagenævnene samt
Advokatrådet

Dato: 14 JULI 2000
Kontor: Budget- og Planlægnings-
kontoret
Sagsbeh.: Lasse K. Svensson
Sagsnr.: 2000-0291-0007
Dok.: LKS20149

247

Cirkulæreskrivelse om vederlæggelse af formænd for og medlemmer af politiklagenævnen.

I medfør af § 1021, stk. 8, i lov om retens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 713 af 13. september 1999, samt i medfør af § 25, stk. 8, i lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland, fastsættes følgende:

1. Vederlæggelse af formænd.

1.1. Advokater, der varetager hvervet som formand for et politiklagenævnen, ydes et vederlag på 2.500,00 kr. + moms pr. afsluttet sag. Vederlaget omfatter alt arbejde med sagen, herunder sekretariatsudgifter m.v. Pr. 1. november 2000 forhøjes vederlaget til 2.750,00 kr. + moms.

Ved en sag forstås som udgangspunkt en klage eller en anmeldelse, der af statsadvokaten og i Grønland af politimesteren videresendes til politiklagenævnet i medfør af retsplejelovens § 1021a og i Grønland i medfør af § 26 i lov om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland. Flere klager eller anmeldelser, der behandles samlet i politiklagenævnet, bør normalt betragtes som én sag.

1.2. For "notitssager", d.v.s. frafaldne klager der forelægges politiklagenævnet til orientering, ydes et vederlag på 1.100,00 kr. + moms pr. afsluttet sag.

1.3. For "genoptagelsessager" ydes et vederlag svarende til det i pkt. 1.2. nævnte.

Ved en genoptagelsessag forstås som udgangspunkt en sag, der på grund af nye fremkomne oplysninger kræver en ny udtalelse fra politiklagenævnet på et tidspunkt, hvor politiklagenæv-

net har tiltrådt statsadvokatens forslag til sagens afgørelse, eller hvor statsadvokaten har truffet en afgørelse stridende mod politiklagenævnets indstilling.

1.4. I sager omfattet af pkt. 1.1 og pkt. 1.3., der indebærer en helt ekstraordinær arbejdsbyrde, kan eventuelt udbetales et højere vederlag. Begæring om forhøjet vederlag indgives til Advokatrådet med henblik på eventuel forelæggelse for Justitsministeriet.

1.5. Den advokat, der varetager hvervet som landsformand for politiklagenævnene, ydes herudover et årligt vederlag på 75.000,00 kr. + moms, der udbetales kvartalsvis bagud.

2. Vederlæggelse af medlemmer.

Finansministeriet har fastsat, at medlemmer af politiklagenævn vederlægges med et grundbeløb på 475,00 kr. pr. sag (oktober 1997-niveau). Grundbeløbet procentreguleres efter lønjusteringsaftalens regler og udgør pr. 1. april 2000 502,11 kr. pr. afsluttet sag.

3. Anden godtgørelse.

3.1. For deltagelse i politiklagenævnenes møder med henblik på drøftelse af generelle problemstillinger m.v. ydes vederlag svarende til to afsluttede sager, jf. hhv. pkt. 1.1. og pkt. 2.

3.2. Der ydes godtgørelse for befordringsudgifter efter de regler, der gælder for tjenestemænd.

For kørsel i eget køretøj udbetales lav sats.

3.2. Tilsvarende ydes godtgørelse for merudgifter under tjenesterejser efter de regler, der gælder for tjenestemænd.

4. Praktisk fremgangsmåde.

Formændene for politiklagenævnene indsender senest efter hvert kvartal til den regionale statsadvokat og i Grønland til politimesteren opgørelse vedrørende antal afsluttede sager fordelt på formand, medlemmer og eventuelle suppleanter.

Endvidere vedlægges fornøden dokumentation for anden godtgørelse, jf. pkt. 3, forsynet med formandens attestation.

Statsadvokaten og i Grønland politimesteren godkender og videresender opgørelse samt dokumentation til Rigspolitichefen med henblik på anvisning.

5. Ikrafttræden m.v.

Cirkulæreskrivelsen træder i kraft den 1. august 2000 og gælder for sager, der modtages i politiklagenævnene den 1. august 2000 og senere.

Samtidig ophæves Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 7. september 1998 om vederlæggelse af formænd for og medlemmer af politiklagenævne samt Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 19. maj 1999 om vederlæggelse af formænd for og medlemmer af politiklagenævnet i Grønland.

Frank Jensen

Karoline Kjeldsen

Bilag 10

Justitsministeriets notits 3.10.1996 om aktindsigt i politiklagenævnsager

JUSTITSMINISTERIET
Civil- og Politiafdelingen
Politikontoret

ML100298
J.nr. 19
Den 3. oktober 1996

N O T I T S

om

Aktindsigt efter offentlighedsloven og forvaltningsloven i klagesager over polititjenestemænd, der behandles af statsadvokaterne og Politiklagenævnene.

1. Problemstilling.

Justitsministeriet er blevet anmodet om at overveje, hvem der har kompetence til at træffe afgørelse om aktindsigt i klagesager over polititjenestemænd, der behandles af Statsadvokaterne og af Politiklagenævnet.

I det følgende redegøres der for det rejste spørgsmål samt spørgsmål, der naturligt - navnlig set fra Politiklagenævnens side - kan rejses i forbindelse hermed.

Indledningsvis beskrives i oversigtsform reglerne om undersøgelse af klager over politiet, idet disse regler er afgørende for, hvem der efter offentlighedslovens og forvaltningslovens bestemmelser har kompetence til at træffe afgørelse i begæringer om aktindsigt i de pågældende sager.

2. Reglerne om undersøgelse af klager over politiet.

I retsplejelovens § 1019, stk. 1, er det fastsat, at statsadvokaterne behandler klager over politipersonal-ets adfærd i tjenesten (adfærdsklager).

- 2 -

Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til vedkommende statsadvokat, jf. retsplejelovens § 1020.

I bekendtgørelse nr. 1042 af 15. december 1995, jf. retsplejelovens § 1021, stk. 8, er det fastsat, at der for hver af landets seks regionale statsadvokater oprettes et politiklagenævnet.

Efter retsplejelovens § 1021 a underretter statsadvokaten straks politiklagenævnet om klager og anmeldelser, der skal behandles efter kapitel 93 b (adfærdsklager) eller kapitel 93 c (straffesager). Politiklagenævnet kan over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b eller efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c, jf. § 1021 a, stk. 2.

Politiklagenævnet skal løbende have tilsendt genpart af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer i forbindelse med undersøgelsen af de i kapitel 93 b nævnte sager og efterforskningen i de i kapitel 93 c nævnte sager, jf. § 1021 b, stk. 1, 1. pkt.

I følge § 1021 c, stk. 1, kan politiklagenævnet anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelser - eller efterforskningsskridt.

I følge § 1021 d udfærdiger statsadvokaten en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af undersøgelsen efter kapital 93 b eller efterforskninger efter kapitel 93 c. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af forløbet af undersøgelsen eller efterforskningen og de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse samt en vurdering af vægten af de fremkomne beviser. Det skal fremgå af redegørelsen, hvorledes statsadvokaten finder, sagen bør afgøres.

Politiklagenævnet meddeler efter § 1021 e, stk. 1, statsadvokaten, hvordan sager, der behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c, efter nævnets opfattelse

- 3 -

bør afgøres.

Af bemærkningerne til § 1021 e fremgår bl.a. følgende:

"Den sædvanlige fremgangsmåde i såvel straffesager som adfærdsklagesager vil være den, at statsadvokaten, når sagen efter hans opfattelse er klar til afgørelse, forelægger sagen for politiklagenævnet.

...

Politiklagenævnet må herefter i første række vurdere, om der efter nævnets opfattelse er behov for at foretage yderligere undersøgelser eller efterforskning, og i bekræftende fald fremsætte begæring herom, jf. den foreslåede § 1021 c. Finder politiklagenævnet derimod i lighed med statsadvokaten, at sagen kan afgøres på det foreliggende grundlag, meddeler nævnet statsadvokaten, hvordan sagen efter nævnets opfattelse administrativt bør afgøres. Statsadvokaten træffer herefter afgørelse i sagen.

...".

I følge § 1021 e, stk. 2, skal det fremgå af afgørelsen, om den er i overensstemmelse med politiklagenævnets opfattelse.

3. Offentlighedslovens og forvaltningslovens udgangspunkt.

En klage over en polititjenestemands adfærd i tjenesten eller en anmeldelse om strafbart forhold begået af politipersonale i tjenesten, som behandles af statsadvokaten og politiklagenævnet efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b, 93 c og 93 d, er som udgangspunkt omfattet af reglerne i lov nr. 572 af 19. december 1985 (med senere ændringer) om offentlighed i forvaltningen, jf. offentlighedslovens § 1, stk. 1.

Straffesager mod politipersonale for forhold begået i tjenesten samt adfærdsklagesager, der overgår til straffesagsbehandling, er dog ikke omfattet af offentlighedslovens anvendelseområde, jf. lovens § 2, stk. 1.

Udgangspunktet er herefter, at enhver kan forlange at

- 4 -

få aktindsigt i dokumenterne i de sager, der er omfattet af offentlighedslovens anvendelsesområde, jf. lovens § 4, stk. 1.

Forvaltningslovens kapitel 4 indeholder bestemmelser om parters ret til aktindsigt. Udgangspunktet er i følge § 9, stk. 1, at den, der er part i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, kan forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter. Parterets ret til aktindsigt begrænses dog af §§ 12-15.

Det bemærkes, at bestemmelserne i forvaltningslovens kapitel 4 - og dermed udgangspunktet i § 9, stk. 1 - ikke gælder sager om strafferetlig forfølgning af lovovertrædelser, jf. § 9, stk. 3. Parterets ret til aktindsigt i afsluttede straffesager er reguleret i forvaltningslovens § 18.

Der vil ikke i nærværende sammenhæng blive redegjort for alle undtagelsesbestemmelser, som kan have betydning for spørgsmålet om aktindsigt i en klagesag vedrørende politipersonale, der behandles af statsadvokaten og politiklagenævnet. Dog er enkelte spørgsmål af særlig interesse for politiklagenævnet behandlet nedenfor under punkt 5.

4. Kompetencespørgsmålet

I offentlighedslovens § 15, stk. 1, er det fastsat, hvilken myndighed der skal træffe afgørelse om, hvorvidt en begæring om aktindsigt kan imødekommes. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

" § 15. Fremsættes der begæring om aktindsigt vedrørende dokumenter, der indgår i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, afgør denne myndighed, om begæringen kan imødekommes. I andre tilfælde afgøres sager om aktindsigt af den myndighed, der har dokumentet i sin besiddelse".

Afgørelsessag

Forvaltningslovens § 16, stk. 1, indeholder en tilsva-

ende kompetenceregulering, idet det er fastsat, at afgørelsen af, om og i hvilken form en begæring om aktindsigt skal imødekommes, træffes af den myndighed, der i øvrigt har afgørelsen af den pågældende sag.

Ikke afgørelsessag

Som det fremgår, skal afgørelsen om, hvorvidt en begæring om aktindsigt kan imødekommes, træffes af den myndighed, der i øvrigt har afgørelsen af den pågældende sag. Indgår dokumentet ikke i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, træffes afgørelsen vedrørende aktindsigtsspørgsmålet af den myndighed, der har dokumentet i sin besiddelse.

Politiklagenævnets sag

I forbindelse med en klage eller anmeldelse af politipersonale har politiklagenævnet som nævnt ovenfor i punkt 2 ikke til opgave at træffe afgørelse i sagen, men skal efter retsplejelovens § 1021 e alene meddele Statsadvokaten, hvordan sager, der behandles efter kapitel 93 b eller 93 c, efter nævnets opfattelse bør afgøres. Den tilkendegivelse, politiklagenævnet meddeler Statsadvokaten, kan derfor ikke antages at være en afgørelse i forvaltningslovens forstand, jf. forvaltningslovens § 2, stk. 1, men alene en beslutning af processuel karakter. Der kan i den forbindelse henvises til kommenteret forvaltningslov, 1992, side 52.

Statsadvokatens sag

En klage over politipersonale indebærer som nævnt ovenfor under punkt 2, at statsadvokaten - efter at have hørt politiklagenævnet - skal tage stilling til, om klagen er berettiget, og statsadvokatens afgørelse kan indbringes for Rigsadvokaten. Tilsvarende gælder i sager vedrørende anmeldelse om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten. Den sag, som statsadvokaten opretter i forbindelse hermed, er efter Justitsministeriets opfattelse en sag "hvori der er eller vil blive truffet afgørelse".

Statsadvokatens kompetence

Fremsættes der begæring om aktindsigt over for politiklagenævnet vedrørende dokumenter, der er indgæet i

- 6 -

Statsadvokatens klagesag eller straffesag, skal begæringen om aktindsigt derfor sendes til Statsadvokaten til afgørelse, jf. offentlighedslovens § 15, stk. 1, og forvaltningslovens § 16, stk. 1, sammenholdt med § 18.

Politiklagenævnets kompetence

De dokumenter, der **ikke er indgået og heller ikke vil indgå** i Statsadvokatens sag, f.eks. politiklagenævnets interne dokumenter, hører derimod under politiklagenævnets afgørelse, se hertil kommenteret offentlighedslov, 1992, side 231. Særlige spørgsmål vedrørende disse dokumenter omtales nedenfor under punkt 5.

255

Dokumenter hos politiklagenævnet, der skal videregives til statsadvokaten

Det giver anledning til tvivl at afgøre, om det er politiklagenævnet eller Statsadvokaten, der har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende aktindsigtsspørgsmål med hensyn til de dokumenter i politiklagenævnets sag, som **endnu ikke er indgået** i Statsadvokatens sag, men hvor det er meningen, at dokumenterne **på et senere tidspunkt vil indgå** i Statsadvokatens sag. Disse tilfælde må dog antages i praksis at være yderst begrænsede, idet politiklagenævnet, såfremt det modtager dokumenter af betydning for sagen, må antages at sende disse videre til Statsadvokaten uden unødigt ophold, således at dokumenterne kan indgå i Statsadvokatens behandling af sagen.

Måtte det imidlertid forekomme, at der på det tidspunkt, politiklagenævnet modtager en begæring om aktindsigt, findes dokumenter hos nævnet, som endnu ikke er fremsendt til Statsadvokaten, f.eks. henvendelser fra private om en bestemt sag eller generelle henvendelser, må nævnet hurtigst muligt (af hensyn til 10-dages fristen i offentlighedslovens § 16, stk. 2, og forvaltningslovens § 16, stk. 2) tage stilling til, i hvilket omfang nævnets dokumenter kommer til at indgå i Statsadvokatens sag. Såfremt dette er tilfældet, skal nævnet herefter sende dokumenterne til Statsadvokaten sammen med begæringen om aktindsigt, idet Statsadvokaten som nævnt har kompetence til at træffe afgørelse om aktindsigtsspørgsmål med hensyn til de dokumenter, der indgår i Statsadvokatens sag.

Er det - rent undtagelsesvist - ikke muligt for politiklagenævnet inden rimelig tid efter, at begæringen om aktindsigt er modtaget, at tage stilling til, i hvilket omfang dokumenter, som nævnet er i besiddelse af, skal fremsendes til Statsadvokaten (f.eks. hvor personen har rettet direkte henvendelse til nævnet, og der ikke kan være tvivl om relevansen af dokumenterne for sagen), taler hensynet til den person, der har anmodet om aktindsigt, for, at politiklagenævnet træffer afgørelse om, hvorvidt begæringen om aktindsigt kan imødekommes med hensyn til de dokumenter, som på tidspunktet for afgørelsen af aktindsigtsspørgsmålet indgår i politiklagenævnets sag, og som på dette tidspunkt ikke til lige er indgået i Statsadvokatens sag.

5. Enkelte spørgsmål i forbindelse med politiklagenævnets behandling af aktindsigtsbegøring.

Som nævnt ovenfor under punkt 4 er det som udgangspunkt Statsadvokaten, der har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende begøring om aktindsigt i sager om politipersonale, som behandles efter retsplejelovens kapitel 93 b og 93 c. Politiklagenævnet skal derfor som udgangspunkt videresende aktindsigtsbegøring til Statsadvokaten til foranstaltning.

Politiklagenævnet skal dog som nævnt under punkt 4 træffe afgørelse om spørgsmål om aktindsigt i dokumenter, som ikke indgår i Statsadvokatens sag og heller ikke skal indgå i sagen. I praksis vil dokumenter af nævnte kategori formentlig indskrænke sig til alene at angå nævnets interne dokumenter, som derfor (kort) vil blive omtalt i det følgende.

Interne arbejdsdokumenter

I følge offentlighedslovens § 7 og forvaltningslovens § 12 omfatter retten til aktindsigt ikke en myndigheds interne arbejdsdokumenter, det vil sige dokumenter, der udarbejdes af en myndighed til eget brug. Udgangspunktet for en afgrænsning af begrebet "internt arbejds materiale" er, at undtagelsesbestemmelsen efter forarbej-

- 8 -

derne navnlig er begrundet i behovet for at kunne hemmeligholde dokumenter af mere foreløbig karakter, der tjener til forberedelse af en myndigheds interne beslutningsgrundlag, jf. betænkning 857/1978, side 180. Undtaget fra aktindsigt er herefter f.eks. nævnets referatark, udkast til udtalelse i sagen til statsadvokaten og voteringsprotokol.

Beslutnings-
protokoller

Beslutningsprotokoller er derimod omfattet af adgangen til aktindsigt, jf. offentlighedslovens § 8, nr. 1, og forvaltningslovens § 13, nr. 1.

Beskrivelserne i offentlighedslovens § 7 og forvaltningslovens § 12 omfatter kun dokumenter, der er udarbejdet inden for det pågældende politiklagenavn, og som **forbliver** i nævnets besiddelse. Såfremt nævnets interne arbejdsmateriale oversendes eller i øvrigt afgives til en anden myndighed f.eks. den pågældende statsadvokat, vil dokumentet som udgangspunkt miste sin interne karakter, og herefter være undergivet aktindsigt efter offentlighedslovens og forvaltningslovens øvrige regler.

Bilag 11

Behandlingen af straffesager mod personer ansat i politiet og anklagemyndigheden

RIGSADVOKATEN
Christians Brygge 28, 3. tv
1559 Kbh. V

Meddelelse nr. 2/1999
Den 3. februar 1999
J.nr. G 2237

258

De generelle regler, der regulerer kompetencen mellem statsadvokaten og politimesteren til at behandle anmeldelser om strafbare forhold, findes i retsplejelovens kap. 65 og kap. 67. Disse regler suppleres af administrative bestemmelser om påtalekompetence, forelæggelse m.v. Herudover findes der i retsplejelovens kap. 93 c særlige regler, der vedrører behandlingen af straffesager mod politipersonale.

Med henblik på at sikre ensartethed i den formelle behandling af straffesager mod personer ansat i politiet og anklagemyndigheden og på baggrund af reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale fastsættes hermed følgende:

1. Sager mod politipersonale.

1.1. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten behandles, uanset sagens karakter, af vedkommende regionale statsadvokat, jf. retsplejelovens § 1020. Dette gælder også anmeldelser mod politimesteren (politidirektøren), rigspolitchefen og politiets øvrige jurister. Statsadvokaten træffer ligeledes afgørelse vedrørende tiltalespørgsmålet, medmindre afgørelse herom skal træffes af Rigsadvokaten eller justitsministeren, jf. retsplejelovens § 1020 c.

1.2. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale (som defineret i pkt. 1.1.) uden for tjenesten behandles af vedkommende politimester (Politidirektøren). Sagen forelægges vedkommende regionale statsadvokat til afgørelse af tiltalespørgsmålet, medmindre afgørelse herom skal træffes af Rigsadvokaten eller justitsministeren.

Forelæggelse for statsadvokaten kan dog undlades, når anmeldelsen eller sigtelsen viser sig grundløs, jf. retsplejelovens § 749, stk. 1 og stk. 2 og § 721, stk. 1, nr. 1. Forelæggelse kan ligeledes undlades, når sigtelsen

angår mindre alvorlige lovovertrædelser, der ikke indebærer nogen krænkelse af private interesser, og hvor det efter et rimeligt skøn må være utvivlsomt, at der ikke er nogen begrundelse for forelæggelse, f.eks. mindre alvorlige overtrædelser af færdselsloven.

Hvis der kan rejses begrundet tvivl om politimesterens (politidirektørens) habilitet forelægges sagen – uanset dennes karakter – for statsadvokaten. Dette gælder f.eks. hvis den pågældende er tjenstgørende i den politikreds, der skulle behandle sagen. Uopsættelige efterforskningsskridt skal dog foretages.

1.3. Forelæggelsen sker fra politimesteren (Politidirektøren) i den kreds, hvor anmeldelsen er indgivet eller hvor efterforskningen finder sted.

259

2. Sager mod andre ansatte i politiet

Sager mod andre ansatte i politiet, f.eks. kontorphonale og civilmedarbejdere, behandles uanset om forholdet er begået i eller uden for tjenesten i overensstemmelse med reglerne anført under punkt 1.2. - 1.3.

3. Sager mod ansatte i statsadvokaturerne

3.1. Anmeldelser om strafbare forhold begået af personale, der er ansat i en statsadvokatur behandles af politimesteren (Politidirektøren). Reglen gælder alle grupper af ansatte, herunder statsadvokaten, og uanset om forholdet er begået i eller udenfor tjenesten. Sagen forelægges vedkommende regionale statsadvokat til afgørelse af tiltalespørgsmålet, medmindre afgørelse herom skal træffes af Rigsadvokaten eller justitsministeren.

Sagen må i givet fald ikke forelægges og afgøres af den statsadvokat, hos hvem den pågældende gør tjeneste, jf. pkt. 3.3. om fremgangsmåden i disse situationer.

Forelæggelse for statsadvokaten kan dog undlades, når anmeldelsen eller sigtelsen viser sig grundløs, jf. retsplejelovens § 749, stk. 1 og stk. 2, og § 721, stk. 1, nr. 1, eller hvor sigtelsen angår mindre alvorlige lovovertrædelser, der ikke indebærer krænkelse af private interesser og hvor det efter et rimeligt skøn må være utvivlsomt, at der ikke er nogen begrundelse for forelæggelse, jf. pkt. 1.2.

3.2. I tilfælde, hvor tiltalespørgsmålet skal afgøres af statsadvokaten, skal politimesteren (Politidirektøren) orientere vedkommende regio-

nale statsadvokat om sagen. Orienteringen skal så vidt muligt ske inden efterforskningen påbegyndes. Uopsættelige efterforskningsskridt skal dog foretages. Væsentlige spørgsmål vedrørende efterforskningen forelægges ligeledes for statsadvokaten.

3.3. Hvor den pågældende gør tjeneste hos den statsadvokat, der ellers skulle have behandlet sagen, – eller hos den, til hvem en afgørelse er påklaget – forelægges sagen for Rigsadvokaten med henblik på en stillingtagen til den videre behandling af sagen, herunder eventuelt videresendelse til en anden statsadvokat. Tilsvarende gælder sager mod den pågældende statsadvokat. Forelæggelse sker fra enten politimesteren (Politidirektøren) eller fra en statsadvokat.

260

4. Sager mod ansatte i Rigsadvokaturen.

Jeg har ikke fundet anledning til at fastsætte særlige regler om kompetencen til at behandle anmeldelser om strafbare forhold begået af personale, der er ansat i Rigsadvokaturen. Det er således de almindelige regler i retsplejelovens kap. 65 og kap. 67, der finder anvendelse, medmindre der findes særlige forelæggelsesregler.

Såfremt det drejer sig om sager af lidt alvorligere karakter, må det afgøres efter en konkret vurdering, på hvilket niveau en afgørelse bør træffes.

5. RM nr. 4/1989 om forelæggelse af straffesager mod personer ansat i politiet ophæves.

Henning Fode

Bilag 12

Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000 vedrørende forenkling og standardisering af formuleringen af afgørelser i adfærdsklager

002279

RIGSADVOKATEN

Frederiksholms Kanal 16 1220 Kbh. K.
Telefon 33 12 72 00 Telefax 33 43 67 10

København, den 30 MAJ 2000

Journal nr. 1/G 2604 IKS/abj
(Bedes anført ved henvendelser)

Til samtlige regionale statsadvokater,
samtlige politimestre,
Politidirektøren i København,
Rigspolitichefen.

På et møde med de regionale statsadvokater vedrørende politiklagenævnensordningen den 25. november 1999 blev spørgsmålet om behovet for en forenkling og standardisering af formuleringen i afgørelser i adfærdsklagesager drøftet.

Det var den generelle opfattelse, at det af hensyn til ensartetheden i afgørelserne i adfærdsklagesager vil være hensigtsmæssigt, at statsadvokaterne i praksis anvender det samme ordvalg for at beskrive en given kritisabel adfærd. Dette vil tillige i højere grad give de disciplinære myndigheder mulighed for at gennemskue, med hvilken alvor statsadvokaten har set på forholdet, når der skal foretages en reaktion over for den pågældende polititjenestemand.

På denne baggrund er det min opfattelse, at udfaldet af en undersøgelse i en adfærdsklagesag kan munde ud i følgende afgørelser:

1. Klagen afvist som ubegrundet

Har statsadvokaten eller Rigsadvokaten ikke fundet grundlag for at kritisere en adfærd, kan udtryk som "klagen afvises som grundløs",

"undersøgelsen har ikke vist sig at støtte klagen" eller der er "ikke grundlag for kritik" anvendes.

2. Burde have handlet anderledes

Har statsadvokaten eller Rigsadvokaten ikke fundet tilstrækkeligt eller fuldt tilstrækkeligt grundlag for at kritisere en adfærd, kan denne f.eks. betegnes som "uhensigtsmæssig", eller det kan tilkendegives, at der "burde være handlet anderledes". Tilsvarende kan det tilkendegives, at en situation kunne være håndteret "mere hensigtsmæssigt", eller at en given adfærd havde været "ønskelig".

3. Grundlag for kritik

Er der konstateret ikke ubetydelige fejl eller tilsidesættelser af den adfærd, der bør kræves af en polititjenestemand i den givne situation, vil der i almindelighed være grundlag for at rette kritik mod den pågældende.

Det er min opfattelse, at den kritikskala, der anvendes, som udgangspunkt ikke bør opdeles i mere end tre grader. Følgende udtryk bør som udgangspunkt anvendes ved beskrivelsen af den kritisable adfærd:

- Udtryk som *krisabel* og *kritisabelt* anvendes til beskrivelse af den mildeste form for kritik.
- Alvorligere forhold beskrives som *meget kritisabelt*.
- Til den skarpeste kritik bør anvendes udtryk som *særdeles, stærkt* eller *yderst kritisabelt*.

4. Objektiv beklagelse, systemkritik m.v.

Anvendelsen af kritikskalaen udelukker ikke, at statsadvokaten tilkendegiver, at en adfærd, som ikke har givet anledning til kritik, har været uhensigtsmæssig eller mindre hensigtsmæssig, jf. pkt. 2.

Statsadvokaten bør derimod være tilbageholdende med at beklage et forhold over for klageren, når der intet er at bebrejde politiet (objektiv beklagelse). Har undersøgelsen godtgjort, at polititjenestemanden ikke har handlet forkert, er der som udgangspunkt ikke anledning til at beklage forholdet over for klageren. Det bør f.eks. ikke beklages, hvis en klager har følt sig krænket ved en udtalelse, som ikke kan bebrejdes polititjenestemanden, eller hvor påstand står mod påstand.

Der kan dog være anledning til at beklage en episode, hvis klagen må lægges til grund, men undersøgelsen ikke har kunnet identificere gerningsmanden. Det kan også overvejes, hvor klager f.eks. har pådraget sig personskade i forbindelse med politiets indgriben, selvom denne ikke kan lastes politiet, eller hvor skaden opstår ved et hændeligt uheld.

Finder statsadvokaten, at der er grundlag for kritik over for den indklagede polititjenestemand, beklages det passerede tillige over for klageren. I den forbindelse bør det tilkendegives over for klageren, hvor alvorlig kritikken af polititjenestemanden har været. Det kan f.eks. ske ved anvendelse af følgende formulering: "Jeg skal beklage NN's adfærd, som efter min opfattelse var særdeles kritisabel".

Spørgsmålet om statsadvokatens reaktionsmuligheder i politiklagnævns-sager vil mere indgående blive behandlet i min beretning om behandlingen af klager over politiet 1999. Beretningen forventes at udkomme ultimo juni 1999.

Henning Fode

Rigsadvokaten

Frederiksholms Kanal 16
1220 København K

Telefon 33 12 72 00

